

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ СЕЛЯНСТВА
ТА ВИВЧЕННЯ АГРАРНОЇ ІСТОРІЇ

**ГОЛОДОМОР
1932 – 1933 рр. В УКРАЇНІ
НА СТОРІНКАХ
ГАЗЕТИ «АМЕРИКА»**

Черкаси – 2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького
(протокол № 8 від 05.03.2024).*

Рецензенти:

доктор історичних наук, професор Анатолій Морозов (Україна);
доктор історичних наук, професор Дмитро Білий (Україна);
доктор історичних наук, професор Міхал Шмігель (Словаччина).

Г 61 Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні на сторінках газети «Америка» /
упорядник та автор передмови С. В. Корновенко, переклад з англійської
О. В. Компанійця. — Передрук з часопису «Америка» 1932 – 1933 рр. —
Черкаси : Видавчиня Чабаненко Юлія, 2024. — 444 с.

УДК (091)(4/9)94(477)

ISBN 978-966-353-501-2

У збірнику упорядковано 171 публікацію різножанрових матеріалів, уміщених у 93 номерах часопису «Америка» за 1932 – 1933 рр., що хронологічно охоплюють 30 серпня 1932 — 30 грудня 1933 рр. Представлені матеріали інформували широку громадськість у США практично про всі аспекти «трагедії на Великій Україні».

Упорядковані матеріали часопису «Америка» у збірнику подано без змін. Збережено всі особливості, що їм властиві в їх газетному форматі. В окремих поодиноких випадках, коли текст не підлягав оцифруванню, зазначено: [нерозбірливо — згин аркуша]. Англomовні тексти перекладено на українську мову істориком-магістром Олексієм Компанійцем.

Перевидання підготовлене за результатами дослідження «Формування новітнього наукового історико-аграрного дискурсу в Україні» (номер державної реєстрації: 0124U001668).

Адресовано науковцям, здобувачам освіти та всім, хто цікавиться історією Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні.

© передмова та упорядкування, С. В. Корновенко, 2024

© переклад, О. В. Компанієць, 2024

ISBN 978-966-353-501-2

© Часопис «Америка», 1932 – 1933

ПЕРЕДМОВА

2023 р. в Україні вшанували 90-ті роковини Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні — однієї з найтрагічніших сторінок української історії ХХ ст. Українське село і селянство для більшовиків/радянської влади було джерелом продовольства, людських ресурсів у побудові комунізму тощо. По факту розумілося інструментом для утвердження, а згодом зміцнення радянської влади, досягнення світлої комуністичної мети. Тільки у такому сенсі воно було важливим для них. Саме по собі селянство доктринально не вписувалося у концепт радянської моделі держави. Зокрема, у своєму виступі 12 лютого 1929 р. Й. Сталін заявив, що «не було ніколи в історії народів такої великої і потужної за своєю силою, за своїм обсягом держави, як пролетарська диктатура». Перспективою розвитку такої держави генсек окреслив відмирання держави при комунізмі в оригінальний у його інтерпретації спосіб: «... цілком небаченим посиленням функцій держави в особі низового пролетаріату». В іншій промові очільник партії був ще відвертішим: «Відмиранню держави в нашій країні передують період вищого розвитку державної влади (диктатури пролетаріату), яка є найпотужніша і наймогутніша влада з усіх державних влад, що існували досі». Й. Сталін доводив, що лише сильна держава — уособлення «низового пролетаріату»,

може довести до кінця справу побудови комунізму¹. Як засвідчує вищенаведений аналіз та зміст інших виступів і праць генсека, базовою основою пролетарської диктатури селянство не визнавалося.

Такий підхід у відносинах влади з селянством не міг не бути конфліктогенним із огляду хоча б на те, що селянство чисельно домінувало у структурі українського соціуму. Загальновідомо, що 82 % тогочасного українства становило селянство. В тогочасній лише Наддніпрянській Україні з 30 млн всього населення 25 млн — селяни.

Наприкінці 1920-х – на початку 1930-х рр. селянство чинило опір радянській владі та державі: від прихованого до відкритого збройного. Воно не мирилося з черговою комунізацією села. За спостереженнями А. Граціозі, тривала друга фаза (1928 – 1933 рр.) селянської війни проти більшовиків². А. Безансон, порівнюючи його з періодом революції 1917 – 1921 рр., влучно зауважив: «... за своїм розмахом і небезпекою для більшовицької влади селянська війна була більш масовою і загальнонародною, ніж війна громадянська»³. За даними, що наводить В. Тиліщак, селянський опір радян-

1 Кульчицький С. Сталінська «революція згори». *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*. Київ: Інститут історії України НАН України, 2013. № 22. — С. 111.

2 Грациози А. Великая крестьянская война в СССР. Большевики и крестьяне. 1917 – 1933. Пер. с англ. Л. Ю. Панфиной; пер. с фр. В. А. Мильчиной. Москва: РОССПЭН, 2008. С. 5.

3 Безансон А. Війна більшовиків проти селян. *Всесвіт*. 1993. № 9 – 10. С. 129.

ській політиці в українському селі наприкінці 1920-х рр. ширився у геометричній прогресії. У 1927 р. відбулося 173 тогочасною термінологією «теракти», за 11 місяців 1928 р. — 351, у 1929 р. — 1437, у 1930 р. — 4 000⁴. В окремих регіонах України продовжували діяти селянські партизанські загони. Особливого розмаху антирадянський селянський рух опору набув на Східній Волині та Поділлі. Станом на другу половину березня 1930 р. селянський збройний опір охопив територію 16 округ прикордонної зони УСРР. За спостереженнями Б. Патриляка, повсталі селяни цих територій спромоглися взяти під контроль окремі райцентри⁵.

На протипагу більшовицьким уявленням, як і їхнім попередникам — царським урядовцям, селянство не було пасивним суб'єктом історії. Навпаки, воно перетворилося в активного суб'єкта тогочасних суспільно-політичних процесів і соціально-економічних трансформацій.

Початок 1930-х рр. в аграрній історії України є особливо трагічним. Трагічною передусім для українського селянства стала реалізація радянської аграрної політики. За своєю сутністю вона була черговим етапом соціально-економічного, суспільно-політичного, культурного комуністичного штурму села зі властиви-

4 Тиліщак В. Селянські повстання і Голодомор. Як українське село чинило спротив колективізації. URL: antikor.com.ua/articles/138356-seljansjki_povstannja

5 Патриляк Б. Сталін як Путін. Голодомор — реакція на мільйонний селянський «майдан» початку 1930-х. URL: http://www.istpravda.com.ua/articles/2014/11/19/145925/view_print

ми йому радикальними, репресивно-каральними методами реалізації, «соціалістичним фронтом». Її вістря спрямовувалося на знищення українського селянина — уособлення української ідентичності.

Під впливом радянської аграрної політики в УСРР, СРСР на початку 1930-х рр. на селі формується новий фігурант, відмінний від попереднього суб'єкт — колгоспно-радгоспний селянин. Порівняно з попереднім типом, це був якісно інший селянин, сформований у новому радянському ідейно-інтелектуальному полі. «Ідея Землі» усвідомлювалася ним якісно по-іншому, його свідомість відображала інші пріоритети. Насамперед це відданість цілям партії, ототожнення себе з новою пролетарською громадськістю, забуття свого минулого⁶. Селян радянські марксисты розглядали як сировину для створення нового механізму. Якщо В. Леніну складно було визначити остаточне місце селян у диктатурі пролетаріату, то Й. Сталін пішов у цьому значно вперед. Він безапеляційно наголосив на тому, що створення «справжніх селян» можливе шляхом залучення останніх до партії. Примус вважався дозволеним засобом перевиховання селянства, створення «нової сільської людини», «нової психології трудового селянства»⁷.

6 Маркова С. Суспільні та політичні трансформації в українському селі в контексті формування тоталітарної системи (1917 – 1933 рр.). Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г. 2015. С. 332.

7 Калінкіна С., Корновенко С., Маркова С., Романець Н. «Великий перелом» на селі. Фінал селянської революції (1929 – 1933 рр.). Черкаси: Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2017. С. 209.

Встановлення тотального державного контролю за селянством зумовило його десуб'єктивізацію, перетворення на повністю залежного від держави. По суті Постанова РНК УСРР та ЦК КП(б)У від 9 квітня 1933 р. «Тимчасові правила розпорядку в колгоспах» перетворювала тогочасних українських селян у кріпаків, обмежуючи їх права, зокрема, одне з природних прав людини — право на пересування. Їм заборонялося покидати села. Окрім того, держава відмовляла селянам у видачі паспортів⁸.

В українському селі на початку 1930-х рр. були знищені елементи товарно-грошових відносин, запроваджено адміністративно-командну систему управління колгоспно-радгоспним селянством. Насадження радгоспно-колгоспної системи, становлення колгоспно-радгоспної власності на землю, державна політика хлібозаготівель, фіскальна політика тощо — причини штучно організованого у 1932 – 1933 рр. Голодомору, нищення селянина-власника, що не вписувався у доктрину «держави пролетарської диктатури». Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні винищив українських селян, традиційну українську селянську культуру. Ним було завдано серйозної шкоди українській ідентичності. «...Колективізація приглушила почуття індивідуалізму, яке було основним для ідентичності українського селянина.

8 Корновенко С. Селянська революція в Україні початку XX ст.: хронологія і внутрішня періодизація. *Український селянин*. 2017. Вип. 17. С. 53.

На декілька поколінь Голодомор імпантував у свідомість селянства соціальний страх — страх голоду і смерті, політичну апатію і пасивність. Голод перервав тяглість поколінь у розвитку української національної еліти. Голод призупинив українізацію міст Сходу і Півдня України, після нього поповнення міського населення відбувалося переважно за рахунок імміграції з Росії тощо»⁹.

Окремою болючою темою цієї трагедії є її демографічні наслідки. За підрахунками демографів, жертвами Великого Голоду стало понад 4,5 млн осіб. Так, «сукупні демографічні втрати України внаслідок Голодомору становлять 4,5 млн, зокрема 3,9 млн прямих і 0,6 млн непрямих втрат. Якщо обчислити ці втрати у розрахунку на 100 осіб, отримаємо 15,3 % від загальної чисельності населення радянської України в 1933 році. Загальні втрати сільського населення досягають 19 % від його чисельності у 1933 р., тоді як відповідний показник для міського населення становить близько 5 %. Таким чином, смертність від голоду у міських поселеннях хоча й була значно нижчою, ніж у сільській місцевості, але все ж досить відчутна за обсягом. Більшість прямих втрат населення припадає на 1933 р.: близько 91 % у селах та 67 % у містах. Детальніший аналіз свідчить, що основна

9 Телегуз А., Телегуз І. Наслідки Голодомору — геноциду 1932 – 1933 років для українців. *Голодомор — геноцид 1932 – 1933 років як наслідок антиукраїнської політики сталінського режиму в СРСР* (До 80-річчя трагедії — масового винищення українського народу). Київ, 2012. С. 149

частина втрат сконцентрована протягом шести місяців, з березня до серпня, при цьому у селах на цей період припадає 90 % від втрат 1933 р., а у містах — 77,5 %. Із 586 тис. втрачених народжень в Україні у 1932 – 1934 рр. 11,5 % припадає на міські поселення і 88,5 % — на сільську місцевість. У розрахунку на 1 000 населення це становить 19,8, зокрема 9,1 для міського населення і 23,4 для сільського. Розподіл дефіциту народжень по окремих роках суттєво відрізняється від розподілу надлишку смертей. Якщо прямі втрати як міського, так і сільського населення значною мірою сконцентровані в 1933 р., то більшість втрачених народжень у сільській місцевості рівномірно розподіляються між 1933 і 1934 роками у сільській місцевості, а у міських поселеннях абсолютні та відносні показники дефіциту народжень значно нижчі в 1934, ніж у 1933 році. Впадають у вічі різні співвідношення показників прямих і непрямих втрат для міського і сільського населення. Зокрема, прямі втрати селян за весь період голоду в 4,3 рази більші за відповідний показник городян, зокрема у 5,7 раза в 1933 році. Непрямі втрати у селах у 2,6 раза більші, ніж у містах, зокрема в 1,4 раза у 1933 році і у 2,7 в 1934 році. Таким чином, відмінності між показниками непрямих втрат міського й сільського населення є значно меншими, ніж для прямих втрат»¹⁰.

10 Рудницький О., Левчук Н., Воловина О., Шевчук П., Ковбасюк А. Демографія штучно викликаної людської катастрофи: масовий голод 1932 – 1933 рр. в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2015. № 3 (25). С. 56 – 57.

В історичних колах ситуація з підрахунками демографічних втрат від Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні, на відміну від демографів, не є такою однозначною. Відмінності у методології дослідження зумовили широкий діапазон результатів підрахунку чисельності жертв Голодомору, представлений в працях як зарубіжних, так і вітчизняних істориків. Наприклад, за спостереженнями В. Гудзя, українські емігрантські кола, зокрема В. Микула, вважають, що жертвами трагедії стало 7 млн осіб, В. Косик — від 6 до 7 млн осіб. Закордонні дослідники Р. Девіс і С. Віткрофт демографічні втрати обраховують у 3 – 4 млн осіб, А. Граціозі — 3,5 – 3,8 млн осіб, Р. Конквест — 5 млн осіб. За підрахунками російських істориків-аграрників В. Данилова та І. Зеленіна, сільське населення України у 1932 – 1933 рр. скоротилося на 20,5 %. У такий спосіб, за їхнім твердженням, в Україні загинув кожний п'ятий селянин¹¹.

Демографічні втрати від Голодомору для вітчизняних істориків — поле жвавих наукових дискусій. С. Кульчицький за результатами підрахунків обґрунтував дані, що наближені до показників демографів. У спільній з С. Максудовим статті, враховуючи неточність відомостей про природній приріст і особливо про механічний рух населення, ним запропоновано

11 Гудзь В. Проблема демографічних наслідків голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні у сучасній світовій історіографії. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2015. Вип. 43. С. 263 – 264.

«визнати повні (тобто з урахуванням зниження народжуваності) втрати в певному інтервалі — від 4,5 до 4,8 млн осіб. Якщо не враховувати механічний рух населення, на чому наполягав Максудов, повні демографічні втрати становитимуть до 6 млн осіб»^{12, 13}. В. Марочко вважає, що жертвами голоду в УСРР стало 5,3 млн осіб, Ф. Заставний — 9 млн осіб. Загалом, як засвідчує аналіз цієї проблеми, «у науковій літературі можна зустріти цифри від 3 до 10 млн., а в публіцистиці навіть більші»¹⁴.

Радянська влада до кінця 1980-х — початку 1990-х рр. замовчувала та приховувала інформацію про масштабну «голодову» трагедію як в СРСР загалом, так і в УСРР зокрема. Країна-агресор не вшановує пам'ять про її жертви і в сучасних умовах. Про це йдеться, наприклад, в інтерв'ю російського історика-аграрника В. Кондрашина, яке він дав у Франції у грудні 2013 р.: «Я, чесно кажучи, вдячний українським історикам за те, що вони приділили таку велику увагу цій трагедії. І мені як російському історичу, як громадянину Росії соромно іноді за те, що у нас в Росії поки нема такої політики з увіковічення пам'яті мільйонів звичайних селян, що безвинно загинули.

12 Кульчицький С., Максудов С. Втрати населення України від голоду 1933 р. *Український історичний журнал*. 1991. № 2. С. 9.

13 Кульчицький С. Український Голодомор: оцінка втрат. *Краєзнавство*. 2013. 4. С. 37 – 54.

14 Гудзь В. Втрати українського селянства від голодомору в дзеркалі сучасної історіографії. *Український селянин*. 2015. Вип. 15. С. 3 – 4.

Я у свій час пропонував заснувати в Росії день пам'яті власне селянства. Це є в Україні, і це заслуговує, звичайно, на велику повагу»¹⁵. Як відомо, Указом Президента України від 28 жовтня 1998 р. «Про встановлення Дня пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій» в Україні було встановлено «День пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій», який відзначають щороку у четверту суботу листопада¹⁶.

Голос правди про гуманітарну катастрофу в УСРР пройшов і проходить тернистий шлях визнання з боку світової спільноти. Якщо у 1930-х рр. офіційний умовний «Захід» мовчав, віддаючи пріоритет власним геополітичним інтересам, то на початку XXI ст. із 195 держав 15 держав-членів ООН і Ватикан на міжнародному рівні визнали Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні геноцидом¹⁷. Триває процес міжнародного визнання Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні геноцидом і за сучасних умов справедливої війни України за свою ідентичність. Станом на 1 серпня 2023 р., за інформацією Українського інституту національної пам'яті, Голодомор геноцидом визнала офіційна влада 28 держав: Австралії, Бель-

15 Дмитриев С. Виктор Кондрашин: стыдно, что в России нет политики по увековечению памяти безвинно погибших. URL: <https://www.rfi.fr/ru/ukraine/20131129-viktor-kondrashkin-stydno-cto-v-rossii-net-politiki-po-uvekovecheniyu-pamyati-bezv>

16 Указ Президента України № 1310/98 «Про встановлення Дня пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/131098-5115>

17 Визнання Голодомору актом геноциду в світі. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/vyznannia-v-sviti-holodomoru-aktom-henotsydu/>

гії, Болгарії, Великої Британії, Грузії, Еквадору, Естонії, Ісландії, Канади, Колумбії, Латвії, Литви, Люксембургу, Мексики, Молдови, Німеччини, Парагваю, Перу, Польщі, Португалії, Румунії, Словенії, Словаччини, США, Угорщини, Франції, Хорватії та Чехії¹⁸.

Тернистим був шлях визнання голоду на рівні держави і в Україні. У часі цей процес розтягнувся на дев'ятнадцять років: від 25 грудня 1987 р. до 28 листопада 2006 р. Він не був лінійним. В авангарді визнання голоду 1932 – 1933 рр. в Україні була українська творча інтелігенція: І. Драч, В. Маняк, О. Мусієнко, В. Пахаренко та інші. У відповідь на виклик громадськості визнання на державному рівні факту голоду в Україні у 1932 – 1933 рр. розпочалося у період «перебудови». 25 грудня 1987 р. Перший секретар ЦК КПУ В. Щербицький у промові з нагоди 70-річчя проголошення радянської влади в Україні визнав факт голоду 1932 – 1933 рр. в Україні¹⁹. 26 січня 1990 р. Постановою ЦК КПУ голод 1932 – 1933 рр. визнавався «справжньою трагедією народу, наслідком злочинного курсу Сталіна та його найближчого оточення (Молотов, Каганович) щодо селянства», було засуджено «безпринципну

18 90 років потому: парламенти 28 країн визнали Голодомор геноцидом українців. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3742975-90-rokiv-potomu-parlamenti-28-krain-viznali-golodomor-genocidom-ukrainciv.html>

19 Пиріг Р. Прорив табу тоталітарної доби: до історії видання першого в Україні збірника документів про голод 1932 – 1933 років. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KQAJtpnyH0U&t=63s>

політику тодішнього керівництва республіки (Косіор, Чубар) у проведенні хлібозаготівель»²⁰.

Знадобилося ще шістнадцять років, щоб Верховна Рада України за поданням Президента України В. Ющенка 28 листопада 2006 р. ухвалила Закон України «Про голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні». Відповідно до ст. 1 Закону України, «Голодомор 1932 – 1933 років в Україні є геноцидом Українського народу»²¹.

Піонерами з вивчення різних аспектів голоду в історичній науці, упорядкування і оприлюднення джегельної бази у другій половині 1980-х — на початку 1990-х рр. стали С. Кульчицький, В. Марочко, Р. Пиріг, С. Діброва, М. Панчук, В. Савельєв та інші дослідники. Ними було опубліковано перші науково-історичні дослідження, упорядковано перші збірники документів, організовано і проведено перші наукові форуми. Зокрема, у вересні 1990 р. у Києві відбулася Перша міжнародна конференція з питань Голодомору²².

20 Голод 1932 – 1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів/Керівник колективу упорядників Р. Я. Пиріг. Київ: Політвидав України, 1990. С. 4.

21 Закон України «Про Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні». *Українське слово*. 2006. 6 — 12 грудня (№ 49).

22 Марочко В. Від Конвенції ГА ООН 1948 р. до Закону Верховної ради України 2006 р.: голодомор 1932–1933 рр. в Україні як факт геноциду українського народу. *Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика*. 2008. № 13. С. 50 – 56; Марочко В. Визнання Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні — геноцидом: історичний факт політичного самоутвердження та морального зцілення нації. *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки*. 2007. № 16. С. 270 – 276.; Кульчицький С. До історії першої радянської публікації про голод 1932 – 1933 рр. (січень 1988 р.). *Український історичний журнал*. 2023. № 5 (572). С. 83 – 92.

Реакцією держави, наукових кіл на запит суспільства стало формування і реалізація в Україні національної політики пам'яті про Голодомор-геноцид 1932 – 1933 рр., відкриття Національного музею Голодомору-геноциду²³, створення багаторівневого власне українського історико-наукового наративу: статті, монографії, збірники документів і матеріалів, наукові форуми тощо. У результаті нагромаджено чисельну та різножанрову історико-наукову спадщину. Як слушно відзначив С. Кульчицький у виступі на Всеукраїнському круглому столі з міжнародною участю «Голодомор-геноцид 1932 – 1933 в Україні: пам'ятаємо, вшановуємо», який відбувся у Черкасах 9 листопада 2023 р., тема Голодомору є однією з найбільш досліджуваних в Україні. Оперуючи даними бібліографів Одеської національної наукової бібліотеки, дослідник зауважив про двадцять п'ять тисяч різножанрових публікацій на цю тему, створених в Україні²⁴.

Окреслені вище тектонічні трансформації у визнанні та дослідженні Голодомору вплинули і на докорінні зміни у ставленні до трагедії з боку українського суспільства. Наприклад, соціологічна група «Рейтинг» у 2010 і 2023 рр. проводила опитування населення, цікавлячись у громадян України віком від 18 років і

23 Історія Національного музею Голодомору-геноциду. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/istoriia-natsionalnoho-muzeiu-memorial-zhertv-holodomoru/>

24 Кульчицький С. Чи визнає світ Голодомор геноцидом в умовах широкомасштабної війни Росії проти України. URL: https://www.youtube.com/watch?v=qfx_QC5DQUQ&t=86s

старше відповіддю на запитання: «Чи погоджуєтесь Ви з тим, що Голодомор 1932 – 33 років був геноцидом Українського народу?». У 2010 р. 60 % на нього дали ствердну відповідь. Натомість у 2023 р. — 92 %, лише 4 % заперечують, а ще 4 % вагалися з відповіддю²⁵. Отже, як засвідчує аналіз наведених даних, за 13 років між опитуваннями частка ствердних відповідей зросла на третину і, очевидно, досягла свого максимуму.

Одним із важливих напрямів, що сприяє формуванню фахового академічного історичного дискурсу щодо Голодомору 1932 — 1933 рр. в Україні, відповідної політики пам'яті, є пошук і упорядкування історичних джерел, їх оприлюднення. Упродовж 1990-х – 2020-х рр. завдяки зусиллям не одного покоління дослідників побачили світ фундаментальні збірки документів і матеріалів із історії Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні як регіонального, так і загальнодержавного рівнів. Наприклад, такі, як: «Голод 1932 – 1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів»²⁶, «1933-й: голод. Народна книга-меморіал»²⁷, «Колективізація і голод на Україні»²⁸, «Чорна

25 92 % українців вважають Голодомор геноцидом українського народу. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/92_ukrainscv_vvazhayut_golodomor_genocidom_ukrainskogo_narodu.html?fbclid=IwAR2ntLuAwHAh8D52WuZ24j9_po31j0fpveKcyXkQfZhZ9TJihBHnAbjyKcU

26 Голод 1932 – 1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів / упоряд.: Р. Я. Пиріг та ін. Київ : Політвидав України, 1990. 604 с.

27 1933-й: голод. Народна книга-меморіал / упоряд. Л. Б. Коваленко, В. А. Маняк. — Київ : Рад. письменник, 1991. 584 с.

28 Колективізація і голод на Україні / упоряд.: Г. М. Михаліченко, Є. П. Шаталіна. Київ : Наук. думка, 1992. 733 с.

книга України»²⁹, «Голод 1932 – 1933 років на Черкащині. Документи і матеріали»³⁰, «Книга пам'яті жертв Голодомору 1932 – 1933 років у Житомирському районі»³¹, «Механізми творення голодомору: хлібозаготівельні кампанії 1931 – 1933 рр. на Дніпропетровщині: збірник документів та матеріалів»³² та інші.

Водночас, попри наявність чисельної упорядкованої й опублікованої джерельної бази з історії Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні, очевидним є те, що «неможливо, мабуть знайти якийсь один найголовніший документ, який би засвідчив злочин Сталіна та московського керівництва проти українського селянства. А тому в цьому напрямі потрібні комплексний підхід, збір всіх абсолютно дотичних до цієї теми документів, що всією своєю сукупністю уможливають висновок про голодомор як про геноцид українського народу»³³.

Одним із таких історичних джерел голосу правди про Голодомор 1932 – 1933 рр. є українська діаспорна пре-

29 Чорна книга України / упоряд., ред., макетування та коректура кн. Ф. Зубанича. Київ : Просвіта, 1998. 782 с.

30 Голод 1932 – 1933 років на Черкащині. Документи і матеріали / упоряд.: Т. А. Клименко, С. І. Кононенко, С. І. Кривенко. Черкаси. 2002. 224 с.

31 Книга пам'яті жертв Голодомору 1932 – 1933 років у Житомирському районі / Л. А. Ковальчук та ін. Житомир : Видання М. Косенко, 2008. 319 с.

32 Механізми творення Голодомору: хлібозаготівельні кампанії 1931 – 1933 рр. на Дніпропетровщині / упоряд. Н. Р. Романець. Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк». 2023. 768 с.

33 Павловський Є. Голодомор 1932–1933 рр. у світлі опублікованих джерел. *Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова. Серія 6: Історичні науки*. 2016. Вип. 14. С. 225.

са. Насамперед мова йде про українську діаспорну пресу США. За спостереженнями В. Губарця, «основна маса української етнічної періодики з-за океану і досі малодоступна»³⁴. Таку позицію підтверджує і О. Ковальчук. Вона наводить, наприклад, дані, що у бібліографічному покажчику 2001 р. «Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні» окрім публікацій у часописі «Свобода» не наведено інформації про публікації з інших часописів США і Канади³⁵.

Українські часописи в еміграції виконували важливу соціальну функцію: з одного боку, заповнювали постійний широкий контакт між українцями в діаспорі, а з іншого — уможлилювали публічну дискусію між поточними потребами українського політичного, культурного, господарського і наукового життя³⁶. Вони відіграли потужну роль в інформуванні світу щодо Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні. Зокрема, у тогочасній інформаційній війні виконували й місію деконструкції ідеологем прогресистів та інших прорадянських сил, які заперечували чи/або перекручували та маніпулювали інформацією про Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні у своїх таких часописах, як, наприклад «Українські робітничі вісті», «Народна газета» тощо.

34 Губарець В. Українська етнічна преса у Північній Америці: історія і сучасність. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1451>

35 Ковальчук О. Голодомор 1932 – 1933 рр. в УСРР і українська діаспора Північної Америки: інформативні аспекти. *Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика*. 2008. Вип. 14. С. 382.

36 Хімяк О. Українська преса на американському континенті (кінець XIX – початок XX ст.). *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2012. Вип. 24. С. 31.

Українська діаспорна преса міжвоєнного періоду в США є одним із етапів накопичення знань з історії Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні. Водночас, враховуючи характер, функції, зміст газетних матеріалів, уміщених у часописі «Америка», є достатньо підстав говорити про них як про частину комплексу історичних джерел із історії Голодомору — геноциду 1932 – 1933 рр. в Україні. Як тип історичних джерел, преса — джерело оповідне, що безпосередньо відображає події. Автор такого джерела — безпосередній учасник або спостерігач — суб'єкт фактів і подій, що ним представлено. Особливість преси як історичного джерела загалом і газети «Америка» зокрема полягає у тому, що газета як періодичний орган має перевагу «над іншими періодичними виданнями (бюлетені, журнали) та неперіодичними (листівки, брошури, збірники статей тощо). Саме газети забезпечують надання регулярної й оперативної інформації»³⁷.

Окрім того, вона представляє інтерес не лише для істориків, а й журналістів, оскільки відображає історію української діаспорної преси в США у міжвоєнний період, яка є складником загальної історії вітчизняної преси, методик і прийомів різних жанрів, тогочасних піар технологій.

Зважаючи на це, на нашу думку, упорядкування матеріалів, уміщених у газеті «Америка», що стосують-

37 Губа П. І. Періодична преса як джерело дослідження українського державотворчого процесу 1917 – 1920 рр.: дис. д.і.н.: 07.00.06. К., 2006. С. 51 – 53.

ся Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні, та їхнє поширення з метою доступності широкій читацькій аудиторії в сучасній Україні, є доцільним.

«Енциклопедія українознавства» інтерпретує «Америку» як український католицький часопис у США (Філадельфія), перший номер якого видруковано у 1912 р., як «орган Союзу Українців-Католиків «Провидління»». Спочатку був щоденним виданням, у 1918 – 1950 рр. друкувався тричі на тиждень, від 1950 р. — щоденник. «Редагували від 1914 р. о. Мирон Залітач, Аптін Цурковський, д-р Осип Назарук, Володимир Лотоцький, д-р Льонгин Цегельський, Богдан Катамай, д-р Гр. Лужницький, Євген Зиблікевич. Друкується у власній друкарні»³⁸.

За точнішою інформацією Г. Савчука, у 1926 – 1927 рр. редакцію часопису «Америка» очолював О. Назарук, а після нього, до липня 1943 р., — Володимир-Богдан Лотоцький³⁹.

Видання позиціонувало себе як «Український Часопис. Урядовий орган «Провидління». Виходить що Вівторка, Четверга І Суботи. Видає Провидінне Товаришення Українців Католиків В Америці»⁴⁰ або як

38 Енциклопедія Українознавства. Словникова частина. Т. 1: Абаза Микола — Голов'яненко Зиновій / ред. М. Глобенко. Париж ; Нью-Йорк, 1955. С. 41.

39 Савчук Г. Америка (газета, 1912 – 2013) // Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/Америка> (газета, 1912 – 2013) (дата звернення: 2.01.2024).

40 Америка. ч. 100. РІК ХХІ. ФИЛАДЕЛЬФИЯ, ПА., ВТОРОК, 30 СЕРПНЯ 1932

«Часопис для українського народу і орган Товариства «Провидління». Виходить що Втірка, Четверга І Суботи. Адреса редакції у Філадельфії»⁴¹.

Під час опрацювання бібліотечних фондів Папської Української Колегії св. Йосафата у Римі нами віднайдено підшивку часопису «Америка» за 1932 – 1933 рр. Застосовуючи інструментарій історичної науки, з-поміж матеріалів, опублікованих у ньому, виокремлено, систематизовано та типологізовано ті, в яких відображено інформацію про Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні.

У часописі «Америка» за 1932 р. виокремлено, систематизовано та типологізовано **31** матеріал, розміщений у **19** номерах газети. У часописі «Америка» за 1933 р. — **140** матеріалів у **74** числах газети. Хронологічно вони у числах за 1932 р. датуються 30 серпня — 27 грудня; за 1933 р. — 12 січня — 30 грудня. Разом до наукового обігу введено **171** публікацію різножанрових матеріалів, уміщених у **93** номерах часопису «Америка» за 1932 – 1933 рр., що хронологічно охоплюють 30 серпня 1932 – 30 грудня 1933 рр. У такий спосіб на підставі аналізу виявлених нами матеріалів констатуємо, що впродовж 30 серпня 1932 р. – 30 грудня 1933 р. часопис «Америка» інформував про Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні.

Наш попередній пошук не виявив паперових чи електронних примірників цього часопису в Україні. Тексти матеріалів, розміщені в газеті «Америка» за

41 Америка — Філадельфія, ПА, Четвер, 25 травня, 1933, ч. 60.

1932 – 1933 рр., невідомі як професійному середовищу істориків, так і широкий громадськості.

Опрацьовані матеріали, вміщені у часописі «Америка» за 1932 р., нами типологізовано на такі жанри: телеграми; аналітика; інформації; свідчення очевидців; роздуми; критика; оповіді; листи; «звідомлення»; інтерв'ю; різножанрові матеріали, що в одному вміщують оповідь, «вісти», аналітику. Всі вони україномовні.

Інформаційно-тематично зазначені матеріали стосуються таких питань:

- розстріли голодних селян;
- покарання селян за вимушені крадіжки;
- масові втечі селян із сіл;
- продовольча криза і голодування селян;
- зміст, виконання і наслідки від виконання радянського законодавства;
- причини колективізації;
- причини і штучний характер голоду;
- сутність більшовицького режиму і його ставлення до селян;
- причини штучної девіантної поведінки селян;
- репресії в СРСР, чистка партійних лав;
- імпорт зерна СРСР з-за кордону;
- форми селянського спротиву тощо.

Упорядковані матеріали, розміщені у часописі «Америка» за 1933 р., також позначені жанровою строкатістю. Вони типологізовані на такі жанри: «вісти»; аналітика; описи; телеграми; інформації; «вражін-

ня», редакційні та авторські статті; різножанрові матеріали, що в одному поєднують інформацію, «вісти», аналітику, оповідь, «звідомлення», перекази; листи; новини; повідомлення; «сенсаційні вістки», критика; інтерв'ю (розмова); історичні нариси; замітка; рецензія на книгу; цикли критичних матеріалів про замовчування чи викривлення інформації про Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні; англomовні матеріали (були відсутні у 1932 р.); цикл статей про смертність на залізничних станціях (не було у 1932 р.); меморіал; «помічення», статті-заклики; свідчення очевидців; оповіді; «вістки й факти»; відозви. Більшість цих матеріалів україномовні. Водночас задля розширення читачкої аудиторії редакція практикувала публікувати й англomовні матеріали.

Ідейно-змістове наповнення зазначених матеріалів стосувалося таких питань:

- смертність у містах і селах, людодство;
- стратегії виживання селян і містян в умовах Голодомору;
- зміст, виконання і наслідки від виконання радянського законодавства;
- ситуація в Україні та в інших місцевостях, населення котрих потерпало від голоду;
- примусове виселення населення з України, Кубані;
- вимушена міграція селян і жителів міст у пошуках продовольства;

- вимушені втечі селян за кордон;
- репресії, чистка партійних лав, пошук «шкідників»;
- зняття відповідальності за ситуацію в Україні з вищого державно-партійного керівництва СРСР і перекладання її на місцевий державно-партійний апарат;
- історичні паралелі більшовицького режиму з царатом та «єгипетською неволею»;
- знищення кооперації;
- форми селянського спротиву;
- недоліки колгоспної системи;
- причини, штучний характер і винуватці Голодомору;
- раціон харчування робітників;
- ціни на продовольство;
- заходи радянського керівництва зі замовчування Голодомору;
- обсяги, темпи і результати виконання хлібозаготівельної та посівної кампаній;
- «мовчання офіційного Заходу», акції протесту української діаспори проти «мовчання офіційного Заходу» і за привернення уваги до трагедії;
- допомога голодуючим, роль церкви у цьому процесі;
- криміногенна ситуація у селах і містах;
- паралелі з голодом 1921 р.;
- припинення українізації тощо.

У такий спосіб матеріали, уміщені в часописі «Америка» за 1932 – 1933 рр., інформували широку громадськість практично про всі аспекти «трагедії на Великій Україні». Особливість української тогочасної преси у США полягала у тому, що вона не мала власних кореспондентів, акредитованих у СРСР чи УСРР. Зважаючи на це, інформацію безпосередньо з місця подій вона черпала від своїх колег — журналістів інших часописів, що мали можливість її отримувати в різний спосіб⁴². Не становила винятку із цього правила і газета «Америка», що теж передруковувала матеріали з інших видань. Остання обставина не применшує джерелознавчий потенціал зазначених вище матеріалів, а ілюструє спільну для всієї тогочасної непрацюючої україномовної преси США та Канади тенденцію і особливість.

Упорядковані матеріали часопису «Америка», що стосуються Голодомору 1932 – 1933 рр. в Україні, у запропонованому збірнику подано у хронологічному порядку, без змін. Збережено всі особливості, що властиві їм у їх газетному форматі. В окремих поодиноких випадках, коли текст не підлягав оцифруванню, зазначено: [нерозбірливо — згин аркуша]. Англomовні тексти перекладено на українську мову істориком-магістром Олексієм Компанійцем.

⁴² Ковальчук О. Голодомор 1932 – 1933 рр. в УСРР і українська діаспора Північної Америки: інформативні аспекти. *Україна XX ст.: культура, ідеологія, політика*. 2008. Вип. 14. С. 377 – 378.

Упорядник висловлює слова щирої вдячності за сприяння, підтримку, допомогу в підготовці видання Апостольському Нунцію в Україні архієпископу Вісвалдасу Кулбокасу; колективу Посольства України при Святому Престолі; ректору Папської Української Колегії св. Йосафата о. Луїсу Касіану, віцеректору Папської Української Колегії св. Йосафата о. Бернарду Підгірному, духівнику Папської Української Колегії св. Йосафата о. Діонісію Заведюку, о. Юліану Вендзиловичу; члену наглядової ради Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького Петру Душейку; коле-гам-історикам: к. і. н., доц. Андрію Бутенку, к. і. н. Юлії Пасічній, д. і. н., проф. Аллі Киридон, д. і. н., проф. Руслану Пирогу, історичну-магістру Олексію Компанійцю; колективу Наукової бібліотеки імені М. Максимовича Черкаського національного університету ім. Б. Хмельницького; видавчині Юлії Чабаненко.

Сергій Корновенко

ЧАСТИНА I

МАТЕРІАЛИ ГАЗЕТИ «АМЕРИКА» ЗА 1932 РІК

№ 1

БОЛЬШЕВИКИ РОЗСТРІЛЮЮТЬ ГОЛОДНИХ СЕЛЯН НА УКРАЇНІ

Телеграма з Москви повідомляє що большевики розстріляли п'ять селян на Україні, за те що взяли трохи збіжа з «колхоза» (збірного господарства).

Інші телеграми з Москви сповіщають що «крадення» збіжа та других засобів поживи з «колхозів» селянами на радянській Україні сталось масове і прибрало характер революти. Селяни «крадуть» ізза страшної голоднечі.

На це комуністична «влада» відповіла розстрілами, щоби так звірськими карами: відстрашити голодних від посягання за поживою на полях які перед насильним створенням «колхозів» до них належали.

Америка. 1932. 30 серпня. № 100. С. 1.

№ 2

КАРА ЗА КРАДІЖ В СОВЕТСЬКІМ СОЮЗІ

Большевицька преса в Москві оголосила декрет Центрального Екзекутивного Комітету і ради народніх комісарів, який грозить за крадіж товарів під час транспортів карою смерти або в'язницею найменше 10 літ або конфіскацією маєтку.

Перша точка, декрету каже що товари, транспортовані залізницями або водою, хочби належали до кооперативи або приватних осіб, користуються правами охорони державних транспортів.

Друга точка зрівнює, добро «колективів» і кооператив (врожаї на полях), запасів суспільних організацій, склепів і складів з державним добром та запевнює охорону перед крадіжкою карою смерти або в'язниці найменше 10 літ конфіскацією маєтку.

Третя точка заповідає рішучу боротьбу з противиспільними кулацько-капіталістичними елементами що допускаються насильство і погрози супроти членів «колективів», щоби приневолити їх покинути «колективи». Такі проступки рівняються поступкам проти держави і потягають за собою в'язницю 5 до 10 літ у концентраційних таборах. У всіх тих випадках нема помилування.

Америка. 1932. 30 серпня. № 100. С. 2.

№ 3

УКРАЇНА ВІДМОВЛЯЄТЬСЯ СІЯТИ ЗБІЖЕ ЩОБ ГОДУВАТИ МОСКВУ

Кореспондент ньюйорського Таймса, Волтер Дуранті телеграфує з Москви, що Україна не засіває збіжжя на озимину.

При кінці серпня на радянській Україні засіяли менше як четвертину приписаної урядом кількості.

Далі Дуранті подає:

Відсоток зіпсутих тракторів на Україні високий навіть у промислових центрах як Одеса, де є зіпсутих 30 %, а в Катеринославі 20 %. Також кругом української столиці, Харкова, нема навіть 10 %, потрібного вичищеного насіння для розподілу.

Аж тепер вже признають що торічні збірки (грабіжі) збіжжя на Україні були надмірні і хоч в інших краях Советського Союзу є добре жниво, це не винагородить страти на Україні.

Америка. 1932. 3 вересня. № 102. С. 1.

№ 4

НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ ЖАХЛИВА ГОЛОДНЕЧА

*люди масово втікають із сіл,
де настало дійсне пекло*

Знад советського кордону в Галичині повідомляють що з причини голоду на радянській Україні люди масово втікають до фабричних міст центральної Росії і на Урал, маючи надію добути там харчі.

Наслідком тієї мандрівки населення, залізничні переповнені переселенцями. Тисячі людей облягають стації. Втікають цілі родини, лишаючи своє невеличке добро на поталу долі.

В переповнених вагонах одні перед другими бояться виняти кусник хліба, аби їм не видерли. Часто приходить до бійки.

По селах тяж голодують. Влада забрала цегорічне жниво. Як стверджує советська преса, цегорічні збори невеличкі. В Київщині зібрали ледви 14 процент, в Хаківщині 36, в Одещині 35, в Донщині 45 з цілої засівної площі. Богато зашкодила сарана, особливо в Донщині та Одещині.

Положення на радянській Україні заострюється. Приходить до бунтів і нападів, як це було у Винниці, де міліція станула по стороні збунтованого населення.

Богато відділів міліції перенесли в глибину Росії, щоби на її місце спровадити більше лояльних.

Америка. 1932. 3 вересня. № 102. С. 1.

№ 5

АМЕРИКАНЦІ ВІДВІДАЛИ ГОЛОДУЮЧИЙ КИЇВ

Кореспондент ньюйорського дневника Гералд — Трибюн, Ралф В. Барнес з Москви, телеграфує що туди приїхала група Американців які відвідали Україну, а зокрема Київ та околичні села.

Вони оповідають про жахливі події з терену голоднечі в Києві й околиці, На улицах в Києві вони бачили дітей з написами на спині що їх батьки покинули через голод.

В іншій місці вони зустріли в Києві голодних що визбирували відпадки із сміття і тим живилися.

Американці оглянули також в Київщині села які люди покинули і забрались шукати в місті кусника хліба.

Большевицький уряд каже що щодня до Москви приїздить більше як 100 голодних селян з України.

Америка. 1932. 3 вересня. № 102. С. 1.

№ 6

МОСКВА РОЗСТРІЛЮЄ ГОЛОДНИХ СЕЛЯН І РОБІТНИКІВ ЗА ПОЖИВУ

Телеграма з Москви повідомляє:

За три дні в Советському Союзі засудили на смерть ще 50 осіб і розстріляли 20 осіб.

Все те селяни і робітники які провинились тим що взяли якийнебудь артикул поживи.

В Харкові, на Україні, засудили на смерть 7 залізничних робітників за те що взяли артикули поживи.

В Новосибірську засудили на смерть селян за крадіж збіжжя.

В Мурманську засудили на смерть 4 залізничних робітників. Решта засуджених на смерть в інших сторонах Советського Союзу.

Всі засуджені і страчені за крадіж різних артикулів поживи.

Америка. 1932. 8 вересня. № 103. С. 1.

№ 7

РОЗСТРІЛЮЮТЬ ЛЮДИЙ ЗА АРТИКУЛИ ПОЖИВИ

І в Філадельфії є одна Українка котру большевики засудили були на Поділлі на розстріл за те що купила без дозволу топку соли і несла до своєї хати. Її помилювали, тому що вона жінка американського громадянина до котрого вкінці змогла вернутися з важкої большевицької неволі.

Це було ще тому кілька літ. Але тепер розстріли за те що хтось узяв, чи роздобув одробинок поживи, стались такими буденними подіями щоденного життя в Советському Союзі що Москва спокійнісінько майже щодня подає телеграфічні звідомлення про це закордон, по цілому світі. Так само спокійно як про погоду, з'їзди, огонь або який винахід.

Видно що в Москві і загалом в московській душі душегубство за кусник хліба це зовсім натуральна річ. Нічого надзвичайного. Річ, мовляли, цілком ясна і самозрозуміла.

Але у світі людей культурних, а не кацапів, на такі події глядять трохи інакше. В людей культурних життя людини трохи більше вартує як булка за дві копійчини, або горнятко збираного молока.

Такі дорогоцінності як кусок хліба або «чашка» чаю можуть мати неоцінену вартість на пустині Сагарі. Там людина убила би другу щоб цим собі добути життя. І в Нью Йорку один другому, навіть голодному, видирає хліб,

коли так розуміти погоню за джабами. Але як прийде до суду справа, коли голодний украде буханець хліба, то суддя увільнить голодного «злочинця». Чому ж інакше в Советським Союзі? Чи там пожива дорожча від діамантів як на Сагарі? І чи там люди вже перестали бути людьми як буває із заблудшими голодними та спрагненими на пустині Сагарі? Бо тільки так можна би пояснити що «республіка робітників і селян» розстрілює робітників і селян за кусок хліба або склянку молока.

Людина продукує поживу для свого туземного життя. Вона має служити чоловікові. Як чоловік голодний так це знак недостачі тієї поживи, також, знак що йому вона належить. Харч перший ніж хата і халат.

Хто хоче дати щастя всім людям, так як це фалшиво голосять комуністи, то бодай перше повинні дати поживу. Бодай перше всього повинні забезпечити людину перед голодом. Як вже людина в советах дуже мало варта, так всежтаки повинна трохи більше вартувати від артикулів поживи, плоду її важкої праці.

Бо як вже кусник хліба буде більше вартувати від людини і за нього таксамо як без нього голодна людина іде на смерть, то це вже доказ що в большевиків людина цілком ні чого не вартує.

До такої дикости докотилась кацапська «філософія» якої увесь повинен берегтися як найгіршої, найстрашнішої прокази.

Америка. 1932. 8 вересня. № 103. С. 2.

№ 8

СОВЕТИ В ОБОРОНІ НЕВОЛІ

Телеграми з Москви повідомляють:

Большевицька влада видала новий наказ який заборонює селянам котрі покидають «колхози» (большевицькі спільні фільварки) наново відбирати своє поле яке вони «дали» (вони не давали, в них заграбили) коли «вступали» (вони не вступали, їх туди запроторили).

Америка. 1932. 17 вересня. № 107. С. 1.

*похід большевицької Москви
на знищення України*

У львівському Ділі читаємо таку цікаву статтю:

Те що відбувається тепер на Україні, це планове очевидне нищення українського народу. Коли позаторік і торік органи московського уряду гнали українське селянство до «коллектив» то воно мало всеж надію що уряд перебере на себе бодай обов'язок виживлювати «колхозних» кріпаків.

Це виявилось і в стараннях селянства попрода-ти та зужиткувати худобу і все інше й так вступити до «коллектив» справжніми «пролетарями». Але та надія українського селянства дуже скоро розвіялась. Засоби якими большевики видушували вже в осени минулого року збіжа з «колхозів», показали недвозначно що московські пани не лише не дбають про існування своїх українських невільників, а навпаки: намагаються в першу чергу зломити голодом їх відпорність.

Це викликало боротьбу в осени минулого року між «колхозами» та органами московської влади на Україні на цілому фронті. Похід большевиків проти «класового ворога» в «коллективізованім» господарстві на Україні переведено так ґрунтовно що більша частина України терпіла весною і літом цього року страшний

голод який остаточно дезорганізував зовсім сільське господарство збіжевої доставниці Советського Союзу.

Це большевики використали для уладження нового походу московського шовінізму на Україну. Цілу весну, і літо дневник Известия з Москви, а за чим ціла советська преса, вели скажейу нагінку на українське село, в порівнанні з якою погромна агітація царського чорносотенства проти іногородців була дитячого забавкою.

Щодня можна було читати:

Україна «сорвала» засівну кампанію в цілім Союзі; Україна не дбає про буракові плантації, які виглядають як джунґлі; Україна не дбає про тютюн; на Україні нищать коний; на Україні не хочуть займатись ховом кріликів; Україна не готується до «хлібозаготівлі»; Україна саботує «скірдування» (складання в копиці); Україна не бореться з втратами збіжа і т. д., без кінця і краю.

І нагінка ця мала наслідком переслідування з яких «драбовський процес» не був і тисячною частиною. Комуністичний апарат на Україні ґрунтовно почистили. На конгресі большевиків України центральний уряд заступав самий Каганович, особа перша по Сталіні, який гримав разом з Молотовом на своїх українських попихачів, жадаючи шоби в осени збіже на Україні стягалось по большевицьки. Що большевики на Україні були «раді старатись», немає жадного сумніву, але

селянство яке голодувало, до самих жнив, учепилось, як то кажуть, зубами за хліб.

На Україні робиться тепер щось нечуване в історії визиску невільницької праці. Під загрозою розстрілу та повільної смерти на заслання, зазначеними в останніх зарядженнях про охорону «державного майна», українські селяни «крадуть» вночі належне їм збіже, зрізують потайки колоси і молотять про око порожню соломку, виносять зерно з поля в посудині, в якій приноситься їду, в кишенях і холявах, розтягають його з потягів і складів, і де лише можуть.

Частинний дозвіл вільного торгу перетворив «планову» господарку збіжем у повний хаос. На ринку, зявилося уже збіже з нових жнив яке мало продаватись не раніше січня наступного року. Про те якими засобами будуть видушувати большевики в зимі з українського селянства збіже, яке вони запродують тепер закордоном, страшно й подумати.

З цілої планової господарки большевиків справжня плановість помітна лише в нищенні українського народу. І це цілком природно: Україну нищать большевики тим енергійніше, ніж більші завдання постають перед московським імперіялізмом (великодержавною політикою) на Сході, де він мусить тепер боронити поважно загрожені добуток царської Росії.

Що імперіялізм є зверньою проявою національної енергії, це річ загально відома, що большевики нама-

гаються заховати цей факт під плащем соціалістичної фразеології, справи ані трохи не змінює. Держави національностей до розвитку імперіялізму, нездібні. Туреччина, Росія, а навіть Австро-Угорщина, розвивались наслідком перенапруження сил в імперіялістичнім суперництві з національно одноцільними державами. Імперіялізм у своїй істоті глибоко національний.

Для власної могутности нація готова на, найбільші жертви і зусилля, але в ніякім разі не для могутности, поділеної з іншою нацією. Найкрасшим прикладом цього можуть служити відносини між Австрією та Угорщиною, що ніколи не могли порозумітися у справі панування над іншими народами. Кожда з них боялася що її жертви підуть на користь спільниці.

Український самостійницький рух все був і є найбільшою перешкодою для розвитку московського імперіялізму, а визиск України Московщиною є матеріальною основою московського імперіялізму. Тому сучасний розвиток советського імперіялізму із самостійністю української держави ніколи і при ніяких умовах не дасться погодити.

Ідея українсько-московського федеративного імперіялізму — наскрізь нереальна. Думати, що Московщина може зректись України, на те щоби ділити з нею панування над азійськими просторами, це значить не тільки не знати захланности істоти національного імперіялізму.

Природний розвиток українсько-московських відносин і де саме у протилежнім напрямі. Московщина не тільки не має наміру ділитися з Україною владою над іншими колоніями, а навпаки: намагається всіми засобами знести українську колонію.

Поза межами радянської України лишилось понад 9 мільйонів українського населення. Природний терен для поширення українського населення — Крим, колонізують штучно національними меншинами. Україну відтяли від української Кубані московським коридором, з яким Україна матиме ще досить клопоту, на шляху до природного поширення українського населення в бік природної етнографічної межі з Кавказу, ставлять усякі перепони, а Українцями колонізують Сибір та Соловки. Так виглядає в дійсності українсько-московська «федерація».

Деякі люди не хотять і не можуть зрозуміти того що тепер і де не про федерацію чи про автономію для України в межах Советського Союзу а про самі основи існування української нації там. Вони сліпі і глухі на страждання українського народу, особливо сидючи за кордоном.

Щодо советських колоній в Азії які не дають спати деяким нашим «імперіялістам» то їх можна потішити тим що совети ледви чи втримають їх, не маючи для володіння ними ніякого оправдання, окрім того що їх захопили збройно її царські попередники.

Колонії мають належати тим державам, які потребують їх для надвишки своїх продуктивних сил, а цих сил Московщині не вистає, щоби залюднити північні простори її європейської території. Аласка, яку купили Злучені Держави від Росії, постачає для Америки сотки тисяч ренів. Манджурія, яку Японці увільнили від московських впливів, збільшила мало не вчетверо своє населення протягом 20 літ. А советська Азія як була так і лишилась пустелею. Туземине населення, якого царська Росія не спромоглась винищити цілком алкоголем та сифілісом, винищує тепер остаточно большевицька «колективізація».

Лучити справу державної самостійности України на інтернаціональнім терені із справою хижацького московського імперіялізму було би нонсенсом. Це могло би продовжити на десятки років неволю українського народу. Коли в боротьбі Заходу і Сходу, висших і нижших, цебто большевицьких форм капіталізму, Україна стала на бік Заходу, то це відповідає її західним традиціям, доказує й здоровий національний інстинкт та дає деяку запоруку її визволення.

За москвофільські поради ставити і Москві свічку і Заходови огарок, український нарід може гарненько подякувати. Противенства між большевизмом та рештою світу цілком іншої натури як між центральними державами та їх противниками. А позатим, колиб і цілий світ ішов разом з Московщиною, то й тоді Укра-

їнцям не лишалось би нічого, як боронити свою незалежність проти Московщини. Але так зле ще не є. Не зважаючи на теперішні успіхи большевиків на інтернаціональнім терені, які так тішать українських москвофілів, противенства між совами та західними державами постійно зростають, і коли свідомість того що большевизм, а не що інше, є жерелом світової кризи, пробє собі шлях, — мусить настати година остаточного розрахунку із совами. До цього моменту Україна повинна бути готова.

М. Данько.

Америка. 1932. 17 вересня. № 107. С. 2.

№ 10

СОВЕТИ СПРОВАДЖУЮТЬ ПШЕНИЦЮ ІЗ ЗАКОРДОНУ

Советський уряд закупив в Австралії біля 38 000 тон пшениці, за яку заплатив готівкою за посередництвом своїх агентів у Лондоні. Тією пшеницею наладували 5 кораблів.

Австралійські експортери здогадуються, що причиною закупу є нестача зерна у Східній Сибірі. Інші вісти вказують на те що зерна бракує не лише у Східній Сибірі, аде й в інших сторонах большевицької держави.

Доказом цього є факт що советський уряд спроваджує пшеницю також з Персії, про що недавно наспіли вісти з Тегерану. І то спроваджує так багато що на випадок, якби вивіз пшениці до большевицького «раю» тривав довго, то перський уряд був би змушений здержати експорт пшениці до інших країв крім советів, щоби не забракло її в самій Персії.

Америка. 1932. 17 вересня. № 107. С. 2.

*З голоду крадуть збіжжя — з голоду
розвилася спекуляція хлібом — і надмірно
строгі кари не допомагають —
вічний розлад під владою розладу*

Недавно появився в Советському Союзі декрет про острі драконські засоби боротьби з масовим явищем розкрадання збіжжя із складів, кооператив: них зписів, із вагонів, кораблів та з піль (обрізування колосків) та «колгоспних» і «радгоспних» (фільваркових) ланів.

Наслідки того декрету вже видно. Досі засудили уже кількадесять людей на смерть за розкрадання збіжжя. Жертвою присудів впали переважно бідаки, а в тім найбільше селян яких підозрювали у «куркульських» настроях.

Тепер большевицька преса розпочала ще одну ударну кампанію боротьби, а саме пропагує безоглядну боротьбу із спекулянтами харчових продуктів.

У тій цілі пригадує та преса постанову уряду Советського Союзу із 6 травня, 1932, яка вимагає від усіх прокураторських та поліційних органів влади «вжити заходів щоби викоринити приватників і перекупників-спекулантів які намагаються нажитись на «колгоспній» торговлі».

Харківський дневник, Комуніст (з 24 серпня) пише, що в Сумах «розвелось стільки перекупни-

ків-спекулантів що через них трудящий не може нічого купити на базарі». У Кагарлику дійшло до того що «колгоспні базарі перетворили на збіговисько спекулантів із сусідніх районів: Ржищева, Богуслава, Рокитного й інших.

Такісамі відомисти подає Комуніст також з інших місцевостей. Така спекуляція процвітає на т. зв. «колгоспних» базарах, тобто на тих ринках які постачають сільськими продуктами «колективні» господарства.

Видно що важко там з тими продуктами коли їх чомусь скуповують спекуланти. Якби ті базарі були доступні для всіх то спекуланти не мали би потреби скуповувати товар. Бо коли скуповують то значить що мають кому за добрі гроші перепродувати товар. Іншими словами, спекуланти перепродують продукти тим, хто не має доступу до «колгоспних»! базарів.

Отже большевицька преса, проголошуючи безоглядну боротьбу перекупням-спекулянтам тимсамим проголошує боротьбу за виголоджування тих численних громадян Советського Союзу, які могли набути «харчові продукти тільки від спекулантів. Але й цього мало, бо большевицька преса закликає всіх громадян, а між ними й тих які добувають харчі тільки від спекулантів, щоби вони активно допомагали органам Чеки і прокуратури у виловлюванні спекулантів.

А спекулянтам загрожує неабияка кара. Постанова із 6 травня 1932, каже про це так: «Органи Чеки, органи прокуратури і місцеві органи влади обов'язані вжити

заходів до викорінення спекуляції, застосовуючи до спекулантів і перекупників ув'язнення до концентраційного табору реченцем від 5 до 10 років, без права застосування амністії».

Вигляди «купецької» кар'єри для тамошніх «перекупнів-спекулантів», як бачимо, нічогособі. Але не зважаючи на те, спекуляція там таки існує та не заломлюється. Таксамо як існує крадіж зерна.

А існують вони тому що до цього пре тамошніх людей саморатунок.

Америка. 1932. 20 вересня. № 108. С. 2.

№ 12

НАЙБІЛЬШИЙ ЗЛОЧИН

Найбільший злочин в історії народів і держав — це теперішнє нищення селянства в Союзі. Селянство це основна класа кожного народу. Воно передержало народи живими, здоровими і здатними до боротьби та створило силу, традицію її характер для будучини. Коли тепер існує яка нація, жива, здорова і спосібна, так вона це завдячує тільки селянству. Без села нема нації.

Люди здавна вірили фалшиво що місто це знак високої культури тому треба із сіл іти до міст, будувати нові міста, ради високої культури. Дійшло до того що через новітні промисли міста стали перелюднені і принесли нещастя, руїну, знищення народам, занепад для культури. Аж це спонукало людей змірити і переконатись що не тільки основа життя і здоровля; але теж підстава культури це село, а не місто.

Люди вже пізнають, після теперішньої кризи, що треба вертатись на село. Аж тепер пізнають що були заблудили, загнавшись у великі міста, шукаючи культури. Але ніде ще у світі не було такого злочину супроти народу, як в Союзі. Там як зачали з большевицької фантазії будувати великі фабричні промисли і навіть нові міста, одночасно кинулись руйнувати села. Промисл має значіння лише остільки, оскільки його виробу потрібні, а позатим це мертва річ.

Фабричні промисли нині стоять майже в цілیم світі і світ без того живе, хоч як важко терплять фабричні робітники. Але якби так став усяди хліборобський промисл, то це була би вже загибель народів. А якби до решти знидів селянський стан, то це був би вже кінець народів.

Власне до такого кінця допроваджують большевики. Ради великих промислів, без яких можна цілком добре обійтися, руйнують села. До руїни взяли з цілим злочинним планом — переміни селянства на кріпаків большевицьких фільварків.

Селяни тепер в Советському Союзі неначе засуджені на загибель, на масову смерть. Як вони перебувають і переможуть ті большевицькі єгипетські язви, що їх злочинна влада силою накинута на селян, то це буде знак непереможної життєвої сили стародавньої здорової класи хліборобів. Тільки тому можна буде тоді завдячити даліше життя і воскресення з лютої неволі України, Білоруси і навіть Московщини, хоч, руїна вийшла з душі московської.

Америка. 1932. 1 жовтня. № 113. С. 2.

№ 13

ЗАГНАЛИСЯ

неуспіх рілньничих колективів на Україні

На Великій Україні іде розпучлива боротьба українських селян з «хлібозаготовкою». Опір українського населення проти збіжєвих достав прибирає незнані досі форми й розміри. Деякі рілньні колективи ввели так звану подвійну бухгалтерію, щоби скрити дійсний стан врожаю. Згадані колективи виготовляють фалшиві білansi, які виказують десять разів меншу скількість збіжа. Решту збіжа колективи ділять між своїх членів. Советська преса счиняє крик, що хлопська контр-революція на Україні явно підносить голову.

І тому не диво, що в большевицьких судах відбуваються численні а то й масові процеси селян, обвинувачених у скриванні збіжа та ставлення опору владі. Скількість процесів така велика, що персонал прокуратури і судівництва не може дати собі ради. Судові розправи. відбуваються одна за другою в прискореному темпі. Щодня видають пересічно 80 присудів, а більшість з них це присуди смерті. Супроти суддів, котрі відважились видати лагідний присуд, влада примінює репресії.

В урніцькому районі засуджено на кару смерті кількох селян за те, що взяли собі трохи збіжа з ко-

лхозу на прохарчування. В московськiм районi за те саме засуджено 11 селян на 10 лiт тюрми. У Тарикантi розстрiляно за харчевi спроневерення 4 особи, а 14 осiб засуджено на довгу тюрму. Як бачимо, совeтська справедливiсть не всюди однакова. Тодi, коли своїх карають лекше, то тихсамих але українських «сепаратистiв» карають безоглядно смертю.

Та мимо таких страшних репресiй з боку большевицької влади селяни щораз частiйше та смiливiйше виступають проти «хлiбозаготовки». Бо чи ж кара смерти може бути страшна для тих людей, перед котрих очима стоiть марево голодової смерти? Хиба ж не красша смерть вiд кулi, як мучитися цiлими мiсяцями не маючи що вложити в уста?

Совeтський уряд занепокоєний масовими протестами та явними виступами селян проти рiльних колективiв, мусiв уступити. На днях появилася новий декрет совeтського уряду, котрий треба вважати початком радикальної змiни рiльничої полiтики Совeтського Союзу. Новий декрет покликуює до життя окреми аґрарнi комiсiї, котрi мають дбати про те щоби приписи про непримушування селян до колективiзацiї були вповнi виконуванi. Рiльничi колективи не мають права поширювати свої простори коштом iндивiдуальних селянських господарств. Кождий селянин, котрий схоче виступити з колективи i вернути до iндивiдуальної господарки має право зробити те, коли схоче. Адмiнiстрацiя не може робити йому в тiм

жадних перешкод. Декрет нави́ть заповiдає, що кождий селянин, котрий виступає з колективу, дiстане окрему пайку землi i кредитову допомогу з державних фондiв.

Ось в який спiсiб мусiли большевики признатися до певної невдачi своїх протиприродних експериментiв. Незадовго мабуть позникають на теренi цiлої Радянської України всi рiльничi колективи, може в такому самому темпi, як i зросли. Звичайно якщо большевики знову чогось не придумаютъ та не ставлятимуть пiд стiнку тих, що скористають з нового декрету.

Америка. 1932. 1 жовтня. № 113. С. 4.

№ 14

ОБОРОННА БОРОТЬБА СЕЛА ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ НЕВОЛІ

З різних сторін Советського Союзу напливають відомости про численні підпали на селі, які влада приписує «кулакам».

В околицях Батум згоріло 2 тисячі квадратних метрів 4-літньої плантації чаю.

В одній з «колектив» ленінградського округу 9 селян змолотило потайки 200 кірців жита і хотіли убити цілу військову раду. Всіх засуджено на в'язницю по 6 до 8 літ.

На основі заяви харківського прокуратора з округу Брона на протязі липня і серпня вплинуло в його окрузі 526 справ про крадіж збіжжя. Статистика виказує що опір не є виключно ділом «кулаків», але охоронною боротьбою клас населення.

Америка. 1932. 6 жовтня. № 115. С. 1.

№ 15

КРИТИКА БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ГОСПОДАРКИ

Кореспондент німецького дневника Прагер Прессе (з Праги, столиці Чехо-Словаччини), Йосиф Шром, довгий час жив у Москві і відтам писав кореспонденції. Тому 2 роки він покинув був Москву, а тепер знову туди поїхав і так описує свої нові враження з большевицького царства.

Хто переїздить сьогодні крізь Советський Союз, в якомунебудь напрямку, той зустрічає дуже цікаві речі. Він не тільки бачить розпочаті будівлі нових фабрик і мешкальних домів, в яких уже працюють і мешкають, хоч вони здебільша іще не готові, — але бачить одночасно такі речі які очевидно не ідуть у парі з отим промислово-будівельним поспіхом. Розуміємо під цим советське хліборобство.

На Білорусі й у центральній Росії усе ще під кінець серпня (тоді автор об'їздив Советський Союз) стоїть на полях бідне незжате збіжжя, з Одеси що лежить де-де більше на полудне, з радістю повідомляють, що зжате збіжжя склали вже в стіжки, на Західній Сибірі саме зачинають жнива разом з першими приморозками, а в Можайську біля Москви можна на двірці читати пламенний по клик до місцевого робітництва й урядництва, щоби вони посвятили свої відпочинкові дні «ата-

кови на жнива й пільні роботи в «колхозі» Рильково який стоїть під протекторатом можайського пролетаріату». Мабуть той «колхоз» не рішився власними руками розпочати атаку на власні жнива.

І коли взяти до рук статистичні виказки комісаріату земельних справ та виправити всі ті крючки, якими замасковано усе що маскувати треба, то виходить що до 20 серпня зібрано з піль і городів взагалі лише половину тих хліборобських плодів, які мають бути в літі зібрані.

На пребогатій Україні абсолютно нічого нема!

Припадково можна зустрінути на московських залізничних двірцях людей з околиць Полтави, Харкова і Києва, отже з пребогатої України. І вони розказують не лише устами але й цілим своїм виглядом що «щось псується у Советському Союзі» і що цим «зіпсованим» є українське збіже, картопля, цукровий бурак, мясо і т. д. «Зіпсоване» не в розумінні хемічного розкладового процесу лише повного адміністративного розладу.

Дійшло до того що вже нині в цій пребогатій країні абсолютно нічого нема, і що люди, коли тільки можуть, оглядаються за іншими місцевостями, та що — поки що тільки помалу — появляються уже групи нових безпритульних, бездомних дітей, своєрідна генерація, після того, як попередню «остаточно зліквідовано» — у фільмі «Путьовка в життя».

Серед розмови з такими переїзними крізь московські двірці зверне вам увагу міліціонер що фотографувати тих людей не вільно, дарма що окремий декрет дозволяв фотографування по містах (очевидно, з обмеженнями військового характеру). Слухаючи такої поліційної заборони із завистю згадуєте прегарно ілюстрований журнал «Советський Союз у Будівлі» який у 4 мовах розсилають по всьому світі. Які там усі фотографії дбайливо приготовані і чистенько вигладжені!

Це ніякий промисл

Нині, під кінець 4-ого року першої «пятилітки», Советський Союз попадає на чиншовий дім, який щойно будують та про який невідомо, коли його скінчать, чи справді будуть будувати до кінця і чи взагалі колинебудь викінчать, та чи ви будують його на підставі тих планів які на початку виготовили і «затвердили». Світова криза та внутрішні (советські) досвіди у промисловій, хліборобській і передівсім у соціальній та господарській ділянці, так глибоко вілились у широко закроений 5-літній план що під кінець 1932 року він матиме мабуть зовсім інше обличчя ніж люди гадали тому 5 чи 4 роки.

Росія не стала завдяки «пятилітці» такою промисловою державою, аби вона могла дігнати і перегнати передові капіталістичні держави світа. Вона матиме лише ряд величезних підприємств, де їхні робітники й інжиніри будуть довго із трудом учитися щоби

опанувати продукцію не лише з погляду взагалі щось випродувати, але також і під оглядом якості продукту. Фабрикувати при наймодерніших машинах 30 і більше відсотків вибракованого краму, а решту 70 відсотків найпоганішого сорту, це не є ніяка «індустріялізація» ані в сенсі «пятилітки», а в ні тим більше в розумінні західного світу.

Росія не займе через «пятилітку» також і в хліборобстві а ніякого замітнішого місця у — світі. Її нинішні хліборобські відносини виявляють відворот також у порівнанні з 1926 роком. Все це — не вважаючи на численні зразкові «совхози» і кілька добре зорганізованих тракторних станиць.

Нова советська організація хліборобства пережита поверховною, препоганою працею яка веде не лише до мізерних вислідів, але й до саботажу державної доставки, до руйнації ринку надмірними цінами, до фінансового хаосу і до загального голоду.

Всі труди даремні

Наслідком цього поганого стану сільського господарства, є те що і промисл не може розвивати того розмаху який передбачував 5-літній план. Добування сирівців іде дуже важко, а браки доставки і загальний розлад, ведуть до частих змін серед робітників, що знову може довести до нових потрясень.

Нові будівлі будують дрантиво і знайбільшою тратой матеріалу. Знамениті цегли приходять залі-

ницею поломані; дорогоцінний цемент магазинують на вільному воздусі; на всі сторони кидають деревом, залізом, сталей і т. д.

Декрети советського уряду все це строго забороняють, та вони залишаються на папері. Але й у декретах слідно деякий упадок. Де ділися програмові декрети Леніна? Сьогодні декретами означають, як треба вбивати свині, як накладати під черевики нові підметки, як має бути латане убрання, як плекати кріликів, щоби мати мясо на обід бодай раз у тиждень.

Труди пятилітнього плану і муки громадян не принесли державі ніяких красших днів. Коли комуністичні проводирі здобудуться вкінці на відвагу зажуритися справжніми щоденними потребами пролетаріату?

Америка. 1932. 6 жовтня. № 115. С. 2.

№ 16

БОЛЬШЕВИЦЬКА ВЛАДА В МОСКВІ ЗМУШЕНА УСТУПИТИ СЕЛЯНАМ

Інженір Бассехес у своєму дописі з Москви до віденського денника Ноє Фрає Прессе з 11 вересня, подає цікаві інформації про апровізацію міст сільськогосподарськими продуктами.

По містах — пише він — повстала ціла маса базарників, скрізь повно деревляних буд. Це «колхозні базарі». Там селяни, як ті що зєднані в «колхозах» так і ті, що господарять самостійно, продають усе з виїмкою збіжа, яке зможуть вільно продавати аж після 15 січня.

«Ножиці» тепер усе більше замикаються у користь селян. Селянин не хоче тепер за свої продукти гроший, але промислових виробів. Це гонить вгору ціни, тоді коли платні робітників твердо стоять на тому-самому місці.

Уряд все більше рахується із селянством, яке розпоряджує випробованою зброєю — безчинним опором. Ця зброя трапляє в найбільше болюче місце, бо в потреби життя. «Колхозні базарі» — це данина советського уряду капіталістичній психіці селянства.

Не згадав Бассехес про ще новішу данину, а саме рільні комісії, що мають берегти нормалізації праці в рільництві, а разом з тим «мають вважати». Кожний селянин може виступити з «колективи» і дістає приділ землі та кредити.

Америка. 1932. 8 жовтня. № 116. С. 1.

№ 17

ПРОПАЛА РАДЯНСЬКА УКРАЇНА З МАПИ СОВЕТСЬКОЇ МОСКВИ

Недавно був на радянській Україні ньюйорський лікар др. Мусій Кадець. Вернувшись додому він сказав що на радянській Україні урядова мова московська. Большевики можуть вірити д-ру Кадецеві, бо він з ними симпатизує.

Отже, в республіці українській мова урядова московська, таксамо як було за російських царів Романових.

Та ось 10 жовтня було відкриття великої електрівні біля Запорожа над Дніпром. І знов тасама історія.

Загатили Дніпро, затопили стародавні Дніпрові пороги і поставили електрівню силою 750 000 парових коний. Електрівня має доставляти електричну силу для потреб 16 000 000 людей на Україні.

Електрівня на Україні і назвали й там Дніпрельстан (Дніпрова електрична стація). Але це не має значіння. Відкриття електрівні яку кацапи назвали «Днепрострой», довершила Москва. Були там висланці Сталіна, а про Петрівського, голову «виконуючого комітету рад», або Чубаря, голову «ради народніх комісарів» у Харкові, ані слуху ані духу.

Москва торік вже виділила Донеччину, де є копальні угля і залізної руди, з радянської України і при-

лучила ту багату українську землю до Московщини, Тепер же Дніпрельстан який має заробляти силою власне і головню Донеччину, тим самим теж підпав уже в безпосередню неволю Москви. Отже нема вже Дніпрельстану на Україні — тільки «Днепрострой» в Росії, чи там вже «Ленінстрой» з наказу Сталіна.

Не диво що Москва в телеграмах до Америки і до решти світа повідомляла що відкриття Дніпрельстану було в Росії. Ненаситна звіряча Москва не розбирає у своїх засобах на знищення України.

Ще тому 10 літ вона по фарисейськи кликала: «Нехай живе самостійна Україна!». Але сьогодні хоче її стерти з мапи, цілком таксамо як Польща. Не даром ті обі сестри, Москва і Варшава підписали приязний союз, про «ненапад» на себе. Міжтим обі окупантки можуть нападати і нищити поневолені народи. До якогось часу...

Америка. 1932. 13 жовтня. № 118. С. 2.

№ 18

ПАРТІЯ МОСКОВСЬКИХ КОМУНІСТІВ, ЧИ ПАРТІЯ СТАЛІНА

Телеграми з Москви сповіщають що Центральний Контрольний Комітет російської (званої «союзною») комуністичної партії, приказав викинути з тієї партії Григорія Зіновєва, Леона Каменєва і 22 інших большевицьких лідерів.

Зіновєв і Каменєв (вони Жиди, це прибрані їх імена; Каменєв шваґер Троцького) це були в московських большевиків великі люди. Вони довгі літа лісли революції трясли Московою, як ще за Леніна так теж і після Леніна, Але всеодно пішли туди куди пішов Леон Троцький, той що створив большевицьку владу в Петербурзі і віддав її Ленінові, а тепер на вигнанні й на покуті на Песячім острові в Туреччині.

Як це сталося?

Як воно склалось так що Зіновєв і Каменєв замість греміти з Москви про «світову революцію» мають остатись «забутими людьми» під доглядом Чеки і просити тикетів на хліб щоб не вмерти голодною смертю?

Ну, треба знати що Москва з 1932 року то не Петербург з 1917 року ані не Москва сперед кількох літ.

В зачатках большевизму московська большевицька партія раділа такими лідерами як Троцький, Зіновєв, Каменєв та інші, тепер вже немов індійські «недоторкані». Їх виносила вгору і величала.

Так було поки Троцький не поїхав на Кавказ лікувати нерви. Приїхав, а вже Грузин, Осип Сталін усе захопив у свої руки. Він був жадний влади і захопив її. Умів узяти нитки влади у свої руки, а що був безпощадний так усунув усіх противників і став самовладцем. Він не має великої інтелігенції, а деякі кажуть що дуже мало. Таксамо мала в нього освіта. Але власне в таких людей, іноді цілком тупих, є хист, «сприт» і «хитрість» захопити владу. Бо вони боязкі за вплив мудрійших та за втрату добутого «хитрістю» так званого «авторитету». Звичайно такі тупі типи добирають собі кліку і «однобездумців» що мають заєдно притакувати від ранку до ночі. Це їх вершина щастя. Більшого вони і не потребують.

Хотів Троцький думати — пішов на «зелену пашу». Щоправда, Сталін відтак в цілості прийняв засади Троцького, бо інакших не знав. Але як не було Троцького то вже могли бути засади Сталіна.

Загнався Сталін із своєю безмежно глупою так званою «колективізацією». Знищити що-небудь легко, бандитським розбоєм можна, бодай на якийсь час, знищити сільських господарів і села. Але збудувати..... Збудувати на місце знищеного — це вже друга річ. Не 100 разів але тисячі і тисячі разів трудніша.

Царськими указами Сталін «будував» так звані «колективи». Не ішла «будова», отже він завертав раз по раз, а відтак знову повертав до большевицької панщини, цебто тих дурних «колектив». Дійшло до того що настала крайна руїна. Все населення пропадає

з голоду. Ратунку нема в комуні. Отже слід би розумно призадуматись, покинути «колективи» і знову вернути селянам волю, аби могли наново стати вільними самостійними господарями.

І знову був би хліб і паша.

Та Сталін на те ніколи не пристане. Нехай далі мовляв іде як досі, а вкінці таки з того всього виросте загальна «комуна» в цілому Советському Союзі і буцімто «всім буде добре».

Поважився інакше думати Зіновєв і Каменєв. Вони теж, як всі большевики, загонисті, але ще мудрійші від Сталіна. І поважилися йому сказати свою думку, як старі комуністи і лідери.

Ну, і на своє нещастя! Що за сміливість інакше думати від Сталіна!

За це прогнав їх Сталін з партії, а що доброго зажене їх на Сибір або теж до Туреччини, за Троцьким.

Нехай московські комуністи вже раз переконуються що то не їх партія, але Сталіна. так все було в Росії що панував лише один цар, а на десять ані двацять, чи сто.

Правда, цар Микола II вкінці упав жертвою самовлади і те саме дожидає царя Сталіна, власне через його «колхози».

Він людей не змінить, ані старих ні молодих і впаде жертвою того непорозуміння між грімкими теоріями (думками) і дійсним життям.

Америка. 1932. 13 жовтня. № 118. С. 2.

Кореспондент поважного німецького денника з Берліна, «Берлінер Бераен Курір», др. Лев Гершун, прислав до своєї газети кілька замітних дописів із Советського Союзу. Найцікавіший з них був про «Базар у Ростові над Доном», який оце передаємо у скороченні.

Мовчазний Базар

У північно-кавказькій метрополії, у Ростові над Доном, іде «колективний базар». Це ярмарка, в якій беруть участь члени селянських «колхозів» (колективних господарств) та самостійні хлібороби. На підставі нового декрету вони вже можуть продавати хліборобські продукти по вільних цінах. На великому майдані перед церквою зібралась багато-тисячна юрба селян і міщуків.

Назва «базар» чи «ярмарка», якої поняття зв'язане у світі з горами харчевих продуктів і промислового краму, взагалі дуже мало годиться для тих нинішніх советських базарів. Там видно передівсім селян і селянок, які, куняючи на землі в уличному поросі і болоті (базарних будок, які збивали наспіх в останні хвилини, не стає і для частини продавців). Продають мішок муки, пів тузина картопель, кілька фляшок молока, 5 шматків чорного хліба, кілька риб, глечик огірків, кілька кавунів і т. п.

З поведінки продавців і покупців видно виразно, що всі ті продукти мають вартість якоїсь рідкості і що тому продавці свідомі своєї позиції володарів. Однак найбільше вражає повна тишина, яка царить на базарі. Мовчки сидять і куняють селяни за своїм крамом та ніхто того краму не викликає і не захвалює.

Таксамо й купуючі, робітники і службовики, мовчки манджають від господаря та повагом, з насолодою, презирають якість одного шматка хліба, одного огірка, одного кавуна. Кождий обмацує руками кождий харчевий продукт і один шматок хліба переходить крізь десятки рук, заки найдеться покупець.

Робітники продають хліб, а селяни його купують

Про нужду краю найголосніше те що продають хліб не у бохонцях, лише у шматках, — один шматок за /1 рубля. До того цей хліб це хліб чорний, здебільша дуже погано випечений, несмачний і тяжкостравний. Недавно уряд дозволив пайщикам I категорії цебто передівсім фабричним робітникам продавати частинно або в цілості свій щоденний 2-фунтовий пайок хліба. У висліді того декрету приходять на базар юрби робітників і робітниць з пів фунтом чи фунтом хліба, а покупцями бувають дуже часто селяни, які за кілька шматків чорного хліба дають яйця або молоко.

Ось ціни на «колективному базарі» у Ростові над Доном наприкінці серпня 1932 року: 1 пуд (36 фунтів) куку-

рузяної муки 60 рублів, пів пуда 36 рублів, 1 пуд пшеничної муки 15 руб. (і то можна найти таку муку тільки дуже рідко коли), мала риба 1 рубель, 10 помідорів (томатів) 3 і пів рубля, 10 грушок 2 і пів рубля, 1 огірок 15 коп., 1 літра молока 2 руб, кавун 5 руб., мяса не буває зовсім, а масло як раритет, коштує кільки 30 рб., а подекуди доходить і до 50 рублів. Для красшої орієнтації читачів: фіціяльний курс рубля — 2 рублі рівні 1 долярови, але 1 доляр продається нині в Советськїм Союзі по 40 до 50 руб. Виходить, що по офіціальному курсі пуд шеничної муки, як рідкий люксовий крам, коштує на «колективному» базарі 7 долярів, а коли брати курс переслідуваної чорної біржі, то й тоді треба за той пуд муки заплатити 3 доляри.

Товарообмін

Робітники і службовці купують на такому базарі дуже рідко і мало. При пересічній винагороді робітника 90 до 100 рб., та пересічній платні советського службовця 150 рб. не можна чейже на таких хліборобських базарах робити правильних покупок у більших розмірах.

Наслідком цього поширюється явище вимінного торгу: нпр. фабричний робітник, лише у штанах, по пояс голий, тримає в руках старий пуловер який мабуть тільки що зняв із себе, та старається виміняти його за харчеві продукти.

«Я бачив місхув, (оповідає др. Гершун), які хотіли виміняти стару сорочку за харчі вартости 18 рб., подерті жіночі черевики за 35 рб., нові мужеські черевики

за харчеву рівновартність 140 рб., старий військовий плащ за 80 рб. і т. п. Я приглядався теж якомусь добродієви який прийшов на той базар з ручною валізою, в якій були накопичені різні цікаві речі: зломана підкова, надщерблений ніж, поржавілі цвяхи, зужите хатне приладдя і т. п. Кожний з тих продавців був окружений численними селянами і здебільша доходило до по розуміння на площині обмінного торгу».

Явище обмінного торгу можна зрозуміти особливо ясно, тоді коли заглянути до кооперативної крамниці, яка призначена на те щоби дати селянам фабричні товари зараз-же після того, як ті селяни продадуть свої хліборобські продукти.

У Ростові є при базарному майдані лише одна така крамниця, яка повинна бути осередком найбільшої уваги селян, зо всім виголоднілих на упромислові товари. У тій крамниці находилося ось що кільки діточих шапок у ціні по 3.40 рб., кільки фляшок вина, кільки пачок кави, шість щіточок по 1.70 рб., кільки коробок пасти до черевиків, три бляшані чайники й одна жіноча вовняна хустка за 55.75 рб. Те все.

Тому, що над Доном селянин чейже не пє вина ані кави і не лакомиться на пасту до черевиків, то єдине приміщення добутих на базарі гроший може найти у шести щіточках, грох чайниках і одній жіночій хустині. Кілька тисяч селян, які приходять на такий базар навіть з далекої околиці — не може дістати нічого поза названими «фабричними товарами».

Голосний поклик до промислу і його слабкий відгук

Советський уряд здає собі справу що повна відсутність фабричного краму, потрібного селянам, буде тою головною причиною, яка поруч з безліччю інших — остаточно погребє інституцію селянських «колективних» базарів. Тому урядові чинники кинули гасло виробляти фабричні продукти масового вжитку. Цього завдання мають піднятися усі галузи промислу, але передівсім важкий промисл. І тому скрізь видно афіші з покликом до залізного і сталевого промислу, до фабрик машин і всіляких майстерень, щоби вони призначували всі залізні відпадки на продукцію дрібного хатнього і господарського приладдя. Повстають окремі організації великих фабрик які мають спеціально присвятитися виробництву.

Але на ділі всі ті поклики й увесь той рух не має значіння, бо важкий промисл, не пристосований до фабрикації дрібних предметів, лякається нових видатків на фабрикацію і не хоче нею займатися. Тому ціла та нова — як звичайно, дуже голосно ведена — кампанія дає дуже мізерні висліди. Їх гордовито показують в окремих виставках.

Так наприклад у Харкові, у величезному деревляному павілоні, виставлені речі, на які з подивом глядять тамошні громадяни, та які проте дуже дивно вражають західно-європейських чи американських приїзних гостей. Наприклад висить ца стіні погано

вигладжена дощина, яку окрема вивіска називає вішалом на одяг: це дійсно було-б вішало, колиб на ньому були залізні гачки, або бодай цвяхи, на які можна було би щось повісити.

Але такі залізні «дрібнички» є саме найбільшою рідкістю у Советських Союзі. В усьому іншому крамі кидаються відразу в очі його погана якість. А це ще т. зв. добрий крам, бо окремо ще продають «вибравані» товари, зовсім погані, які всеодно теж знаходять, охочих покупців. Очевидно, що продаж такого краму лише до решти грошево виснажує мешканців, бо примушує їх або ходити в лахміттях, або вічно нові купувати речі.

Кінчить свій допис німецький кореспондент дуже скептичним висновком щодо виглядів советського промислу і будучини «добробуту» мешканців советської країни.

(Діло)

Америка. 1932. 13 жовтня. № 118. С. 2.

ЦІНИ В КИЄВІ

Канадійська газета Український Голос подає ціни харчів у Києві на підставі листа, висланого з Києва 8 вересня. В листі описані злидні радянського робітника, який не заробляє місячно і сто рублів, а за всякі харчі мусить дорого платити.

Так представляє цей робітник ціни харчів у хвили як писав лист:

Пуд білої муки 200 рублів (пуд приблизно 36 фунтів).

Пуд звичайної муки 150 рублів.

Пуд житної муки 100 рублів.

Пуд муки з фасолі (соє) 55 рублів.

Фунт житнього хліба 2.50 до 3 рублів.

Фунт бараболь від 50 до 60 копійок.

Фунт цибулі 1 рубель.

Фунт солонини 16 рублів.

Фунт масла 12 рублів.

Олій із соняшника 19 рублів.

Фунт сира 2–3 рублі.

Бутилька молока 1.50 рубля.

10 яєць 5 рублів.

Фунт цукру кусками 8 до 10 рублів.

Фунт цукру пісового 6.50 рубля.

Фунт м'яса (не все буває) 4 рублі.

В окремих крамницях можна купувати харчі за долари. Уряд міняє американського долара за 1.94 рубля.

З цін які панують в долярових крамницях, можна зрозуміти, як уряд здирає шкіру із своїх громадян:

Фунт білої муки 9 центів

Фунт гречаних круп 4 центи

Фунт рижу 10 центів

Фунт гороху 4 центи

Фунт солонини 35 центів (але нема її)

Фунт дрібного цукру 11 центів

Фунт масла 30 центів

Коли порівняти ціни за рублі з цінами за долари і взяти на увагу те, в якій ціні уряд міняє долари за рублі, то виходить, що уряд сам признає повне обезцінення свого рубля, бо признає, що його вартість є 10 до 15 разів менша від встановленого курсу.

Америка. 1932. 18 жовтня. № 120. С. 5.

Наш ньюйорський кореспондент присилає нам низку листів з радянської України. Вони говорять самі за себе. Кожний наш читач повинен пильно їх перечитати і зріло застановитись, чи може українська імміграція в Америці бездільно сидіти коли наш нарід таки живцем загигає.

Ось один лист з Київщині з червня, 1932.

...«Вибачте мені що я набралася смілости Вам написати письмо, та переживаємо тепер величезні труднощі і я сама не знаю, кому писати, кого просити, щоби спас наше життя. Хліба у нас немає з місяця лютого і весь час до Пасхи перебивались картоплею і лушпаями та всім чим попало.

Коли настала весняна робота, наш хлопець кинув школу, і став ходити на роботу. Діставав півтора фунта хліба і мені приносив маленький кусочок, хоч на 2 або 3 рази в рот. Але я не могла ходити на роботу в колектив, бо обробляла домашню городину.

Тепер і я вже ходжу на роботу в колектив, для того щоби дістать один фунт хліба. Пишуть трудно-день, та що нам прийдеється получить за цей трудно-день, ніхто не знає. Залежить яка робота і в яку категорію запишуть. Може прийдеється робить тиждень за один день.

Харч дуже лихий: один фунт хліба рано, й вечір юшка з горохом, де плаває в повній мисці 50 грамів гороху. На обід самий борщ без картоплі, де плаває 50 грамів на робочого гороху або фасолі і зелень. Хто не зів свого фунта хліба зранку як дістав, то обідає борщ з хлібом, але більше обідає без хліба. Бо тут не всякий з'їдає зранку свій хліб, а жде до другого ранку. Тоді дістає другий фунт хліба, а другий чоловік або жінка і не пробує хліба, а несе свій пайок хліба додому і сам пухне або худне з голоду, бо в нього є ще вдома сім'я з 5 до 6 душ, не працездатка, а пайок дістає тільки той хто працює.

Переживаємо страхіття Голоду і ждемо переміни. Надоїло вже ждять. На роботу ідуть у свята і в неділі, щоби дістати фунт хліба і води горячої з горохом. Учера давали борщ з олією. Щоб ви почули, як робітники кричать, коли дощ іде. На полі нема роботи, а їсти хотять, а не дають і дома нічого нема. Плач і скрегіт зубів.

Розвенулось сильне злодійство. Всі крадуть в день і вночі. Хто має коня, корову, або порося, кури, то забирають на ніч у хату, щоби не вкрали. Але вже і таке бувало, що зарубали сокирою на те щоби ограбити. Всю городину нищать. Все рвуть в день і вночі; картоплю, цибулю, чісник, а картоплю з кущем виривають як молода, хоч нема що відривати, то рвуть насажену стару. Мій син, що 20 березня незвісно куди дівся із села так як ходив, а все його білля осталося у прачки. Для мене це сумне і загадочне. Як що він сам втік, то

я рада була би, а може його вбили, бо до нього приди-
ралися. Говорять йому: «Ти син урядника, то мовчи,
а то посидимо в допр». За три місяці і разу не видали
йому жаловання і пайок муки 44 фунти за два місяці,
за лютий і березень і ще одну частину кіноленту (?) від
нього спрятали.

Шановний земляче (імя) прошу Вас, напишіть як
що можна, адресу когонебудь із членів редакції, ми бу-
демо писати все, може нам пришлють в Турксін («Торг-
сін») хоч 2 або 3 долари на муку і крупи або на висівку.
Я була би Вам вдячна і вважала би Вас спасителем сво-
го життя і мого хлопця. Бувайте здорові. Просить
(подане імя).

Лист присланий до одного звісного чоловіка в Нью
Йорку. Імени не подається із зрозумілих причин.

Америка. 1932. 25 жовтня. № 123. С. 2.

№ 22

СЕЛЯНИ НА УКРАЇНІ ДАЛІ ВІДМОВЛЯЮТЬСЯ СІЯТИ ЗБІЖЕ

Українське Бюро із Женеви присилає нам таке зві-
домлення:

На основі советської статистики засіяно досі 19 мі-
ліонів гектарів замість 35 міліонів гектарів, предбаче-
них планом, цебто лише 53 % його.

Правда, засів продовжують, але з причини спіз-
нення дожидають від нього небогато.

Інтересно зазначити що недосіяно в найбільш
родючих районах, цебто на Україні, а план виконано
в тих місцевостях, де хліба вистачає лише для само-
го селення, отже в московських частинах советів. Це
доводить, що селянство на Україні научене досвіда-
ми попередніх років, намагається сіяти лише стільки
скільки саме потребує.

Таким чином через пізний засів та спротив селян-
ства на Україні советський уряд матиме в майбутнім
році ще менше хліба для населення цього року.

Америка. 1932. 12 листопада. № 131. С. 1.

*Швайцарський редактор
на радянській Україні. —
Хвалить будівництво,
зріст промислу і міст*

(УП) Швайцарець Арно Віддгабер помістив у швайцарській газеті Дер Бунд (газета виходить в Берні, столиці Швейцарії) свої помічення із Советів. Дуже цікаві його враження з дороги по Україні. Тому Українська Пресова Служба передає ці враження в українським перекладі.

Вже 32 години їдемо ми все на полудне. У вагоні порядились ми по домашньому. Повитягували подушки, понатягували на ноги пантофлі і ведемо безконечні дебати про комунізм. Дехто грає в шахи, щоби не скучилося сидіти, а часом і в карти заграють. На кожній стації біжать всі за кипятком. Його дають даром і ми пемо чай. Дуже в пригоді стають нам дами, бо в них більше змислу господарського, коли треба вдержати посуду в чистому стані. Нераз трудно цього кипятку дочекатись, а поїзд відіжить.

Колиб російські залізничі скоро рушали в дорогу, так як європейські, то ми були би згубили не одного з наших товаришів дороги. Але поїзди рушають поволі і всі що навіть десь там далеко на стації були, встигають догонити поїзд та вскочити в його. Веде-

мо у вагонах життя на взір комуни. Кожний переділяє комуна для себе невиключаючи і дам. Харчами ділимося по совісті.

Чим далше на полудне тим тепліше. В Ленінграді було ще сляк-так, а в Москві вже таки досить холодно, а на Україні тепло ще. Зимові плащі зникають у куфрах, бо навіть загорячо вже. По дорозі купуємо кавуни. Вони тут дешеві, дешевші як на півночі.

Деколи глядимо на околиці. Вони не такі монотонні як на півночі. Річки, ставки, горби, все це робить околицю приємною. Здалека видно села, стоги соломи; величезні стада гусей і коров, а по домах безконечна кількість антен. При допомозі радія ведуть большевики свою пропаганду: І небо та хмари там зовсім інакші.

Приїхали до Александрівська. Треба оглянути Дніпрельстан, цю найбільшу, силово-електричну стацію світу. Там дають короткий виклад. Гребля 37 метрів висока, 9 турбін по 90 000 кінських сил виробляють в рік коло 3 мільярди кіловатгодин енергії. Гребля робить Дніпро сплавним. Заряд Дніпрельстану самостійний і має право купувати навіть на чужині, як що йому що треба без спеціального дозволу центру. Ми мандруємо через величезні салі; фотографування строго заборонене. Всюди стоять червоноармійці з наїженими багнетами на карабінах. Дуже бояться саботажів.

Мається стільки електричної енергії, так треба її якось зуживати. Треба будувати фабрики, а коло них

мешкальні доми, цебто нові міста. Там де передше був степ, тепер місто соціалістичного типу. 3-поверхові доми з плоскими дахами і широкими вікнами прикрашеними цвітами. Не всі доми побудовані з одного матеріалу і не однаково. Тому й монотонності не помітно дуже.

Але видно що все будоване на скору руку. Якість не зовсім то дописує, бо її заступлено скорістю в роботі. Вже по двох роках помітно, як в таких нових домах відпадає штукатурка. Також і вікна та стіни не всюди рівнобіжні та вертикальні. Це також неуважність через скору роботу. Навкола повстають одна фабрика коло другої, величезні печі, цегольні, фабрики для перерібки відпадків, металургійні заводи.

На все це викинено величезні суми, що колись як фабрики будуть пущені в рух, повернуться назад. Дуже дивувало всіх що з усього найкрасше були поставлені управління та варстати до репаратури, так якби це було найважнійша річ. Доріг та улиць ще нема, їх мають ще будувати.

Підчас обіду в готелі на Дніпрельстані приступив до нас один Швайцарець, комуніст з Ціріху, що був занятий на Дніпрельстані. Він дістає на 100 карбованців більше ніж тамошні робітники і працює як спеціаліст. Ми поділилися з ним, чим мали, головно на мануфактуру в них попит, бо цього там взагалі немає. Дуже велика радість була за подаровані панчохи.

В Харкові найкрасше видно всю нову систему. На протязі 10 літ населення Харкова збільшилося з 350

тисяч на 800 тисяч. Ніде в Советах не обходяться так розтратно з грошми, як у Харкові. Коло двірця новий величезний поштовий будинок, новий готель для чужинців, бо старий вже показався замалим для великої кількості туристів на Україні. Всюди нові будинки і ми не могли навіть скористати із старого плану міста, що мали його із собою.

Найкрасше впадає в очі 12-поверховий будинок із залізобетону із плоским дахом. То центральне управління всієї української індустрії. Інші будинки ще будуються. Все буде мати вигляд півкруга, а докола його будуть розміщені різні управління.

Старий університетський інститут розбирають та перебудовують його в іншому місці. По середині півкруга буде поміщена з квітів величезна карта України замість звичайного пам'ятника.

А цвіти на Україні дуже люблять. На одній площі видно піраміди зі цвітів з головами Леніна, Сталіна, президента України та секретаря комуністичної партії України.

При цьому варта згадати ще й Київ. В йому на одній площі величезний образ 20 метрів Леніна із самих цвітів.

В Харкові є величезна фабрика тракторів. Ми мали охоту подивитись на неї, але наша провідниця заявила коротко і без пояснень що не можна. За причинами ми й не допитувались, бо скоро поширилась між нами

чутка що в тій фабриці крім тракторів будують ще й тенки. Росія зброїться, про це нема жадного сумніву.

Армія всіми дуже поважана. Вояцькі гри поширені всюди. Вояки вдержані в такому, стилі, як це було в Німеччині за періоду Вілгелма. Я самий на власні очі бачив що в крамницях можна дістати паперових вояків для витинання. Все це забавки для дітей. Вояки розуміється червоноармійці.

В цьому новому місті, збудованому на соціалістичний лад видно всюди вплив американського духа. Спортові площі уладжені дуже гарно, Великі бібліотеки для індустрійних робітників, місця для поради у справах технічних та юридичних, поліклініка, найкраща лікарня цілого Союзного Союзу і т. п. Збудовано її в 1927 році, але вже тепер показується, що кімнати треба перепарувати. Якось дуже скоро. Діти мають всьлякі вигоди з лікарською опікою включно та із спортовими площами.

Всюди помітно техніку і техніку, всюди творчий дух.

Америка. 1932. 15 листопада. № 132. С. 2.

№ 24

ПРОТИ ПРИМУСОВИХ РОБІТ В СОВЕТЬСЬКОМУ СОЮЗІ

З Українського бюро у Женеві пишуть нам:

З нагоди що в комісії Ліги Народів розглядали справу поборення невольництва, між делегатами розповсюдили реферат, складений українською групою Союзу Прихильників Ліги Народів, видрукуваний тією Лігою, про уживання примусової праці в межах Советського Союзу.

Брошура викликала відповідне вражіння в кругах Ліги Народів та найшла деякий відгук у швайцарській пресі.

Денник «Журналь де Женев» пишучи про кризу «сталінізму», згадує про крах «пятилітки» та страшний голод в советах і бачить головну причину того в суспільних відносинах під большевицькою владою. Автор статті гадає що комісія Ліги Народів, яка займається справою поборення невольництва мусіла би зазнаномитися з брошурою поширеною з українського боку, а тоді вона побачила би що в советах набирають робочі сили засобами, проти яких цивілізований світ обурюється, коли їх вживають в колоніях.

Америка. 1932. 17 листопада. № 133. С. 2.

До Техас вернувся із Советського Союзу др. Тоттон котрий заявив представникам преси що Росія вмирає, цебто що вмирає нарід Советського Союзу.

Він каже що виросли там нові фабрики, а рівночасно з ними страшна голоднеча. «Пятилітку» назвав найстрашнішим використанням бідноти у світі.

Одночасно підтверджує це і кореспондент ньюйорського Таймса, Волтер Дуранті. Він каже що цегорічний урожай в Советському Союзі на 30 %, менший від торічного. Крім того запас худоби впав до 40 %, того стану який був тому 5 літ. Оце наслідки і жертви так званої «пятилітки».

Волтер Дуранті каже що дві третини населення, цебто понад 100 мільонів душ, будуть задоволені якщо дістануть в зимі бараболі, капусту і хліб, а крім того рибу тричі в тиждень і мясо раз на тиждень.

Але все те у кількості далеко меншій ніж потрібно людині щоби була здорова і могла працювати.

Це вже показує ясно і без сумнівно що в Советським Союзі страшна голоднеча. Як було торік, також світ нас. Богата збіжем Україна найгірше голодувала. Цілі села вимирали, або пускались на мандрівку, шукаючи хліба. Це зими заповідається ще гірша голодова катастрофа в Росії і на Україні. Большевики «годують» нарід «пятиліткою» і пустими обіцянками що колись

буде ліпше. Вже навіть хотять проголосити «50-літку» на місце «5-літки», десять «пятиліток», які вже «цілком певно» принесуть красше життя, як не теперішньому поколінню то будучим поколінням, тим що тепер родяться або що ще тільки народяться.

Та все те тільки говорення, лише теорії в книжках і газетах які не мають нічого спільного з дійсністю з дійсним життям.

Дійсність каже що 100 мільонів людей засуджені на голоднечу цієї зими.

Світ знову питається, чи видержать люди ту голоднечу. Народи у советській неволі вже стільки перетерпіли і видержали що світ готовий повірити і в нову неймовірність. Кажуть що люди в Советському Союзі вже не живуть, а тільки животіють. Неначе безнадійно дожидають кінця, сумної масової загибелі.

Поправді совети тепер зустрічають таке лихоліття якого у свому 15-літті ще не переживали. Пережити було б легко якби були гроші, бо ще є час купити поживу закордоном.

Але гроший нема. Власне Москви повідомляють що совети мусять безтямно друкувати щораз більше паперових грошей, які розуміється тратять вартість таксамо безтямно.

Отже совети вже тепер серіозно стоять на переродні катастрофи, революції через голод і свого упадку.

Америка. 1932. 29 листопада. № 138. С. 2.

МОСКВА ЗАПІЗНО ПРИХОДИТЬ ДО РОЗУМУ

Червона Москва тому 4 роки проголосила в себе «пятилітку». Хотіла збудувати великий промисл за 5 літ. Згодом кинув Сталін клич: «Пятилітка за 4 роки».

Отже 4 роки минуло. «Пятилітка» в значній частині виконана. І що з того?

Що з того що Америка має великий промисл («важку індустрію») коли стежки травою до них заросли. Вже більше як три роки той великий промисл мовчить і нема надії на швидке пробудження.

Кожний нарід і кожда держава, таксамо як кожда людина чи родина, потребує передівсім хати, хліба, халату, праці, спокою, здоровля і задоволення.

«Важка індустрія» того не дасть, але може відняти, як переконалась Москва.

Що тепер Москві з великого промислу, коли увесь нарід в цілім Советському Союзі пропадає з голоду!

Що Москві з великих фабрик автомобілів, коли ані Советський Союз їх не потребує ані за кордон не може вивозити, бо чужі держави мають у себе ті потрібні фабрики і до того на чужі самоходи накладають високе мито.

І сьогодні, після 4 літ «пятилітки» Москва кричить:
— Хліба, хліба!

Про «пятилітку» вже говорять:

— Нехай би була і за 6 літ!

Цебто за 6 літ замість 4. Але й цього нікому не потрібно.

Тепер з Москви приходять такі вісти: вже й урядові особи признають велику скруту з причини недостатку краму (товарів щоденної потреби). Вивіз всяких хліборобських продуктів буде цілком припинений, а крім того буде дозволено ввозити деякі продукти із закордону.

Такого вирішення дожидають на зібранні ВЦИК-а у січні, 1933 (ВЦИК, це «всесоюзний центральний ісполнітельний комітет», щось в роді большевицького дорадного парламенту). «Важка індустрія» сильно відстала. До того причинюється між іншим і недостаток продуктів та втеча робітників через той недостаток.

Наслідком того большевицька влада постановила звернути тепер увагу на «легку індустрію» і подбати про виріб краму, одежі, обуви та консерв (поживи в бляшаних пушках). Клич «пятилітка» за 4 роки вже давно забутий. Тепер вже думають якби то її виконати бодай за 6 літ».

В 1933 році большевицька влада не припише жадних завдань щодо «важкої індустрії», а тільки треба виповняти минулі недостатки.

Отже досить сказано.

Тесаме можна було сказати тому 4 роки.

Як червона Москва «змінила думку» (це особлива признака Сталіна заєдно «змінити думку») то зробила вона це під примусом голоду і страшної скрути в цілім Советським Союзі.

Це безперечно трохи направить ситуацію, але того лиха що большевики накоїли вже жадна большевицька сила не направить.

Головне, основне нещастя це розбиття і знищення приватного господаря. Без приватного господаря нема господаря, нема родини, «громади, ані і народу, ані держави, ані людей, ані хліба. На цім зруйнуванні спирається ціла теперішня «філософія» московського комунізму. Для «досвіду» большевицькі лідери посвятили 160 мільонів людей. І від того не хочуть завернути.

Тепер є питання:

Чи московський большевизм потрафить знищити 160 мільонів людей для «досвіду», або чи 160 мільонів людей найде ще силу в собі і знищить большевизм. Це важне питання не лише для большевиків, для Московщини і для України. Але і для цілого світу.

Там, у Советським Союзі, сьогодні відбувається «світова революція» коштом Московщини, а ще більше коштом України і Білоруси.

Цілий світ може спокійно до жидати висліду, але Україна не може мовчати.

Америка. 1932. 6 грудня. № 141. С. 2.

№ 27

СЕЛЯН ЩО БОРОНЯТЬСЯ ВІД СМЕРТИ НАЗИВАЮТЬ ЗРАДНИКАМИ

З Москви прийшла така телеграма:

Тутешні комуністичні денники Известия (орган большевицького уряду) і Правда (орган большевицької партії) в різких статтях грозять строгою розправою селянам що не віддають урядови збіжа. Обі газети признають що збір збіжа дав незадовольючі висліди та що Україна і Поволже (на Московщині) сильно відстали від приписаного плану.

Часописи називають селян які не віддають урядови збіжа, «зрадниками революції» та остерігають тих «зрадників» що селяни які осміляться продавати збіже на торгових перед відданнями приписаної скількості урядови, будуть увязнені і відданні судови як спекуланти.

Новий указ (декрет) приписує за таку продаж збіжа на торгових, довголітню тюрму.

Не в останніх роках Сталін видавав кілька указів що большевицька влада дозволяє селянам продавати збіже й інші хліборобські продукти на приватних торгових по містах і по селах. І тепер недавно знову повторила Москва цей дозвіл. Це мала бути полекша для селян, з метою щоби міста в лекший спосіб могли добути хліба й інших хліборобських продуктів. Дозвіл міг трохи заохотити селян до управи. Тоді був би менший голод по містах і по селах.

До того селяни могли би купувати крам і це рушило би як не «важкий» так бодай «легкий» промисл і дало би змогу красшого зарібку для міських робітни-

ків і зарібників яких недоля і терпіння звичайно різні з недолею і терпінням селян.

Але така «розв'язка» ситуації не подобалась самим тим диктаторам що видавали укази за указами. Бо вона вела до «дрібного капіталізму», до добробуту громадян, приватних власників, до задоволення, до спокою. А не до дальшої безконечної революції і комунізму. І тому Сталін одною рукою давав селянам право на приватну торгівлю, а другою зараз відбирав.

Власне недавно були вісти з Москви що хоч селянам дозволили продавати збіжжя на ба зарах, так вони бояться іти на базар аби їх там не арештувала Чека та не запроторювала до тюрми.

Безперечно що в таких становищі годі щонебудь зробити, годі до чогонебудь дійти. Селянин читає що йому вільно продати збіжжя, а відтак коли він повірить в дозвіл уряду, Чека бере його в тюрму. Тоді йому всього відхочеться він скаже собі і другим: «Не тратьмо, куме, сил, спускаймося на дно».

До того привела большевицька господарка в Союзному Союзі, а особливо на багатій врожайній Україні. Нібито є скрізь «колхози», «комуни», машини і большевизм аж «розбудовується», а мільйони пухнуть з голоду і вмирають. Командири в Москві самі вже не знають що мають робити і куди іти. Та куди б вони вже не шли, виходу їм немає. Катастрофа вже охопила увесь Союз і наближається хвиля розрахунку.

Америка. 1932. 8 грудня. № 142. С. 2.

№ 28

МОСКВА НА БЕЗДОРОЖІ — СВІТ БЕЗПРИТОМНИЙ

Ми вже не раз писали про те що Москва далась, піддурити Американцям із своєю «пятиліткою».

«Важкий» промисл потрібний лише остільки, оскільки він конечний. Америка розігналась зі своїм великим промислом у війні після війни. А тепер стала і стоїть вже більше як три роки. Був час коли в Америці говорили що автомобілі це конечність; що автомобіловий рух це великий поступ, а навіть знак добробуту.

Але тепер вже зачинають поволі приходити до розуму що автомобілі це вибаганка лінивих людей, що це не є жаден поступ, ані добробут, але упадок.

Коли до тієї здорової думки зачинають приходити в Америці, так що тоді говорити про так звану «Росію» чи там «Советський Союз»! Там нема гроший на вибаганки, ані для лінивих нема біржі як на Волл Стріт в Нью Йорку, або «Либерті Бандс» з купонами у «сейф діпазитс». Ані навіть нема доріг для автомобілів. Волочаться тільки голодуючі і то голі, босі й пішки.

Так не диво що Москва подякувала американським інжинірам за їх «індустріялізацію» заскоружлої, відсталой, старосвітської, а східної до без тям «Росії». Зачала їм платити рублями і вони вивтікали, присягаючи що більше туди не вернуться.

Тепер же кореспондент ньюйорського Таймса з Москви, Волтер Дуранті, пише що большевицька влада постановила покинути другу, а розуміється і першу, «пятилітку». Замість тієї комедії вона візьметься до «однолітки». За один рік «набудують», мовляли, так званої «легкої» індустрії, що буде висипати на ринок всякий крам і всяку мануфактуру для щоденної життєвої потреби.

Це вже розумний план. Бо власне така «легка» індустрія може зробити країну самовистарчальною, а ніколи велика призначена для забаганок або на вивіз, вивіз неможливий, бо замкнений митовими платежами.

Нині була би так звана «Росія» красше стояла якби була розбудувала в себе легку «індустрію».

Вона зачинає це тепер. Щоправда ліпше пізно як ніколи, але це вже запізно.

Запізно не на саму індустрію, але на все советське «будівництво», яке поправді є «розбивацтвом», руйнуванням, нищенням всього до кореня, але ніколи будівництвом.

Перше і головне в кожній державі, в кожній нації, навіть в кождім племені на цілому світі — це фермер, сільський хлібороб, господар. Коли який нарід знищить свого самостійного гослодаря, він знищив себе і перестає існувати. Совети видумали спосіб як знищити самостійного господаря, а це через глупі забавки в «колхоза».

Це принесло повну економічну руїну господарського життя цілого краю. Якби так потривало ще далі і далі то з часом прийде до загибелі всіх поневолених Москвою народів.

Вкінці переслідування релігії і нищення церков. Наслідком є убивання всякої моралі, всяких ідеалів, усяких засад у людей, аби їх перемінити в животіючі істоти що нічим не ріжняться від овець, мух, або пчіл. Це убиття людини в людській істоті. Ще перетворення людини у щось на подобу «робота» (електричного чоловіка) при допомозі якого можна вже дуже легко і швидко покінчити з існуванням людського роду на землі.

Релігія це основа духового, культурного життя людини, і навіть при господарським добробуті життя людини як людини неможливе без цієї основи.

Москва у світі досягла одної штуки, а це що увесь світ за протяг 15-літнього большевицького «досвіду» стратив ініціативу, почин до громадського життя і поступу до міжнароднього життя. Навіть стратив притомність.

На ніщо більше світ не міг здобутись як на бездушну Лігу Народів у Женеві, як на вічні «розоружні» конференції при звуках безмежних нових озброєнь.

Світ неначе повірив що він віджитий, старий капіталістичний непотріб.

Не диво що в тій світовій катастрофі ненормальний фашизм виростає як спаситель світа. Вже давно

світ не був у таким прикрім становищі як тепер. Вже давно світ не був такий безпритомний як тепер.

Через те з одної сторони між народнього «фронту» не так держиться як радше животіє московський «міжнародній» большевизм, а з другої сторони виростає в силу фашизм, не тільки як окремішне італійське явище, але також як міжнародне.

За все те найбільше відповідальна Версайська «мирова» конференція. Вона накоїла всього того лиха для світа, при допомозі уряду Америки.

Але покищо нема кому дати заклику до ратунку.

Америка. 1932. 20 грудня. № 147. С. 2.

№ 29

«БУДЬТЕ ГОТОВИМИ!» — КЛИЧЕ БУВШИЙ АНГЛІЙСЬКИЙ ПОСОЛ ДО УКРАЇНЦІВ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 23. грудня (Вл. кор.) — Ви маєте нагоду ж видіти з Америки й Канади цілісенку українську проблему, як ніяка друга частина України на світі — докінчував бувший британський посол Ренні Смит свою лекцію в викладовій салі ч. 2 Українського Народнього Дому в Нью Йорку в середу, 21 грудня, 1932.

— Ви маєте повну волю і тому ви повинні обняти інтелектуальний та моральний провід в українських справах. Зростаєте разом з часом. Поставте першорядні справи на першому місці, а другорядні на другому. Будьте готові! І це мое останнє слово до Вас, коли сьогодні передаю вам привіт від ваших братів Українців з рідного краю.

Так закінчив Ренні Смит свою одногодинну лекцію, яка після попередньої невдачі з дня 31, листопада, не стягнула стільки цікавих, щоби заповнити велику концертну салю Народнього Дому і тому лекцію перенесено до салі ч. 2.

Інформації подав посол Смит в такі:

Минулого літа через три тижні перебув на Західній Україні під Полщею. Був у Львові і в інших містах та селах. Подивляє наші кооперативні організації. Україн-

ська культура — на його погляд — тісно сплетена з релігією і духовенство наскрізь переняте національним духом. Митрополит Шептицький це центральна фігура українського руху з точки погляду Західної Європи. Від нього передає п. Смит раду, щоби висилати з Америки жертви лише на культурні та економічні цілі в краю.

В советській Росії і на Україні був п. Смит через три місяці осінню, 1932 р. Українська мова там має більші права ніж у Польщі. Зате там нема української культури, а є большевицька. Економічне положення страшне.

Большевики взялись за неможливе діло. Із мужика, що живе життям 13 століття, зроби ти модерного громадянина, перескакуючи 700 літ розвитку. Хотіли це зробити ентузіазмом, а коли ентузіазм не створив чуда, то взялися до терору.

Створили колективні господарства на рілі і пишуть на експорт, що на Україні, як і в цілій Росії нема безробіття. Тимчасом справа мається якраз противно. За три місяці Смит бачив лише три трактори на полю при праці, 6 коний і трох селян! Решта селян повтікало з господарств і чекає сотками тисячів на залізничі поїзди, щоби їхати світами. Нераз тиждень треба ждати на залізничий поїзд навіть і чужинцям.

Офіціальний рубель не має ніякої вартости, а зглядно не знати що він собою уявляє. Номінально іде сім рублів на один англійський фунт, а в практиці то й за 120 рублів не мож дістати англійського фунта. Ось тому Американці втікають із советського царства, хоч

вони властиво положили підставу під теперішню економічну силу советської Росії.

Одно помітне на Україні, а то, повно фабрик, яких колись не було. Але ті фабрики стоять порожні.

Яка будучність советів? — цього Смит не береться розв'язувати. Він передає помічення, а висновки лишає слухачам. Радить американським Українцям як загалом і цілому нашому народови, більше видавати гроший на публікації в англійській та загалом чужинних мовах, хочби коштом українських видавництв, бо українських культурних та літературних перлин заграниця майже не знає, а тимсамим і не може дбати за Українців.

Після відчиту пос. Смит виїхав до Європи, бо власне в Нью Йорку закінчив свою півторамісячну туру по різних американських містах.

Америка. 1932. 27 грудня. № 150. С. 1.

№ 30

«СОВЕТИ ПРОМАХНУЛИСЯ» — КАЖЕ ПИСМЕННИК

НЮ ЙОРК, 23 грудня (Вл. кор.) — Цікаві вражіння з краю советів розповідає Маврикій Гіндус, автор книжки «Червоний Хліб», після свого вчашнього повороту з п'ятимісячного побуту в тім-же краю, звідки він родом. Він каже, що советський режим поповнив кольосальний промах, відбираючи селянам збіжжя зі жнив. Особливо це помітне на Україні, яка славилася своїм чорноземом.

На Україні — каже Гіндус — щезла всяка охота селян до праці і совети пробують тепер знайти хоч іскорку зацікавлення селянства до праці на полі. Немагають ніякі обіцянки комісарів для селян.

Для інтелектуальних робітників правительтво поробило деякі уступки, але вони мусять признаватися, що вони комуністи.

Гіндус прибирав великий матеріал для книжки, над якою зачав працювати на кораблі.

Америка. 1932. 27 грудня. № 150. С. 1.

№ 31

З УКРАЇНИ

Як тепер живуть люди на селі на радянській Україні. — оповідає про це братанок Івана Франка, столяр котрий жив півтора року в Київщині

У львівському Ділі читаємо:

Повернув з радянської України земляк Галичанин, своєрідний «репатріант» з другої частини тоїсамої рідної землі. Користаючи з нагоди та його ласкавої згоди, (яку в таких випадках рідко вдається добути; здебільша через острах за долю близьких, залишених під советською владою) — ми завдали йому низку питань, які оце оголошуємо разом з відповідями; його інформації тим цікавійші читачам, що це людина, яка працювала весь час на селі, та крім того це власник назвища, яке відоме мільонам.

Це Василь Франко, братанок великого письменника, тесля. Виїхав він на радянську Україну 10 червня, 1931 року, а вернувся 28 жовтня, 1932, цебто був у Советах несповна півтора останнього року. Виїхав туди і вернувся легально за польським пашпортом, з дружиною і двома дітьми. Однак їхав туди як щирий ідейний симпатик большевиків і їх «радянських» порядків, будучи тоді членом партії «Сель-Робу». Продав тут хату і кусник ґрунту з наміром більше назад не вертатися.

— Як же Ви і Ваша рідня жили на радянській Україні? де працювали?

— Працював я у березанському «радгоспі» імени Ворошилова, Київської округи. Працював як стельмах, від 6-ої рано з перервою на обід від 12–2 і потім до 6-ої вечір. Харчувався у спільній харчівні («столовці») разом із жінкою яка працювала там же. Діти були в «яслах». Мешкали ми в родинному бараку, де містилося 18 родин. Зимою мешкали діти в бараку а на харч для дітей видавала управа «радгоспу» місячно на дитину: 3 кілограми муки, 2 кілограми пшона і деколи 1 кілограм мяса. Харч у харчівні був одноманітний і складався: снідання — пшоняна зупа і 100 грамів хліба, обід — борщ, каша і 200 грамів хліба (борщ — це була вода, капуста і бараболя), каша без товщу та й мало її, вечером тесаме, що й на снідання. Харч для всіх однаковий щодо якості і кількості — і мало його. Відпочинок припадав на кожний 6-тий день. Варстат все був у русі. З відпочинкового дня майже ніколи ніхто не користав.

Клюбу чи читальні не було, тільки невелика бібліотека, з якої була мало яка користь. Діставав платню у грошах місячно (виплачували неправильно), на день виходило 3 і пів карбованця. З цих грошей треба було платити за харч по 60 копійок на день від особи. Приватно не можна було нічого купити, бо й у кооперативі нічого не було. За відпочинкові дні платні не брав, хоч працював. Жінка брала місячно 28 карбованці.

— Як виглядав ващ «радгосп» ?

— Він має 6 000 гектарів з колишніх селянських ґрунтів, 3 решти ґрунтів створили селяни «колгосп», або остали при хаті і городці і працювали як зарібники. Завідує «радгоспом» управа з 4-ох членів призначених комуністичною партією. А крім цього є контора, яка веде адміністрацію «радгоспу». Цих 4-ох членів управи це директор «радгоспу» (генеральний), технічний (агроном), управитель доставки і праці (над робітниками). У конторі було коло 150 умових робітників. У сезоні працювало коло 1 500 (також вербованих) робітників постійно було зайнятих 600 робітників. Господарка поставлена мізерно. Ніби вона повинна була бути змашинізована, але через постійні дефекти на псуття машин, працюють головно кіньми і волами. На «радгоспі» були 4 трактори, комбайн (господарська машина) позичали. Волів було 180, коний 160, коров 800, але через зиму майже половина виздыхала через брак паші і недогляд. Господарські будинки були будовані недбало з дощок. Ховали коло 3 000 штук свиний, з яких половина виздыхала. Ціла господарка була ведена погано. Обрахувували, що управа 1 гектара землі машинами коштувала 280 карбованців, а кіньми або волами 60 карбованців. Яких 200 віялок все стояло під голим небом, навіть зимою. Вози, сані, взагалі господарське знаряддя лежало під голим небом. Трактори були дуже лихо накриті. Управа й умові робітники були куди красше платні та харчувалися приватно.

Управа заробляла місячно від 300 до 500 карбованців, а службовики у конторі по 120 до 150 карбованців.

На «радгоспі» була однокласова школа. Для дітей до 14 літ були ясла. До школи ходили від 9 року життя, старші ходили до ясел тільки для харчів. До висшої школи ходили до місточка Березані (7 кілометрів). Шкільного примусу не було. Для культурних потреб робітників «радгоспу» служила — як це згадано — бібліотека, з якої майже ніхто не користав, часом кіно, радіо, театр. Вистави (аматорські) з довоєнним репертуаром, збори. Лікарська опіка (фельчерка) і підручна аптика та шпиталь у Березані служили на випадок недуги. Лікарська опіка була невистачаюча через брак ліків і харчів.

Для управи і службовиків були 3 дерев'яні будинки, для фізичних робітників було 12 бараків, з них 3 родинні, решта для нежонатих; спальні салі на 40 до 100 безженних. Постійні робітники, навіть нежонаті, могли мешкати по 5 до 10 в кімнаті. За селянство партія не дбає, каже що воно «не є потрібне», бо його має заступити «сталевий кінь» (трактор).

Усі 4 директори були по національності: 1 Жид, 2 Москалі й 1 змосковлений Литвин. У конторі була половина Українців.

— Як переводиться «колективізація»?

— «Колективізація» сільського господарства основується як відомо, передівсім на «розкуркуленні». А розкуркулюють осі як: Гурт «комсомольців» із секре-

тарем ячейки вибралися з «радгоспу» на село. Заїхали до так званого куркуля, який мав нужденну хату і пів десятини землі. В хаті було 5 дітей. На запит господаря, за чим вони прийшли, сказали, що будуть його розкуркулювати. Усі його речі скинули на верету, «комсомолец» деревом повибивав вікна, розвалив піч, виломали двері і відіхали, оставляючи селяниці з дітьми при 30 ступенях морозу.

Члени «колгоспів» живуть у своїх хатах, ґрунти віддали на спільну обробітку. За працю отримують 1 фунт (40 декаграмів) жита, гроший ніяких, мануфактуру мусять купувати за гроші. «Колгоспом» завідує «сільрада», Увесь збір по потрученні на заробіткову плату (цих 40 декаграмів) і на засів (не все вистачає) забирає держава. Живуть цими 40 дкг. (тільки в літі), гарбузами й огірками. Ходять голі, босі й голодні. Член «колгоспу» може все залишити і піти шукати праці.

— Які ж висліди господарки на радянських господарствах?

— До 1927 року, коли зачалась «колективізація», копа збіжа видавала 8 до 12 «пудів» зер на (160 кілограмів). В 1932 році на моім «радгоспі» копа видавала вже 11 фунтів (4 і пів кілгр.). Один гектар видавав пересічно 6 кіп, й обробітка його коштувала 280 карбованців. «Радгоспи» робили так звані «соцзмагання»: район-повіт давав перехідний червоний прапор 1500 карбованців нагороди для того «радгоспу», який найшвидше зорав і засіяв землю. «Радгосп» на якому я працював, от-

римав одно і друге, але добули цей «успіх» у той спосіб, що орали на 1 цаль глибоко і зараз сіяли (зерна мали доволі). Скінчилось на тому, що бурян все здушив і тому був такий малий врожай.

— Чи Ви виїжджали куди поза свій постійний осідок?

— Виїздив до Києва, Харкова і на села, так що орієнтуюся в життю міського і сільського робітника.

— Чи на підставі власних переживань, розмов і обсервацій вірите в успішність большевицьких планів?

— Не вірю і селянство не вірить. Усі чекають чогось, якоїсь зміни.

— Чому ви вернулись і чи жалуете що вернули?

— Вернувся, бо не міг вже прожити. На кожному кроці бачив я неправду. Розчарувався цілковито в ідеї, якій досі вірив. Не жалію, що вернувся, хоч тепер я безробітний і живу з родиною у безробітного тестя.

Америка. 1932. 27 грудня. № 150. С. 2.

ЧАСТИНА II

МАТЕРІАЛИ ГАЗЕТИ «АМЕРИКА» ЗА 1933 РІК

№ 32

ЩО ГОВОРИТЬ ПОВОРОТЕЦЬ ПРО ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

НЮ ЙОРК, 10 січня (Вл. кор.). — Перед самим Різдвом приїхав із Советського Союзу один свідомий Українець що перебував довший час в Америці і відвідав свою рідню на Україні.

В доповненні до недавно поданих вістий, зреферованих бувшим британським послом Ренні Смитом, оповідає цей наш громадянин між іншим таке:

Нужда між селянами на Україні далеко гірша ніж на Московщині. В однім селі вимерли на протязі минулого року близько тисяча людей. Другі що остались в живих, не мають надії вдержатись довго при життю. Не жебрають уже хліба, бо його не дістануть, але хоч бурака або кусник гарбуза чи чого там. Ноги людям попухли з голоду і де далі вони вже не будуть могли волочити їх за собою. Коли хто дістане яку кістку, то

другі дивляться на такого «щасливця» вовком і готові кожної хвили на нього кинутися.

На запит, яка властиво причина такої господарки комісарів супроти селян, приїзний відповів: Це такі планове винищування України. Між висшими комісарами багато Жидів і синів бувших поміщиків, то вони зовсім явно метяться на українських селянах, за те що ті колись ворожо ставились до Жидів, а в часі революції відібрали землю поміщикам. На одних зборах отверто дядьки сказали це комісарам, а ті ось що відповіли:

«Ви нам перше не давали навіть вікном утікати, а ми вам даємо нагоду втікати дверми».

Оповідач думає що теперішній стан не має ніякого прирівнання в цілій історії людства. Це така неволя з якої нема виходу звичайним способом. До бунту проти добре зоруженої і годованої червоної армії ніхто не має сил. Мусить хиба прийти якийсь катаклізм. Щоби числити на якесь милосердя із сторони московських володарів, про це нема мови.

Українці це переважно селяни. А комісарам селяни зовсім непотрібні. Для них потрібна хиба міська молодь яка може обслуговувати машини. Бо лише машинами хотять господарити комісарі. А тому що селяни до обслуги машин не надаються то треба їх винищити голодом. І тому винищують комісарі голодом Україну згідно з їхніми планами.

Америка. 1933. 12 січня. № 4. С. 1.

№ 33

ЦАРСЬКИЙ РЕЖІМ У СОВЕТСЬКИМ СОЮЗІ

В понеділок увійшов в життя у Советським Союзі указ про нові пашпорти які видає Чека а яких відмовляє всім «лищенцям», цебто колишнім «буржуям», селянам що відмовились іти в «колхози» і тим що втікли з «колхозів». Чека заповіла що всіх хто не матиме пашпорта, зашле на каторгу (в'язничі примусові роботи) на Сибір, на Камчатку, або на Соловецькі острови.

Цим указом советська влада хоче прогнати з міст «лишенців» і так заощадити трохи поживи для решти населення. Указ викликав паніку серед «лишенців» і вони масово втікають з міст до сіл, хоч їх і там досягне Чека, бо призначила їх на загибель. Цей пашпортовий указ і заслання на Сибір нагадують царський режим, але поправді большевицькі звірства ще переходять і царські.

Америка. 1933. 17 січня. № 6. С. 1.

№ 34

АМЕРИКАНЕЦЬ ОПИСУЄ ЖАХЛИВЕ СТАНОВИШЕ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Кореспондент ньюйорського денника Геролд Трибюн, Барнс прислав з Харкова опис жахливого становища на радянській Україні.

Він каже що цього року на Україні страшніша голоднеча як минулого року коли люди масами втікали із сіл до міст. Худоба вигинула або вибили її і земля осталась пустарем. А большевицька влада замість полекші, принесла погіршення ситуації, бо тепер вимагає ще більшої данини для уряду у збіжі.

Селяни вже бунтуються і заявляють що радше умруть від куль Чеки, а не віддадуть останніх решт засобів поживи.

Америка. 1933. 17 січня. № 6. С. 1.

№ 35

СТАЛІН ПРОГАНЯЄ СОТКИ ТИСЯЧ ЛЮДЕЙ З МОСКВИ, ПЕТЕРБУРГА І ХАРКОВА

Новий указ большевицького диктатора Сталіна про примусові пашпорти Чеки для мешканців міст, входить в життя вже тепер щодо Москви, Петербурга і Харкова. Всі шо не одержать пашпортів, будуть прогнані з тих міст. Із самої Москви має бути прогнаних 800 000 людей. Новий указ каже що люди які не матимуть нових пашпортів, не можуть жити у віддаленні 62 миль від Москви і Петербурга, а 31 миль від Харкова. Це значить що як вспіють втікти поза ту нову пашпортову границу і там найдуть місце життя, так їм те життя якийсь час буде дароване, а якщо не вспіють того досягти, так досягне їх Чека і забере насилу на каторгу в Сибір, на Камчатку або на Соловецькі острови.

Пізнійше диктатор Сталін видасть новий тиранський указ про прогнання людей з Одеси, Києва, Минска, Ростова над Доном і Владивостока, на Зеленому Клині. Замітне що новий указ про прогнання людей з дальших міст дотикає українські землі і Білорусь, а вже не дотикає Московщини.

Америка. 1933. 19 січня. № 7. С. 1.

№ 36

СТАЛІН ПРИЗНАЄ ВЖЕ, ЩО «КОЛХОЗИ» ПРИНЕСЛИ НЕЩАСТЯ СОВЕТАМ

З Москви телеграфують що Сталін розлючений і схвилюваний сказав правду більшовикам. Він заявив що за невдачу «хлібозаготовок» (збірок збіжа) винна комуністична партія. Та партія, казав диктатор, вважала «колхози» (більшевицькі фільварки) твердинями соціалізму. Одначе дійсність показала що вони можуть стати твердинями анти-соціалізму (ворожнечі до соціалізму). А так і сталось. У єдності сила і тисяча селян з'єднаних у «колхозі» для советської влади більше небезпечна аніж розсіяні селяни що ведуть особисту господарку, а навіть куркулів, цебто заможних селян. Останню надію для большевицьких «хлібозаготовок» покладає Сталін на «тракторний план» свого приятеля Кагановича, Жида з України. Це має бути «політична організація тракторів», шкода що не нова «тракторна партія», яка має аж виратувати ситуацію.

Америка. 1933. 19 січня. № 7. С. 1.

№ 37

МОСКВА ДО РЕШТИ БЕРЕТЬСЯ ЗНИЩИТИ КУБАНЬ

За новинкарською компанією Юнайтед Пресс, тепер і друга американська спілка Асовшіейтед Пресс потверджує вістку що Москва прогнала три великі українські козацькі громади з Кубані на далекі замерзлі Соловецькі острови на Білому морі, разом 45 тисяч людей, чоловіків, жінок і дітей.

Асовшіейтед Пресс сповіщає далі що крім цих трох громад Москва ще заслала на Соловки четверту кубанську громаду, Уманську станицю. Також прогнали кацапські комуністи відтам усе населення, числом 1200 на Соловецькі острови.

І на тім не кінець.

Москва хоче далі свій злочин продовжати і за тими 4 громадами засилати на загибіль дальші козацькі станиці Кубані та полудневої, значить української, Донщини.

Америка. 1933. 24 січня. № 9. С. 1.

ЖАХЛИВІ ПОДІЇ СТАЮТЬ ЗВИЧАЙНИМИ

В Галичині Ляхи повторяють «пацифікацію» над Українцями. Масові арештування, замикання українських установ, переслідування і нищення українських шкіл, бизнесів, навіть усування урядовців та учителів.

Від жахливої «пацифікації» з осені, 1930 року, минуло більше як два роки. З того часу ляхські злочини на Західній Україні не вгавали і вже немов усі Українці й увесь світ до того привикли.

Безперечно що в старім краю наші браття вже привикли що ляхські злочини це річ буденна, щоденна, цілком натуральна як у ляхській неволі. Але вони не мовчать. Вони протестують, як тільки можуть, словом і ділом.

Ось тепер, з приводу нових масових арештувань і переслідувань в Галичині, Українська Парламентарна Репрезентація Західної України, висилає закордон делегацію, до урядів аліантів котрі підписали і віддали Галичину Варшаві, щоби представити їм ситуацію і запротестувати проти нової «пацифікації». Українська Парламентарна Репрезентація звернулась до амер. Українців за помічю, бо лише тув можна свобідно перевести збірку на політичну акцію закордоном. Та на жаль цим разом збайдужніння вже таке що навіть цієї збірки не доконали. Торік за кілька днів зібрали і ви-

слали понад 300 долярів. А тепер кілька одиниць склали 63 долари і чомусь то годі зібрати більше. Правда що жахливі події стають звичайні. Але Українцям не вільно до них привикати і з ними погодитися, Українці мусять все голосно заявляти свій проти окупації і неволі. Мусять все бути на поготівлі, поки це скинуть ляхське ярмо. Бо інакше не зломлять і не скинуть неволі Варшави над Західною Україною.

Також жахлива вістка прийшла про новий замах Москви над Україною. В інших часах увесь світ зжахнувся би і протестував би проти заслання 45 000 чоловіків, жінок і дітей на замерзлі острови на певну загибель. А сьогодні як Москва це робить, світ вже приймає як річ звичайну і мовчить.

Та і тут нам не вільно мовчати. Українці нарід живий, живучий, що хоче і мусять ще жити. Йому не вільно мовчати. Так кричім на увесь світ проти нового злочину і замаху. Протестуймо. Пробудімся із дрімоти, яку спричинило охмеління тією безконечністю злочинів що Варшава і Москва допускаються над нашим народом.

В Європі наші браття глядять на Українців в Америці як на промінь їх надії, а вони гірше падуть на душі як ті що терплять страшні злочини ляхських і московських катів на своїй землі.

Америка. 1933. 24 січня. № 9. С. 2.

*Як виглядало повстання кубанських козаків,
нащадків Запорожжя, проти безмірної
неволі червоної Москви*

Загроза смерті від голоду приневолила п'ять кубанських повітів до постанови проти большевицької тиранії. Повстанчий рух розпочався у великій козацькій станиці — Тихорігк. Під проводом генерала Говорина й отаманів Селихова, Бабанина й Борсукова зібралося 6 000 козаків які швидко очистили від комуністичної влади й червоної армії цілий округ, завбільшки на 260 квадратних миль. Червоні гарнізони й комісарів Чеки вибито. Тільки невелика частина червоноармійців успіла втікти. В очищеній окрузі створено тимчасовий козацький уряд. На вістку про козацьку перемогу стали прибігати Кубанці сотками з усіх околиць.

Большевики вислали проти повстанців військо з Ростова але козаки розбили те військо на шматки і захопили чотири полеві гармати, одинайцять кулеметів, сотки крісів та великий припас медикаментів.

Побачивши що положення грізне большевики вислали проти повстанців велику силу піхоти, кавалерії, артилерії і кадетів з двох офіцерських шкіл. Але і та величезна воєнна машина негодна була розбити в десятеро слабших кубанських козаків.

Надармо видавали острі прикази, надармо ішла команда на приступ на багнети. Через п'ять днів козаки не подались ані на пядь землі. Щойно шестого дня тенки, гармати і бомбардування з літаків знищили повстанчий відділ. Козацькі трупи устелили поле, але в десятеро більше упало там червоних грабіжників, що прийшли здушити повстання.

Якщо ціла Україна підійметься проти московських гнобителів так московські ступайки не видержать героїчного наступу зєднаних Українців ані два місяці. Дай тільки, Милосерний Боже, щирого порозуміння між всіми Українцями, а дуже швидко розібемо свою почвірну тюрму!

В тім частиннім повстанні взяли участь навіть старішість десять літні й сімдесять літні козаки нащадки Запорожців. Усе, що мало кріс і годне було вирушити в поле пішло разом проти страшного ката Кубанщини, Москви.

Большевики розстріляли 12 проводирів, а 45 000 кубанського населення вивезли на Соловецькі острови на загибіль. Але прокляті іроди не вивезуть туди усього українського населення. Наспіває час коли Українці розправляться з червоними катами і відріжуть від європейської Московщини навіки. Перш усього скарають своїх яничарів щоби не будо на Україні ніодного зрадника для юдинної роботи

Дядько Наум

Америка. 1933. 2 лютого. № 13. С. 2.

*Большевицька п'ятилітка
з американського вікна*

Часописи з 30 січня подають що 200 професорів університетів та колегій в Америці внесло петицію до вибраного президента Розевелта за признанням советів. В петиції є заступлених 268 високих шкіл в 45 стейтах. Ці вчені кажуть що із-за непризнання Советському Союзу Америкою мир мусить бути загрожений на довгі часи. Якби Америка була признала совети, то можна булоб вже в минулому уложити якісь пляни проти імперіялізму Японії. Отже Росія являється важною стратегічною державою для Америки.

Перед кількома днями президент Американської Федерації Праці, Вилліам Грін, вийшов із заявою, що американські робітники мусять узяти в свої руки праву теперішних економічних відносин, а часописі витолкували це публиці, як погрозу економічної революці зі сторони зорганізованого робітництва. Одначе сьогодні вийшов Грін зі заявою, що Федерація Праці безкомпромісово противиться признанню советів зі сторони американського уряду, доки советський уряд ясно не зазначить, що він не буде піддержувати ніяких комуністичних затій в Америці і що він зрікається пропаганди світової революції як це заповів третій інтернаціонал. Грін каже, що ніяк не годиться на про-

паганду комуністичної філософії насильством. Після погляду Гріна й цілого уряду Федерації Праці, Америка майже нічого не зискає матеріально, коли поширить свій ринок на територію советської Росії. Зате американське робітництво може втратити всі свої осяги, до яких воно дійшло на протязі 200 літ мозольної праці. Тут ясно потягненна лінія між американським робітником, як вольним громадянином, а советською диктатурою що повернула чоловіка в невільника.

Волтер Дюранті, московський кореспондент газети Нью Йорк Таймс присилає сьогодні іскрову телеграму про мобілізацію 50 000 комуністів для вислання їх на північний Кавказ та в інші «загрожнені позиції» щоби силою перевести колективізацію там, де вона не вдається ізза спротиву індивідуалістичних елементів. Ця колективістична червона армія зорганізована на військовий лад і має до розпорядку «амуніцію» у кількості сто тисячів тон збіжа.

Оті три, в части противні собі вісти про успіхи большевицької економічної політики, викликають мішані почування навіть між людьми, що інтересуються большевицькою Росією, як будучою силою, з котрою Америка мусить числитися. Одно застановляє кожного, а то питання: Чи ті вісти прийшли припадково разом, чи може з них слідно якийсь плян? Сама заява Гріна прецінь не є припадковою. Якби не було на Федерацію Праці якогось напору за заявою в користь признання Росії, то вона цієї справи навіть не обгово-

рювала-б. Отже нема сумніву, що заява Гріна є лише відю на якийсь натиск. А коли так, то й петиція 800 професорів є також вислідом пропаганди за признанням советів. Коли би воно так було, то вісти Дюранті є лише піддержкою пропаганди большевицької серед американського громадянства. А може не так самі вісти, як властиво розпорядок советських диктаторів, котрий власне обчислений на те, щоби Дюранті таку вістку вислав до Америки.

Але що властиво значить от-ся навала вістий про большевицьку Росію одного дня?

Відповідь на це можна знайти в книжці визначного американського публіциста, Ізаака Дон Левіна, який минулої осені відвідав советщину і видав свої помічення під наголо вок «Червоний дим». Є це найбільш переконуюча книжка по між десятком інших, що появилися минулого, року, про советщину. А пише Левін не як ворог пролетарів, чи робітництва, бо він належить до типу радикальних писменників. Лише, що Левін має американський спосіб думання і дивиться на большевицькі експерименти з американського вікна. Він розправляє з п'ятиліткою, з котрою він основно познаймлений. Матеріал, який Левін накопичив, аж поражає читача. Це не сама мова цифр, але глибокий філософічний підклад і майже фахове зрозуміння справи.

Всупереч прийнятому поглядові, начеб Сталін борвся з контрреволюцією, Левін приходить до виснов-

ку, що Сталін сам є контр-революціонером і нищить здобутки революції. А робить це не з переконання, а з konieczности, щоби лише вдержатися як диктатор.

Як же властиво прийшло до Сталінівської контр-революції?

Ось аргументи Левіна: Росія є у 83 відсотках рільничим краєм. Однак з погляду фахового агронома вона є загусто заселена рільниками, бо на отих безмежних просторах Росії є замало плодovитої землі. Тому то на початку біжучого століття така маса російських мужиків емігрувала навіть з лагідного клімату полудневої Росії аж на далеку Сибір. Їх гнав туди голод землі! Війна перервала цю еміграцію, а зате дала нагоду перевести революцію. Революцію перевели самі селяни-індивідуалісти, щоби здобути землю й поділити її між себе. Коли вони вже загосподарилися і почали загрожувати містам, Сталін придумав колективізацію якраз на те, що позбавити мужиків здобутків революції, а накинути їм свою диктатуру.

Колективізація не може піднести сільського господарства в Росії. Російський мужик був в більшості дрібним продуцентом збіжа, і хоч часто сам бідував, то все таки Росія мала збіже на вивіз. Це походило звідси, що мужик на протязі століть навчився, як управляти російську землю. Ця земля, на загал, мало плодovита. Коли впаде дощ, то вона стає кваскувата. Щоби належно відпроваджувати воду, мужик поділив землю на вузькі ґрунти, з рівцем посередині, з межами й бо-

рознами по краях і в той спосіб підніс високо ужиточність землі. Колективізація сама собою знищила таку систему господарки і обнизила ви датність землі на 25 відсот. А те, що винищено худобу, то завернуло на 20 літ поступ господарки навіть на давній лад. А які шкоди це спричинило в теперішній колективній системі, це не можна навіть обчислити. Машинами землі не поправить, ані не обробить.

Машина є продуктом положення землі й інтелекту робітника — міркує Левін. — Треба поколінь, щоби переродити російського мужика навіть на полевого робітника в значінні американським. Отже машина без інтелекту стане. Мужика може притягнути до машини, але він її не попровадить. А крім того він вміє придумати, як втечи. Отже Сталін не переведе колективізації в Росії ніякими засобами ні способами і шкода його кличів про якісь наступи на тракторнім фронті!

Щоби мужика запрягти до колективізації, треба було ви думати якусь релігію. Машину зроблено богом. І почалися славословя про всемогучість і добродійність машини, яка мала на землі принести небо. І щоби це небо створити, придумано клич пятилітки, опертий лише на політичній пропаганді всупереч всяким науковим досліддам. Пятилітка — це клич переміни Росії на промисловий край. Ще заки придумано пятилітку, настановлено комісію для дослідів, чи на ділі богацтва природні Росії надаються на упромисловлення краю. Праці комісії видані трома тома-

ми під наголовком «Пятилітка». Вони наглядно виказали, що Росія дуже бідний край на мінерали, а як і де є їх досить, то не оплатиться їх експольоувати. Там, де напр. є залізо, нема угля. А проте створено коштом соток мільонів дол. заводи в Магнітогорську за Уралем. Щоби тамтуди доставити уголь (з Кузнетська), то за перевіз одної тони треба заплатити 7.60 дол., а в Злучених Державах лише 1.66 дол.! Отже по якій ціні прийдеться продавати російське залізо, коли хочеться його продати заграницю, коли би так ще вчислити кошти будови заводів? А загалом угля так мало, що побудовані фабрики поставали і будуть в будуччині нагробниками для диктаторів, в роді хінського муру, пірамід, святинь Маїв і т. п.

Але Сталін мусів те зробити, щоби затуманити мужика. Потім він уже хапався без ніякого пляну одного засобу за другим, поки зі всіми не провалився. В той спосіб політична пятилітка пішла проти економічної і доходить до катастрофи. Диктатура, по думці Левіна, можлива, лише, серед примітивних суспільних відносин і не, надається там, де порібно інтелекту.

Автор приходить до заключення, що отой крик, який підіймає Сталін проти «кулаків» і контр-революціонерів, це лише червоний дим, яким диктатор старається заслонити свої невдачі. Ті невдачі є природними, бо Росія не надається на промисловий край, лише на рільничий. Але й рільничим краєм може бути Росія лише тоді, коли прийде індивідуальна воля для мужи-

ка, щоби він повільно обробляв землю так, як він це спрактикував на протязі століть.

Але: «ніякий диктатор не віддав влади добровільно. Здається й Сталін не буде виїмком від цього» — кінчить Левін.

Коли би вісти про мобілізацію 50 000 комуністів показалися правдивими, то це значило би, що Сталін хапається до ще одного розпучливого кроку для ратування себе. А тим-часом він припустив штурм аж в Америці за признанням його режиму і вратування своєї позиції.

Якби там і не було, Українці мусять бути готовими і на не сподіване завалення большевизму. А така свідомість вкладає велитенські обовязки на свідомі одиниці.

*Др. С. Демидчук.
Нью Йорк, 30 січня, 1933.
Америка. 1933. 4 лютого. № 14. С. 2.*

№ 41

СТАЛІН ПРОГАНЯЄ

1 200 000 ЛЮДИЙ

На підставі указу Сталіна проганяють з Москви 800 000 людей і з Петербурга 400 000.

Все це «лишенці» які провинились тим що вони не «пролетарі», або не «пролетарського» походження і тому з волі Сталіна «лишені» на загибіль.

Америка. 1933. 7 лютого. № 15. С. 1.

СТАЛІН ПРИЗНАЄ НЕВДАЧУ КОМУНІСТІВ НА СЕЛІ

Промова Сталіна, виголошена на партійному пленумі, була присвячена селянським справам. Промовець ствердив, що збіжева кампанія пройшла минулого року далеко трудніше ніж року попереднього, хоч врожаї були красші.

Вину цього Сталін приписує сільським комуністам які не при пильнували селян. Селяни старались віддати державі як найменше, щоби решту збути за більшу ціну. Не доцілювали на думку Сталіна, впливу вільної торгівлі харчовими продуктами на спосіб думання селянина. Однак цю торгівлю треба вдержати в інтересі міста і села.

Крім того Сталін закидує локальним комуністам бюрократизм і несвідомість того, що діється в колективах, де тим часом розпаношилися вороги народу, організуючи саботажі. Сільські комуністи не зрозуміли, що кулацтво оминає тепер явну боротьбу та спротив і ділає системою підступу, причім не має нічого спільного з так званим плакатовим кулацтвом.

На думку Сталіна кулаки під маскою лояльних громадян опанували управу багато колективів і грають на егоїстичних інстинктах, роздаючи щедро членам колективів збіже. Вину приписує Сталін не са-

мим селянам, але комуністам і заповідає швидке опанування ситуації, особливо при допомозі так званих політичних відділів, творених тепер при всіх «совхозах», державних доменах і моторових тракторових станицях. Ті виділи будуть мати вирішний вплив на обсаду провідних становищ усіх колективів і державних домен. Промова Сталіна це різкий доказ, як дуже далека ситуація на селі від опанування владою. Слова Сталіна, що колективи на селі згуртували розпорошені контр-революційні елементи, доказують що тимсамим вони розминулися із своїм завданням, яким було зближення способу думання селянина до міського робітника.

Америка. 1933. 7 лютого. № 15. С. 1.

№ 43

ЦАР СТАЛІН МОБІЛІЗУЄ СЕЛЯН ПІВНІЧНОЇ РОСІЇ ДО ЛІСІВ

Жаден з російських царів не видавав таких самовладних і безпощадних указів як тепер большевицький диктатор Осип Сталін (Джугашвілі).

Телеграми з Москви повідомляють про новий указ Сталіна яким він засилає всіх селян північної Росії, від Білого моря аж до Уралу, на роботи до лісів на протяг одного місяця.

Роботи мають іти як день так ніч. В селах селян при роботах мають заступити їх жінки.

В лісах селян пильнуватимуть як наставники і наганячі — 15 000 «комсомольців» (молодих комуністів) з ріжних міст Советського Союзу яких вже замолоду вчать як знущатися над батьками.

За невиконання указу селян дожидає обвинувачення у зраді і розстріл.

Америка. 1933. 7 лютого. № 15. С. 1.

№ 44

ЗАМЕРЗ НА ГРАНИЦІ

Гурт утікачів із советів хотів передістатись до Польщі. На границі спинила їх советська гранична сторожа.

Тільки двом удалося скритися в снігах. Та один із них замерз на смерть.

Втік тільки один Петро Лучайонок. Та й він відморозив собі ноги й одну руку.

Америка. 1933. 11 лютого. № 17. С. 1.

№ 45

ПСУЮТЬ ДІТИЙ В СОВЕТАХ

Большевицька влада постановила вжити дітей у віці 8 до 16 літ до шпигунської служби проти старших громадян.

Америка. 1933. 11 лютого. № 17. С. 1.

№ 46

НА УКРАЇНІ ВІДМОВЛЯЮТЬСЯ ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ МОСКВИ

Цікаві вражіння із Советів оповідає Моріс Гіндус, автор книжки «Червоний хліб», після свого повороту з п'ятмісячного побуту в тім краю, відки він родом. Він каже що советський режим зробив великий промах, відбираючи селянам збіжжя із жнив. Замітне це особливо на Україні яка славиться своїм чорноземом. На Україні — каже Гіндус — щезла всяка охота селян до праці і большевики пробують тепер найти хоч іскорку заінтересування селянства до праці на полі. Не помагають ніякі обіцянки комісарів. Для інтелектуальних робітників уряд поробив деякі уступки, але вони мусять признатися що вони комуністи. Гіндус прибирав великий матеріял для своєї книжки.

Америка. 1933. 11 лютого. № 17. С. 1.

№ 47

СТАЛІН ЗНИЩИВ КООПЕРАТИВИ

Ньюйорський Таймс подає довшу статтю про знищення кооператив у Советському Союзі.

Поправді большевики знищили кооперативи у Советськiм Союзi вiдразу, як тiльки захопили владу, бо вони не хотiли жадної окремишньої органiзацiї поза своєю партiєю i пiдвладним їй урядом. Але оставили були кооперативи як свою урядову iнституцiю аж до теперiшньої хвилi. А тепер дорешти їй знищили, вiдавши указ що робiтники мають одержувати товари просто у фабрiцi.

Кооперативи iстнували в Росiї й на Україні вiд 1865 року.

Америка. 1933. 14 лютого. № 18. С. 1.

№ 48

АГЕНТ СТАЛІНА В ХАРКОВІ ГРОЗИТЬ УКРАЇНІ

Сталін пiслав до Харкова свого агента, Москаля Постичева, котрого призначив другим секретарем комунiстичної партiї на Україні.

Той Постичев на зiбраннi партiї в Харковi загрозив що на Україні настануть такi катування селян як на Кубанщинi.

Та царська сваволя Москви стоїть у звязи з недостатками у засiвах землi та грабункiв українських сiл iз зерна для Москви.

Америка. 1933. 14 лютого. № 18. С. 1.

Кацапська столиця, мама всіх червоних, навіть поза червоними межами, здивилась на Америку щодо великої індустрії, задумала «пятилітку» і нібито вже поставила той «важкий промисл» який наблизився до американського, бодай тим що стоїть безчинно так як американський.

Як Москва ішла «вгору», село нібито дрімало. Воно було старосвітське.

Тоді Москва знову пішла до своєї дурної голови по розум і сказала що треба і селу большевицького «поступу». Такий «поступ» найшла в «колективі», цебто в большевицьких фільварках, і видала наказ «через ніч» перемінити всіх господарів що двигали на своїй спині цілу Москву і й Московщину — у «колхозників», цебто форналів, невільників і слуг большевицького уряду.

Тепер вже все буде — казала Москва — і промисл і хліб. Всього буде доволі і для міста і для «колхозу». Село нібито було скасоване. Рай обіцяний уже мав здійснитися. Всі советські громадяни мали вже стати щасливі. Місто мало працювати у фабриках, а «колхози» мали посилати йому зерно. Все мало іти як годинник (добрий), а цілий світ мав тільки завидувати Москві, важко зітхаючи до її раю та дожидаючи тієї хвили коли волохаті кацапи скрізь по світі заведуть свої паршиві кацапські порядки.

Аж ось приходять вісти з Москви що люди з фабрик втікають на села. Далі що Сталін не дожидає на ту втечу але самий проганяє мільйони людей з міст, бо нема там зерна, нема що їсти і грозить небезпека голодової революції. Ще далі нові телеграми додають що «колективи» на Україні, на Північному Кавказі, на Білорусі і в Московщині, не дають зерна Москві, Ленінградові і тим подібним московським комісарським галапасням, але ховають збіже. Також відмовляються сіяти, а місцеві влади безсильні.

Москва, памятаючи память царя Івана Грозного, видає нові укази, Як це так? — думає вона (як ще загальом думає). То я, мовляв, завела «колхози» щоби мати зерно, а вони Червоній мамі дулю?

Дійсно Москва може собі марикувати. Бо всі й плани ідуть проти неї. Але так мусить бути. Вона ішла проти законів життя і здорового розуму, так мусіло все тепер обернутися проти неї.

Тепер вже і Соловки не допоможуть. Хиба що Сталін з цілим своїм бончом туди помандрує.

Америка. 1933. 14 лютого. № 18. С. 2.

ЯК ЛЮДИ ПРОПАДАЮТЬ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Тепер вже цілий світ знає про те що люди у Советському Союзі, а особливо на радянській Україні, вже не живуть, а животіють лише, доживають якогось судного дня, дожидають сумного кінця, чи упадку неволі і перевороту.

Найвиразнійше, найяскравіше говорять про це листи з радянської України які від часу до часу продістаються поза червоні кордони.

Один такий лист переслав один збігєць селянин з радянської України у Галичині до львівського Діла. Писав той лист його брат молодий селянин. Лист датований 4 січня 1933, та висланий з приводу Різдвяних свят.

В тім листі читаємо:

«Витаю я тебе з Різдвом, із святами. Ох, дуже наші свята бідні. Нічого нема, тільки вода та пшоно і капуста трошки, маємо огірочків та цибульку — і те все буде у нас на свята. Вода замість горівки, пшоно замість пшениці, капуста замість мяса, огірки замість пирогів, цибуля замість котлетів, кукурузяний мамай замість хліба — он і всі наші свята.

Не цураймось і цього і молимся Богу, що ще це є у нас. Коби було таке до святої весноньки, а там на весні буде хоптиця.

«Горе та біду переживаємо і прийдеться видно погибати. Добиваймось одні до других, або ви до нас або ми до вас, бо самі вже не знаємо, як далі жити.

До нового року було тяжко жити, а по новім ще тяжше. Корова, як гарна, коштує 1500 карбованців, а то 1 000, краща коняка 580 карбованців, але продають і за 10; вівці по 80 до 100 карбованців; свиний у нас нема, а коли трапиться, то «драньтя» за 500 крб.; 1 Фунт сала 10 крб., фунт хліба 8 крб, пуд (36 фунтів) картоплі 15 крб., пуд якоїнебудь паші 100 крб., 4 цибульки 1 крб., склянка круп чи пшоно 1 крб., 2 яблука 1 крб., склянка цукру 4 крб., пара чобіт 300 крб., шапка 200 крб.

Ми коня продали за 130 карбованців, а продали тому, бо годувати нема чим, а самі голодували. У нас забрали весь хліб із соломою. Осталась 1 кобила, 1 собачка, 6 курчат, 2 пари голубів і 4 нас: отака наша господарка.

Податку нам давати треба було 75 крб. 91 коп. «обложення» 82 крб. 32 коп. «кубаційного» (?) 38 крб. 75 коп., тракторних акцій 93 крб. 15 коп., всього на суму 290 крб. 13 коп.».

Всюди тепер біда у світі, особливо серед безробітних. Біда велика і селянам. Але нема найменшого сумніву що ніде у світі селяни не голодують так важко

і не пухнуть з голоду як на багатій врожайній Великій Україні. Там вже дійсно край усьому. Селяни ограблені так що навіть не мають зерна не то на кусень хліба але й на засів, бодай частинки землі вкритої від років буряном.

Тієї недолі, тих важких злиднів не може описати сторонній чоловік. Але описують їх листи з української долини плачу та оповідання збігців і поворотців. Новочасна історія такого лихоліття не знає. Люди тільки дивуються що все те ще не завалилося, вже не через революцію, але просто через занепад та упадок всього життя і руху.

Америка. 1933. 16 лютого. № 19. С. 2.

№ 51

ПОВСТАННЯ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ЯРМА В ДОНЩИНІ, НА КУБАНІ І НА СИБІРІ

Пресові агенції в Берліні й Лондоні подають що біля Ростова над Доном прийшло до великих заворушень у звязи з наказом, який виселює значну частину місцевих селян.

Військові відділи сильно опорожнюють села і забирають людей, мушкетерів і жінок. Серед кубанських козаків вибух теж зорганізований опір. Наслідком того переведено жорстоку пацифікацію, дано смертний присуд на 600 осіб. Виселено з того району 500 родин. Повідомляють теж про повстання селян на Сибірі, а саме в районі залізничної лінії Новомиколаєвск–Барнаул. Оголошено стан облоги.

Коло Миколаєвська ідуть бої в яких бере участь кількадесять тисяч селян. Успіх повстанців пояснюється тим що деякі військові відділи перейшли до них. З Москви мають відійти на Сибір значні військові сили. Тимчасом повстанці звернулись до всього населення Советського Союзу з покликом, щоби скинуло большевицьке ярмо.

Америка. 1933. 18 лютого. № 20. С. 1.

№ 52

ПРИМУСОВІ РОБОТИ І РОЗСТРІЛИ ЗА ПРОВИНИ У ДОСТАВІ ЗБІЖА

В Москві оголосили два декрети, підписані Сталіном і Молотовом, що торкаються виконання заповідженого Сталіном нового курсу супроти селянства у справі збіжових наказів.

Один декрет передбачує створення спеціальних комісій, що мають контролювати постачання збіжових приділів призначених для потреб держави. Заповідає притім що на випадок невиконання повнотою урядового плану на всіх мешканців опірних округів, будуть наложені примусові роботи.

Селяни, що укривають збіже будуть адміністративним шляхом розстріляні.

Другий декрет установляє продаж біжа по вільних цінах для округів, де сільська людність виконала в цілості наказані приділи.

Америка. 1933. 18 лютого. № 20. С. 1.

№ 53

МОЛОТОВ ПРИЗНАЄ ЩО ВСІ БУНТУЮТЬСЯ ПРОТИ НЕВОЛІ В БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ФІЛЬВАРКАХ

З Москви повідомляють:

Голова ради народніх комісарів Молотов заявив на зібранні ЦИК-а, що викрито саботажні організації не тільки в богатих «совхозах» і «колхозах» не тільки в низових установах советського господарського апарату, але навіть у центральних органах народного комісаріату земельних справ.

Крім того викрили організації що спричинили масову гибіль «сколективізованих» коней та худоби заціплюючи носатину й інші недуги.

У звязці з тим переведено у Москві та на провінції багато арештувань. Між іншими арештовано кількох вищих урядовців комісаріату земельних справ.

Америка. 1933. 18 лютого. № 20. С. 1.

№ 54

СТАЛІН ПІСЛАВ МОСКОВСЬКОГО ДИКТАТОРА НА УКРАЇНУ

Каже Москва що Україна самостійна республіка, що вона сама собою править як самоуправна країна.

Але це тільки на папері. На ділі цілком інакше. Ось урядовий большевицький денник ИЗВЕСТИЯ з Москви, повідомляє що диктатор з Москви, Сталін, післав свого послухника, Постишева, до Харкова як диктатора над Україною.

У Харкові є «місцева» нібито влада для України. Старий Петрівський є головою ЦИК-а (ніби парламенту), а Чубар головою «совнаркома» (ніби уряду). «Парламент» комуністичний; влада комуністична; партія що тепер при владі на Україні, також комуністична. А не зважаючи на те усе те зле. Зле, бо Москва не одержує доволі збіжжя з України.

Отже Сталін понад голови Петрівського і Чубаря післав на їх голови правдивого, «іскренного» кацапа з Москви, Постишева. Цілком таксамо як робили російські царі.

Яка тепер Україна «самостійна» і яку владу мають Петрівський і Чубар, показує те, як вони прийняли указ Сталіна. Прийняли смирно, тихо, послухно, «верноподдано».

В Харкові зараз «вибрали» Постишева секретаром політичного бюро й організаційного бюро комуністичної партії України, секретаром центрального комітету України, першим секретаром харківського обласного комітету і секретарем міського комітету Харкова. Значить, п'ять урядів в одній особі.

Все те було написане на цидулці Сталіна і цілий той указ диктатора Москви, Харків прийняв мовчки і послухно.

І вже один кацап з Москви самий один має усю владу над так званою українською радянською республікою.

Це показує що коли й Москва змінюється у відношенні до України, то тільки на гірше.

Америка. 1933. 21 лютого. № 21. С. 2.

СТРАШНІ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Ми вже були подавали вістки про те що кубанських козаків, нащадків наших славних Запорожців, переселює большевицька влада на Сибір.

Тепер прийшли вісти, що таке саме робить большевицька влада і на Україні. В цих округах України, де селяни не виконали збіжєвого пляну та ставляться ворожо до урядових розпорядків. Із Полтавщини виселили коло тисячу родин на Сибір під замітом хліборобського саботажу. Все їх майно забрали на державу.

Також і з інших округів України виселили багато селянських родин на Сибір. Загалом виселили з України на Сибір до 20 тисяч Українців. Між засланнями є навіть члени комуністичної партії, що належать до опозиції, цебто мають трохи інакшу думку про господарку большевиків на Україні, а в большевиків не вільно мати інакшої думки, як має провід партії.

Положення виселенців страшне. Вони не мають теплих одягів. Везуть їх у зачинених возах під сильном конвоєм чрезвычайки. Коли один такий транспорт приїхав на дворець у Курску, в одному возі найшли шість замерзлих людей.

Крім цього в багато округах України карні експедиції розправляються жорстоко із селянами, що скрикли збіжжа для себе.

Большевики тут позбуваються з України найсвідоміших людей, а друге, проводять стару політику московських царів — хочуть змосковщити Україну, бо большевики на місце виселених Українців насилають московських селян, головно вислужених військових. А так колись робили московські царі, вони переганяли селян із цілих просторів України в інше місце, а степи колонізували чужинцями, Москалями, Сербамі, Болгарами, Греками, Німцями. Московським царям це на селах не вдалося вповні, вони тільки змосковщили міста. Та большевики, хто знає — чи не будуть мати тут більших успіхів. Не даром кажуть, що «червоні царі» продовжують політику «білих царів».

Америка. 1933. 25 лютого. № 23. С. 1.

НІЯК НЕ ІДЕ З КОМУНОЮ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Большевицький урядовий денник Известия з Москви повідомляє у виданні за 27 січня:

На засіданні Центрального Комітету у Москві представник радянської України сказав між іншим:

Підчас переведення п'ятилітки викрито проти-революційну організацію, Союз визволення України. Крім того в комісаріаті земельних справ були ще інші шкідницькі організації. Вони нищили худобу в «совхозах» і «колхозах», псували машини, організували кулаків, розкладали «колхози».

— Важко зрозуміти, серед яких чортівських перепон доводилось нам працювати. Мусимо тепер долати великих зусиль, щоб увільнити «колхози» від кулаків за їхніх приятелів. Вони шкодили нам під кожним оглядом, тому ми не можемо ще й тепер закінчити збіжжєве постачання.

— Поборюємо ще й інші буржуазні елементи в «колхозах». Партійна організація на селі стоїть слабо, радянські органи не доволі сильні. Кулацькі змови і саботаж у північній Кавказщині та на Україні вимагають від нас великої чуйности.

— Мусимо вжити всіх засобів, щоби піднести видатність жнив. Адміністратори мусять особисто відповідати за всі за недбання й тотерпіти строгі кари.

Такі жалі що «комуна» ніяк не хоче прийнятись на радянській, Україні, читають у Советському Союзі не від нині. Заєдно ідуть скарги що сто разів «знищені» куркулі наче зпід землі оживають і комуна як пропадає.

І так буде поки буде советська неволя на Великій Україні. А як владе та неволя так і сліду маленького не останеться після тієї нещасної комуни.

Америка. 1933. 25 лютого. № 23. С. 2.

№ 57

ЯК МОСКВА ДОБИРАЄТЬСЯ ДО КУБАНЩИНИ ЩОБИ ЇЇ ЗРУЙНУВАТИ

Вся преса принесла була не: давно сензаційні вістки про жорстоке здавлення совєтською владою повстання на Кубані, при чому все населення багато місцевостей і то десятки тисяч осіб заслано на північ.

Потвердження цих вісток находимо тепер у розпорядках, які оголосили в Известиях у Москві, у виданні з 24 січня 1933. Між іншим наказала совєтська влада місцевій адміністрації «змобілізувати населення шляхом обов'язку праці». Місцевій партійній управі і радянським установам наказано всі саботажі і шкідництво, які можуть ще повторитися, безпощадно зломати. Всяке потурання народнім шкідникам, що будуть саботувати весняну сівбу, треба вважати підтримкою кулацтва та проти-революційних шкідників.

Місцева влада обов'язана розкрадання державного добра, саботажі засівних робіт і т. п. карати безпощадно як грабунок державної «колхозної» власности. Одиничні господарі мусять дістати приписи щодо весняної сівби найпізніш 15 лютого, а як будуть засівний план саботувати накласти на них кари аж до видалення з границь району.

Задля переведення весняного засівного плану створено окремий засівний комітет під проводом Шеболдаєва.

Америка. 1933. 28 лютого. № 24. С. 1

№ 58

ЗАГРАБЛЕНЕ З УКРАЇНИ ЗБІЖЕ МОСКВА ПОЗИЧАЄ УКРАЇНІ НА ПРОЦЕНТ

Засіяли і зібрали торік селяни на Великій Україні пшеницю й інше зерно. Прийшла Москва і заgrabала майже все для себе, так що селяни на Україні пропадають у страшній голоднечі. Нема бесіди про засіви. Засіви на озимину не дописали.

Аж це спонукало, чи радше примусило Москву пригадуватись над тим що буде коли і на весну на Україні не засіють ярої пшениці. І Москва рішилась на ратункову акцію.

Телеграма з Москви оповіщає що диктатор Осип Сталін, і голова «совнаркому» Вячеслав Молотов, видали ще один указ, про висилку на радянську Україну і на Північний Кавказ (українські козацькі краї) 21, — 400 000 бушлів зерна на засів.

В осени тамошні «колхози» і селяни мають Москві віддати те збіжжє і заплатити за перевіз (в обі сторони, до Москви із Москви) 10 %.

Нема сумніву що крім того ще й решту забере Москва, як «данину» за неволю.

Америка. 1933. 2 березня. № 25. С. 1.

ХАРКІВ «КАЄТЬСЯ» ПЕРЕД МОСКВОЮ

Большевицький денник Известия, з Москви у виданні з 10 лютого подає документ про який тяжко сказати, чи в ній переважає сором чи сміх. На Московщині був наклін до прилюдного каяття ще і перед большевиками. Але большевики зробили з каяття обряд, завдяки якому деякі з них уратувались від заслання та розстрілу, а деякі навіть зробили на ній кар'єру.

Однак досі ще не було театрального каяття, цілої партії цілого Советського Союзу, такого як резолюція пленума ЦК КП(б)У із 7 лютого ц. р. Пленум розуміється визнає слушність рішення ЦК ВКП(б), в якому сказано що партійна українська організація не виконала завдання постачання збіжжя, не зважаючи на триразове скорочення і так вже скороченого плану, визнає що праця українських партійних організацій була незадовільна, що в провадженні «колхозів» були поважні блуди.

Але пленум визнає, «що Україна мала всі можливості не тільки виконати тричі зменшений і всеж зірваний план, а й мала змогу виконати цілком спочатку усталений план постачання збіжжя» (!?!). Причиною всього є «лише незадовільне керування зібранням збіжжя».

Пленум визнає що партійні органи не помітили у свій час, як на провідні місця в ряді «колхозів» дісталися класові вороги — кулаки, петлюрівці, махнівці.

Браком «твердої лінії» зясовується поразку постачання збіжжя в міродатних українських областях, Дніпропетрівській, Харківській, Одеській.

«Пленум вважає безумовно правильним рішення ЦК ВКП(б) з 24 січня, вітає скріплення проводу основних областей України та прислання Постищева як другого секретаря ЦК КП(б)У».

«Ціла партійна організація України буде «піднята» не словами а чинами на боротьбу за зібрання фондів насіння та переведення сівби».

Повисший документ є незвичайно красномовним посвідченням цілковитої поразки Московщини, що протягом більше як десятка років шляхом нелюдських переслідувань намагалася заціпити большевизм на Україні. Представник московської диктатури Постишев там також нічого не вдіє.

Америка. 1933. 4 березня. № 26. С. 2.

№ 60

МОСКВА ВИКРИЛА НОВУ ЗМОВУ ПРОТИ ТАК ЗВАНОЇ «КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ»

З Москви повідомляють: чека арештувала 70 визначних урядовців, за змову проти «колхозів» у комісаріатах «совхозів» і хліборобства.

Змова мала на меті підірвати систему «колективного» сільського господарства.

Арештовані займали визначні становища у Москві, на Україні, на Північному Кавказі (в козацьких краях) і в Білорусі.

Між арештованими є член комісаріату хліборобства, Мойсей Волф.

Арештованим закидують нищення і псування тракторів та інших сільсько-господарських машин, нищення тракторних станиць, крадіж збіжжя, перепинювання збірки збіжжя і нищення худоби, все з метою розбити «колхозне» господарство.

Америка. 1933. 7 березня. № 27. С. 1.

№ 61

ПАШПОРТОВА НЕВОЛЯ У МОСКВІ

Мешканці Москви мають новий клопіт, якби місто стояло під знаком окупації. Влада рішила виселити якнайбільше народу і залишити тільки тих що мають точно означене заняття. Спосіб? Кожний громадянин, щоби мав право бути Москвичем, мусить мати паспорт.

А дістати паспорт за комуністичної чи царської влади у Росії — всі знають, що це значить: це дати докази своєї «благонадійності». Плач і скрегіт зубів.

Сама советська преса вже каже про численні випадки, коли урядовці, що перевіряють населення зводять порахунки з комірниками, ласі на вільне мешкання. Суперечок і трагедій без кінця.

З Москви хотять виселити від 600 до 800 тисяч осіб. Тисячі людей уже тепер поволі втікають, лякаючися щоби не виселили їх «етапом».

Цікаве, що автори паспортної реформи не подумали про ролю, яку грає у паспорті фотографія. У Советським Союзі нема взагалі відповідної кількості фотографічних апаратів і матеріалу до фотографії. Отже покищо видають паспорти без фотографії.

А що нема потрібної кількості урядових бланкетів, то і без бланкетів. Так паспортна реєстрація перетворюється у новий хаос і нові зловживання.

Америка. 1933. 16 березня. № 31. С. 1.

Кореспондент віденського денника Ное Фрае Прессе, інженір Бассехес, вернувшись з Москви до Відня, описує жахливі умови життя в теперішню пору у Советському Союзі.

Він пише:

В останньому півроці заострено диктатуру су-проти селян засилаючи їх, забираючи рештки майна, вводячи кару смерти за крадіж «колективного» майна (передівсім збіжа). Заострено дисципліну серед робітництва і за кожний «промах» (спізнення до праці, недо-кладність робити) звільнюють з праці, що рівнається відібранню карток на харчі для робітника і його цілої сім'ї. Введено паспорти в містах. Кому відберуть такий паспорт, мусить до десяти днів вибратися з міста. Не вільно приїздити до міст на відвідини, хиба що найви-щі чинники влади мусять признати такий приїзд ко-нечним. Так відібрано решту свободи і міському насе-ленню та робітникам.

Не краще і з комуністами. Вони живуть під вічною загрозою чергової чистки партії. Так узяли там у карби всіх, без різниці стану і класи.

На село прийшло нове лихо. До тракторних ста-цій поприділювали тепер «політвідділи». Кожний від-діл складається з 4-ох людей які мають окремі широ-кі уповноваження для виконання нагляду над всією

роботою «колгоспів» і селян. Це новий наступ на селян-ство, яке большевики хотять за всяку ціну зломити.

Та при цім всім не сплять вороги комунізму.

Сам Сталін сказав недавно що партії ворожі кому-ністичній владі, ведуть щораз ширшу нелегальну ро-боту. А тому треба щораз сильніше скріплювати дикта-туру. Але видно що внутрішній розклад комуністичної партії не менший. Бо оце аж трох народніх комісарів (міністрів!) мусіло каятися вже не за «ухили», а про-сто за змову проти теперішньої влади. Смірнов — ко-місар хліборобства, Айсмонд — комісар внутрішньої торгівлі, та Толмачов — колишній комісар внутріш-ніх справ. Вони, кажуть, приготовляли зміну влади. А говорять що в цьому був замішаний і Риков разом із «правою» опозицією тобто з Томським і Шмідом.

Крім цього говорив Сталін теж про нові проти-ко-муністичні організації серед інтелігенції.

Інженір Бассехес згадує що коли на Україні гово-рив з одним визначним комуністом, колишнім членом уряду, то і він признав що в краю недобре діється. Але вину приписує він місцевій владі. Він казав що рефор-ма адміністрації була помилкою, бо створила замість губерній тепер коло 300 районів на Україні, які безпо-середно підлягають Харкову, а разом з тим центральна влада не може дати собі ради з навалою листування та згубила всяку контролю, не маючи змоги дібрати для стільки районів людей, відповідних до проводу.

Так виглядає тепер ситуація в Советах. Це вислід введення «організованого» життя і чотирнадцятилітньої диктатури комуністичної партії. Самі комуністи кажуть, що причина того є «тільки» у злому адміністративному поділі. Але в такі байки і вони самі не вірять. Корінь лиха в большевизмі, в диктатурі самовільної меншини, у розбишацькій господарській політиці проти 120 000 000 селян.

З усіма своїми «реформами» большевизм котиться у пропасть, до певної загибелі. Тільки що на землях давньої Росії таке все тепер знищене і просто зруйноване що нема кому прискорити загибелі большевизму і його влади, а з тим приходу нової доби для нового, вільного життя так важко поневолених народів.

Америка. 1933. 16 березня. № 31. С. 2.

№ 63

МОСКВА ПРОТИ УКРАЇНИ

Дня 16 лютого розпочався був перший конгрес «ударників» колхозів на який стягнули з усіх частин Советів до 1500 делегатів. На тім конгресі намагались Ворошилов, Молотов та інші большевицькі достийники, довести що нескінчення «пятилітки» та руїна хліборобства спричинені потребами зброїтися проти зовнішніх ворогів які готують напад на Совети.

«Ударникам» показали всі досягнення червоної армії. Міністер хліборобства Яковлів — як подає большевицький денник Известия з Москви — напав острими словами на Україну.

Він говорив:

— Фактом є що українські «колхози» працювали зле в минулім році, і весною в часі сівби, і в осені в часі жнив та підчас постачання збіжжя. В минулім році вони засіяли замало пшениці, вівса та ячменю.

— Цим вони спричинили величезну шкоду державі і собі самим. Окрім того, вони зле зібрали збіжжя і гірше ніж всі інші райони виконали свої зобов'язання супроти держави.

— Перед українськими колхозами стоїть завдання надолжити, те що вони замало засіяли в минулім році. Вони обов'язані засіяти в цім році бодай 826 ти-

сяч гектарів більше пшеницею, вівсом та ячменем, чого вони не зробили в минулім році.

— На Північній Кавказі обробили ґрунт особливо зле на Кубані. В багато випадках шкоду робили нароком. «Колхози» та їх провідники винні, і тим що не викрили у свій час кулаків та шкідників та далі їм змогу попсувати ріллю. Як видно, московські апетити на українське збіжжя ростуть але росте й опір українського населення.

Америка. 1933. 16 березня. № 31. С. 2.

№ 64

СЕЛО

думка про наші села

Від часу до часу зустрінеш людей, що падькають на нашу літературу, що вона одностороння, бо у ній описується майже виключно селянське життя-буття. Таким добродіям забагається різноманітної суспільної почви, а на ній повно ярих красок хочби по чудацьки розмальованих. Вони читають залюбки такі повісти, у яких напів або вповні божевільні тили витворюють небували ситуації. Чим більший штукар автор новелі, чим менше природного у його творах, тим більша насолода для таких нервових людців, що шукають в красному писменстві задурманення й опіяніння.

Але хто шукає правди і бажає пізнати й полюбити свій на рід, той не буде спорікати на тісний круг селянської ідеології, бо у ній найде такі великі скарби, про які й не снилось міщухам. Він радітиме що наші села остали далеко від божевільного подиху кволих і хорих душ, які створили масову психологію цинізму і наруги над усією правдою в багатолюдних осідках промислового й фінансового життя. Бо тільки хлібороби не загубили ще досі природного чоловічого розуму бо тільки вони живуть ще й тепер природним людським життям.

Шведська письменниця Зелма Лагерлеф, по майстерськи малює велику мудрість селянського життя в однім образку, де представляє двоє селян, що живуть щасливо в убогій хатині з невеличким наділом землі. Коли умирають Всевишній питає їх, якої бажають нагороди за своє чесне життя. Тоді обоє просять Господа, щоби вернув їх назад до убогої хатинки, города і нивки, де вони пережили свій вік у спокою і вдоволенню.

Чи не можна пристосувати тої легенди до життя-буття українських ратаїв? Чи не умілиб і вони жити щасливо, якби оставили їх в спокою і дали самим поладнати всі свої справи? Якби з українських земель повимітати всіх зайдів і наживників, то ніхто на світі не почував би себе у такому щастю, як наш хлібороб. Невибагливий, нелакомий на чуже добро, він жадає для себе лиш того, щоби мати тільки землі, кілька йому потрібно для конечних життєвих потреб своєї родини.

Український селянин любить пристрасно свою землю й своє село і ніякі штучні забаганки не заступлять йому рідного кута й людей, серед яких зріс і виховався. Українське село подає йому усе щастя і він не хоче шукати іншого. Він любить природу і для нього нема більшої насолоди, як вийти на поле.

Америка. 1933. 16 березня. № 31. С. 2.

№ 65 З УКРАЇНИ

*як люди животіють на радянській
Україні — як там виглядає поправді
московська «українізація»*

В останнім часі Волинь засипають листи з України. Пишуть відтам батьки, брати, сестри, знайомі — Українці, Жиди, Німці й Чехи. В усіх листах благання вислати гроший чи продуктів. Усі скаржаться на страшну нужду й голод, які панують на Україні.

Один Жид комуніст, що займає урядову посаду, пише до свого батька в Луцьку, на західній Волині, під Польщею що ходять обдерті, діти не бачать навіть чорного хліба. Ціни страшні: пуд бараболі (цебто 36 фунтів) на польські гроші 50 золотих, чорного хліба фунт 5 рублів. Цей комуніст заробляє в місяць 250 рублів і його жінка 50 рублів. Проживіть з родиною за такі гроші.

Один селянин пише до своєї рідні і так описує тамошнє життя:

«До Різдва ще було сяк так. Одержував на сімю 3 кіля хліба і вистарчило. А по святах в день зовсім не давала хліба, а потім зменшили видачу і видавали на мене 300 грамів, а на жінку й діти по 100 грамів. Помагаємо собі тим, що осінню дістали трохи кукурузи і ото товчем її в ступі та варимо кашу замість хліба».

А всьому винна сама держава. Мучать людей, не дають свobodно робити як давніше робили люди коло хліба. Поробили ті «колгоспи», тільки робота стала недбала коло всього. А хто остався сам собі хазяїн, то так удавили налогами (податками) що їм не вистарчило щоб оплатитися. І поцінували все, хазяїнів у тюрми забрали, а діти остались ні при чім. І так переводиться людське життя на самі злидні та голоднечі. Бо тим, що є в «колгоспі», то також не вистарчить хліба до нового.

«Тим горе на світі, що правди немає, ще те правління, що сидить у Харкові, воно не знає що люди живуть тепер гірше свиний. Бо я знаю: як ми було мішків 6 ячменю здерем свині на годівлю, а вона риє додолу, розкида, бо засичена. А тепер до чого привела советська власть, що за панщини, як читаємо, то було краще. Хоч і відробляли люди панам, та таки малось право собі бодай трошки присівок мати, а то перевели, як у прошле літо. Як подивишся, яке поле скрізь було запущене бурянами то аж серце стискає».

Такі відомости ідуть у листах наших людей з України, такі-ж самі відомости привозять відтіль ріжні чужинці що їдять туди, як туристи-прогульковці, Заграничні часописи, крім тих які стоять на послугах комуністів, пишуть про страшні відносини на Україні, про тяжке життя, про голод. Дехто з Українців ще дуриться тим, що все таки хоч і під большевиками, але є Україна і все там по українськи. Яке то там усе українське, хай

засвідчить документ який попав на Кременеччину, а відтіль до Львова.

Ото є в Одесі «Всеукраїнська Школа Середнього Начскладу Міліції». Туди попав один курсант з Кременеччини і управа школи написала до його села та просить деяких відомостей про курсанта. Той документ в оригіналі дослівно виглядає так:

Штамп: «У.С.Р.Р. Головне Управління Роб.-Сел. Міліції при Раді Народніх Комісарів. 4-а Всеукраїнська Школа Середнього Начскладу Р. С. Міліції. Частина муштров. 22 XI 1932 Ч. 420. М. Одеса, ул. Р. Люксембург Ч. 32. Телеф. 32-07, 3-90, 6122».

Зміст листа:

«Срочно. Пред. Сопокковского с-сов. Белокрыницкой волост. Во вверенной (помилково пропущено «е» — має бути вверенной) мне школе обучается курсант тов. Пилипчук Павло Максимов, каковой происходит родом с Вашей местности. По встретившейся надобности просим в самом срочном порядке о нижеуказанном курсанте дать такие сведения:

- 1) социальное положение его, а также его родных;
- 2) состоит ли лично он или его родители в колхозе, а если нет то к какой социальной группе относится, как он так и его родные (бедняк, середняк, кулак);
- 3) Не лишался-ли избирательных прав, а также и его родные;

4) И вообще осветить данного товарища полной характеристикой о его происхождении.

Ответ ожидается не позже 5-го декабря с-г. Для обратного ответа посылается конверт с маркой с указание (пропущено на кінці «м») нашего адреса. Начальник-Комиссар Школы, Науменко. Адютант, Столяр». — Підписи власноручні синім олівцем і в скобках надруковані на машині.

Як же той документ дістався на західну Волинь?

А так: Управа школи заадресувала листа так: «Предс. Сопоновского с-совета Волынской губ. Крымнецкого уезда, Белокреницкой волости». На долині штамп школи і подане Ч. 420.

Вже видно на почті хтось дописав червоним «Польща». І лист, перейшовши кордон, помандрував на західну Волинь.

Отже, що там є українського? Один штамп, або інакше — одна вивіска. А решта: Москаль на Москалеві їде і Москалем поганяє. Не помагають і прізвища, як бачимо: «Науменко», «Столяр».

Дійсно — гарні вісти з України.

Америка. 1933. 16 березня. № 31. С. 4.

№ 66

МОСКВА ЗДЕРЛА ЗБІЖЕ З УКРАЇНИ, А ТЕПЕР ЙОГО «ПОЗИЧАЄ» УКРАЇНІ НА 20 ПРОЦЕНТ

Дня 7 лютого заявив новий московський диктатор України, Постишов, на пленумі Харківського Комітету, що «не може бути й мови про те щоб «колхози» дістали від держави підтримання насінням яке вони повинні добути собі самі».

А 25 лютого рада народніх комісарів оголосила постанову, згідно з якою Україна має одержати 23 300 000 пудів позички насінням, а Північний Кавказ 15 300 000 пудів. Ці заходи пояснюються тим що деякі райони України та Північного Кавказу втратили свого врожаю наслідком несприятливих кліматичних умовин.

Але недавно говорили ще на з'їздах центральних комітетів загальносоюзної та української комуністичної партії що врожай на Україні був кращий ніж позаторік та що Україна могла би постачити втричі більше збіжжя ніж вона постачила.

І справа тут не в кліматичних умовах, а в тім що в осені та в зимі минулого року «колхози» так сплюндровано урядовими реквізиціями, багато селян вигинуло з голоду та хоріб, а зібрати насіння весною було не можливо, не зважаючи на всі переслідування.

І на «позичку» московський уряд пішов не скорше аж розстріляно тисячі «кулаків» та загнало на північ цілі села. «Позичку» насінням большевицька преса вихвалює як незвичайне добродійство для України та вимагає від неї засіяти мало не мільон гектарів більше ніж в минулім році.

«Позичене» збіжа має бути звернено в осени, причім за адміністраційні і транспортні видатки за кожді 100 пудів одержаного насіння має бути звернено в натурі 10 пудів більше. Це значить що «соціялістична» держава жадає десять відсотків за шість місяців, отже 20 % річно і поповнює лихарство, за яке в «капіталістичних» державах замикають на довший реченець до вязниці.

Америка. 1933. 25 березня. № 35. С. 1.

№ 67

ВОЄННИЙ СТАН І ПАНЩИНА В «КОЛХОЗАХ»

Легковірні селяни в Союзі дались підмани комуністам та покинули свої господарства і «злучились» у большевицькі фільварки, звані «колхозами». Деякі ішли туди під примусом, а інші також «добровільно» надіючись меншої неволі і «забезпечення» хліба для себе.

Та швидко переконалися що завелися.

Сталін їх таксамо ограбив як «приватників». Голод і нужда в «колхозах» таксамо царить як у приватних господарів.

До того недавно Сталін видав указ про введення панщини (кріпацтва) на «колхозах». «Колхозники» на підставі того указу стали «привязані» до землі як за панщини. Їм не вільно покидати землі в «колхозі», куди належать, та іти шукати іншої праці, під строгими карами, аж до розстрілу.

Та і це було мало Сталінови. Телеграма з Москви сповіщає що тепер він видав новий указ яким завів воєнний стан у всіх «колхозах». Начальниками «колхозів» назначені офіцери з Чеки які «винуватців» що не виконують вірно і послухно панщини, мають віддавати на воєнний суд.

Урядовий большевицький денник Известия з Москви пише що «колхозники» прийняли ворожо ті реформи 20-ого століття.

Америка. 1933. 28 березня. № 36. С. 1.

МІЛІОНИ ЛЮДИЙ ВМИРАЮТЬ В БОЛЬШЕВИЦЬКІЙ ТЮРМІ НАРОДІВ І КРАЇНА ПУСТІЄ

Кореспондент ньюйорського денника Нью Йорк Ів-нинг Повст, Никербокер повідомляє з Берліна що був-ший секретар Лойда Джорджа, Гарет Джовнс, вернувся з Москви і заявляє що у Советському Союзі тепер більший голод як був у 1921 році.

Джовнс говорить добре по російськи і тому міг задовгий час свого побуту у Советському Союзі розмовитися з людьми, а переїхав багато сторін. Він був у різних сторонах на Україні.

Джовнс на основі своїх помічень заявляє що там вже царить страшна голоднеча і безробіття та що голодова смерть грозить мільонам людей.

Арештування Англійців, каже він, це тільки доказ що большевицька влада у Кремлі (в царським Кремлі у Москві) стала цілком безрадна. Вона силкується ще процесом проти чужинців відвернути увагу від жахливої ситуації в Советському Союзі.

Джовнс перейшов пішки по селах і був у 12 «колхозах». Скрізь чув розпучливий крик:

— Нема хліба! Вмираємо!

Той крик він чув таксамо як на Україні також в Росії, у врожайній стороні над Волгою, на Білоруси, на

Північному Кавказі (українські козацькі краї), на Сибірі і в Центральній Азії. Він перейшов чорноземний район який колись годував цілу Росію. Джовнс особливо цікавився тією стороною, через те що туди не пускали чужинців.

В поїзді з ним їхав один комуніст і перечив начебто в Советському Союзі лютував голод. Але коли він викинув до плюванки шкірку хліба, сусідній селянин кинувся до неї і зів її щоб загасити голод. Він далі кинув до плювачки шкірку з овоча і селянин знову схопив її та зів моментально.

Аж тоді комуніст перестав йому перечити що у Советському Союзі небувала голоднеча.

На ніч він зупинився де перше було 200 волів, а сталося всього 6. Селяни їли корм що був для худоби. Того корму осталось їм ще тільки на місяць. Вони казали що багато й там уже померло з голоду. До нього там прийшли були два червоноармійці котрі шукали за злодієм. Вони остерігали Англійця щоби не подорожував уночі, бо там снується багато голодних людей яких голод привів до розпуки.

На зустріч говорили йому люди:

— Ми ждемо на смерть!

Далі казали що в людей у Росії ще остався бодай корм для худоби, а на Україні і того нема. Скрізь люди вмирають і хати пустіють.

В Козакстані (біля Каспійського моря) померло вже з голоду до 1 000 000 людей.

Далі каже він що надходить ще жахливіша будучина в Советському Союзі.

Селяни вже так ослабли з голоду, що не можуть працювати. Не допомгла і заява Сталіна що уряд забиратиме лише означену частину збіжа, а решту оставить селянам та «колхозам». Селяни ані не мають сили, ані охоти, ані довіри до уряду.

В кінці Джовнс заявляє що знищили край і людей «колективи» які завів Сталін.

Це звідомлення Джовнса котрий преїхав багато країв Советського Союзу і пізнав тамошнє життя докладно, зробило велике вражіння в Англії, а Америці та в інших краях, куди воно продісталось.

Навіть у Москві воно зробило вражіння, так що там налякалися правди. Зжахнулась Москва аби ще більше тієї правди не понесли чужинці з Москви закордон. Особливо тепер коли Сталін вірив що Вашингтон признає його владу і він могтиме у Советському Союзі бодай тим подурити людей, кажучи що «іде до кращого» коли Америка після 15 літ таки вкінці признала Совети.

Отже Сталін, за старим царським звичаєм, ужив «рішучого засобу» і заборонив закордонним кореспондентам виїздити з Москви.

Звісно, з Москви не можна писати всієї правди. Є над кореспонденціями строга московська цензура яка пересіває правду, оставляючи тільки бліді натяки на дійсний стан у домі неволі, званім Соєвтським Союзом.

Та і те ще не кінець.

Відомо що закордонним кореспондентам не вільно виїздити з Москви в інші сторони краю, хіба під охороною Чеки на різні большевицькі «паради». А «матушка» Москва ще одинока, навіть вчасі смертельної голоднечі, має стільки решток хліба що люди хоч не живуть, так бодай животіють, доживають. Але не вмирають масово як в інших сторонах большевицького раю.

До того привела ціла большевицька політика, з насильним комунізмом і вкінці з «колхозами».

Дійсно лячний образ представляє тепер наша Україна, Білорусь, Північний Кавказ, Московщина і Сибір. Цілий дім червоної неволі, ціла велика тюрма народів на Сході Європи і в Азії.

Страшне коди десятки мільонів людей, колись здорових і сильних, нині пухнуть з гододу та в непомірному безсиллі дожидають смерти.

Червона Москва в паніці, кажуть. Вона те все завинила без душно, бо якби хоч дрібку мала здорового розуму, так могла знати що комунізм, «колективізація» мусять привести край нападений тими язвами до руїни, до загибеді.

Сталін від одного божевілля кидається у друге. За «досвід» з «колхозами» нарід платить мільонами трупів із голоднечі і виснаженням, всіх робочих людей до опухнення та крайного безсиддя, У відповідь на це

Сталін заводить панщину (кріпацтво) і воєнний стан у «колхозах» які мали бути «раєм» для мужика.

Після 72 літ скасування кріпацтва в Росії аж новий червоний цар Сталін поважився його наново привернути.

Але вже і панщина і воєнний стан ні ніщо не допоможе ані Сталінові ані його посіпакам.

Серед смерти і мук мільонів робучих людей приходить теж кінець і неволі червоної Москви над закатованими масами людей.

Америка. 1933. 1 квітня. № 38. С. 2.

№ 69

УКРАЇНА НЕ ВИКОНУЄ НАЛОЖЕНОЇ НА НЕЇ МОСКВОЮ ПАНЩИНИ

Большевицький часопис з Москви «Социалистическое Земледелие» переповнений вістками про те, що Україна не сповняє тих вимог, які до неї ставлять московські пани. Не бракує погроз в сторону «кулаків» та інших «елементів», не бракує виписування на чорній таблиці прізвищ поодиноких директорів заводів, «колгоспів» і т. д. з вимогою «ліквідувати» їх. А рівночасно розхвалюють татарську, чи яку іншу область, які вони знамениті «ударники», як знаменито працюють та помагають «радвладі» іти «через колгоспи до соціалізму». Цікаві це голоси, тому подамо кілька вісток, поданих в Одному тільки числі «Соц. Зем.» з дня 18. січня ц. р.

Під багатомовним наголовком: «Протягуючи хлібозаготівлю б'є Україна по цілій підготовці до весни» якийсь мабуть малорос, Гавриленко пише таке (у виїмках):

«У пирятинським райзо (районнім земельнім відділі) вже давно говорять про підготовку до весняної сівби. Перше вражіння, що люди шевеляться, працюють, та на ділі путанина і повна нерозбериха. Майже що дня міняються провідники райзо. В осені на основі постанов обласних організацій усунено з праці і виключено з партії завідуючого райзо Люлька. Декілька тижнів вів працю Чабан. «План хлібозаготівлі менший в цьо-

му році супроти попереднього майже двічі. Хоч у дійсності є дані виконати цілий план. Показується, що «колгоспи» далекі від виконання плану. І так власківська комуна не додала 13 відсотків, артіль «Парижська Комуна» — 30 відсотків».

«Справа з запасами зерна на сівбу — різнородна. Такі то (назви) «колгоспи» їх вповні мають. А березівський «колгосп» із 924 сотнарів (потрібних) має тільки 47!».

В харківському «колгоспі» не зібрано врожаю перед зимою 100 гектарів вівса та 60 гектарів гороху. Чимало зерна остало у «відпадках» (солома і т. д.). Провірка робітників найшла в кротовському «колгоспі» у «відпадках» 50 відсотків зерна, в Дейманівці 28 відсотків і т. п. Дуже велика частина зерна залишилась в соломі. Так розтрачене зерно не вернеться і тому «колгоспи» не поспівають із заготовкою посівних фондів.

«З направою інвентаря район теж не поспішає. Прогуляно листопад і грудень, в яких 66 кузні на «колгоспах» були нечинні. До кінця грудня з 72 тракторів направлено тільки 2. В «колгоспах» сасинським, майорщинським і вікторівським навіть не випрацьовано плану направи. До 9 січня з 391 сівалок направлено 78, з 644 культиваторів — 201, з 1 190 борін — 373, з 2 298 плугів — 498, з 46 тракторів МТС — 18 і т. д.

З черги говориться там про те, що на 11 000 коней тільки 509 є добрих, а 8 200 середніх, — решта це такі, якими годі робити. В районі нема паші, а досі не вивозять на поля гною. На 134 тисячі тон гною — взято в план тільки

55 тисяч, а решту, кажуть, «вивозить де хоче». У додатку ще й агрономи змінюються, Ось на слободопетровському участку від весни було трох агрономів, один по другому... в результаті — повне незнання агрономами землі колгоспів, а відсіля і відповідні наслідки.

Далі читаємо: «Ми нароком завели низку дрібниць, щоби показати, як проходить в поодиноких ділянках підготовка до весни... А дрібниці представляють цілість».

Цього було би досить. Але в цьому же числі «Соціалістического Земледелия» є ще й інші речі про ту нещасну Україну, зложені, очевидно в тій же думці що стаття Гавриленка. Їх наголовки говорять за себе: «Одещина ігнорує підготовку до сівби», «Посівні програми укладають на око» (про різні українські організації на Поділлі), «У планах нерозбериха» (Київ), «Зернотрактороцентр нищить організацію тракторних шкіл» (Дніпропетровське) і т. д. А далі: «Зразок треба брати із колгоспів Мархлевського національно-польського району України, які закінчили випрацювання планів та розділили їх по колгоспних бригадах»... От де треба вчитися, як будувати соціалізм!

Так як у цьому одному числі — так і в інших червоною ниткою проходить одно, а саме: Україна не виконує наложеної панщини, як її повинна б виконувати. Словом — біда з Україною!

Америка. 1933. 6 квітня. № 40. С. 2.

З Берліна повідомляють:

З Великої України приходять тривожні вісти. Про те що там панує голод, давно вже відомо. А тепер до того прийшли ще й весняні роботи. Зерна на посів нема, а московські чекісти гонять наших людей нагайками до роботи та бють, за те що зіли в зимі зерно призначене на насіння. Їм навіть не в голові, що колиб не те зерно то люди вже були би повимирали з голоду. Вони вишукують в селян останки зерна і його забирають на засів. Коли хтось каже, що він голоден то це вважають там за «контр-революцію» і такого коли на місці не розстрілюють то засилають на Сибір або на Соловки. Таких є тисячі. Люди з голоду падають, а московські чекісти та комуністи кажуть їм що вони куркулі та богачі і хліб поховали.

Минулого місяця розстріляли на Україні без суду 35 Українців, високих урядників українського уряду в Харкові. Вони хоч були комуністами, не забули що вони Українці і створили були організацію для визволення України зпід московського ярма. Справа вже дійшла була так далеко що швидко мали дати загальний наказ до повстання шпроти Москви та до проголошення Незалежної Української Держави. Але московські чекісти викрили ту таємну організацію і її членів розстріляли, навіть без суду тайком. Тепер московська ко-

муністична преса юдить Москву і проти других українських урядів в Харкові. Вона жадає ні менше ні більше лише щоби Москва забрала з України всіх Українців, їх повисилала на Сибір або порозстрілювала, бо знає що поки ще живе хоч один Українець, так Москва на Україні не буде себе почувати безпечно. Жадному Українцеві Москва не вірить, бо знає що Українці хоч і комуністи, та лише зверхи. На ділі вони і далі Українці.

Фабрики, які повибудовувала Москва, не працюють, бо нема в них кому працювати. Раз люди не вміють обходитися з машинами не можуть.

Дальше, населення дивиться на ті фабрики з недовірям, бож якраз будова тих фабрик є причиною того що всі нині не мають там що їсти. Збіжа випродали, а зате купили маши ни які часом саме населення псує, а іноді так за них дбають що вони поржавіють на дощі та на снігу, заки їх кудинебудь завезуть під дах.

До того всього приходять ще й загранично-політичні невдачі. З Польщею заключила Москва умову про «ненапад» і поділилась Україною, але на Україні не чує себе левною. В Німеччині національна революція знищила комунізм в самому корені і тепер Москалі не можуть хвалитись перед Українцями що скоро й Німеччина буде комуністична.

Америка. 1933. 27 квітня. № 48. С. 2.

НОВИЙ МОСКОВСЬКИЙ ПЛАН НА ЗНИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Американські часописи подали вістку, що московський уряд переселить 15 мільонів населення з пограничних округів і з тих околиць, де є промислові осередки. Вся преса погоджується на тому, що таке переселення мільонів народу є того роду найбільшим підприємством, яке приключилося колинебудь в історії людства. Комуністичні диктатори подають як причину для свого плану, що вони мусять мати в намічених полосах краю своїх довірених людей на випадок війни.

Такий є короткий зміст того, що напечатали американські часописи при кінці квітня, хіба з тим додатком що на західних границях пояс виселеної землі буде займати приблизно 100 кілометрів.

Для нас Українців большевицький план не є звичайним широким московським розмахом, обчисленим на здивування світа; він є страшним замахом Москвщини на знищення української національності. Подивіться тільки на мапу, а побачимо, що червоні Москалі зважились на таке діло, якого не посміли сповнити навіть найбільше україножерні царі. Бо план переміщення 15 мільонів людей доторкає у найбільшій мірі. Правобережню Україну, а відтак великий шмат Південної і Східної української землі. Ціллю московської

тиранії є створити залізний перстень довкола України, так щоби Українці не мали ніде доступу до широкого світа, щоби були замкнені в правдивій тюрмі, оточеній довкола московськими посіпаками.

Осоружня Москвщина продумала справді діявольський план, щоби здусити українське національне життя і помосковщити увесь наш нарід на Великій Україні.

На місце українського населення вони пришають найяркіших обрусителів, які стануть муром між нами і Європою. Стокілометрова полоса червоних гуліганів засяде споконвічні українські землі, а виселених Українців пішлеться далеко в суто московські землі, щоби вони там перемішались і щезли яко окрема нація.

Проти оставшого українського населення ужиється такого терору, щоби на протязі короткого часу ніхто не відважився й спомянути за якесь право України хочби для плекання власної культури.

Ще ніколи Україна не переживала такої небезпеки, як тепер. Ані Монголи, ані Ляхи, ані навіть московські царі не загрожували таким знищенням нашої народньої окремішности, як загрожує тепер советська Росія.

І для того для Українців остає тільки одна дорога, для тих Українців, що мають можливість і здібність до діла.

Усюди мусимо виявити себе непримиримими ворогами большевизму і московського імперіялізму у кожній формі. Самі між собою мусимо висунути на перший план завзяту боротьбу проти Москвщини і

шукати собі за приятелів ті всі держави, які прямують до розвалу російського імперіялізму. Нашим союзником мусить стати кождий ворог московської імперії. На випадок війни всі ідіотичні симпатії для «братів Славян» мусять заступитися думками, що погром Росії є визволенням України. Ми знаємо, що на боєвій лінії буде чимало Українців, але не забуваймо що переважна частина буде там загнана тільки московським терором та що коли буде нагода, українські частини обернуться проти своїх старшин тиранів. Ми певні, що тепер навіть загорілі, але щирі пів-симпатички большевицьких досвідів вже побачили, що під червоним плащем комунізму скривається тойсамий московський душоуб, що від триста літ напосівся знищити наш нарід.

Що доторкається платних агентів Москви, які звуть себе українськими большевиками, ми знаємо, що їх негодно протверезити нічого, бо вони продали себе свідомо на службу найбільшим ворогам України. Ми віримо, що всі свідомі й правдиві Українці уявляють собі небезпеку смертного удару, який Сталін і його банда хочуть завдати Великій Україні. Ми певні, що по всіх краях, де живуть наші люди, поведеться така акція, щоби світ дізнався про діявольський план знищення великої нації і щоби не було ніякого сумніву, що ми, Українці єсьмо отвертими й завсішними ворогами московського імперіялізму, проти котрого будемо боротись поруч з кождим, хто проти нього виступить до економічної або оружної розправи.

І наша імміграція в Америці не сміє переспати теперішньої пори. Ми повинні скликати негайно масові віча і передівсім очистити себе з опінії, яку виробили нам московські агенти, большевики. Нехай знають Американці, що тільки невелика частина наших людей, продала себе на службу Московщині, а решта усього загалу вважає її за найбільшого ворога нашого народу.

Нехай з кожного віча підуть телеграми й листи до Вашингтону з протестами проти визнання советської влади. Копії ухвал пересилаймо до амбасадорів Англії, Німеччини й Японії, які розуміють добре московсько-большевицьку небезпеку і шукають способів, щоби не допустити до сповнення.

У добавок викорінюймо зраду споміж нас самих через громадський бойкот проти всіх большевиків. Переводім таку чистку, щоби ніодин червоний кацап ані большевицький симпатик не остав членом наших організацій, щоби до їх установ не належав ніодин щирий Українець, щоби на їх видавництва і підприємства не витратився ніодин цент з українського кармана. Бойкотуймо кожного, хто має якунебудь стичку з большевицькими агентами, хто жертвує на їх осоружню пропаганду або хитається на всі сторони у своїй «хахляцькій» психології.

*Дядько Наум
Америка. 1933. 6 травня. № 52. С. 2.*

ЧОМУ МОВЧИМО СУПРОТИ ТОГО ЩО ТВОРИТЬСЯ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

Коли приглядаєтесь рухам і потягненням нашої імміграції, то різні думки насуваються на вашу голову. Між іншими питаєте себе: Чому то американська Україна має охоту й завзяття протестувати проти затій Польщі на українських землях, а чому не має ані охоти ані навіть доброї волі взяти участь в протестаційній акції проти советської Росії?

Від кількох місяців появляються поголоски про намір американського уряду признати советське правління. Знаємо про заходи не лише комуністичних організацій, щоби прискорити цей крок американського уряду. Знаємо про петиції різних наукових установ в Америці за тією справою. Вона така важна, для нас Українців, як ніяка інша політична справа під теперішню пору. І, на диво, не чути ніякого поклику ні від наших центральних організацій ані від якихось місцевих комітетів за протестом проти наміченого кроку демократичної адміністрації у Вашингтоні.

А ще дивніший цей наш спокій тим, що акція проти признання советів ведеться дуже інтенсивно різними американськими організаціями. Ще в початках місяця квітня пішла зі стейтів Нової Англії велитенська петиція до американського Конгресу, підписана

637 986 американськими громадянами проти признання советів. Петицію прийняв сенатор Волш з Мессечусетс і сенатор Кулідж. Подібну акцію зорганізували на велику скалю католицькі організації в цілій Америці, а віце-ректор католицького університету в Джорджтаун, біля Вашингтону, о. Едмунд Велш, є одним з найбільш завзятих промовців, який прилюдно на вічах пояснює небезпеку яка вийде для Америки від признання советів. Патріотична організація Дочок Американської Революції скликала в половині квітня велике віче у Вашингтоні і там одна з бесідниць протестувала проти признання советів тим аргументом що між іншим совети зневолили цілковито Україну і винищують її населення. Отже признання советського режиму Америкою значило би признання екстермінаційної політики супроти підбитих народів.

Американський Легіон, отже офіційльна організація американських ветеранів, скликає також подібні протестаційні віча й висилає петиції. Коли так, то можна сказати, що всі патріотичні американські чинники противляться признанню режиму терору й винищування цілих народів. Остается хіба ще той чинник, що після нашого поняття, є міжнародним, цебто промислове робітництво. Але ж на наше щастя, Американська Федерація Праці, отже властиве представництво американських робітників, як найзавзятіше виступає проти плану теперішнього американського уряду, щоби признати советський уряд. Отже навіть ті

Українці, що звичайно розпливаються в міжнароднім морю, не мають ніякого оправдання, коли вони не протестують проти признання большевицького режиму.

Значить єдиний чинник, який може мати вплив на американських Українців у справі становища до признання большевицької Росії є хіба американські комуністи-большевики. Але, як вже оця гидра має нам диктувати, чи хочби лише впливати на наше становище то це хіба знак цілковитого занепаду ума і якоїнебудь вищої думки серед українського громадянства Америки.

Значить, оправдання на нашу байдужість у справі признання советів Америкою нема ніякого. А коли так, то неробство я цій справі є простим народнім злочином.

Виринає лише питання, кому цей злочин покласти під двері, цебто хто за нього буде відповідати, коли прийде час суду?

*Др. Семен Демидчук
Америка. 1933. 9 травня. № 53. С. 2.*

№ 73

СТРАХ ПЕРЕД УКРАЇНОЮ ЛУЧИТЬ ПОЛЬЩУ Й МОСКВУ

НЮ ЙОРК, 9 травня (Вл. кор.) — Єржи Шапіро, кореспондент ньюйорського Таймса з Варшави присилає бездротну телеграму, поміщену в недільнім виданні газети про російсько-польські взаємини.

Каже що Пілсудський запросив до себе на розмову большевицького посла Антонова-Овсєєнка, а потім вислав спеціальну делегацію на червоне свято в Москві з нагоди 1-го травня. Крім того, помітне сердечне зближення між Польщею і Советами на інших ділянках.

Шапіро без обиняків пояснює це явище так:

Через прихід до влади Гітлера в Німеччині Польща вважає Москву за свого природного союзника. Закордонна політика Розенберга, Гітлерового міністра закордонних справ, іде до того щоби виступити хрестоносним походом проти Росії створити могутню українську державу. А це є загрозою для Польщі і Москви, бо в обох державах живе поважна меншіна Українців.

Німеччина залишила вже договір з Рапалло, а стала на становищі мира Берестейського, а таке становище Німеччини викликало автоматично польсько-російський спільний фронт. У Варшаві викликав сильне

негодуювання римський договір, а таксамо негодують на нього в Москві, боячись інтервенції. Совети нарікають що перегруповання Європи через Лондон, Римі і Берлін не може відбутись без порозуміння з Москвою. В Москві радо передруковують критику варшавських газет проти Директорії Чотирох Держав і навпаки.

Америка. 1933. 11 травня. № 54. С. 1.

№ 74

ЙОСИФ СТАЛІН І ЙОСИФ ПІЛСУДСЬКИЙ ПРОТИ УКРАЇНИ

Ньюйорський Таймс подав кореспонденцію з Варшави про те що російський диктатор Йосиф Сталін і польський диктатор Йосиф Пілсудський створили спільний фронт проти України. Одночасно одержали ми поштою лист з Європи в яким автор листа, наш земляк, підтверджує теса-ме що подає кореспондент ньюйорського Таймса.

Він пише що серед Українців на еміграції в Західній Європі стала вже голосна вістка, яка ходить по закордонних бюрох ріжних держав, що Сталін і Пілсудський подали собі руки проти України.

Пілсудський, як запевнюють, виторгував від Сталіна все що хотів за згоду підписати з Москвою умову про «ненапад». Сталін, кажуть, згодився безпощадно здавити український національний рух на Україні та дозволити на обнову русифікаторської політики і на господарське розруйнування України, а також до кореня винищити Галичан що осталились на Великій Україні після відступу за Збруч Галицької Української Армії перед наступом Пілсудського.

Діла Москви на Великій Україні від хвилі підписання умови про «ненапад» аж до нинішнього часу, підтверджують ті звідомлення про діявольський союз двох Йосифів проти України. Колись історія виявить більше правди про цей міжнародний злочин.

Америка. 1933. 11 травня. № 54. С. 1.

№ 75

**«ДОРОГИЙ БРАТЕ, МИ ВЖЕ
ЇМО І ЗДОХЛИХ КОНЕЙ»**

Так живе всенька Україна в Росії

Один Українець в Америці, читач нашої газети, прислав нам до поміщення лист від свого брата з Великої України.

Містимо його майже без змін, з маленькими пропусками при кінці листа де брат брата просить хліба.

Не подаємо ані імени автора листа, ані місця відки писаний лист, ані адресата ні його адреси, бо в Америці є також агенти Чеки.

«Дорогий Брате,

Перше слово мого листа Слава Ісусу Христу і маю в Бозі надію що мені відповісте Слава навіки.

Дорогі мої. Подаю Вам до відома про моє здоровля і життя. Я дякувати Богу здоров, а життя моє незavidне. Хочу довідатись про Ваше здоровля і як живе. Чи здорові та чи всі ще в живих. Не гнівайтесь на мене що я не писав, бо не можна було.

Я тепер живу дуже плохо (погано) і кріпко бідую із своїм семейством (родиною). Трохи будьто би був став жити добре пару років, то стали душити нас різні податки. Кожного року дай хліба яких 20 або 30 пудів (пуд 36 фунтів), а тут нема собі на харчі. До того дотягли що

мушу з голоду вмирати. Прийдеться померти з голоду із жінкою та діточками, бо нема виходу ніякого. Знаю добре що не доживу з родиною до нового хліба.

Я вже сьогодні опух з голоду. І жінка й діти попухли. Ми всі сейчас (тепер) сидимо вже голодні що нема що в рот кинути, окрім одної води.

Дорогий Брате. Ми вже їмо і здохлих коней. І собак та котів уже поїли, так що нема вже чого більше їсти. Мусимо і жолудь їсти що на дубах росте та гречану полю. Такі то наші харчі, та й те дістати дуже трудно.

Я вже цілком безрадний, тільки ходжу та шукаю, де здохне який кінь на дорозі то візьму наріжу того здохлого мяса та несу додому. Жінка наварить і за тим живемо. Не тільки я, такими харчами воспитується (кормиться) всенька Україна в Росії.

То позабирали хліб до зерна у всіх людей і забрали корови, свині і навіть кури. Нема в нас нічого тепер на світі.

(Вкінці просить автор листа у брата і родини в Америці допомоги і ратунку перед голодовою смертю).

Америка. 1933. 11 травня. № 54. С. 1.

№ 76

**ПОКЛИК УКРАЇНИ Й ІНШИХ
ПОНЕВОЛЕНИХ МОСКВОЮ
НАРОДІВ ДО ЛІГИ НАЦІЙ У ЖЕНЕВІ**

*Жахливий голод і масове
вимирання людей під ярмом Москви*

Швайцарські газети у виданнях із 28 квітня подали звернення до Генерального Секретаріату Ліги Народів, зазначаючи що цей документ свідчить про важке становище України й інших народів поневолених Москвою.

В ній зазначається між іншим що останні заходи советського уряду не мають прикладів в історії. Зокрема звертається увагу на те які страшні наслідки мало запровадження паспортів для українських міст.

Богато з мешканців цих міст заслано на північ чи мусить вмирати з голоду. В Харкові більше 80 000 мешканців мусіли опустити місто. Говориться в поклику також і про події на Кубані відки большевики засиляли на північ цілі села, та загрозили висилати всіх що ставитимуть опір чи навіть лише не доведуть активно свою вірність радянській поклику владі.

Наводиться також приклади, страшного голоду на Україні який спричинили заходи большевицької влади. Так наприклад в селі Антонівці що мало 3 000 меш-

канців, вмирало денно до 20 осіб і вмерлих закопувано у спільних ямах.

Останній уступ заклику звучить:

«Розпучливий стан, в яким перебуває населення країн окупованих советською Росією, а саме, України, козацьких країв, Грузії, Азербейджану, гірських народів Північного Кавказу, Туркестані та надволжанських Татарів, спонукують нас звернутись із закликом до урядів та громадської думки всіх цивілізованих країв і народів та звернути їх увагу на безмежні терпіння наших народів під пануванням деспотичної комуністичної Москви».

Америка. 1933. 13 травня. № 54. С. 1.

№ 77

ЗАМІСЦЬ ХЛІБА ДИКІ ОВОЧІ ДЛЯ ГОЛОДНОЇ УКРАЇНИ

Большевицький денник Известия з Москви у виданні з 22 квітня повідомляє:

«Харківський Відділ постачання перевів дослідження над дикими рослинами в 39 районах краю і виявив можливість уживати їх для споживного промислу».

«Наслідком того дослідження показалося можливим зібрати тисячі тон диких яблук, грушок, каштанів, жолуди та інших рослин, придатних для споживного промислу».

«В Харківщині протягом цього року мають зібрати понад 8 тисяч тон диких овочів та рослин що збільшить видання продуктів для робітничого постачання на десять мільйонів рублів».

З того приводу Українське Бюро із Женеви заважає:

Примушуючи працювати українських селян як худобу, большевики гадають що й годувати їх можна як худобу. А український хліб придасться й Московщині та на експорт.

Америка. 1933. 13 травня. № 54. С. 1.

№ 78

ДЕЯКІ БЕЗПОСЕРЕДНІ ВІСТІ З УКРАЇНИ

НЮ ЙОРК, 12 травня (Вл. кор.) — Виїмки з приватного листу, писаного молодим хлопцем до Українця в Нью Йорку 12 квітня 1933):

«В нас, в Рад-Владі на Україні тепер переводиться чистка самих найгарніших людей. Їм кажуть, начебто вони брали участь в Денікінщині й Петлюрівщині ще на початку революції. Висилають їх на далекі роботи з їхніми сім'ями і дозволяють їм брати багажу на 18 пудів. Хазяйства, яке мають, забирають в колектив».

«В нас від 5 квітня до 10 квітня відбувся суд над колгоспними трутнями за кражу хліба. Хліб крали всі люди, бо голодні. Пайкою не задовольняються. Завідуючого хлібною коморою, завідуючого млином, вагаря хліба, який важив у молотьбу хліб і бригада-доставця засудили до розстрілу. Голову колгоспу і його заступника, як партійців, засудили на 10 років висилки, решту також на 10 років та 8 років висилки. Всіх засудили на «конфіскацію імуущества» і забирають їхнє майно в колгоспи. В нас повідкривали столові для спухлих і голодних людей. Варять два рази на день водичку з мукою, муки видають по 100 грамів на душу денно».

Голодні цим не наїдяться, але раді й цьому. В колгоспі тепер відкрилося спільне харчування для робочих, На робочого дня прожитку на день дають 150 грамів муки, а 150 грамів до дому, щоб хліб пекли. Варять пісню. Робочі на роботу не хочуть ходити. Кажуть: «Дай нам хліба зісти, доволі, тоді й підемо, а то за цими 150 грамами не можемо підняти й ніг, бо самий чоловік не зідає, а ділиться з сімєю».

Богато людей мре з голоду. Злочинство збільшується. Ті робочі, які, цілком перейшли на колективний харч і з дому не мають ніякої допомоги, то вмирають десятками і валяються по дворах, по конюшнях і попід тинами: там де робив, там і вмер. За ними ніхто не слідить. «Валяються по цілому тижні, ніхто не прикриває. Найбільше вмирають чоловіки й хлопці. Людей мучать голодом а коли приїде якийнебудь жидок з портфелем, трошки побалакає як треба сіять і яку норму повинен зробити робітник підчас роботи та за це йому видається на день кілограм муки й літру молока, а робітники, які роблять на землі, то молока й не бачать».

Америка. 1933. 16 травня. № 56. С. 1.

№ 79

ВЕЛИКА УКРАЇНА ВИМИРАЄ

Страшні вісти про голод на Україні подають американські часописи. Пишуть, що півшеста мільонів українських селян призначені на страшну смерть за браку якоїнебудь поживи. Большевики купили збіжжя за границею, але ратувати бу дуть тільки населення по більших містах, у якому дуже малий відсоток Українців. Московщина завзялася знищити українську націю на Великій Україні до коріння, щоби на наших богатих землях поселити своїх Евразійців. Голодних селян заперечають десятками до борін і плугів й вологать і орють ними замість худоби! В зарплату за важку цілодневну роботу дають їм миску рідкої каші. Наші хлібороби подають і вмирають від натуги у шлях. Від голоду люди божеволіють, убивають себе, а подекуди поїдають людські трупи.

Гарна й весела Україна перемінилась у земне пекло для ратаїв, що зросили її своїм потом і кровю, що управляли й обороняли її, що любили її до нестями.

Єще ніколи в історії світа не було такого чортівського плану на вигублення великого народу, як чинять тепер Москалі укупі з нашими запроданцями. Чомуж так млаво, вало й мало пишеться про це у нашій пресі? Чи задубіли серця і уми від великого удару, що й голод не можемо добути, щоби зрушити усю нашу імїґрацію до крику о поміч для України?

А може вже так пірвали усі сердешні нитки, що нам байдуже, що станеться зі старою батьківщиною?

Україна гине! Україна мре з голоду! З України мають вивезти половину людей на Сибір!

А ми мовчимо! А ми не проявляємо навіть солома-ного огню у справі життя і смерті української нації!

Нащо нам організацій, нащо часописів, нащо усієї дрібної роботи, якщо ми так спокійно ждемо і ждемо на смерть без похоронів Великої України?!

Сотки наших колоній розкинені по Злучених Державах й Канаді. Якби з кожної громади із кожного сві-домого гуртка пішли листи и телеграми з просьбою о поміч, до Вашингтону, колиб кождий конгресмен і сенатор дістав від свого округу короткий звіт з виріз-ками з англійських часописів, якби всі українські ви-значні у станови післали збірну делегацію до прези-дента і чільних осіб і колиб та делегація зібрала точні факти про страшне положення українських селян тоді можна буде сказати, що ми зробили те, що повинні.

І колиб навіть федеральний уряд не міг вволити нашій просьбі, то можна звернутись у проханням о поміч до Червоного Хреста, можна віднести до часо-писів і добродійних установ, щоб не дали згинуті від голоду міліонам наших людей.

Чи передбачив Франко нашу нездарність, коли зложив звісну приповідку: — Не тратьте куме сили, спускайтеся на дно?

Чи таксамо наша імiґрація сидітиме з заложеними руками і потішати себе, що часописні вістки переборені?

Чи уявляють собі читачі, ці страшні події на Укра-їні є подані репортерами найповажніщих американ-ських дневників та що ті жахливі новини стверджують-ся свідоцтвом очевидців кождого дня?

Пишуть такі люди, що бачили всі страхиття війни, що бачили голод в Китаю й Індії, що бачили на свої вічі страшний голод на Україні й Поволжю в 1921 і 1922 роках. І вони, знечулені страшними образами люди, зжахаються тепер, коли бачуть і чують від збіг-ців, як тисячними покосами марево голоду косить що-дня тисячі й тисячі українських селян! Українці в Аме-риці! Збираймося негайно на віча!

Селянські діти не даймо вигубити наших селян!

Нехай маси нашої імiґрації побудять до роботи своїх провідників. Нехай наші часописи стануть на до-стойну службу своєму народові, що гине!

Нехай головні урядники в наших організаціях і провідники всіх наших установ увійдуть в таке поро-зуміння, щоби вислати спільну делегацію до Вашин-гтону з докладно зложеним пропам'ятним писмом, яке представить ясно страшне положення селян на Вели-кій Україні. Не спатиж нам гнилими колодами у такий час, коли осередок цілої нашої нації конає!

Дядько Наум.

Америка. 1933. 13 червня. № 68. С. 21.

№ 80

МОСКВА ВЯЗНИТЬ УКРАЇНЦІВ В ОДЕСІ

«Юнайтед Пресс» повідомляє: Сталін наказав особисто ув'язнити та покарати директорів збіжевого тросту в Одесі.

Провідникам тросту закидають що вони подали в 1932 році фалшиві відомости про збори жнив в їх районі та заховали таким чином від уряду більші скількості збіжа.

Це повідомлення є в згоді з іншими вістями з України про страшний терор яким московський уряд хоче зломати всякий опір та забезпечення собі можливо більші скількості збіжа з нових жнив.

Америка. 1933. 4 липня. № 77. С. 1

№ 81

З ЧЕРВОНОЇ ТЮРМИ

Розмова у Львові із збігцем з радянської України

Перед кількома днями ввійшов до канцелярії Народної Організації у Львові плечистий мужчина в лахміттях з проханням допомогти йому матеріально.

— Я живим вирвався від большевиків, допоможіть, Я дуже виснажений. Попросили його сідати, дали закурити і засипали питаннями: хто він, відкіля де бував, що знає і т. д.

Повторив у скороченні те, що ми читали у «Соловках» Юрченка, розказав про голод, про визиск працюючих, про загальне пригноблення.

— А як на Україні? — питаю саме про тих, що були учасниками визвольних змагань.

— І я був членом, каже великий скелет, УГА і УНР. Нас мало лишилось: комуністи винищили в пені. Вони вже нас не бояться та шукають засобів винищити у молодшому поколінні те, що змогли йому передати ті, що їх уже нема між живими.

— Я залишив по цім боці доню семилітню і хлопчика п'ятилітнього. І дріжу за його долю, бо можуть там на них мститися за мою втечу.

— А як думаєте, що буде там далі? — питаю.

— Від сивобородих до дітей стануть проти них.

— Ви романтик — кажу.

— Не розумію цього слова. Я невчений, а простий робітник.

— Хотів я вам сказати, що робітник і селянин голіруч не стане проти них.

— Навпаки: там 80 проц. здеклярованих противників нинішньої рад. влади. Робітники і селяни чекають це з дня на день, а з години на годину на іскру. Цілий світ здригнеться від тієї пожежі.

Нині, в неділю ставили низку запитів втікачеві з Вел. України Т-ва «Воля».

Слова великого, живого скелету робили на зібраних пригнітаюче враження. — На салі стало тихо. Обличчя слухаючих змінювались що хвилини. Слухали з запертим віддихом. Вони дуже затрівожились. «Прийміть від мене скромну поміч», — каже один зі слухачів, в якого повисла уділ голова. Був це робітник С. Грициняк, що вручив йому 5 зол. «І я пять», — сказав з черги Андрієць Гриць.

«Я візьму вас до себе ночувати і також дам пять», — просив робітник Михайдо Матвій. І численні інші клади робітничу лепту на стіл для цього нещасного.

Сумно дякував втікач: Спасибі вам, перешлю на хдіб дітям.

*Агатон Добрянський
Львів, 11 червня, 1933
Америка. 1933. 4 липня. № 77. С. 2.*

№ 82

ЛИСТ СЕЛЯНИНА З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ ДО БРАТА В ГАЛИЧИНІ

Один Українець в Галичині одержав такий лист від свого брата з Великої України:

Любий Брате Т. Посилаю я тобі свою брацьку любов і почитеніє і низький поклон і желяю тобі от Господа Бога доброго здоровля навсігда. (Далі ідуть привитання від рідних).

Не откажи нашій просьбі і змилуйся ради Бога над нами і допоможи нам нещасним наскільки можна, бо ми всі уже попухли від голоду. Прийшов нам кінець нашої життя. Уже все поїли, що було. І полови уже нема і жолудя теж нема і еслі Бог і ти дорогий братець не допоможеш, та ми всі я зі своїм семейством погину скоро, скоро.

Пища у нас сейчас така: сіль, вода та щавель. Но це не удовлетворяє чоловіка така пища. А од неї люди пухуть і ми теж усі попухле і ходити ніяк не возможно. Наколиб у борщ було що чи картопля чи квасоля чи горох чи яка крупа, а то нічого нема крім води та солі й щавлю.

Америка. 1933. 11 липня. № 80. С. 2.

**ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ
В ОБОРОНІ ВЕЛИКОЇ УКРАЇНИ
ЯКА ВИМИРАЄ У ВАЖКОМУ ЯРМІ
МОСКОВСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ**

Центральний Комітет УНДО на окремому своєму засіданні у Львові, дня 24 червня присвяченому теперішньому положенню на Великій Україні, прийняв однодушно такі постанови:

Московська большевицька влада в 1920 році здавила збройно визвольні змагання українського народу і прилучила силою великі українські території по обох боках Дніпра до советської держави. Український нарід не понехав боротьби за своє відрубне існування, а веде її постійно як у межах Української Соціялістичної Радянської Республіки, так і поза ними проти московських большевиків за здійснення найвищого права нації.

Щоби зломити спротив українського народу, большевицька влада вживає нелюдських засобів. Вона:

1. З культурного огляду затирає штучно національний характер українського писменства і науки нагинаючи їх терором до потреб комуністичного московського інтернаціоналізму.
2. З політичного огляду московські комуністи щораз завзятіше гнетуть український нарід, а

саме вязнять, засилають на примусові роботи і винищують фізично свідомих та ідейних під національним оглядом селян, робітників та інтелігентів.

3. З господарського огляду московські комуністи ведуть на Україні політику повного визиску. У ділянці промислу експлоатують усі підземні скарби не для потреб України, а в сільсько-господарській ділянці довели «колективізацією» до занархізування хліборобства та повели неперевірчиву в засобах і наскрізь грабункову політику яка спричинює в тій найбагатшій найплодовитшій країні Східної Європи, постійний голод і невидану у світі нужду в українському селі. Така господарська політика комуністів довела до того що маси українського населення вигибають з голоду.

Центральний Комітет Українського Національно-Демократичного Об'єднання, як найостріше осуджує ту грабіжницьку, обраховану на фізичне і моральне винищування українського народу політику комуністів на Україні і закликає все Українське громадянство по цей бік риської границі протиставитись місцевим агентурам московського комунізму, який є найзавзятішим ворогом самого існування української нації.

Америка. 1933. 13 липня. № 81. С. 1.

Російський цар Петро Перший, той що на кістках українських козаків побудував Петербург, в три роки перед своєю смертю, 1722 року, післав до Глухова, тодішньої столиці Лівобережної України, так звану «Малоросійську Колегію» яка мала владу над гетьманом України.

Гетьмана Павла Полуботка в перших роках тієї «Малоросійської Колегії» цар Петро запроторив у тюрму, де він помер.

Відтак та «Малоросійська Колегія» привела в 1764 році до скасування гетьманської влади Лівобічної України (42 роки після прислання тієї «колегії» з Москви до Глухова). Потім в 1775 році Москва доконала Україну, зруйнувавши Запорозьку Січ.

Від 1917 большевики верещали що з московською неволею кінець на Україні. Навіть проголосили якусь «союзну конституцію» на підставі якої Москва й Україна «рівні» і нібито Москва має повну волю відлучитись від України, а Україна від Москви.

Чи хто з того часу чував що Москва невдоволена із союзу з Україною і хоче з нею зірвати, відлучитися, бо не може терпіти того що Україна їй прі казує і заводить в Московщині українські порядки?

Отже ні.

Значить все в порядку з одного боку. Україна не «порушила» конституції і не старшувала над «сестрою»

Москвою. А чи Москва «дозволяла» Україні «користати» з тієї конституції? Ні. Одна спроба агітації за самостійною Україною привела в 1930 році Сергія Єфремова і товаришів до тюрми в Московщині. А чи Москва коли «порушила» свою «союзну» конституцію і чи бралася старшувати над Україною?

На це питання можна відповісти цілими безмірними книгами скарг. Нічим скарги Америки в Декларації Самостійности яку написав Тома Джефферсон, а яку проголосили в Філадельфії в 1776 році, в рік після того як цариця Катерина зруйнувала Січ, — у порівнанні до скарг України на Москву.

Від нападу Москви на Україну за Леніна аж до нинішніх днів царства Сталіна в Москві — історія України це чорна книга терпіння їй, найлячнішого катування безборонного народу. Червона, кровава Москва, — верещать Москалі — це нібито інтернаціональна, міжнародня, соціалістична, комуністична, большевицька влада. Але все те підла кацапська брехня.

В Москві царить найпоганіший і найпаршивіший московський націоналізм, який заціпився у скривлених кацапських мозках з часів царської дикої неволі. Всі кацапи, разом з окацапілим Грузином, Сталіном, це вихованці московського царського чорносотенного націоналізму, що Москва має нищити у звірський, брутальний спосіб усе що не кацапське, отже перше з черги все що українське.

Те що кацап презвався комуністом, його зовсім не змінило, Кацап остався кацапом, з тоюсамою кукурузною бородою і з тимсамим скривленим кацапським мозком, який велить йому брутально грабити, нищити, руйнувати та убивати все що не кацапське, отже передівсім усе українське. Все що кацапське то в Кацапів — «революційне». Все що українське то в кацапів — «контр-революційне».

Ми пригадали Глухів. Тоді розпинав Україну цар Петро, убиваючи масово козаків або вивозячи будувати Петербург, щоби там вигинули. Доконав свою «операцію» при допомозі московської «Малоросійської Колегії». Тепер кацапський цар Сталін таксамо нищить Україну. Козаків з Кубані з коренем прогнав з їх рідних сіл у Московщину, а нарід на Україні домордовує голодом.

А «операцію» докінчив висланням до Харкова «Малоросійської Колегії» в особі одного кацапського опричника, Петра Постишова.

Він з волі Сталіна має владу над так званим «урядом» тав званої «радянської» України в Харкові.

І вже Москва повторила «зазвіт» царя Петра сперед 211 літ.

Як він до Глухова посилав своїх «верховних» опричників так Сталін до Харкова післав свого вірного кацапського опричника, Постишова.

Цей став вишукувати, що комуністи на України поставили українського і зачав привертати все московське.

Бісило його що Україні не приймають в цілости московського «способу думання», як то вірно робили на Україні соціал-демократи, соціалісти-революціонери й анархісти перед війною і перед революцією.

«Відхил» від московського «способу думання» назвав Постишов «контр-революційним» і зачав безпощадну боротьбу, гірше царських опричників, проти «відхильників» комуністів Українців.

Тому більше як місяць, дня 10 червня, Постишов виголосив до українських комуністів у Харкові, по московськи, довшу промову, в якій безпощадно накинувся на українських комуністів, прозиваючи їх зрадниками.

На цілій сторінці подав ту промову большевицький урядо вий денник з Москви, Известия, у виданні з 22 червня. В тій промові зачав від большевика Шумського, а скінчив на большевику Миколі Скрипнику, котрого то він, Постишов, усунув з уряду міністра освіти України і викинув з комуністичної партії. Накинувся на Скрипника за ведення «народнього» комісаріату освіти на Україні, а від так на його праці про національне питання і про культурне будівництво. В кінці у своїй промові висказав погрозу на адресу Скрипника.

Минуло 2 тижні з того часу як газета Известия помістила ту промову Постишова, і з тієї самої Москви прийшла телеграма що старий Микола Скрипник поповнив самогубство у Харкові, в царстві Постишова.

Америка. 1933. 18 липня. № 83. С. 2.

№ 85

ФІЛОСОФ ПЕРЕДБАЧУЄ ВІЧНУ НЕВОЛЮ У СОВЕТАХ

НЮ ЙОРК, 17 липня (Вл. кор). — «Сьогоднішня Росія це край невільництва, варварства і знищення, не дивлячись на менші добрі сторони» — так каже Вилл Дурант, автор «Історії філософії». Про Росію видав він власне нову книжку п. н. «Трагедія Росії» що вийшла накладом Саймона й Шустера.

Дурант остерігає ліберальні круги Європи й Америки перед підтримкою для теперішньої Росії.

Він думає що як Європа та Америка підтримають теперішній деспотизм, то тісамі краї перші впадуть жертвою цієї дикої неперебірливої сили. З ними станеться тесаме що сталося з меньшевиками, соціялістами-революціонерами та іншими свободолюбцями.

Америка. 1933. 20 липня. № 84. С. 1.

№ 86

ЗАКЛИК ДО КУЛЬТУРНОГО СВІТУ В ОБОРОНІ ВМИРАЮЧОЇ УКРАЇНИ

*На радянській Україні з небувалого
голоду шириться вже людодіство*

Союз Українських Журналістів і Писменників на чужині звертає увагу цивілізованого людства на ті події, що саме тепер відбуваються на Україні.

Наслідки жорстокого неблаганного економічного визиску України російською комуністичною владою, понад 30 мільйонів Українців у межах Советського Союзу переживають страшну голодову катастрофу, що своїм розміром значно перевищує голод 1921 і 1922 року, що теж лютував лютував на Україні наслідком російської імперіалістичної політики.

Російська советська влада відібрала в українських селян, насильно загнаних в «коллективи», всі засоби поживи і відвезла їх до себе в Росію або продала закордон. Через те вже в осени 1932 р. почався голод по містах і селах пограбованої України, й це привело всю українську людність до повної економічної катастрофи та до фізичного вимирання.

Сотні тисяч Українців покидають свій щедро обдарований природою край, ту землю, що перед світовою війною справедливо називалась «Шпіхліром Європи», бо [нерозб. — згин аркуша] у

Західну Європу щорічно понад 5 і пів мільйонів тон хліборобських продуктів.

Тепер на Україні пустіють села й міста, колись, родючі ниви лежать облогом, щодня умирають тисячі голодних — дорослих і дітей. Головна людність України вже давно харчується сурогатами — травою, коріннями диких рослин, корою з дерева, — вже позідали котів, собак і т. д. До якого жахиття дійшов тепер голод на Україні, видно з того що множаться випадки людодівства.

Батьки бояться випускати своїх дітей із хати на вулицю із страху перед тим що їх можуть ухопити голодні.

Ми розуміємо, що культурний світ має багато своїх турбот і нерозв'язаних проблем економічних та політичних. Але ми вважаємо за свою повинність звернутися до людей доброї волі, що світова господарська криза заострюється саме через такі методи політики які ми бачимо на Україні під російським більшовицьким режимом, що зруйнував господарство України.

Цивілізований світ, кожна чесна людина з розвиненим моральним чуттям, не може обминути мовчки і байдуже того факту, що 30 мільйонний культурний європейський народ на родючій землі на березі Чорного моря вмирає з голоду не із своєї вини, а виключно з вини жорстокого російського насильника окупанта.

В ім'я гуманності просимо негайно допомогти для української людності на вимертю [нерозб. — згин аркуша] від міжнародних організацій посилки спеціальних комісій для дослідження голоду на Україні та для організації негайно рятункової акції. Протестуємо перед цілим світом проти свідомого, систематичного винищення українського народу російського більшовицького окупаційною владою.

*Союз Українських Журналістів
і Письменників закордоном
Прага, червень, 1933
Америка. 1933. 22 липня. № 85. С. 1.*

Цілий світ вже заговорив про небувалий, жахливий голод на радянській Україні та в інших краях советської тюрми народів. Не лише кореспонденти повідомляють про лячну голоднечу під ярмом Москви, але також описують це й невірники советського ярма у приватних листах до родини закордоном. Мільйони маси пухнуть з голоду і смерть косить щодня необчислені маси голодних спухлих батьків і дітей.

Большевицька преса в Москві, яка як опіум мусять завжди подавати читачам якусь «пропаганду», від якогось часу силкується наситити голодних пропагандою що в Німеччині ще гірше ніж у Сове́тах. У відповідь на те преса в Німеччині розписалась широко про страшну голоднечу в так званім Сове́тськім Сою́зі. Тут не треба було нічого переборщувати. Вистарчило звернути більшу увагу ніж досі.

Але це знову вистарчило щоби комісарську пресу в Москві вивести з рівноваги. Певно Кароль Радек зателеграфував з Варшави до Москви: «Хлопці, дайте відповідь Німеччині». Отже «урядовий» денник Известия у Москві, якого Радек (галицький Жид, Собельзон) є головним редактором, дає відповідь німецькій пресі. Каже часопис Известия що він розкриє клевети брехні німецької преси.

Хто гадав би що напише що нема голоду на Україні та в інших краях московської тюрми народів. Якби це написали Известия, так може у світі гадали бищо хоч є голод великий під важким ярмом Москви, але вона бодай старається загоїти рану і певно подбала в останній хвилі про висилку хліба для голодних. Алеж ні! Москва не перечить. Вона гадає що вже всі люди у світі мають кацапський скривлений спосіб думання і дає таку відповідь:

— Для «розкриття» брехні німецької преси ми скажемо що Німці в Росії мають 7 університетів, 65 гімназій і вчительських семінарів, в яких вчиться по німецьки 10 000 німецьких студентів. Є також багато німецьких театрів, клубів та інших товариств, видається десятки німецьких газет та журналів і багато книжок.

Це нібито має бути доказом що в Сове́тах нема голоду ані неволі. Алеж мала дитина, як вона не «думає» по кацапськи з такої відповіді сміятиметься. Нема людини на світі яка по вірила би кацапським крутилам що тому що Німці в Сове́тах мають школи і газети, тому нема на радянській Україні голоду.

Ані теж ніхто хто здорово думає, не повірить що як кацапи видають для німців кацапсько-большевицькі газети та вже там немає неволі. Такі газети в советській неволі вільно видавати лише чекістам в яких «вільно» величати большевицький «уряд» і його ярмо, але більше нікому жадних інших газет видавати не вільно. Те

що Москва видає газети книжки по німецьки, то цим лише зневажає Німців що зло вживає їх рідної мови для ворожої кацапської пропаганди проти Німців. Так-само як зловживають кацапи мов інших народів під ярмом Москви. Німці в кацапській неволі зовсім не тішаться ані не радіють тим що Москва засипає їх пропагандою в їх рідній мові німецькій.

Вже радше нехай би кацапська гадюка подавала свою отруту в кацапській мові, так була б та отрута бодай менше доступна.

Тесаме кажуть Українці, Білорусини, Кавказці. Ніхто не був би такий радий як Українці колиб у советській неволі не було голоду, бож відомо що власне на Україні люди масово вмирають з голоду. Поки Україна під Москвою, волі Українці там не дожидають, хочби та Москва була найчервоніша. Але бодай люди могли би жити і дождати хвилі, коли зломлять московські кайдани. Та того Москва не скаже, бо не може, бо вже занадто добре відома у світі голодова загибель мільонів людей на Україні.

Натомісць вона піддурює кацапів у Москві і невірників Москви — кацапською штучкою, оповідаючи байки що Німці під советами.., мають газети.

І може вже там так йюди перестали думати що такі байки приймають як раціональне думання, але у світі є ще також люди що здорово думають.

Америка. 1933. 25 липня. № 86. С. 2.

№ 88

АМЕРИКАНКА ОПИСУЄ УКРАЇНУ ЯК «РОСІЮ»

НЮ ЙОРК, 4 серпня (Вл. кор.) — Елліс Гюс, співробітниця газети Ворлд-Телеграм, поміщує сьогодні вже п'яту статтю із своїх вражень з подорожі по Сове-тах. Подорож відбула вона під опікою советського подорожного бюро «Інтурист», а по дорозі пильнували її урядові провідники. Вони давали їй різні інформації, і на тій основі Еліс Гюс може писати цілу велику газетярську сторону про «Росію», не згадуючи ні словечком про Україну. А та Росія то... Харків Київ, Дніпрестан і околиці. Щойно після старанного розчовпання приходить читач до заключення, що Еліс Гюс пише те в добрій вірі.

Так наприклад признається що зараз після її прибуття до Одеси, вона завважала що залізнична станція була в руках товпи. Сотки людей лежали на камяних хідниках на дворі, деякі обсадили сходи та коридорі, так що важко було перетиснутись. На просьбу журналістки один запитав тих людей, що вони роблять. Вони відповіли що вони бездомні селяни, що чекають на поїзд до Києва, Харкова, Москви, щоби купити хліба.

Але проповідникови інтуриста не стало терпцю і він дав таке пояснення:

— Це робітники які змінюють місце праці і дуть з одного міста до другого. Коли провідник Інтуриста опроваджував Американку по новім місті «Дніпро-строю», Запорожі, опісля повстав огонь в шістьох великих апартаментових домах, які щойно вони оглянули, провідник почав кричати:

— «Саботаж! Саботаж!»

В Харкові журналістка відвідала другу Американку, на при поручення знайомих. Коли запиталася що має переказати її синові в Америці, харківська Американка глянула на провідника і сказала:

— Нехай пришле мені Шекспіра!

А коли провідник на хвилю був зайнятий чимось іншим, Американка сказала потихо:

— Не Шекспіра, а сира хай мені пришле мій син!

Розглядаючись по Києві, зайшла Еліс Гюс до собору св. Софії, та ніхто не сказав їй що це старинна українська церква. Тому вона написала в газеті: «В суботу вечером я відвідала старинну грецьку православну катедру св. Софії».

Америка. 1933. 8 серпня. № 92. С. 1.

№ 89

СТРАШНИЙ ГОЛОД НА УКРАЇНІ

Ще в січні ц. р. чванився Сталін, що 61 % усього поля й пасовиск є зісоціалізоване в 220 000 колективах і 50 000 державних фармах. Заява червоного царя здавалась усім удачним переведенням комуністичного плану, щоби перемінити господарів-хліборобів в пролетарів робітників на державних установах. На ділі цей соціялістичний розрахунок показався в практиці злочинним ідіотизмом, що спричинив дотепер голодову смерть мільйонів селян.

Др. Отто Шіллер, знавець хліборобства при німецькій амбасаді в Москві, написав строго научну працю, в якій виказує наглядно статистичними фактами, що в 1932 році навіть маленька частина п'ятилітки ні вийшла в хліборобстві, так як міркували комуністичні доктринери. Глупа комуністична господарка довела до того, що найбагатші в родючу землю околиці, як Україна, Північний Кавказ (Кубанщина) і Поволже, стоять тепер зарослі хабаззям а нарід мре з голоду мільйонами.

Політика большевиків прямує до того, щоби задоволити у першій мірі армію, промислових робітників й своїх урядовців. Московські тирани бояться тих трох суспільних верств, щоби вони не збунтувалися і не опрокинули їх влади. Через те вони грабили увесь хліборобський стан, щоби нагодувати тих, яких лякались найбільше.

Дійшло до того, що від селян зрабували навіть те збіжжє, що було призначене під засів. Так само позбирали худобу на мясо для міського населення і залишили хліборобів без поживи і без ніякої надії на поправу життєвих умовин.

Підходяча осінь і зима учинить Україну, Поволжє і Північний Кавказ великим цвинтаріщем, якщо Америка й Європа не поспішать з помічю голодуючим. В Німеччині проголошено один тиждень збірки на допомоги Великій Україні. Добрі люди в Америці роблять заходи у Вашингтоні, щоби ратувати загрожені голодом округи. Др. Евалд Амменде, секретар конгресу народів Європи, що відбуває збори у Відні, просив католицьку пресу, щоби видала поклик до цілого світа в справі ратунку для голодуючих в ім'я християнського милосердя.

На Кубанщині є великий німецький округ «Друсак», що лежить в самій середині голодуючого Підкавказзя. Один колоніст пише:

— Користуючись з особливих «привилеїв», якими большевицький уряд наділив наш округу ми гослодарили своїм ладом і через те у нас голоду нема. Довкола нас лютує смерть від голоду. Наші припаси замалі, щоби поратувати всіх. Даємо, що можемо, але та поміч в конечности така скупа, що вона не вратує нікого крім наших найблизших сусідів. Вже досі померло на Підкавказю більше ніж два мільйони людей. Ще гірша доля

на сумежній Україні, де кожної днини вмирають тисячі й тисячі людей!

Це пише Німець, який займає визначне становище в окрузі німецьких колоністів-хліборобів, які мають спеціальні привилеї з Москви! Він певне не переборщує, а тільки подає голі факти того страхіття, яке бачить довкола себе.

Чи не пора усім нашим часописам ударити на тривогу? Чи не час подумати про спільну акцію усеї нашої імїграції, щоби добути для свого конаючого народу ратунку від багатой і милосерной Америки?

Чи не стати нам поруч хочби з тими Американцями, що добиваються у Вашингтоні помочі для голодуючих? Вже підходить осінь, а за нею прийде така зима для Великої України, що з наших селян, з головної і корінної верстви на Україні остануть тільки виснажені й до краю знеможені недобитки.

Поки ще червона Московщина не вигубила у щерь селянства, основи нашої нації ратуймо його. Нема у нас ні сили ані змоги подати їм поміч, але є можливість представити страшне положення тим, що можуть ту поміч дати.

За буденними і менше вартісними справами не забуваймо, що без помочі світа мільйони Українських селян загинуть від найстрашнішої, бо голодної смерти. Відкладати таке діло у той час, де кожної днини голод забирає тисячі наших людей було би таким злочинном, якому імени нема.

Використаймо Український Тиждень на Світовій Виставі на це, щоби порозумітись між собою в справі делегації до Вашингтону й щоби проголосити між Американцями страшний стан хліборобів на Великій Україні. Запросім визначних бесідників, що зуміють зворушити американську суспільність до несення помочі, а крім того розкиньмо тисячі летючок з описами тих голодових страхіть, від яких вимирає українське населення.

Якщо ми зуміли опозорити ляцьку пацифікацію, чи не зуміємо під осуд світа тих пекельних мук, які переживає наш нарід в московських обіймах від тільки літ. А найважніше, чи не зуміємо придбати помочі від тої Америки, що ратувала Белгію, Арменію і всюди давала поміч, де тільки було треба?

Скликуймо віча, уладжуймо маніфестаційні походи, заінтересуймо добродійні установи й милосерних визначних Американців, добиваймося проголошення в пресі, натискаймо наших послів й сенаторів у Вашингтоні, чинім усьо, що тільки можливе, щоби Злучені Держави зрозуміли вповні трагедію конаючої з голоду України.

Наші часописи повинні негайно розпочати печатання господових звітів в англійській мові і не вгавати поти, поки не добудемо американської помочі. Делегація, що поїде до Вашингтону, мусить мати готовий меморіал з датами і фактами щоби передати усюди, де

буде треба. Акція мусить бути і швидка і основна, така щоби через промахи не загубити справи.

Зрозуміймо, що ще ніколи в історії нашого народу не буде для нас такої загрози, як у підходячих кількох місяцях. Якщо не наспіє начас пожива для десятків мільйонів українського населення, Велика Україна згине голоду. Не берім страшного гріха на совість, коли б остали байдужними у такий страшний час.

Америка. 1933. 8 серпня. № 92. С. 2.

СТРАШНІ КАРТИНИ ВИМИРАЮЧОЇ УКРАЇНИ

*Встановлення Дня Смутку
і Національного Обов'язку
Всіх Українців у світі*

У львівському Ділі пише один Українець Придніпрянець.

Жахливі вісти приходять з Великої України. Ними переповнена своя і чужа преса. А листи — і читати годі. Найздоровіші нерви не видержують. На Україні панує жах. Попадаються цілі села що вже нема мешканців. Вимерли або порозлазилися.

Такі опорожнені райони советська влада приготвує для колонізації чужинцями. Людоїдство також не новина. На цьому тлі повстають часті судові процеси.

Недавно повернувся з України чужинець — Чех. Він був на одному з них. Збожеволілий від голоду син зів трупи мами і сестри. На розправі людоїд за запит судді, як смакувало йому мясо, заявив — сестрине було неогірше, а мамине — тверде.

Американські, англійські, чеські й інші часописи принесли звістку від своїх кореспондентів що на Україні від голоду та хоріб, зв'язаних з ним, померло коло 10 мільонів душ, тобто стільки, скільки усьо-

го Українців у Галичині, Буковині, Волині, Бесарабії, Підкарпатті і на еміграції з Америкою і Канадою включно. Большевицька влада устами Літвінова в Лондоні цинічно заявила:

— На Україні нема ніякого голоду. Все це наклепи ворогів советської влади.

Може Літвінов і має до де-якої міри рацію. На Україні вже не йде про голод, а про систематичне, планове винищування большевиками голодом цілого непокірного українського народу.

Починаються жнива. На Україні такого врожаю найстарші не пригадують. Верховець з конем сховаться в житі. Коли про це довідалась Москва, наказала збільшити на Україні плановий податок зерна втриє.

Вже є й наслідки такого розпорядку. Появилися «стрижії». Цілі лани або без колосків, або випалеві. Не помагає ні кінна та піша варта, ані аероплани. Населення знає, що хліб не для нього вродив. Увесь врожай має бути вивезений за межі України.

Тому то повстало свідоме нищення хліба ще на полі або відмова від збирання врожаю. Хліб уродив, а збирати нема кому. Пробують большевицькі агенти вербувати робітників з прикордонних районів Польщі. Машинами большевицька влада також не годна дати собі ради з урожаєм, бо, як усе в большевиків у таких випадках буває, машини у більшості не направлені. При таких умовах хочби й який врожай від

голоду України не вратує. Населення і далі буде винищуватись голодом.

Треба якоїсь акції і то акції в загальному розмірі. Народови на Україні замкнені уста. Тоді ми мусимо бо-дай кричати.

У Празі створився Допомоговий Комітет для голодуючих на Україні. Ціль його — збирати матеріальні засоби допомоги та правдиво інформувати культурний світ про нечувану дотепер трагедію українського народу.

Буде також встановлений «День Смутку і Національного Обов'язку». В цей день всі Українці що перебувають поза межами червоного пекла, мусять, як одна душа, заманіфестувати свою національну єдність і запротестувати перед світом проти свідомого і систематичного винищування окупаційною большевицько-московською владою населення України. Треба щоби до того часу подібні Комітети повстали і на західних землях, в Америці, Канаді та на еміграції.

Про «День Смутку і Національного Обов'язку» буде своєчасне відповідне оголошення.

Америка. 1933. 10 серпня. № 93. С. 2.

№ 91

КИЇВЛЯНКА ОПИСУЄ В ЛИСТІ СТРАХІТТЯ МАСОВОГО ГОЛОДОВОГО ВИМИРАННЯ СЕЛЯН НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

*Селяни вмирають масово
на улицах Києва. — Селяни
кидають в Києві своїх дітей*

Російські газети в Європі подають такий лист з Києва:

«В Києві появилася новий життєвий хліб, по 1 рублеви за фунт. Одному купуючому не продадуть більше як 2 і пів фунта.

Ось за цим хлібом кинулись люди. Стоять у чергах по дві і три тисячі людей. Дехто старається продістатись наперед і панує розлад. Кінна і піша поліція сидкується впокоїти юрбу, але це важко. Були випадки що в черзі за хлібом люди вмирали з голоду і їх трупи столочили другі голодні в черзі.

Ти гадаєш що ми в Києві нещасливі. Але якби ти побачила вмираючих на улицах Києва селян і їх дітей, так ти зрозуміла би увесь жах голоду.

Цілі села вмирають і голодні селяни юрбами пруться до міста в надії на ратунок. Обманувшись у своїх надіях, вони валяються по улицах і вмирають.

Богато селянок кидають на улицах своїх дітей, в надії що їх заберуть до діточого дому і прокормлять. На ділі їх забирають на грузовики (трокни) і вивозять. На днях я зустріла два такі грузовики з дітьми.

Серед того лихоліття в Києві появились маси беззахисних хлопців які граблять базарі і людей на улицах. Хто борониться, поріжуть його ножами».

Америка. 1933. 19 серпня. № 97. С. 1.

№ 92

ГІРШЕ ЄГИПЕТСЬКОГО — НЕВІЛЬНИЦТВО НА ЖНИВАХ НА УКРАЇНІ І НА КУБАНЩИНІ

Большевицький денник Правда з Москви повідомляє що на Кубанщину Москва вислала кавалерії з кулеметами щоби умусити голодних безсилих людей до кріпацьких безплатних робіт на большевицьких «колхозах».

Це нагадує єгипетську неволю Жидів коли то тому кілька тисяч літ. Єгиптяни немилосердно катували Жидів, змушуючи їх до невольничої праці. Але ось телеграма Ассовшієтєд Пресс з Москви повідомляє про гірше злочинство на жнивах на Україні і на Кубаніщині ніж було єгипетське над Жидами.

Москва післала 100 000 дітей, у віці від 6 до 16 літ, щоби держали шпiонську службу над батьками і матерями які збирають збіже на полях. Москва оголошує як один Михась Сорокін дав батька арештувати що не слухав большевицької команди. Знову 19-літній Дмитро Гордієнко і 8-літня Настя Омельченко викрили що жєнці взяли собі трошки зерна із свого поля додому і дали їх большевицьким катам на кару.

За доноси ї шпiонажу діти дістають від большевиків нагороди.

Америка. 1933. 24 серпня. № 99. С. 1.

№ 93

«НЕМА ГОЛОДУ» — І ХЛІБ ДОРОЩИЙ

Тогосамого дня, 20 серпня, як кацапські ганделе-си з комісаріату закордонних справ у Москві заперчили вісти про страшний голод на Україні і також в решті Советського Союзу, — Москва подвоїла ціни на хліб.

В урядових «лавках» (склепах) ціна чорного хліба була 6 копійок і білого 12 копійок за фунт, а від того дня ціна вдвоє більша.

Це найкращий знак що крик з урожаєм був тільки пустим криком.

Америка. 1933. 24 серпня. № 99. С. 1.

№ 94

ПИШЕ ПРО БОЛЬШЕВИЗМ СТРАШНИМИ СЛОВАМИ

НЮ ЙОРК, 21 серпня. (Вл. кор.) — Ньюйорські газети подають замітку про віддання до друку накладнею Вайкінг Прес нової книжки про Росію. Автором її звісний уже в Америці письменник, Ессад-Бей, що вродився в Росії і тому тепер нею так пильно займається.

Книжка має називатися «ОГПУ — заговор проти світу». Автор розповідає дотепер нечувані вісти про большевиків і їх систему.

Каже що тут не справа в теоріях Маркса, але в якійсь божевільній ідеї створення раю, в якому кожного приневолиться бути щасливим. Щоби це перевести в життя, большевики не подадуться перед ніяким засобом, а державна ОГПУ, цебто Чека, виготовила вже плани акції.

Мета, до якої большевики змагають, це не якась економічна система — пише автор. Це нове поняття світу і людскости. Те поняття виглядає для Європейця як щось механічного, бо зводить кожного до одної бездушної рівні.

Нове людство не приходить з доброї волі. Його підготувала ОГПУ штучно. Ні один звук, ні одна новинка, ні яканебудь замітка споза большевицького царства не сміє дістатись до нутра. Край обрабували больше-

вики і позбавили людей всякого опору. Нарід знаходиться в безнадійному стані і відданий цілковито на найріжнородніші досвіди ОГПУ.

Найбільше драстичним експериментом було вивчення з людей всякої думки про якунебудь відпорність словами або ділами. Звичаї народу змінились до непізнання. Тіло ще остало, то правда, але з черепа витягнуто мозок. А провідний мозок, тобто інтелектуальну верству винищено в казматах ОГПУ. Там вимордувано коло півтора мільйона самого інтелектуального квіту.

Теперішні люди забули вже думати, вони не мають мозку. Вони можуть лише працювати, плакати за хлібом, або викрикувати з радості, от так як уряд захоче.

В Сове́тах панує безнастанний терор, а щоби знайти подібність до теперішнього стану, дарма шукати прикладів в історичних переворотках. Єдина подібність може знайдеться в анналах розбійничих банд які допускалися злочинів що переходять людську уяву.

Страх це найглибше почуття і тому ним послужуються большевики аж до самодурства. На кінці характеризує Ессад-Бей ту систему, як злуку азійсько-монгольської кровожадности з орієнтальним фанатизмом, з революційним духом Європи, і з холодними абстрактними теоріями Заходу.

Америка. 1933. 24 серпня. № 99. С. 1.

№ 95

ЛИСТ З УКРАЇНИ

Російський денник Новое Русское Слово з Нью Йорку у виданні з 23 серпня подає лист молодій селянці з України до батька в Америці.

Дочка між іншим так пише:

«Я поїхала до Б. Дістала там тільки одну плашку молока і кілька рублів. Думала, куплю хліба хоч фунт. Не було. Перейшла всеньке місто і не було, навіть чвертки фунта.

Але, дорогий Тату, перейти тут кілька кроків і лежать трупи. То чоловік, то жінка, то дитина. Просто жах. Публіка ходить. і навіть не звертає уваги. Тому всі такі прибиті.

На другий день я спровадила три бохонці хліба. Я думала що зїм його за один день, але як ножом по серці пройшло. Перед моїми очима стала померша моя донечка Віруся. Перед смертю вона просила: «Мамусю дай хоч малесенький кусник хліба, я ще не хочу вмирати!». Ах, Боже, я ніде тоді не могла добути ані хліба ані склянки молока. Я просила: Візьміть, скільки хочете, лише продайте для хорої. Та ні за що не дадуть. Кождий думає про себе і не жаль йому другого. І так бідна Віруся померла.

Федь також такий нещасливий. Навіть не подібний на дитину — одні кости. Також умирав і кусник хліба вратував його. «Люди тут стараються жити, го-

дуючись ростинами. Мелять гречану полову». Давніше, як Вам відомо, в цей час вже збирали збіже, а в нас тепер ледви починається. Ніхто не має охоти (ані сили) працювати. Дають робітникови всього 200 грамів (чверть фунта хліба); другий раз зупу з жита без нічого; ну, а про гроші ані балакай. Словом, бють і плакати не дають. Життя страшно важке.

Я їхала з Б. з чоловіком із села Молочки. В Молочках осталося при життю не більше як 30 душ. Таких сіл дуже багато, де люди повимирали. У нас в К. також жах. Мерців ховають без домовин, просто кидають в яму по кілька трупів.

В Мотрунках всі наші свояки вже померли.

В Бурківцях, слава Богу, краще. Там хороша місцева влада яка стоїть за народ. Там село менше, теж мають труднощі з харчами, але всетаки люди не так падають як в інших селах.

За присланих через «Торгсін» 10 долярів я одержала 13 рублів 30 копійок, 2 пуди (72 фунти) разової муки, 6 кілограмів фасолі, 1 кілограм масла, 1 кілограм цукру і три бохонці хліба.

Америка. 1933. 24 серпня. № 99. С. 1.

№ 96

УКРАЇНА ГИНЕ ВІД ГОЛОДУ ПІД СОВЕТЬСЬКИМ УПРАВЛІННЯМ З МОСКВИ*

Відень, 19 серпня.

Сьогодні кардинал Іннітцер, архієпископ Відня, висловив вражаючий заклик з приводу жертв голоду в Росії, які, за його словами, знову можуть налічувати мільйони. «У годину, глибоку серйозність якої має розбудити відчуття відповідальності перед усім людством», сказав кардинал, «ми відчуваємо необхідність звернутися до громадської думки у всьому світі за допомогою. Голод в Росії загрожує представникам усіх релігій і рас однаково. Вже встановлено, що катастрофа триває, навіть під час нового урожаю. Через чотири місяці вона досягне нового піку. Знову мільйони життів будуть втрачені. Лише споглядати за цією ситуацією означає збільшувати відповідальність всього цивілізованого світу за масові смерті в Росії. Це означало б нести вину за те, що в часи, коли цілі регіони світу буквально задихаються від надлишку пшениці та їжі, в Радянській Росії люди голодують».

Жорстокість супроводжує голод

«Умови голоду там супроводжуються такими жорстокими явищами масового голоду, як дітозгуб-

*Переклад із англійської мови статті «Ukraine starved to death by Moscow soviet rule» О. Компанійця.

ництво та канібалізм. В інтересах вічних законів гуманності та благодійності, звертаємо свій голос до всіх організацій та центрів у світі, які працюють на службі людства та правосуддя, щоб вони могли, поки ще не пізно, взяти на себе загальний план порятунку на наднаціональній та позарелігійній основі для тих, кому загрожує голод в Росії».

Звернення було адресовано передусім Міжнародному Червоному Хресту, але також до всіх тих, хто сьогодні веде переговори щодо розширення економічних відносин з Радянською Росією, щоб зробити ці переговори залежними від розуміння необхідності допомоги для тих, кому загрожує голод в Росії. Представників різних релігій запрошують до Відня для створення комітету для відповідної роботи. Кардинал Іннітцер завершив своє звернення таким закликом: «підніміться для спільного братерського жесту, поки ще не пізно. Це воля Божа».

Кардинал Іннітцер ґрунтує своє звернення на факті, на істинності якого він наголошує, що протягом кількох місяців від голоду в Росії вже загинули сотні тисяч.

Цитати з листів заклику:

«Сотні трепетних листів з голодуючого Північного Кавказу повідомляють про це», — сказав він. «Свідки, компетентність яких неможливо заперечити, описали шокуючі деталі кризи. Я посилаюсь на заклики митрополита Галицького Андрія Шептицького, в якому зво-

рушливо описані страшні страждання людей в українських районах Радянського Союзу».

«Англієць Гаррет Джонс підтверджує це і з'ясував шляхом спілкування з місцевими, що в деяких районах вже загинуло від голоду чверть населення».

«Генеральний секретар Національного конгресу, доктор Евальд Амменде, повідомляє в меморандумі, що, окрім українців і росіян, представники усіх інших народів у Радянському Союзі зазнають жахливого голоду через відсутність продуктів».

Які дії слідують за заявою кардинала про канібалізм

Ральф В. Барнс

З Хералд Трибюн Бюро

МОСКВА, 20 серпня — Нові правила цензури, які розвивалися поступово протягом шести місяців і тепер застосовуються з повною силою, практично перешкоджають всім іноземним кореспондентам, які проживають на території Радянського Союзу, вести власні розслідування в областях, де умови невідгідні.

Україна та Північний Кавказ, де голод значної інтенсивності панував протягом минулої зими та на початку весни, тепер закриті для поїздок таких кореспондентів без спеціального супроводу.

Оскільки обсяги врожаю були спрогнозовані на п'ять років, то єдиним висновком є те, що наслідки

суворої зими в районах, які найбільше постраждали, все ще настільки очевидні, що дослідження іноземних журналістів з точки зору Радянського Союзу є недоречними.

Хоча немає засобів визначити кількість загиблих, за скромними оцінками, в Радянському Союзі протягом зими і весни померли до мільйона осіб, головним чином селян, внаслідок причин, пов'язаних з поганим харчуванням, а також безпосередньо голодом. Фактичні цифри можуть перевищувати ці дані.

Вільяму Г. Чемберлену, постійному кореспонденту «Християнського монітора», який протягом понад десятиліття безперешкодно здійснював поїздки основними регіонами Радянського Союзу, було відмовлено у дозволі на відвідування Кубані в Північному Кавказі та Полтавського та Харківського районів України.

Попередження щодо поїздок

Радянським властям вдалося, здебільшого, перешкодити поїздкам місцевих кореспондентів з лютого місяця. Після публікації його повідомлень щодо умов на Північному Кавказі в січні минулого року, кореспондент «Нью-Йорк Геральд Трибюн» був сильно обмежений Радянським прес-бюро щодо майбутніх поїздок у віддалені райони. А коли, на початку квітня, він придбав квиток в Україну наміром вирушити в села, сильні обмеження перетворилися на чітку заборону.

Звіти, які привіз місцевий кореспондент «Koelnische Zeitung» після недавніх несанкціонованих поїздок до Київської округи України, були такі, що після цього всі інші головні іноземні кореспонденти одразу були викликані в Прес-бюро та попереджені, що в майбутньому кожна поїздка в регіони має бути схвалена, зокрема, Міністерством закордонних справ.

Іноземним журналістам, які здійснюють короткі поїздки, дозволяються організовані поїздки у провінції, але в цьому контексті важливо згадати, що свого часу так звані потьомкінські села були побудовані, щоб приховати від Єкатерини II реальне становище російського селянства.

Звісно, немає наміру створити враження, що радянська влада буде показувати села, але потрібно чесно визнати, що більшовикам чудово вдається приховувати від іноземних відвідувачів сліди того, що трапилося минулої зими і весни.

Цікаво відзначити, що широко відомий іноземний автор, який вже десятиліття здійснює регулярні подорожі до цієї країни для вивчення сільського господарства, отримав візу цього літа лише за умови, що він не буде виїжджати за межі Москви та Ленінграда.

Кореспонденти вважають, що політика цензури, яку в цей час використовує радянська влада, є виразно короткозорою, оскільки, утримуючи іноземних журналістів в Москві, немає можливості перевірити для іноземних читачів шокуючі чутки про Радянський Союз, що виникають у Ризі та інших російських емі-

грантських центрах. Фактично новий регламент значно зменшив цінність для іноземних газет та підтримку з боку постійних кореспондентів. Це послужило зміні в політиці влади в 1931 році, коли прем'єр-міністр В'ячеслав Молотов запросив іноземних кореспондентів, які проживають тут, досліджувати та переконатися, чи існує примусова праця на лісоповалах у СРСР.

Америка знає

Автор: Волтер Дюранті

Кореспондент газети «The New York Times»

МОСКВА, 20 серпня — не можна заперечувати, що тут, впродовж останніх місяців, спостерігаються намагання приховати чи зменшити зовнішні труднощі, особливо засобами цензури, яка, здається, усвідомлює, що Департамент Торгівлі Сполучених Штатів, наприклад, має достатньо представників у країнах, що межують з Радянським Союзом, які не лише уважно збирають та перевіряють звіти від людей, що відвідують Росію, але й здатні чітко читати між рядками радянських газет, коли ці представники отримують їх день-два після публікації.

Америка. 1933. 24 серпня. № 99. С. 4.

№ 97

КОРЕСПОНДЕНТ НЬЮЙОРСЬКОГО ТАЙМСА, ВОЛТЕР ДУРАНТІ, ПРИЗНАЄ ВЖЕ ЩО НА УКРАЇНІ ВИМЕРЛИ МІЛІОНИ ЛЮДИЙ З ГОЛОДУ

Як відомо, кореспондент ньюйорського Таймса з Москви, Волтер Дюранті, силкувався у своїх звідомленнях представити становище у Советському Союзі в той спосіб що там лише був в деяких місцях, а між іншим і на Україні, недостаток засобів поживи. Через недостатки, мовляв, люди хоріли і безперечно що більше вмирало. Але голодом цього він не хотів назвати.

Аж тепер як прийшли телеграми з Москви що там-ошнім постійним кореспондентам заборонили большевики виїздити на Україну і на Кубанщину і як кореспондент ньюйорського денника Гералд Трибюн, Ралф В. Барнес, признав що на Україні страшна голоднеча і маси народу вмирають з голоду — щось нараз сталося.

Може редакція ньюйорського Таймса йому зарпортувала це телеграфічно, додаючи що його називають «советським оборонцем». Досить що він в новій телеграмі з Москви з 23 серпня, поміщений в Таймсі з 24 серпня, перше борониться що він не «советський оборонець» а далі вже на спосіб, як то вміє советський уряд (наука не іде в ліс) крутить, крутить, щоби відразу не сказати правди, але аж на кінці таки сказав.

Отже Дуранті так телеграфує:

Наприклад в одній фабриці на Північному Кавказі є 12 000 душ робітників з родинами. Ті робітники дістають на картки по 800 грамів хліба (менше як два фунти) денно. Наслідком того в зимі і весною людей там вмирало 4 разів більше як звичайно.

Серед селян котрі не діставали карток на хліб, положення безперечно не було ліпше. Тому на 40 000 000 населення України, Північного Кавказу і долишнього Поволжя вмерло би 1 000 000 людей. Я не маю урядових чисел, але обережно можна сказати що те число щонайменше потроїлось за минулий рік в тих провінціях. Це вже значить — що на Україні, Північному Кавказі і долинним Поволжі **померло минулої зими і весни щонайменше три мільйони людей.**

Врешті Дуранті з важкою бідою признав ту жахливу правду, а як будуть колись урядові числа то може скаже і всю страшну правду про мордування голодом народу на Україні.

Америка. 1933. 26 серпня. № 100. С. 1.

№ 98

МОСКВА СКРИВАЄ ГОЛОД ПЕРЕД СВІТОМ

Кореспондент німецького денника Фоссіше Цайтунг у Берліні, телеграфує з Москви до своєї газети, так само як американський кореспондент Ралф В. Барнес, що на радянській Україні шаліє люта голоднеча та що Москва силкується скрити перед опінією світу відомости про розміри тієї небувалої на Україні катастрофи.

Він говорить про заборону закордонним кореспондентам у Москві виїздити на Україну і на Північний Кавказ, кажучи що цим большевики відбирають кореспондентам змогу пізнати правду і передати її до відома своїй читаючій публиці, отже сповняти обовязки кореспондента. Він каже що це перше таке строге обмеження свободи закордонних кореспондентів якого допустились большевики і то якраз у відношенні до України.

Газета від себе додає що та заборона то большевицька сваволя. Большевики хочуть чужинних кореспондентів держати в заперті у Москві, де є також картки на хліб, але нема такого жахливого голоду і масового вимирання людей як на Україні, ані навіть такого великого недостатку засобів поживи як у решті Советського Союзу.

Америка. 1933. 26 серпня. № 100. С. 1.

Страшні картини вмираючої радянської України. — Цілі села стали цвинтарями. — Люди що залишились живі, мандрують без ціли. — На Московщині нема голоду. — Українці закордонно мовчать.

У львівським Ділі читаємо:

В наших руках жмуток Листів, що в останніх тижнях надійшли до кількох наших людей з того боку Збруча. В листа тих подані такі факти що мусять прожити жахом кожну людину.

Ось кілька уривків з тих листів.

«... Часто трапляється у нас людодство з голоду. Часто вбивають жебраків що впрошуються переночувати, самотніх безпритульних дітей. Вбитих поїдають...».

«У нас часто знаходять на улицах та будинках трупи вмерлих з голоду. Вмирають з голоду цілі села — до останньої людини. Якщо нам не допоможуть, усіх нас чекає смерть з голоду...».

«Про життя наше краще промовляють слова біблії: «Хто вмирає від меча, щасливіший того хто вмирає з голоду».

«Поїли всіх псів та кицьок, ловимо миший, хліба не бачили від кількох місяців. Мати й обидва сини лежать з опухлими від голоду ногами. Пишеш, що колись по-

бачимось... Ні, ми більше не побачимось, ми не виживемо ізза цього жахливого голоду...».

«Колиб ти, люба сестро, бачила це... Вмирають так: іде, йде, впав і вмер; ховати нема кому. Лежать, доки не зогниють і лише кости остануться — Як колись то було з кінями, — так тепер з людьми повелося. Котів і псів позідали, а коний нема давно, півнів на селі не почувеш...».

«Голодні ходять по хатах і просять: дайте хоч півбурака! І так сирим його й їдять. Богато людей вже з голоду повмирало. Ще оповіщаю тебе, любий брате, що в нас така біда, що люди людей їдять, бо муку вже зіли, гречану полову теж. Їмо псів, котів, мишей, люди їдять людей. Отак гнітять нас отими п'ятилітками...».

«Дехто по три місяці не бачив хліба. Люди з голоду пухнуть. Сотнями вмирають. Батьки поїдають своїх малих дітей. Дорослі діти вбивають і поїдають старих батьків...».

У травневому виданні англійського місячника Фортнайтлі Рівю пише чужинець Англієць Малколм Меґридж: «Підчас недавніх відвідин України я бачив трохи той бій, що його веде советський уряд проти селян. Поле бою спустошене, як на справжній війні, й нищення ведеться далі. По одному боці мільйони селян, з тілами опухлими з голоду, по другому боці жовніри, члени ГПУ (Чеки), що виконують накази «диктатури пролетаріату». Вони накинулись на країну неначе хмара сарани і пограбували все їстівне, Вони

вистріляли і позасилали тисячі селян, іноді цілі села. Вони створили з найплodючішого краю на світі меланхолійну пустелю».

І до того цей стан триває не віднині, а вже понад рік. Ще 27 травня, 1932, берлінський німецький денник Фоссіше Цайтунг приніс першу з довшої низки статтю свого дописувача Вілма Штайна котрий подавав з Одеси, що Україна, українське селянство, покинуло свої спустошені села і з саквами на плечах іде у світ шукати кращої долі. Після довгого і докладного опису своїх овражінь з України, Штайн завважав: «То не сарана, ані посуха, ані кепський врожай причиною цього голоду, але безглузде прискорення колективізації».

Тоді писав і швайцарський щоденник Дер Бунд:

«Голод та позбавлення селян землі спричинили цей масовий рух українського населення. Хто на власні очі не бачив того, той не зможе зрозуміти цього трагічного становища. Сотні тисяч нещасних несуть усе своє вбоге майно на плечах йдуть, самі не знаючи куди. Ви бачите їх по всіх дорогах України. Цілі села позалищали так свої стріхи».

Все це нагадує перед десятьма роками пережите, коли на Україні вимирали мільйони Українців. Дня 15 квітня, 1922, Норвежець Квіслінг повідомляє Женеву, що на Запоріжі є села, щоденно вмирає від 7 до 10 процентів населення села.

Француз Десона писав:

«Я хотів би показати цілій Європі руїну, що панує на Україні; показати сотні тисяч дітей, подібних до кістяків, що простягають свої малі рученята до чужинців, чекаючи від них допомоги. Мені здається, що причина нашої байдужості є та що все це лихо діється десь там гень далеко, ламент і плач голодних не доходять до ух європейців».

Перед 10 роками Француз Десона жалувався на нечутливість Європейців на смертні муки Українців що конають із голоду. А в 1933 році ще ніхто, дослівно ніхто не дорікає.

Що більше, навіть Українці споза меж Сталінської катівні глухі і німі на муки і вимирання винищуваних Москвою братів своїх Українців у большевицькій імперії. А хибаж крайна пора найти в собі жерело сили і почати врешті самим реагувати на те планове винищування української нації, яке безупинно веде Росія під ріжними формами — Соловок, «колективізацій», розстрілів, пашпортів, очищення прикордонної стокілометрової смуги, нарешті голоду, який цим разом охопив не лише приморську частину України, але й цілу країну від моря аж до Припяти і Сейму.

Коли б такий ланцюх катувань упав на який інший нарід, то напевно давно і планово велась би боротьба проти такої політики «вирішення українського національного питання», яку від осені 1928, веде своєю «пятилеткою» Сталінський московський Кремль. Надзвичайно замітне, що «пятилетка» досі

ще не викликала (і будьте певні, ніколи не викличе!) голоду, масового вмирання російської людности на Московщині. Нема дурних!

Цю долю планово підготувала Росія лише Україні. Мета: остаточна ліквідація української мазепинської небезпеки, після чого «мать Расея» зможе нарешті спокійно спочивати на своїх лаврах. Замітне те що після того, як у лондонському деннику Дейлі Експрес на початку квітня ц. р. Гаррет Джовнс умістив оповідання про те як він теж з торбою за плечима пішки мандрував по голодній і спустошеній. Лівобережній Україні (на Полтавщині, казав він, сотні сіл цілковито вимерли, чи опущені), відразу озвався з Москви Сталінський симпатик Волтер Дуранті і на сторінках ньюйорського Таймса оголосив, що в Сове́тах всюди харчовий стан добрий, тільки на Україні, що тепер має лише 2 відсотки площі Со́ветського Союзу дійсно є голод. А тому він, Дуранті, протестує проти метод інформацій Джовнса...

Так само і московський дописувач лондонського Сандей Таймс пише що хоч на Україні й голод, але населення центральних губерній не відчуває нестачі поживи.

Характеристичне й те що з приводу голоду в 1921 до 1923 рр. (про наслідки котрого доктор Гайг уповноважений міжнародного Червоного Хреста, вигнаний більшовиками з України, казав, що на Україні тоді ви-

мерло 6 мільйонів душ) історик тогочасного голоду професор Фішер писав:

«Політика комуністичної партії супроти України має кілька цікавих сторін. Московський уряд не лише не захотів подати до відома американської допомогової адміністрації про становище на Україні, як це він зробив щодо інших областей більше віддалених, але він чинно перешкоджував, тому щоби Американці прийшли до контакту з Україною. Москва за всяку ціну ігнорувала голод над Чорним морем, що був не менший ніж на Волзі».

Характеристичне нарешті й те, що нас нищили і нищать, а ми — ми мовчали й досі мовчимо.

«Героїчна» вдача, нема що казати!

Америка. 1933. 26 серпня. № 100. С. 2.

**ГОЛОД НА УКРАЇНІ ПОДІБНИЙ
ДО ГОЛОДУ З 1921 РОКУ**

НЮ. ЙОРК, 25 серпня (Вл. кор.) — Бездротна телеграма з Берліна до Нью Йорк Таймса подає, що в Німеччині починають загально говорити про недостачу харчів у Сове́тах. Часописи друкують жахливі вісти про недостачу харчів в тих околицях, де їх повинно бути повно (отже головно на Україні — прим. кор.). Населення Німеччини почало завзяту кампанію за збиранням фондів для голодних німецьких мешканців на Україні.

Вчора прибуло до Берліна кілька подорожних із Советів і вони розповіли про свої помічення німецьким газетам. Вони кажуть що в останніх місяцях вигинуло 4 000 000 населення в рільничих сторонах України за для недостачі харчів.

Між подорожними є два Німці і один Американець. Вони згідно стверджують, що теперішній голод навіть перевищує голод сперед 12 літ. Його не дасться заспокоїти навіть найліпшими жнивами в полудневій Росії.

Американець, Бічер з Милвокі, оповідає що на Україні така нужда що до переповідання страшної правди ніщо навіть не можна додати.

Вони всі подорожували з Одеси в глибину краю, а чим дальше на північ запускалися, тим гірші від-

носини стрічали. Отже правдою є що цілі села умирають, правдою є що бувають випадки людоїдства. Якраз за його побуту була судова розправа проти матері за те що вона вбила своїх четверо дітей. Вона оправдувала це тим що вони й так були би померли за кілька днів, але заперечила що вона їх поїла, хоч діти десть пощезали.

Американських кореспондентів не пускають на Україну, а одному дали дозвіл, але під умовою що він не вийде з поїзду вчасі подорожі. Бічерови дозволяли виходити з його готелю в Одесі лише тимисамими улицями, отже це ще утверджує його в переконанні що там відносини гірші ніж ті які він бачив.

Америка. 1933. 29 серпня. № 101. С. 1.

№ 101

ЕРРІО НА УКРАЇНІ

Бувший французький прем'єр Едуар Ерріо, поїхав через Туреччину і Чорне море на радянську Україну.

Він приїхав до Одеси, а відтам поїхав до Києва.

На Україні хоче бути кілька днів і приглянутись тамошнім відношенням, а відтак хоче поїхати до Москви.

Москва не подобала собі що Ерріо, тепер найвизначніший французький політик і дипломат, не поїхав просто до Москви через Варшаву, але наперед Україну, про яку тепер світ багато пише з причини нечуваної в історії голодової катастрофи.

Советська влада приготувала для нього спеціально парадне мешкання в колишній палаті Спиридонова і вважатиме його гостем советського уряду.

Советська преса в Москві витає його грімкими словами як французького лідера за котрого прем'єрської влади Франція признала совети.

Безперечно що советський уряд буде силкуватись вжити всяких парад як «смовк скрін», щоби заслонити перед французьким лідером жахливу дійсність на Україні і навіть в цілیم советським царстві неволі. Большевики спеціалісти від «Потьомкінських сіл», від блофу і найчорнішої брехні.

Але може Ерріо не дасться підкурити большевицькою брехнею. Він людина самостійна, талановитий письменник і журналіст, може пізнати і зрозуміти брехню кацапської погані та вернувшись додів, сказати всю правду світови.

Америка. 1933. 31 серпня. № 102. С. 1.

№ 102

ЖІНКА З АМЕРИКИ В РІДНІМ СЕЛІ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Селяни кажуть, що голод був

зорганізований большевицькою владою. —

Батьки і матері їдять своїх дітей.

До Парижа приїхало двоє американських громадян, чоловік і жінка, які вертаються до Америки з радянської України.

Париський денник Матен на підставі розмови з ними, пише так.

Вони обоє родом з України, Емігрували до Америки в 1913 році, а в 1918 році прийняли американське громадянство. Тепер поїхали на радянську Україну відвідати родину. Редакція не подає їх імен щоб не пошкодити їх родині на Україні.

Обоє вони наперед приїхали до Києва. Люди в Києві, кажуть вони, викликають жах на подорожних. Ноги в них попухли і виглядають як каліки. В їх ріднім селі все населення терпіло від недуг, наслідком голодування. Врожай там був гарний, навіть великий, але збіжжя охороняли стражники. Вони теж заявили що посилення в засобах поживи і в грошах які вони посилали рідні за останній рік туди не доходили.

В ріднім селі жінки подорожної пари, померла мати і брати з голоду.

— Ми вмираємо з голоду! — сказав один селянин до неї.

В тім селі на 800 душ від весни померло 150 осіб, хоч вчасі війни там втратили всього 8 людей.

Громадянка з Америки сказала тоді до селян:

— Влада прийде вам з помічю!

На це почула відповідь:

— Таж це вони що вбивають нас. Вони хотять нашої смерти. Це голод зорганізований. Кращого ворожаю ще ніколи не було, але як нас спіймають що вяжемо кілька бадилін кукурузи так нас убють або посадять в тюрму і заморять голодом.

Коли подорожна з Америки відвідала знайомих, її не пустили додому, боячися що її убють люди доведені до людодіства. Їй розказували про батьків і матерей що зіли своїх дітей.

Америка. 1933. 31 серпня. № 102. С. 1.

№ 103

ЛЮДОДІСТВО НА УКРАЇНІ

Голодні вмирають на полі підчас жнив

Російський часопис Возрождение який виходить в Парижі, у Франції, помістив лист з радянської України з 25 липня, 1933.

Автор листа пише:

«Що тут тепер твориться, відомо лиш одному Господу на небі, бо ми відрізані від решти світу.

Матері вбивають своїх дітей і їдять їх мясо.

На днях до шпиталю привели матір яка зарізала свого 10-літнього сина. Від надмірного вжиття мяса голодуюча мати захворіла і померла.

Селяни щасливі як здохне кінь або корова. Тоді знову з'їдять кусок. Здорової скотини вбивати не вільно; за те строго карають. Ветеринар видає свідоцтво про причину смерти скотини; свідоцтво переходить богато урядових установ і щойно аж тоді можна вжити м'ясо здохлої скотини на поживу.

Люди ідуть працювати в поле і там вмирають.

Положення розпучливе.

В місті на улицах валяються трупи померлих з голоду».

Америка. 1933. 31 серпня. № 102. С. 1.

№ 104

СЕЛЯН ЗАСТРЕЛЕНО ПІД ЧАС ВТЕЧІ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ*

Жахливий голод охопив села в Україні під радянською владою! Велика кількість селян втікає з Радянської України через радянський кордон до Польщі, незважаючи на дуже сильну прикордонну сторожу. У багатьох випадках польські урядовці відправляють втікачів назад через радянський кордон, що означає певну смерть для жертв.

Нещодавно одна сім'я перетнула ріку Збруч до Польщі. Втікач мав брата по той бік ріки в Галичині. Польські прикордонники затримали втікача та його дружину з двома дітьми, яким було лише кілька місяців, і транспортували їх до найближчого адміністративного органу (старости), який віддав наказ щодо їхньої депортації. Тільки після наполегливих умовлянь від видатних українців їм дозволено залишитися.

Повідомляється з Хотина, що дванадцять осіб спробували перетнути ріку Дністер на човні з «радянської» України до Румунії. Щойно втікачі досягли румунського берега, як радянські прикордонники відкрили вогонь по них. Двоє чоловіків, одна жінка і одна дівчинка загинули, троє осіб отримали важкі поранення, а інші врятувалися.

Америка. 1933. 31 серпня. № 102. С. 4.

*Переклад із англійської мови статті «Peasants shot while fleeing from Ukraine under Soviet» О. Компанійця.

№ 105

ЕДУАР ЕРРІО В ХАРКОВІ

Бувший прем'єр Франції, Едуар Ерріо, приїхав з Києва до Харкова, в нерозлучнім «товаристві» советських «спутників». Він оглянув Харків і околичні села.

В Харкові Ерріо був у музею імени Тараса Шевченка, де мав змогу оглянути праці найбільшого поета України та інших письменників.

Далі відвідав діточу робітничу «комуну», куди запроторили большевики сиріт що волочились цілими роками як беззахисні.

У фабриці тракторів Ерріо розмовляв з робітниками та інжинірами.

Після оглядин відбулась у Харкові зустріч французького гостя з предстваниками большевицької влади на Україні, з ученими та письменниками.

Америка. 1933. 2 вересня. № 103. С. 1.

№ 106

НА УКРАЇНІ ВМИРАЮТЬ УЖЕ ВІД ПЕРЕЇДЖЕННЯ ХЛІБА

НЮ ЙОРК, Н. Й., 30 серпня (Вл. кор.) — Цікаву новинку приносить бюро Юнайтед Пресс з Москви. Звісно що про голод на Україні сповіщали кореспонденти як про страшну язву від якої гинуть мільйони людей. А сьогоднішня кореспонденція каже що там вмирають люди від халасування.

Богато сіл повідомляє що там люди хоріють а навіть вмирають від переїдження, тому що селяни, виголоднівши місяцями через недостачу поживи, тепер нагло кинулись їсти хліб, коли жнива зародили дуже обильно.

Українські селяни, чи то в колективах чи у приватних господарствах, доставили урядови до 20 серпня більше збіжа ніж на них було розподілено. Але уряд зібрав від селян лише те що передтим назначив, а решту оставив для їх власного вжитку.

Північний Кавказ, котрий подібно як Україна терпів страшно від голоду, доставив сьогодні свою квоту збіжа урядови. Тому що там була недостача робочих рук, то й відсилка збіжа урядови ішла поволіше ніж на Україні.

Америка. 1933. 2 вересня. № 103. С. 1.

№ 107

КАРДИНАЛ ВІДНЯ В ОБОРОНІ НАРОДУ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ

Німецька преса, віденська і берлінська, оголосила відозву віденського архієпископа кардинала Інніцера, що кличе цілий світ на допомогу населенню України та Північного Кавказу, навіщених через большевицьку владу голодом.

Відозва звертається в першій мірі до Червоного Хреста та його організацій на цілому світі.

Кардинал Інніцер заповідає скликання в себе конференції різних віроісповідань, щоби скласти допомогивий комітет. Конференція відбудеться в найблищому часі.

Америка. 1933. 9 вересня. № 105. С. 1.

№ 108

**ЛЮДИ НА УКРАЇНІ СПОКІЙНО
ДОЖИДАЮТЬ СМЕРТИ
НА ЗЕЛІЗНИЧИХ СТАЦІЯХ**

Кореспондент німецького берлінського денника Фоссіше Цайтунг пише в останній телеграмі з Москви, що на радянській Україні і на Північному Кавказі (головно Кубанщина), не зважаючи на врожай всі залізничні станції і міста переповнені голодними людьми.

Це самі селяни, господарі яких комуністи прогнали з їх хат і рідних сіл. Вони цілими юрмами сидять виголоднілі до безтями, з опухлими ногами, спокійно вже дожидаючи смерті.

Кореспондент каже що на Україні був великий врожай, але збір не дописав через недостаток машин і худоби.

До того ще треба додати що після вимолочення большевики все майже збіже вивозять із сіл до міст, не оставляючи селянам засобу до нового жнив, а тільки на два або три місяці, а найбільше до Нового Року, як було торік що привело до толодової смерті мільйонів селян. Селяни бачучи той злочинний планований грабунок, попадають у розпуку і палять збіжа на Україні.

Америка. 1933. 9 вересня. № 105. С. 1.

№ 109

**ЩО ОПОВІДАЄ САМОВИДЕЦЬ,
ЯКИЙ ВЕРНУВСЯ ТЕПЕР
З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ І З КУБАНИ**

Смертельна катастрофа на радянській Україні ще не минула. Наступає нова чорна година, нова чорна хмара, нова нечувана в історії народів катастрофа на Велику Україну, через руйнуючу політику червоної Москви супроти України. Показується що Москва планує винищити населення України до корени. Серед такої Содоми й Гомори яку спричинила Москва для України, не диво що такі загорілі большевики у Харкові як письменник Микола Хвильовий і старий комісар освіти Микола Скрипник вибрали смерть через самогубство. Та для Москви і такі протести українських комуністів це ні що. Бо ніщо вже її незворушить. Чим більше Україна гине, тим більше вона радіє. Ще для неї отворяється поле на нову московську колонізацію.

Українське Бюро із Женеві, у Швейцарії, присилає нам звідомлення одного самовидця в Кубанщині, з описом жаху в який кинула Україну злочинна Москва. Він теж представляє, яка чорна година і дальша загибель дожидає радянську Україну і Кубанщину в надходячу зиму й нову весну.

Ось що переказує Українське Бюро за цим подорожником з України:

«Не зважаючи на пильність большевицького уряду, з якою він старається не допустити чужинців на голодну Україну, пощастило одному журналістови який знає добре не лише мову але і край, обїхати Кубань та Україну. Імени його з причин зрозумілих подати не можемо. Його помічення стверджують все те що пишеться в листах голодних з України. Стверджує він і численні випадки канібалізму» (людодїства) з такими деталями і поданням імен що сумніву у цім відношенні на жаль не лишається. Частини сіл, а навіть цілі села вилюднені, в деяких хатах вікна позабивані дошками, вказують на те що власники їх, ще мають чи мали намір вернутися, інші хати повільно розвалюються зрозчиненими дверима. Мешканці їх або заслані на північ, або повмирали, або мандруютьдесь, шукаючи хліба.

Твердження большевиків про те, що в Сове́тах нема безробіття, нахабна брехня. Здовж залізниць та біля міст голодова катастрофа менша, бо населення має всеж хоч час від часу невеликий заробіток. Становище в «колхозах» дуже нерівне.

Хліб там видається за дні праці, тому працюоздатні ще якось тримаються а хорі старі і діти вмирають. Найгірше становище тих людей в яких влада повідибирала всі рештки збіжа. Рештки її вимруть наступною зимою, бо більшість з них взагалі не спромоглась

засїяти свого поля, деякі засїяли трохи бараболі та соняшників. На загал жінки витримують голод краще ніж чоловіки, так що в багато «колхозах» полишались майже самі жінки. Ніякої помочі уряд голодним не дає. Пропагандісти кажуть що збіжа є досить, але його поховали «куркулі». Від часу до часу «комсомольці» та «комсомолки» переводять труси, шукаючи закопаного зерна і часом находять його. Пересічно населення зменьшилось на четвертину до третину, але є села де вимерло більше половини населення, а навіть такі що стоять цілком пусті.

Смертність по містах значно нища, але є міста на Україні що за час від 1 січня, 1933, втратили більше пятої частини свого населення. Трупви голодних лежать не лише на сільських шляхах, але й на улицах міст часом по три дні. Звозять трупи та ховають відділи примусових робітників під доглядом міліціонерів Чеки. Трапляється що окремі частини трупів бракували, так вгадують що їх ужито на їду. Трупви закопані так неглибоко що після дощу вони показуються на верхні, їх викопують знову та складають у спільні глибші ями.

Населення так привикло до голодівки що обходиться найменшою скількістю поживи. Тих півтора міліона тон збіжа які большевики за безцін викинули закордон, можна було вратувати дуже легко міліони населення України що померли з голоду. Але зменьшення населення України переводить

большевицька влада цілком систематично. Поруч із збільшенням смертності старших зменшується цілком природно і число народин.

Населення що місяцями живилося в найкращім випадку висівками, травою та іншими шкідливими сурогатами, так ослабло що городовина й овочі викликають пошести від яких вмирають нові сотні тисяч українського населення. Але найгірша катастрофа може наступити в наступній зимі та весною. Стан жнив зовсім не такий добрий як про це кричать большевики. Велику шкоду наробили буряни, до боротьби з якими даремно кличе уряд від кількох років. У деяких місцях вони зробили кошення машинами взагалі неможливим, а до ручного кошення виголоджене населення нездібне. Значна частина збіжа гине на полі, бо нема засобів транспорту щоб його вивезти. Знов же велика частина гине в боротьбі між селянством та владою. Про поважну поправу відносин на Україні яку обіцяють большевики, кажучи що цей рік буде останнім роком господарських труднощів, не може бути й мови.

Зменшення здібного до праці населення, йоло цілковите знесилення зріст занечищення ланів бурянами та знищення худоби навіть після повалення большевицької влади тримали би українське на селення ще кілька років у нечуваних злиднях. А при сучасних політичних відносинах єдиною надією порятунку для українського населення може бути лише ін-

тервенція великих держав та інтернаціональна допомога на велику скалю. При тій надвишці пшениці яка існує тепер у світі, допомогу українському населенню можна дати дуже легко, але перше треба примусити московський уряд допустити цю інтернаціональну допомогу. Це могли би зробити найлегше Злучені Держави поставивши визнання, Советів у залежність від допущення допомоги голодним на Україні.

Знов церкви ріжних віроісповідань могли би найскорше вплинути на сумління громадянства як Америки так теж Європи і спонукати уряди великих держав до інтервенції у справі порятунку загрожених смертю мільонів населення України. Свої помічення самовидець нової української руїни закінчує страшним прогнозом, що коли помочі не буде то протягом зими і весни 1933 – 1934 року вигине що найменше двічі стільки населення як в цім році. А цьогорічні втрати обчислює він на ДЕСЯТЬ МІЛІОНІВ осіб.

Америка. 1933. 9 вересня. № 105. С. 2.

№ 110

ЯК МОСКВА ВИНИЩИЛА УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦЬКЕ НАСЕЛЕННЯ НА КУБАНЩИНІ

*Опис англійського кореспондента
що об'їхав Кубань. — Зібрав
докази людодійства серед
вимираючого з голоду населення.*

Кореспондент англійського денника Дейлі Телеграф відвідав цього року околиці Кавказу та в серії статтей описує ті муки які переходить українське населення Кубані. Автор переїхав автомобілем біля 750 англійських миль по Підкавказзі.

В статті з дня 25 серпня пише він:

«Найважнішою проблемою Північного Кавказу це голод, який почавши від осені 1932 року прибирає щораз більше застрашуючі розміри. Сьогодні, У противенстві до минулого року, це вже не пів-голодування, яке спричинило впадок продуктивности праці та зааникнення моральної сили населення, але це вже справжній голод і гибіль населення від голодової смерті. Людність цілих околиць вигибає, а разом з нею впадає зовсім і сільське господарство.

Масова Депортація Населення. — Є дві дві причини які рівночасно вплинули на меншення північно-кавказького краю. Обі вони дуже ярко виступають. Перша це примусове виселення, яке від минулої осе-

ни, відколи держава почала кампанію за примусовим збором збіжжя, війну проти «саботажів» яких мало б допускатись «кулацьке» населення чи пак «богате» селянство, прибрало величезні розміри. Друга це вимирання населення з голоду який тепер людує там повною силою.

«Система примусової депортації звернена в першу чергу проти кубанських козаків. Вже з традиції з натури кубанські козаки були завзятими ворогами колективізації». «Протягом минулої осені вони ставили пасивний, а місцями навіть активний спротив радянській владі. Цей спротив був такий сильний що радянська влада вважала за необхідне зламати його найбільш суворими мірами».

«Більшу частину козацького населення тих районів силою викинено з їхніх сіл та вивезено в Уральські гори, що рівняється фактичному їх винищенню».

«Козацьке населення яке остало ще на своїй рідній землі вспів голод здесяткувати. Великі козацькі оселі на Кубані зникли майже зовсім. Останки їх добиває голод, і коли рік скінчиться, готові й вони зникнути зовсім. І так, з політичної точки погляду, влада вважає козацьку небезпеку за зліквідовану.

«Населення зменьшилось не тільки в тих селах де переве но примусове виселення і де бу ли прикладені «карательні міри» але й у всіх селах загалом які тільки я відвідував. Округ Ставропіль, приміром, дарма що

відтам не виселювано примусово, потерпів найбільше; в ньому число населення зменшилося до мініма.

«Говорили, що в самому місті Ставрополі та в його околиці показали випадки чуми, але я не міг того докладніше перевірити. Зате щодо людодства, то я одержав дуже точні інформації та potwierдження з усіма подробицями, навіть іменами, в Краснодарі та в Ставрополі».

«Голод, це не так вислід минулорічного неврожаю як вислід жорстокої державної політики відбирання збіжа. З цієї причини, навіть ті округи на Підкавказі, де врожай був вдовольняючий, не минули катастрофи».

Дальше подає цей англійський журналіст докладну статистику населення Кубані, як воно зменшилося протягом несповна року,

(Укбюро Лондон)

Америка. 1933. 12 вересня. № 106. С. 1.

№ 111

УКРАЇНСЬКІ ЕМІГРАНТИ В БЕЛГІЇ НА ДОПОМОГУ ГОЛОДУЮЧИМ НА УКРАЇНІ

Дня 15 серпня у Брукселі, столиці Белгії, на нараді представників українських організацій у Белгії засновано Комітет Допомоги Голодуючим Великої України і Кубані.

Обрані до Президії Комітету: голова інж. Ю. Яковлів, заступник годови Я. Олексюк, секретар І. Косець. Негайно Комітет видав апель, що його вмістили різні белгійські пресові органи.

Комітет має на меті бути в постійному контакті з краєвими й еміграційними комітетами, видавати для белгійської преси спеціальний бюлетень з інформаціями про сучасні страждання України, апелювати до гуманітарних белгійських установ і т. д.

Америка. 1933. 14 вересня. № 107. С. 1.

Поклик до світу за ратунком вимираючих мільйонів людей на Україні та в інших краях у ярмі Москви. — Коли у решті світу гниють безмежні маси збіжжя, у советській неволі гинуть маси народу з недостатку хліба.

Українське Бюро з Берліна прислало нам меморіал дра Евалда Аменде, генерального секретаря конгресів національних меншин, в яким міститься такий розпучливий заклик під повищим заголовком в обороні вимираючих мільйонів людей у советським ярмі:

Мільйони людей гинуть з голоду, коли тимчасом заморські держави дусяться від надміру збіжжя, коли в Кензас індустрія опалює печі збіжжям, коли Америка, Канада й Аргентина та Австралія ведуть переговори над зменшенніям засівної площі на 15 до 20 процент.

Сільське господарство тих країн стоїть перед руїною через брак збуту надпродукції збіжжя, а океанські кораблі безчинно стоять у пристаннях не маючи що перевозити. Фармери стогнуть під тягарями і ратunek полягає у знищенні великих скількостий збіжжя.

Сотні тисяч і мільйони гинуть, а економісти займаються в Лондоні відбудовою господарства нашої частини світу. Тижднями цілими дебатуються, над тим як пустити знову в рух гроші, товари, транспорт, але мов-

читься про найважливіше, про чоловіка, як його вратувати для господарства.

Чи може всі переконані в тому що в Росії всупереч всім іншим країнам нема нині кризи і тому всі мовчать? А може станули вони на тім що гуманітарні цілі не належать в обсяг господарства, цебто холоднокровного рахунку?

Навіть в тому випадку ні, коли іде про життя десятків мільйонів людей! А колиб і так було то чи господарський чинник що зветься чоловік, вже не такий важний щоб його не ратувати? Чи він не має значіння для господарства?

І ще щось до того. Чи в життя пропадаючого збіжжя пологової акції не привело б до зменшень кризи? Це говориться для тих що вже не мають жадного гуманітарного почуття та ще голодову смерть соток тисяч людей не вважають за ганьбу 20 століття.

«Голодова катастрофа у Советах дасться вже [нерозбірливо — згин аркуша]. Всьому цивілізованому світові ставиться питання, чи хоче він приглядатися спокійно, як в зимі таксамо як в минулому півроці будуть у Советах мерти мільйони невинних людей з голоду, на Україні, над Волгою, на Північному Кавказі і в Сибірі, хоч їм можна допомогти зачинаючи вже заздалегідь відповідну акцію.

На це питання мусить прийти тепер ясна відповідь. Як вирішиться організувати допомогу, то не можна тратити ані одної години, бо може бути запізно.

Америка. 1933. 14 вересня. № 107. С. 1.

№ 113

5 ДОЛЯРІВ ФУНТ ХЛІБА В РОСТОВІ НАД ДОНОМ

НЮ ЙОРК, 12 вересня (Вл. кор.) — Кореспондент ньюйорського Таймса у Сове́тах, Волтер Дуранті, виїхав на полудне до Ростова над Доном і відтам присилає до своєї газети свої помічення.

В першій кореспонденції пише що влада забирає збіже з полудня і висилає на північ, а в другій, сьогоднішній, пише що у фабриках раз на день таки дають страву.

Хліб продають в Ростові незаконно, бо в законний спосіб не можна його докупитися. Ціна виносить по 2 рублі за один кілограм (більше як 2 американські фунти).

Приватно продають навіть і білий хліб по 10 рублів, цебто 5 долярів, за фунт. Селянам не вільно продавати хліба доки не сповнять своїх зобовязань для держави і не доставлять всього зерна, вимаганого урядом. Дуранті каже що ці зобовязання відберуть дві п'яті частини збору.

В розмові з урядовцями Дуранті довідався що багато населення прогнано з рідних околиць і відіслано на роботи до каналу, що злучить Біле Море з Балтійським, але вони можуть дістати назад своє право громадянства, коли покажуть свою лояльність в роботі.

Америка. 1933. 14 вересня. № 107. С. 1.

№ 114

ЧИ ЕРРІО МІГ ТАКЕ СКАЗАТИ ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКІ «УСПІХИ»

«Большевицькі газети з Москви пишуть що французський лідер Едуар Ерріо на території советської неволі буцімто сказав між іншим і таке:

— Ані 1861 рік, ані Столипін не розв'язали у вас хліборобського питання, аж ви (большевики) це зробили. Таке, мовляли, сказав він коли йому показували, як селяни молотили збіже моторовими молотілками.

Та це ще не все. Советська влада, поскидавши трупи людей померших з голоду у ями, запросила вже закордонних кореспондентів на полудне. Ще не на Україну, бо там занадто багато спухлих, з голоду. Але до Ростова над Доном, у південній Донщині, яка хоч це край український, на підставі кацапської справедливості не належить до близкого Харкова, тільки до далекої чужої Москви. В південній Донщині (край донських козаків) не було ще такого голоду як на самій радянській Україні або в Північному Кавказі (Кубанщина). Але й там була більша голоднеча по колишніх заможних козацьких селах аніж в самім Ростові над Доном що числиться промисловим містом.

— Ось гляньте, — кажуть чекісти до закордонних кореспондентів, — яке велике жниво, як звозять пшеницю, як туркотять вози залізниць і звичайних що за-

возять сюди збіже або везуть далі на північ. Все те з «колхозів». Ми перемогли, це власне успіхи нашої «колхозної» політики.

Однаке притім вони не забувають кинути й тіни того советського раю. Читач в Нью Йорку, коли прочитає телеграму кореспондента тамошнього денника Таймса Волтера Дуранті, з Ростова над Доном, куди він виїхав, міг би подумати що у світлі гарних жнив там життя просто чарівне, хоч сідай та співай.

Тому то наприклад справедливо малює й тіни чорної дійсности яка наступила над народом в Ростові над Доном, яка там ще біда, голод і нужда, а притім дорожня відома лише в советській неволі. Його звідомлення подаємо окремо на 1 стороні а тут тільки згадуємо принагідно. Коли така чорна хмара чорного лихоліття вже після жнив у Ростові, то без сумніву вона ще чорніша над радянською Україною, як у містах так теж і по селах. Годі вірити щоб її не запримітив французький лідер Ерріо, хоча з чемности про це в советській неволі може і не згадував. І тому теж важко повірити часописам в Москві, за яких редакторів думає Чека, що Ерріо хвалив баранячі «колхозы».

Америка. 1933. 14 вересня. № 107. С. 2.

№ 115

ПАПА РИМСЬКИЙ РАДИЙ БИ ДОПОМОГТИ ГОЛОДНИМ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Із Старого Краю повідомляють:

На днях вернувся із Советів до Риму спеціальний папський висланник і зложив Папі звіт з побуту в державі голоду.

Папський висланник ствердив, що найблищій зими треба надіятись голодової смерті 12 мільонів людей.

Чуючи це Папа не міг укрити свого болю. Мусимо, сказав, за всяку ціну найти якусь дорогу щоби тому запобігти.

Загально думають що Папа задумує вислати до Советів ратункову харчеву виправу на зразок експедиції, висланої перед кількома роками.

Така експедиція могла би вдатися, наскільки на те позволить советська влада.

Америка. 1933. 19 вересня. № 109. С. 1.

**АНГЛІЙСЬКА ПРЕСА
ПРО ГОЛОД НА УКРАЇНІ**

Англійська преса подає дуже обширні вістки про голод який лютує на Україні і Кубані а який советська влада старається перед світом закрити.

Статті подавали Дейлі Телеграф, Таймс, Морнинг Повст та інші.

Вестерн Мейл (Кадріф, Валія) подає у виданні з 30 серпня довшу статтю під заголовком «Голод в Росії». Стаття від носить головно до України і Підкавказя. В ній згадується також апель віденського Архиепископа, Кардинала Інніцере та лист українських єпископів з Митрополитом на чолі, в якому протестується перед цілим цивілізованим світом проти виголоджування і переслідування населення українських земель якого допускається советська влада.

В згаданій статті наводиться також звіт про голод на Україні який подає др. Амменде, генеральний секретар Союзу Меньшин. Гардіян, найповажніший денник англіканської церкви, подає у виданні 25 серпня новинку про заклик який видали українські католицькі Єпископи до цілого світу, в якому взивається до протесту проти переслідувань советською владою, яка Велику Україну, колись багатий край, доведа до голоду і руїни. Далі цитує уривки з листа Єпископів.

Кетолик Таймс, найбільший католицький денник Англії, подає на першій сторінці (видання з 25 серпня) велику статтю про положення на радянській Україні, написану на підставі заклику-протесту українських католицьких Єпископів.

«Рідко коли, пишеться у статті, відзивається церковна єрархія такими важкими словами і такою мовою як це зробили Єпископи Галицької Провінції у своїм спільнім листі у справі страшного положення робітників та селян радянської України, які вмирають з голоду. «Україна в передсмертних судорогах», кажуть вони і звертаються до своїх католицьких братів, щоб ті піднесли мотутній протест проти переслідування [нерозб. — згин аркуша] слабких і невинних.

«Цего тижня — говориться далі, — подали ми були новини дуже великого значіння. Чужим кореспондентам заборонено видавати дозвіл на відвідини України і Підкавказя, а таємне поєднання Сталіна зі Троцьким, здається, дає причину предвиджування нових репресій над голодним та доведеним до крайности селянством цих земель».

«Є чутка що Троцький має перебрати провід над Червоною Армією. Ті що пригадують собі його злочинні виступи у звязці з «кровоавим танком» у Києві, підчас громадянської війни, коли то після здобуття міста три дні продовжалась масакра наседення, будуть тремтіти

за долю вимираючого з голоду населення України, яке готове потрапити в його руки».

Дальше іде дослівний переклад листа Єпископів та згадка про заклик і підтримку українських Єпископів Еміненцією Кардиналом Інніцером.

Манчестер Гардіян з 2 вересня помістив матеріали подані Українським Бюром в Лондоні під заголовком «Голод на Україні».

(Укрбюро, Лондон)

Америка. 1933. 19 вересня. № 109. С. 1.

№ 117

ЕРРІО ПРО ГОЛОД НА УКРАЇНІ

«Бувший прем'єр Франції, довголітній посадник міста Ліону, Едуар Ерріо, після повороту із советської гостини, промовляв у Ла Блан, недалеко Ліону.

Голоду на Україні нема — заявив він — запевнюючи що ніде його не зустрічав».

Це може її правда. Перш усього, в останніх днях серпня і в перших днях вересня, як він був на Україні, то вже була минулась голодова катастрофа яка шаліла зимою, весною і літом аж до переднівку.

А друге, як каже Барнес, кореспондент з Москви денника Нью Йорк Гералд, большевики вміють все закривати. Вони вміють будувати театральні села, такі як будував Пат'юмкін для цариці Катерини. Тому Сталін перший сміється в кулак як читає такі звідомлення самовидців закордоном.

Америка. 1933. 21 вересня. № 110. С. 1.

ЧОМУ ЧИСТИЛИ УКРАЇНУ ІЗ ЗАКОРДОННИХ КОРЕСПОНДЕНТІВ

*Здогади канадійського
кореспондента що на Україні
і в Росії щось готується.*

У торонтонським щоденнику Ди Торонто Дейлі Стар (з Торонто, Онтеріо, Канада), з 2 вересня поміщено цікавий допис Пієра Ван Пасена, кореспондента того часопису.

Пієр Ван Пасен пробуває тепер в Советському Союзі і пише відтам про життя в Советах.

Ось його допис:

ХАРКІВ, 15 серпня. — Мою поїздку по українських рільничих округах припинив наглий наказ з Москви. Цей наказ не відноситься лише до мене. Повідомили всіх чужинних кореспондентів у Советському Союзі щоби покинули думку про уплановані розслідні поїздки по краю підчас жнив, і щоби вернулися з поїздки, на яких вони вже тепер є і нема пояснення цієї драстичної заборони яка спричинює поважні невігоди і зовсім нівечить плани багато найвизначніших британських, американських, французьких та скандинавських журналістів.

Через те що жнива скрізь надзвичайно добрі і що звідомлення говорять що збір збіжа поступає нормально, загально догадуються що на Україні виринула

якась поважна небезпека політичного значіння і що це має сильний відгомін в Москві. Советський уряд може тільки самий себе винувати, коли закордонна публична опінія зачне підозрівати советський уряд. Таж недавно комісаріят закордонних справ справляв урядовий, бенькет в честь кореспондента Таймса [нерозбірливо — згин аркуша] Луиса Фишера, за їх старання познайомити американську публіку з дійсним положенням в Советському Союзі. Мене особисто дуже щиро витали тому три тижні в канцеларії закордонних справ, Уманський та Подольський, старшини відділу за кордонної преси.

Легко зрозуміти те що недавно приказано забратися із Советів двом представникам німецьких національно-соціалістичних часописів. Кажуть що їх дописи які появилися в Берліні, подавали неправдивий образець загального положення в Росії. Алеж зовсім незрозуміле, чому приказано вернутись до Москви прихильним кореспондентам, і тим що бодай не ставились вороже в минулому. Довідаюся що спинено також двох кореспондентів щоденника «Москов Дейлі Ньюз», советського часопису, що виходить по англійськи. Вони також були зачали поїздку по Україні, Кримі та Кавказі.

Чи уряд добачує заворушення на Україні? Чи селяни бунтуються? Чи відкрито якийсь заговор що загрожує державі? Питаєшся, але не находиш за довоюлюючої відповіді ніде. Через те що я відтятий від всякого до-

ступу до заграничних новинок, прийшло мені в голову сьогодні що може вийшли якісь заграничні ускладнення, тим більше, що я завважав ложний перевіз війська поїздами. Невжеж японський імперіялізм зробив дальший рух своєї програми? Лишається тільки один вихід а то вернутись до Москви запитати за поясненнями в урядових колах. Однак не можна заперечити що тут панує загальне нервово напруження. Зовсім вірю місцевим урядовцям, коли вони кажуть що вони самі не знають, що діється. Однак і те правда що я ні дуже то їх допитував. Бож вони самі збентежені.

Догадуюся що незадоволення в комуністичній партії з деяких прояв Сталінського режиму доходить швидко до вершка, Україна є осередком цієї опозиції. Національний сентимент також зріс в силу останніми часами на Україні.

В додатку завзята ворожнеча між троцкістами сталінцями вступила в нову стадію, заворушення, здається мені, більш ще політичного як рільничого. Однак одно з другим тісно звязане. Все таки дійсної правди не можна дізнатися. З другої сторони, нема сумніву що розвій соціялістичної розбудови Советів дійшов до рішеннячого степеня. Для Советів важиться цього року.

Яка нова небезпека для природного ходу подій повстала, щоби дати причину до відкликування всіх закордонних кореспондентів з України, остає тепер загадкою.

Я можу тільки здогадуватися. Саме перед висилкою цього листа довідуюся з достовірного жерела що в самому Харкові захоплено багато забороненої літератури. Між захопленими паперами найдено і заклик Льва Троцького, в яким він закликає людей повстати проти «нездарних бюрократів сталінської фракції, які ведуть советську республіку до загибелі».

Це здається підтверджує мій попередній здогад що виринули грізні події політичного а бо контр-революційного характеру. Якби не було, здається треба послухати приказу і вертатись до Москви.

Америка. 1933. 21 вересня. № 110. С. 4.

НЕ ДАЙМО НА ПОТАЛУ НАШУ МАТІР

Якщо наша імміграція не спроможеться тепер на однодушний протест проти Московщини і на спільну ратункову акцію для України, то шкода усієї енергії на якунебудь українську справу в Америці.

Не можна сидіти із заложеними руками, тоді як московський план змагає до винищення нашої нації.

Не можна ніякої справи класти вище, ніж справу життя і смерті свого народу. Ніяке діло, хоч як значне і гарне, не має тієї ваги що спільний виступ всіх Українців проти страшних планів московських червоних імперіялістів.

«Пацифікація» порушила нас до збірного протесту проти Польщі на протязі кількох днів. Ми представили Ляхів перед Американцями, так як треба. Сторінки наших часописів були переповнені звітами про ляхські звірства. Ще й окремими книжками видали описи теперішніх злочинів Польщі проти нашого народу. А проте ціла «пацифікація» і табори смерті і ляхські переслідування й мучення в'язнів — чи може те все рівнатись до тих страхіть які переживає Велика Україна? Увесь наш нарід в Галичині і на цілій Західній Україні не має такого числа яке вже згинуло в обіймах червоної Москви.

В 1921 і 1922 роках згинуло три мільйони, а минулої зими й весни, помірковано рахуючи шість мільйонів. По тюрмах, на засланнях і від розстрілів більш ніж мільон.

Разом московські большевики вимордували більше ніж десять мільйонів Українців, цебто півтора рази стільки що числить ціле українське населення під польською кормигою.

А ми мовчимо і хиба по закутках зітхаємо, сплакнемо і далі остаємо німі.

Чогогож треба ще щоби зрушити нас до голосного протесту, до прилюдних демонстрацій, до живої акції для конаючої України?!

Польща і Москва подали собі руки, щоби стерти нас з лиця землі. Чужі люди милосердяться, накликають до ратунку України. Тільки про нас не чути, тільки на нашій імміграції нема такого відгуку як треба. Чи повіримо зрадникам які впевняють нас що все «благополучно»?

Чи повіримо Юдам Іскаріотам що продали себе Москві і засліплюють нас брехнями, що на Україні усе гаразд?

Українці в Америці! Скатована до краю Україна негодна навіть кликати за помічю бо обвели її довкола большевицьким муром, щоб ніхто не почув її стону. Про її страшне горе розказують чужі люди і ті бідні листи, які й тут передістаються.

Не даймо на поталу Матері якій заткали уста, щоб не чули її болю! Заки підійде зима, подбаймо щоби всі добрі люди в Америці дізналися про страшне положення на Великій Україні.

Дядько Наум

Америка. 1933. 23 вересня. № 111. С. 2.

№ 120

РОЗСТРІЛЮЮТЬ ЧОЛОВІКА ЗА ТЕ ЩО ВІЗЬМЕ КІЛЬКА ЗЕРЕН ЗБІЖА ЯКЕ ВІН САМИЙ САДИВ НА ВЛАСНОМУ ПОЛІ

*Голоси преси в Англії про голодову
катастрофу на Великій Україні*

На сторінках англійських денників ведеться жива дискусія про голод на Україні, про положення в Сове-тах і про те, яке становище повинна зайняти Англія. Для характеристики подаємо уривки з тих статтій.

Дейлі Телеграф з 9 вересня пише:

«Пилат взяв воду та обмив свої руки. Чи таке ста-новище має зайняти і британський загаль, коли йому го-вориться про речі, в які важко повірити в 1933 році? Правда є й такі що політичних чи бизнесових причин глухі на ці вісти, але їх хиба не можна причисляти як представників британської нації яка все і всюди сла-вилася чесністю своїх вчинків».

«Подорожі які я відбув в останніх роках дали мені змогу запізнатись особисто з багатьма Українцями і вони оповідали мені про ті терпіння які переходить україн-ський нарід та про те звірське обходження Сталіна з населенням підчас відбирання збіжжя від селян».

«Сьогодні одержуємо з багатьох достовірних жерел відомости що описують події про які аж страшно пи-сати. Населення села Заливанщина ще в році 1932 чис-

лило 3 500 душ. Сьогодні 2 000 з них вже нема. В дру-гому селі, Немиринцях, остало усього чотири чи п'ять родин в живих, а село числило передше 700 душ».

«Голод почався з хвилиною коли влада забрала від се-лян все їхнє збіжжя. Діти понище 14 літ перші зачинали терпіти від голоду. Більша частина тих що вмирають, це муштини, тільки найсильніші остають при життю. По селах давно немає ні собак ні котів, ні дробу».

«Все зіли. Немає вже й овець, а безріг тільки мало. Коли худоба впаде, зараз же її зідають. Сіна не косять. Поля поросли бур'яном, як і дороги, якими мало хто і їздить боячись грабунку».

«В особливих державних крамницях тільки вищі совет-ські урядовці та члени комуністичної партії можуть купи-ти їду. Там урядовець може купити 1 кілограм житнього хлі-ба за 50 копійок; натомість бідний селянин мусить платити на вільному торзі за таку саму вагу хліба — п'ять рублів. Не дивниця що вони не мають і сили щоб запрацювати».

Інгліш Черчмен із 1 вересня, пише у своїй передо-вій статті п. з. «Україна»:

«Українське Бюро у своєму звідомленні до преси подає вістки про теперішнє положення на радянській Україні які в Англіїців мусять викликати не тільки спочуття, але й жах. Ми все тільки з великими обе-режностями приймаємо вістки з Близкого чи Далеко-го Сходу, але тут здається немає найменш шого сумніву як видно із зізнань тих втікачів які передістаються до Румунії що на Україні населення переходить найтяжчі

терпіння, в деяких випадках доходить вже навіть до людоїдства між українським населенням».

Далі іде повідомлення яке подало до преси, на підставі документів, Українське Бюро в Лондоні.

Кристіян Гералд у виданні 7 вересня подає новинку про голод на Україні що «населення не бачило хліба протягом довгих місяців. Бурян та кора з дерева від довшого часу це одинока людська пожива, а на залізничних станціях тих околиць можна стрінати людей вкритих лахами, через які пересвічує зеленувата сіра шкіра». Голод.

Йоркшер Обзервер із 4 вересня містить допис «Філософуса» з якого подаємо уривки: «В Советах побачимо страшніші речі ніж концентраційні табори або кілька нападів на осіб, що нас тут так горячить. Коли хто хоче пізнати, що означає переслідування, нехай поїде на Україну та самий придивиться червоному теророви при роботі. Коли б можна взяти із собою ще й добрий вантаж хліба та сильну армію що би большевики не забрали того хліба, то примираюче з голоду селянство прийняло б його з великою радістю».

«Ті що студіюють всякі страхіття, втратять гарну нагоду, коли не звернуть уваги на Україну в цей час — державу в якій дійсно розстрілюють людину, за те що вона візьме кілька зерен збіжжя яке вона сама садила на власному полі. Розстрілює їх не кількох фанатиків, але дійсно, легально й офіційно — влада...».

Америка. 1933. 26 вересня. № 112. С. 1.

№ 121

СТРАШНЕ ЛИХОЛІТТЯ НАСЕЛЕННЯ НА УКРАЇНІ

Париський денник «Матен» що друкується в 1 мільйоні примірників, приніс 30 серпня першу велику статтю про голод на Україні. Співробітниця «Матена» Сузанна Бертіон списала розмову з очевидцями. Наголовок статті повторяємо за «Матеном». Він має ще два підзаголовки. Перший: «Американські селяни, з походження Українці, що після 20-літньої неприсутности, завдяки спеціальній ласці советських правителів, дістали дозвіл на місячний побут у рідному краю оповідають зворушливо в якому спожаління гідному стані застали рідні села і своїх вигодованих земляків».

Другий: «Бачимо сцени людоїдства; тоді як жнива — гарні».

Перша стаття «Матена»

З різних сторін світа доходять до нас схвилювані відгуки того, що діється на Радянській Україні. Офіційна преса С.Р.С.Р. сама признається, що журналістам і чужинним туристам не вільно візжати на Україну без спеціального дозволу. Щож діється такого жахливого у країні, яку колись звали «шпихліром Європи»? Відповідь на це дали мені двоє подорожніх, що виїхали з України 12 серпня після місячного побуту.

Марта Стебало виїхала з чоловіком з України своєї батьківщини, у 1913 р., щоби осісти у Злучених Держав. Це були звичайні селяни. У 1918 р. вони дістали американське підданство, але підтримували близькі звязки із соєю ріднею, що лишилася в ріднім краю. Та нехай Марта Стебало повідає сама:

Листи з України приходили рідко, але щораз настирливіше прохали нас прислати гроші і харчі. Ми робили все, що нас прохали. Я посидала точно нашій рідні гроші і в відповідь на це советська влада повідомляла нас, що ці гроші дійшли до рук тих, для яких вони були призначені. 1 липня, 1933, ми належали до прогульки американських туристів, що хотіли оглянути С.Р.С.Р. і сіли на корабель Нью Йорку. Ми хотіли побачити свою рідню і рідну землю. 14 липня ми висіли в Ленінграді і відтам поїхали до Москви. Ми прохали дозволу поїхати на Україну. Ми довідалися, що всім іншим туристам відмовили на таке прохання, але нам дозволили, мабуть тому, що ми неосвічені селяни. Два дні перед нашим поворотом нам запропонували, щоби ми взяли на себе провід «колгозу».

Коли приятелі в Москві почули про наш намір виїхати на Україну, остерегли нас, що там буде, здається, тяжко з їдою і що добре було взяти із собою харчі такі, що не псуються. У «Торгсині» ми купили 200 фунтів муки, 10 фунтів сира, 4 фунти оселедців, ковбаси і маринованого лосося. У Москві люди мають виділені

пайки, але мають що їсти і харчі дістати можна. Крім цього ми повезли з собою багажем 228 кіло одежі.

Після дводенної подорожі у бруднім вагоні ми приїхали до Києва. Місто змінилося на око мало, але коли ми пішли у підміські дільниці, вигляд людей нас здивував. Більшість із них сиділа непорушно та бездушно, із напухлими ногами, і виглядали вони втомлені, недужі. Інші інші скоцюрблені вдвоє, з побільшеними очима втяленими в одну точку. Ніхто з них не розмовляв.

Руїни, голод і мовчанка

З Києва виїхали ми до сусідніх сіл, де ми залишили рідню. Як ми здивувалися, коли там, де стояли колись усміхнені чепурні села, тепер були тільки руїни без одної квітки, тини позривані, дерева без листя, страшна тиша — ні собак, ні обійстя, скрізь віє смертю. Коли ми висіли з поїзду в ріднім селі, серце нам стискалося. Люди вийшли проти нас. Нам видавалися вони якісь величезні. «Щож — гадаю собі — обдурили нас; люди тут дуже товсті, отже дуже добре вгодовані. Та коли підійшли до нас ближче, ми побачили, що ті їх черева — напухлі. Крім цього вони були вкриті ранами, з яких ішов страшний запах гнилі і були обв'язані лахміттям.

Швидко розійшлася чутка, що приїхали «американці». Мій чоловік хотів бачити маму, якої не бачив 20 літ. Її теж не минуло загальне нещастя: вся спухла, в

ранах, ледви зрозуміла, що ми її діти; тоді склала руки, зайшлася плачем і не могла промовити ні слова. Як довідалася, що більше від року не дістає вона ні гроший ні харчів, які я їй посидала, хоч про ще повідомляв нас радянський уряд.

Я спитала, чи нема тут якої пошести, коли всі мають боляки і такі спухлі. Всі боялися мені відповісти, бо шпигунство тут страшне. Коли докажуть кому який донос, відбирають трохи їжі, а чого люди не зробили би, щоби дістати шматок хліба! Досить, що я довідалася, що люди з голоду, щоби наповнити чимсь шлунок, їдять листя з дерев, здирають кору, з трачіння і дикого зілля пробують робити якусь саламаху: — що всім доведеться померти саме тоді, як жнива добрі. Збіжжа не вільно і торкнутися, бо його пильнують варти в будках і мають наказ розстрілювати всіх, що підійдуть до поля.

З цього проклятого села я виїхала на Поділля до Писарівки, де живе моя мама і мої брати. Там застала я таку саму розпуку, моя хата була порожня. Я спитала, чи моя рідня випровадилася.

— Ні, вони повмирали...

— Але це неможливе... місяць то му я мала від них лист...

— За той час померли з голоду. Усі померемо. У селі, що має 800 душ 150 померло вже від минулої весни, а за всю війну згинуло в нашому селі всього 7 людей. Цьо-

го року ніхто не вродився, як не рахувати одної мертвонародженої дитини. Ах, як би нам могли допомогти!

— Та чи нема якої влади, до якої ви могли би звернутися?

— Нема нікого. Влада сама взялася, щоби нас знищити. Хотять, щоби ми гинули, організують голод. Ніколи не було таких гарних жнив, а не вільно їх рушити. Коли нас переловлять, що відрізуємо колоски, розстрілюють або кидають до в'язниці, а у в'язниці за три тижні вмирають люди з виголодження.

Голодні

Тоді я витягнула свої пачки з мукою й оселедцями; вони кинулися на них, напихали харчами повні руки і зїдали їх якомога швидше. Це була страшна картина.

— Стривайте! — кличу до них — задушиться, ви не звикли тепер їсти стільки нараз, зваріть муку.

— Ні, ні! ми хочемо їсти! Ах, мати їду у шлунку. Дайте нам їсти! Ви не знаєте, що це таке!

Двох з них померло тоїсамо ночі. Їх шлунок не звик уже жв'якати. Єдиний член моєї рідні, що лишився живий, це був 22-літній хлопець, подібний до дитини, весь покритий ранами та болями і такий слабкий, що ледви міг триматися на ногах.

— Чи не міг би ти працювати, чи на жнива не кличуть робітників?

— Я занадто слабкий. Є ще внас кількох, що можуть працювати; вони заняті від 5 години зранку до 11 вночі

і за це дістають горнець зерна. Ті ще найщасливіші. Ніхто нас не хоче, ми не можемо ввійти ані до «Комсомолу» ані до іншої організації. Нас уважають синами «куркулів», тому що Україна була колись богата.

Я казала себе відвезти кілька верстов поза село до приятелів, що ще жили. Було вже пізно, коли я прийшла туди і як настала ніч, вони благали мене щоби залишитися в них. «Виходити тепер занадто небезпечно; вас можуть убити, коли люди хотять їсти, вони здатні на все».

Я не могла спати, бо діти про кидалися що хвилини з плачем: «Хліба, хліба, голодні». Батьки зацитькували їх, але за дві хвилипи, вони знову ознялися хором.

Людоїди

— Чи правда — спитала я пізніше — що нужда така велика, що бувають випадки, коли люди зїдають один одного?

— Тому ми не хотіли вас пустити того вечера. Люди, що виходять так пізно з хати, мусять бути приготоавні на те, що їх можуть убити нещасні голодні, Хто вмирає, того ховають без домовини. Кидають на трупи кілька лопат землі і вночі їх відкопують. З села Чагів рідня Кріпаків убила своїх двоє дітей і зїла їх. Кілька днів пізніше, коли почули, що ще десть якась дитина вмерла, відкопали її. В одному селі біля Одеси одна Киянка навідалася до свого 7-літнього похресника. Коли

ввійшла до хати, побачила, що батьки сидять задубілі, вдивлені в себе з ідіотським зором.

— Де мій похресник?

Не відповідали нічого. Після довгого вагання завели її до комірчини і показали в макітрі посолені шматки мяса. «Ах! Хто нам допоможе хто вибавить? Що ми такого вчинили, що мусимо так терпіти?!».

На цьому скінчила Марта Стебало своє оповідання. «Матен» дає поруч її знимку як документ: хто хоче, може перевірити правду її слів. До них журналістка Бертіон додає таке закінчення:

Що показує музей

Коли у 1931 році я оглядала у Сталінграді «Музей революції», бачила я там фотографії з голоду 1921 року; десять літ пізніше, совети нарешті рішили признатися, що ці факти були правдиві. На фотографіях видко було кістлявих людей, загорнених в лахміття — їх кости аж вилазили із шкіри. Мої провідники призналися мені, що в тих часах люди їли людське мясо в Самарщині.

(Дальше буде).

Америка. 1933. 26 вересня. № 112. С. 2.

№ 122

КОМІТЕТ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧІЙ УКРАЇНІ В ШИКАГО

В Шикаго Українці скликали 24 вересня зібрання товариств на яким вирішили створити спільний Комітет Допомоги Голодуючій Україні.

Комітет пропонує скликати віче і демонстраційний похід проти злочинної Москви 22 жовтня і сподівається що це дасть почин до подібного руху по всіх містах Злучених Держав і Канади.

Головою Комітету є др. Омелян Тарнавський; секретарем Петро Запорожець; скарбником Дмитро Заболоцький.

Америка. 1933. 30 вересня. № 114. С. 1.

№ 123

ПЕРЕД ПОВАЖНИМИ ПОДІЯМИ В СОВЕТАХ

Лондонський денник Дейлі Мейл повідомляє:

Настрій серед селян в Советському Союзу спричинює тривогу в большевицькій уряді.

Представник одного великого тросту з Європи недавно знову вернувся з відвідин у Советському Союзі. Він запевнює що незабаром треба дождити дуже важних подій у Советах.

Засобів поживи, каже він, вистарчить всього лише до листопада.

Советська влада стривожена тяж змовами в советському летництві, де тепер збуваються часті катастрофи.

Америка. 1933. 30 вересня. № 114. С. 1.

ВИМИРАЄ ЦІЛА НАЦІЯ

*Заклик комітету рахунку**України із Львова до суспільностей
культурних народів усього світу*

Вимирає з голоду на очах Європи великий, багатоміліоновий український нарід. Вимирають доведені до краю насильницьким визиском завойовника — червоної імперіялістичної Москви — радянська Україна й інші південні області Советського Союзу як Кубань і Донщина які творять тепер так званий Північно-Кавказський край, а заселені також переважно Українцями.

В результаті насильного вивласнювання землі й інвентаря колись самостійним хліборобам, унаслідку заведення державної панщини, в формі так званої «колективізації», рільного господарства і безжалісного забирання збіжжя від новітніх білих невільників для прогонування московської Півночі, навістив радянську Україну і Північно-Кавказський край нечуваний, невиданий ніде в світі голод.

Населення колишнього шпіхліра Європи конає в голодових муках. Вимирають цілі села. Трупні голодних валяються по улицах міст і на дорогах сіл. Прокидається людодіство. А большевицька влада, замість помочі, без жалю стягає останнє збіжжя з краю і виво-

зить до Московщини та нечуваним терором заглушує великий протест.

Урядова преса в Советському Союзі — а іншої там нема, — про голод населення і знущання над ним, розуміється, мовчить. Навпаки, большевицька влада заявляє, що ніякого голоду нема, що це вигадка контр-революціонерів та інтернаціоналістів. Але одночасно тасам влада заборонює кореспондентам закордонної преси виїздити на Україну і Північний Кавказ та тимсамим потверджує що там дійсно творяться страшні речі про які всеж попадають останніми часами вістки і до європейської преси.

Насаджуючи примусом «колективізацію» в країні селян-хліборобів, північні насильники, російські большевики, не здрігнулись перед фізичним винищуванням мільйонів міцних, працююних селян за спротив чужій їм системі, що накладає на них пута рабства. Одних нищить на місці воєнною силою, інших гонять сотнями тисячів у далекі північні сторони, де вони гинуть масово з голоду і холоду, в тяжких умовах каторжних робіт, рубаючи дерево у тайзі, копаючи Біломорський канал, виконуючи під батогами чекістів інші примусові роботи.

Так майже цілком викорінено хоробру людність Кубанщини в Північно-Кубанському краю; так десятковано населення цілих округів радянської України, а рівночасно спроваджують, на українські землі поселенців з російської Півночі. Робить це больше-

вицька Москва систематично і планово щоби стерти з лиця землі український нарід і зліквідувати українську проблему.

З тією метою московська диктатура почала останніми часами нечуваний похід проти українського національного життя, ліквідуючи рештки назверхньої самостійності української радянської республіки, русифікуючи адміністративний апарат і культурне життя на українських землях. Тисячі інтелігентних працівників Українців, навіть комуністів, ліквідують безсудними розстрілами та засланнями поза межі України, як контр-революціонерів і ворогів славетної «пятилітки» та «колективізації», що повернула багату країну в голодову пустиню.

Між «контр-революціонери» попав навіть найвизначніший український більшовик, заступник голови ради народніх комісарів і комісар народньої освіти в Харкові, Микола Скрипник, та на знак протесту проти екстермінаційної політики Москви для винищення українського народу, покінчив самогубством.

Такий стан на радянській Україні і в інших південних областях більшовицького царства. Він мусить потрясти совістю полою культурного світу і той культурний світ мусить підняти голос протесту проти нечуваного варварства, якого допускається більшовицька Росія супроти українського народу, що хоче жити власним національним життям.

В столиці Галицької Землі у Львові, повстав Український Громадський Комітет Ратунку України, складений з представників українських послів у законодавчих установах Польщі і центральних українських економічних та культурних установ і організацій.

Комітет звертається із закликом до суспільностей культурних народів світу, протестувати проти грабіжі, поневолення і фізичного винищування українського народу більшовицькою Москвою та має надію, що мешкаємо поза межами більшовицьких страхіть, з поміччю для полєкшення долі голодуючих наших братів під московсько-більшовицьким пануванням.

*Львів, дня 8. Вересня, 1933
Америка. 1933. 30 вересня. № 114. С. 2.*

З ЛИСТІВ З УКРАЇНИ

Львівське Діло подає такі виїмки з листів що їх ді-
стали рідні в Галичині з Великої України:

1.

«Дав би вам Бог, щоб вам було як найкраще, щоб
вам Господь допомагав, щоб ви усі були здорові і щоб
ніколи не були голодні, бо гіршого нема як голод.

Я вже знаю, бо в мене самого ноги попухли з го-
лоду; це моє життя дуже погане і не можу собі ніякої
ради дати.

Отож пишу ще раз до вас, дорогий Брате і ти Бра-
тово, і ще раз буду вас просити, щоби мені позичили 5
долярів не надовго, на пару місяців. Мені сильне горе.
Знаю, що може і вам не дуже добре, але так як мені, то
й описати не можна».

2.

«...Я теж ходжу в поле на роботу за 40 дека хліба.
Теж дуже погано себе чую. Боюся щоб не захоріти. Тето,
будь така добра напиши до них, хай нам допоможуть, бо
ми вже не маємо що їсти і помремо до виїзду».

3.

«...Я і Оля обезсилені голодом і тяжкими пере-
живаннями. Хоруємо, дома шпиталь... находимося в
страшній нужді, Ви напевно й уявити собі не можете.
Діти зовсім босі і голі, а осінь за плечима. Заробити я
не можу, бо здоровля пропало...».

4.

«Дякуємо вам за 25 золотих. Продукти, що ми
взяли за ці гроші, вже доїдаємо і знову загрожує нам
голод, бо ми тільки живемо допомогою від маминої
рідні і всіх вас».

5.

«Ми тут не живемо і не вмираємо. В. пухне і ми всі
пухнемо. Нікому не бажаємо такого добра. Була в нас
корова, то ми продали і зіли був і кінь, і теж продали і
тепер нема на віть одної курки.

Стодоли розбираємо і палимо, бо нема чим палити.
Є там трохи засіяного жита та пшениці, але не знаю,
хто буде його збирати. Картоплі теж ніодної нема і не
буде. Щоби я міг до жнив прожити. І прошу вас, Ви мені
ніщо такого цікавого не пишіть, бо тут дуже строго...».

Америка. 1933. 30 вересня. № 114. С. 2.

ЧИ НЕМА ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ

Американські кореспонденти вкінці признали що на Україні в зимі і весною вмерло з голоду чотири міліони людей. Большевицька урядова цензура перепустила ті телеграфічні звідомлення, отже вона мусіла погодитися з їх правдивістю.

Зрештою, стверджують це й листи від людей що пропадали з голоду, або що їх родини вже вимерли з голоду на радянській Україні і на Кубанщині. Таких листів є многі тисячі не лише в Америці, але теж в Європі, поза советською межою.

Те що Ерріо не бачив голоду на радянській Україні з початком вересня, цілком зрозуміле. Відомо що це був час після збору жнива і зрештою комісари його водили, а годіж вимагати від комісарів щоби самі себе обвинувачували перед чужинцями. Було би дивно, якби Ерріо, яким чудом при комісарах міг щонебудь побачити чого комісари не бажали би.

А ось прийшов до нашої редакції тутешній, філадельфійський Жид, родом з містечка Біла Церква, в Київщині, на Україні.

Він одержав лист від родини з Білої Церкви, писаний внучкою по українськи, бо вона там ходить до української школи. В листі описано, хто з родини помер з голоду (кілька осіб) та що решта помруть голодовою смертю, якщо не одержать поживи через

«Торгсін» за гроші від родини з Америки. Оставші при життю знають що їх родина в Америці дуже бідна тому запевняють в листі що нехай вже більше листів з Білої Церкви не сподіваються, бо для них не остається ніщо інше тільки здатись на долю і вимирати до решти голодовою смертю,

Філадельфійський Жид що одержав той лист, має вже коло 60 літ, слабкий на силах, не працює вже 7 літ, вдержують його дві дочки, з котрих одна заробляє 12 долярів тижнево, а друга лише 6. Він із сльозами в очах сказав що не може допомогти своїй родині з Білої Церкви і погодився з думкою що їй не лишається інший вихід, тільки голодова смерть.

Коли так Совети трактують бідних Жидів пролетарів на Україні, то що тоді й думати про їх трактування селянства яке нещадно ограблюють з наміром винищити і зруйнувати як селянську класу.

Америка. 1933. 7 жовтня. № 117. С. 1.

№ 127

МІЖНАРОДНИЙ КОМІТЕТ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧІЙ УКРАЇНІ В ПАРИЖІ

У зв'язці із закликом Українського Греко-католицького Єпископату до християнського світу у справі допомоги голодуючим на Україні, в Парижі zorganizували Міжнародний Комітет Допомоги голодуючій Україні.

В Комітеті приймає дуже активну участь полковник УГА Василь Вишиваний (архикнязь Вілгельм Габсбург).

Америка. 1933. 7 жовтня. № 117. С. 1.

№ 128

ГОЛОД НА УКРАЇНІ

Вістки про нечуваний досі голод на Україні облетіли вже майже всю європейську та заокеанську пресу. Спеціальні кореспонденти «Кельніше Цайтунг», «Дейлі Телеграф» та інші подали до відома про заборону московського уряду для чужих журналістів виїздити з Москви в ті країни та райони, які найбільше загрожені голодом та де далися в знаки хижацька господарка і порядкування московської навали; таксамо заборонено щонебудь питати про голод.

Навпаки ТАСС (Телеграфічна Агенція Советського Союзу) офіційно заперечує ці всі, мовляв, чутки, а вся радянська преса вперто мовчить про жахливі розміри голоду та дійсні причини, дарма, що голод набрав неймовірно жахливих розмірів, особливо на Україні. Що більше, ця безглузда преса настирливо бреше про «нечуваний» врожай і це тоді, коли цілі мільйони людей засуджені на голодну смерть конають в агонії.

Але подамо кілька перевірених, достовірних фактів. Саме цими днями до П. прибула одна інтелігентна жінка Н., Німка з Москви. Вона мені оповідала осьщо:

— До Москви прибувають масово втікачі з України в надії зберегти тут своє життя та за великі гроші добути собі хоч кусничок хліба... На Україні його ніде дістати. Українські села стоять напів залишені та зруйновані насильною колективізацією; виглядають як пуст-

ка, що заросла буряном. Є села, в яких не побачите ані одної живої душі, посчезали навіть коти та пси. Москва позабирала з України все, що тільки змогла, насіння залишила тільки незначну кількість, яку населення мусіло зісти ще до засіву, щоби не згинуті з голоду. Сіяти не було зовсім чим; тому цього року засіяно дуже незначний відсоток засівної площі. Голодом охоплена майже ціла Україна, мільонів до 15 населення».

На мій запит, у чому саме причина цього голоду, вона відповіла:

«Це безоглядна політика здирництва, яке систематично провадить. Москва особливо з України. У самій Московщині воно не є, але з України видирають буквально все, що тільки можна силою забрати. Все це стягається переважно до чужих більших центрів, де голод ще так не відчувається; але і тут він не минучий, бо з огоденого села більше не буде змоги щось дерти... У самій Москві можна ще прожити, хоч з великим трудом. Ось наприклад, я працювала на двох посадах з ранку до пізнього вечера; те, що я заробила мені ледво вистарчало на прихарчування. Дістати в Москві можна все, але за дуже великі гроші».

Аякже до того всього оставиться населення?

«Населення цей режим ненавидить, як ніодин з попередніх. Ще молодь захоплюється; військо задоволене — воно одягнене й сите. Але також не може довго спокійно дивитися, як гине сам нарід. Цей безсилий перед армією та системою «шпільювання», що попро-

сякала всюди. Виявити свою думку або якийсь критичний осуд ніхто не осмілюється навіть у найтіснішому колі своїх знайомих, а то і рідних, може легко нарватися на найпідлішу брутальну провокацію. На улицах нерідко доводиться почути лайку на адресу режиму.

Стільки з розмови живої людини. Але випадково нам пощастило дістати кілька листів з Радянщини звід ріжних осіб і з ріжних околиць. Ось уривок з листа Х. до Т. з Ч-на, околиці, в якій, якто кажуть, люди з роду про голод і не чували.

Х. пише:

«Проїздив я Україну вздовж і впоперек і, нарешті, застряг на Донбасі, тому, що лише тут було дещо з продуктів... Тут я уладився на завод... Я працював... Занадто було тяжко, особливо зиму перебувати, тому, що був напів голим. Через те я кілька разів перемерз і тяжко хорів. Щоби що купити з одежі, то її зовсім нема ніде, тоді приходиться іти на базари і купувати кланцуря (лахміття) з вошами...».

А ось що пише Н. до Б.:

«Добре, ще дуже добре, що хоч поїсти було що; але це тільки до весни 1931 року, а потім — як ножем одрубало. Напружена праця та голодівка підірвала мої сили, енергія пропала. Я мусів залишити виробництво «палочної дисципліни» і подався до Москви. Але і тут довелося працювати за кусок «плаканого» хлібця та за благо «соціалізму». Я не міг далі вже переживати цього рабства та ніщети».

Г. пише переїздом з Азії де Москви до свого брата А.:

«В Москві я хоч за два фунті «хлібця» працював, а там (в Азії) за 200 грамів цього хлібця треба працювати... Облазив я ті «Тяно-Шані» і побачив «новеньке життя» — сльози, гніт, кабалу та рабство, — небувале рабство та «ніщету». Коли я прибув до Москви, то я ніяк не міг її впізнати та зрозуміти. Тут побачив я тисячі селян особливо з України; валяються скрізь під заборами (плотами), просять хліба, плачуть дітки маленькі, обірвані, позмучені; страшно глянуть; дивлюсь та щік не можу второпати, що таке сталося. Приїжджаю з вокзалу (стації, двірця) в центр города, а тут — море сліз та ридання) бо почули, що тут, у Москві є хліб і, що його тут можна купити хоч і дорого, або й випросить, — правда, немає в кого і випросить. Я бачив, — продовжує він, — як одна жінка робітниця якось загубила хлібну зарібну картку і плакала (кажу по честі) дуце ніж за рідним батьком; бож вона тепер не істиме три місяці хліба, аж поки видадуть нову хлібну картку».

А ось що пише з України дочка В, до свого батька М.:

«По дорозі з М. до самого Б. я побачила щось жахливе та страшне, а ще гірше чула, як розказують, що твориться в життю селян. Я дуже побоювалася за становище нашої родини, яка перебуває в бурі жахливого голоду, — голоду небувалого в історії України. Рідне село зробилося як пустеля, ошарпане та заросле бурянами. В хаті я побачила всіх живих, але обірваних,

страшно змучених, постарілих. За один два роки все різко змінилося. Що пережили та як пережили (особливо цю весну), як розказують, так волосся дубом стає. Ну, то це якось пройшло, а тепер виникає в кожного селянина питання, — а щож покаже будуча зима а також і весна?».

Справді, це той запит, над яким повинен зупинитися кождий з тих Українців, який ще має в своїм серці бодай крихітку людського сумління. Не вистарчить того! Треба напружити всі свої зусилля, змобілізувати всі свої сили та засоби на те, щоби запобігти катастрофі, яка грізно насувається з кожним днем на наші села та убогий обшарпаний нарід. Передівсім треба дійсно допомогти голодним, шляхом як найскоршого усунення властивих причин цього нечуваного та небувалого в історії України — голоду.

Т. М.

Америка. 1933. 7 жовтня. № 117. С. 3.

**ЦІКАВІ ВІСТИ ПРО ТЕ ЯК
ФРАНЦУСЬКИЙ ГІСТЬ ЕДУАР
ЕРРІО ОГЛЯДАВ РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ**

Окружною дорогою наспів до Америки лист з радянської України про гостину французького гостя Едуарда Ерріота на радянській Україні і в Московщині, а саме про методи «приняття» і «привітання» його большевицькою владою.

Цей лист наглядно показує, що міг бачити Ерріо у советському царстві.

Лист у виїмках звучить:

«В кожній фабриці яку за плани ГПУ (Чеки) мав відвідати Ерріо, вибрали найчільніших «певних» комуністів котрі цілими днями учились на память привітальних промов і готових відповідей які мали давати на запити Ерріота або інших осіб з його товариства.

«Вчасі відвідин Ерріота у фабриках усунено всіх непевних робітників, із страху що можуть влаштувати якусь несподіванку. Робітники і директори шо брали участь у прийнятті, одержали нові убрання, спеціально вшиті на ту оказію.

«Почищено всі дороги якими проїздив Ерріо, з усіх безпритульних, прошаків і дітей.

«В охороні Ерріота і його товариства та взагалі у зорганізуванні того «спектаклю», взяла участь спеціальна бригада чекістів під проводом «визначного» ката Чорби.

«Крім того зорганізовано на почті спеціальний «чорний кабінет» для перевірки кореспонденції із заграниці і також в краю, бо советська влада одержала вісти що багато Українців і Москалів вислали до Ерріота листи, за посередництвом французької амбасади в Москві».

Америка. 1933. 14 жовтня. № 120. С. 1.

№ 130

СПРАВА ДОПОМОГИ

ГОЛОДУЮЧИМ НА УКРАЇНІ

Від кількох днів перебувають в Лондоні українські парламентаристи з Румунії сенатор др. Володимир Залозецький і посол Юрій Сербинюк. В порозумінні з Комітетами Ратунку України інформують вони англійські круги про дійсний стан речей на Україні та про хід допомогової акції яку йдеться по всіх землях де тільки живуть Українці (поза межами Советів).

За посередництвом Українського Бюра в Лондоні зустріли згадані представники визначних парламентаристів всіх партій, а також представників найбільших англійських гуманітарних установ. Англійські чинники поставилися з великою прихильністю до допомогової акції Українців маючи вже досвід із своєї праці в Советах підчас голоду в роках 1921 – 1922, готові допомогти їй у всьому. Бажають тільки щоб акція мала чисто гуманітарний характер. Поставлено основи до заснування спільного комітету важніших гуманітарних інституцій який мав би виконувати програму допомогової акції в Лондоні та перевести її в життя.

Побут українських парламентаристів з Румунії в Лондоні, причинився в дуже великій мірі до поширення і спопуляризування допомогової акції в Англії. Після закінчення нарад виїдуть парламентаристи ще цього тижня домі, відвідуючи по дорозі українські допомогові комітети в різних краях, щоб зазнакомити їх з дотеперішніми досягненнями.

(Укрбюро, Лондон)

Америка. 1933. 14 жовтня. № 120. С. 1.

№ 131

«РОСІЯ ЗНИЩЕНА»

Один Жид у Філадельфії недалекий сусід Провінція, одержав лист з Одеси, в яким його брат пише з розпукою (по жидівськи) що «Росія знищена».

Все знищене, а найважливіше — люди так знищені голодом і неволею що нема рівного їх терпінню у світі.

Америка. 1933. 14 жовтня. № 120. С. 1.

№ 132

ДЕМОНСТРАЦІЇ ПРОТИ МОСКВИ ЩО ВИГОЛОДЖУЄ НА СМЕРТЬ МІЛІОНИ ЛЮДИЙ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

В Галичині, на Буковині, в Чехо-Словаччині, в Америці, в Канаді, навіть в Південній Америці, одним словом по всьому світі стають Українці як одна родина в обороні Великої України що вмирає у голодових муках під звірською владою советської Москви.

Коли в осени 1930 року Ляхи били в розбишацький спосіб десятки тисяч безборонних українських селян в Галичині і многих з них поробили каліками або доби́ли на смерть — в Америці і Канаді піднеслась буря протесту Українців проти злочину Ляхів окупантів.

То був не тільки фізичний злочин, але теж і моральна зневага народу окупантом.

Тому обов'язком Українців було протестувати перед цілим світом як найрішучіше і найголосніше. Польщу до того часу світ не вважав за злочинця, отже треба було як наймогутнішого протесту словом на вічах, друком в газетах, журналах і книжках, щоби світ дізнався дійсної правди про Польщу.

Тепер прийшла нова трагедія України. Розмірами ще жахливіша, бо мільйони народу вимерли і далі вмирають з голоду, а решта що остадись при життю, зломані на здоровлю. Це вже дійсний замах Москви на цілу українську націю, це злочинний план винищити Україну — без бою, без гармат, без кулеметів, без рушниць, підлий замах, коли нападаючий навіть не дає нападеному змоги боронитись.

Розуміється що Українці про ти того нового злочину, нечуваного в історії людського роду, мусять протестувати як найголосніше. Але нехай самі лише протести нас не задовольять!

Віча повинні бути по змозі усюди. Але наприклад походи вистарчить зробити лише там, де це зробить вражіння і матиме відгук. Наприклад в Нью Йорку де з голосом преси світ числиться. Або можна уладити теж демонстрацію перед Конгресом у Вашингтоні щоби сказати Злученим Державам — кого вони признають у Москві. Як признають, нехай знають — що це кати, злочинці, масові душогуби.

Позатим Українці походами у менших містах, Москві імени не зіпсують, бо вона ніде доброго імени не має. Але видали би багато гроша які можна вжити корисніше.

1. Можна післати голодним на Україні на хліб і на ліки.

2. Можна вислати людей на радянську Україну для перевірення і зібрання відомостей про голодову катастрофу.

3. Особливо можна подбати про висилку Американців які вернувшись відтам до Америки могли би розказати про те страшне пекло яке переживають люди засуджені Москвою на загибель, на зібраннях або в газетах.

Протестаційна акція тоді найліпша як має найбільший ефект.

Америка. 1933. 17 жовтня. № 121. С. 2.

№ 133

**УКРАЇНКА З КИЇВЩИНИ
ОПОВІЛА НА ВІЧУ В НЬО ЙОРКУ
ПРО ГОЛОДОВІ СТРАХІТТЯ
НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ**

Українці в Нью Йорку приготувляють похід

НЬО ЙОРК, 16 жовтня (Вл. кор.) — Вчєра, в неділю 15 жовтня, відбулося в Українськїм Народнїм Домї віче з протєстом протї признання Совєтського Союзу амерїканським урядом. Віче відкрив бадьорою промовою голова Центрального Комїтету Українських Нью-Йорських Товариств, гром. Андрїй Борак; реферував вичерпуючо др. Лука Мишуга, опісля п. Володимир Кєдровський поставив резолюції і промову по англїйськї виголосив адвокат Стефан Ярема.

Не зважаючи на знаменито підготовані реферати, головною точкою віча стала три четвєрти-годинна промова українськї робїтницї Марїї Козак, яка від 13 липня до другї половини серпня перебула як амерїканська горожанка на Українї, із своїм чоловіком в Кїївщинї, а з ним опісля поїхала до свого рідного села на Поділлі. Страхїття якї вона пережила й переповїла навїяли присутних вічевиків жахом і вони пильно вважали на кожде її слівце.

Заїнтерєсування було тим бїльше що Марїя Козак причисляла себе перед подорожю в Совєти до боль-

шевиків, а тепєр сказала, що всіх сил ужиє щоб перєд свїтом розкрити всю правду про большевїцький «рай». Вона сказала що іншї тому бояться говорити правду, бо мають на Українї рїдню, за долю якї вони все побоюються. А Марїя Козак втратила вже всіх, то й не має чого боятися. Всї вони погинули або голодовою смертю або в тюрмї.

Вона в перєїзді через Нїмєччину і Францію розповїла свої переживання в Совєтах і тамошні газети помїстили її оповідання. Марїя Козак твердить що ані один газетяр не може написати цілої правди, бо нікого на українське село не пустять, а її як автохтонку, пустили і вона могла власними очима бачити й ухами чути, те про що в листах від родини лише при-близно чула.

Один член її родини ще в початках большевїцького режіму перєкрався заграницю і заїхав до Канади, то відтам написав листа до свого дядька що в Канадї голоду нема і він там віджив. За те що дядько сказав другим про те, що написав хлопець, його засудили лише на 6 місяців тюрми, але — каже Марїя Козак — хто дістанеться в тюрму, той уже живим не вийде, бо там не дають їсти.

Про людодїство на Українї чула від рїжних людий, але сама не була свїдком. Зате в Ленїнградї і в Москві остерїгали її не їхати на Україну, бо там її зїдять. Вона лише тому поїхала що брат її чоловіка служить у Києві в Червонїй Армії і вона надїялась охорони від нього.

Після збірки яка винесла до 300 долярів відспівав Український Хор української католицької церкви св. Юрія під орудою гром. Теодора Онуфрика кілька жадібних і патріотичних пісень а опісля др. Мишуга проголосив, що серед присутних на салі виринула думка уладити маніфестаційно-протестаційний похід проти большевицьких затій на Україні, Цю пропозицію прийняли зібрані рясними оплесками і голова Центрального Комітету закликав на нараду делегатів організацій на середу. Віче закінчилось відспіванням національних гимнів.

Америка. 1933. 19 жовтня. № 122. С. 1.

№ 134

**ГОЛОВА ЛІГИ НАЦІЙ,
НОРВЕЖЕЦЬ ДР ІВАН МОВІНКЕЛ,
ПРО НЕДОЛЮ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ**

*Чи Москва згодиться на рахунок
народу на Україні в її неволі —
через Міжнародний Червоний Хрест?*

Французський денник Матен з Парижа помістив у виданні з 1 жовтня нову статтю про голод на радянській Україні, цим разом від свого женеvського кореспондента Г. Кораба, що мав розмову з головою останньої ради Ліги Націй, гром. Іваном Мовінкелом, норвеським міністром закордонних справ.

Мовінкел дістав стільки петицій і листів у справі голоду на радянській Україні, що рішився дати почин до якоїсь акції. Ось що сказав він кореспондентові Матена.

Найлекше було би нічого не робити. Тому що тут ішло про край який самий не висловив своєї волі, ще й не належав до Ліги Націй, я відповів би як найточніше прийнятим правилам, якби кинув до коша зворушливі документи, передані мені.

Але я думав що не маю права позбутися труднощів таким бюровим способом. Справа торкалась моєї совісти, тому що вона не була політичним актом, а чисто гуманним ділом, де ішло — як казали деякі інформатори — про життя мільонів.

Щодня дістаю листи та телеграми з різних кінців світа від різних товариств та організацій, що описують поодинокі випадки і складаються на повний образ ситуації.

Тому не можу мовчати. Знаю що правно і політично яканебудь акція нелегка. Та може можна би дружньо звернутись із запитом до московського уряду, чи вважав би корисним допустити на територію, яку спіткало лихо, міжнародню місію для розсліду справи та допомоги.

Далі Матен пише:

Довіроче засідання, на якому Мовінкел старався переконати своїх товаришів про необхідність допомогти якимнебудь способом Україні, тривало довго. У довгій дискусії учасники живо зацікавились катастрофою. А проте Рада Ліги думала що безпосередно діяти вона не може. Тому всі матеріали передала Міжнародньому Червоному Хрестови і прохала п. Мовінкела щоби особисто повідомив про це радянський уряд.

Так Женева надібрала непоборні труднощі у своїй процедурі. Одночасно трагічний факт голоду на радянській Україні дістав своє правне потвердження і 76-та сесія Ради Ліги Націй признала його практично.

Америка. 1933. 26 жовтня. № 125. С. 1.

№ 135

БОЛЬШЕВИЦЬКА ПРОПАГАНДА В АНГЛІЇ З ПРИВОДУ ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ

На вістки й факти про існування голоду на Україні які були оголошені в англійській пресі, почали радянські чинники вести свою проти-акцію, заперечуючи всяко існування голоду на тих землях і запевняючи англійський загаль, який незвичайно цікавиться справою голоду на Україні, що там все «благоденствує».

Джовн Бічам (знана в Англії із своїх комуністичних тенденцій, співробітниця комуністичних журналів в Лондоні), пише у своїм листі до Манчестер Гардіан (дня 9 жовтня) між іншим таке:

«...На Україні, в цьому «вигодованому краю» збільшилась цього року засівна площа на цілих 6 мільйонів акрів у порівнянні з минулим роком та видала врожай якого не памятають від 35 літ. В чотири місяці від часу коли населення України «стероризоване очевидячки вимирало з голоду», здорові, веселі селянки продавали хліб, молоко і ярину на колективних торгах, а гурти робітників весело жали прекрасне збіжжє, під їхнього знаменитого весняного посіву — і це в половині липня, ще перед тим заки почали молотити нове збіжжє, ще заки спечено перший бохонець хліба з нової муки...».

Таке каже мисс Бічам яка стало перебуває в Лондоні. Натомість трохи відмінним тоном говорить П. А. Стовн з Москви. В статті «Положення в Росії»

(Менчестер Гардіан із 7 жовтня) робиться деякі концесії та признається до висилення кубанського населення; і те що не всюди так як повинно бути.

« ...Советський Союз займає величезний простір, таксамо й Україна. Тому дуже можливо що відносини в одній частині краю різняться від відносин у другій. Зовсім можливо що різні спостереження, не згідні із собою. Є також багато людей які з цієї чи іншої причини невдоволені та покидають Советський Союз і т. д.». Значить, десь може і трапиться що хтось з голоду помре. Совети великі.

Про насильне переселення кубанського козацького населення, то нібито його вирішила конференція самих селян колхозників у Москві, на початку цього року, як каже П. А. Стовп бо в тих провінціях минулої осені не зведено всього врожаю і то не через саботажу який повели селяни-козаки. А крім того, в деяких селах повстала змова щоби пошкодити державі не віддаючи їй належної частини збіжжя. І так, на конференції колективних рілльничих ударників яка відбулась на початку цього року і яку загранична преса зовсім чомусь зігнорувала, було обговорено справу депортації з Північного Кавказу».

Пояснення просте, але не зовсім зрозуміле для англійського читача який не може собі уявити щоб якийсь зізд рілльничих робітників, хочби навіть і «ударників», міг пропонувати, чи навіть рішати переселення силою десятків тисяч населення.

(Укрбюро, Лондон)

Америка. 1933. 28 жовтня. № 126. С. 2.

№ 136

ФАКТИ ПРО УКРАЇНУ*

Територія

Українці населяють обширну територію, яка простягається на північ від Чорного моря аж до Прип'ятських боліт, на захід у Польщу та Карпати, та на схід до річки Дон. Незважаючи на те, що українці — один народ, а території, де вони проживають, утворюють єдине ціле, перед війною вони підпорядковувалися двом різним державам — Росії та Австро-Угорщині. Після війни їх території були розділені між чотирма державами: Росією, Польщею, Румунією та Чехословаччиною. Приблизна площа українських територій подана нижче:

1. Радянські республіки:

Територія, яку в даний час відомо як Українська Соціалістична Радянська Республіка: 451 584 кв. км

Українські території в суміжній Російській Соціалістичній Федеративній Радянській Республіці, а саме Центральна Чорноземна область, Північно-Кавказька область: 131 000 кв. км

2. Польща

Східна Галичина: 53 972

*Переклад із англійської мови статті «Facts about Ukraine» О. Компанійця.

Волинь і Полісся: 67 069

3. Румунія :

Буковина: 5 276

Українська частина Бесарабії: 11 988

4. Чехословаччина:

Підкарпатська Русь: 14 673

Всього: 735 562

Населення

Нинішній розподіл українців виглядає наступним чином:

Українці в Радянському Союзі:

Згідно з офіційною статистикою (1931 р.), населення території, відомої як Українська СРР, становить 31 402 200 осіб, із яких 25 364 000 — українці, що складає 80 відсотків від загальної чисельності населення. Решта розподіляється наступним чином:

Росіяни: 9,2 відсотка

Євреї: 5,4 відсотка

Поляки: 1,6 відсотка

Німці: 1,4 відсотка

Решта, включаючи болгар, румун, сербів тощо: 2,4 відсотка

Отже, Українська РСР включає в своїх кордонах приблизно 20 відсотків всього населення СРСР і займає друге місце серед республік СРСР. Крім того, згідно з даними радянського перепису населення 1931 року, в інших частинах СРСР, поза межами Української

РСР, проживає 8 450 000 українців, тобто в європейських і азійських частинах РСФРР і в інших радянських республіках.

Українці в Чехословаччині

Західніше від Буковини, на території колишньої угорської частини, розташована частина української території, відома як Підкарпатська Русь, яка потрапила до Чехословаччини після Світової Війни відповідно до угод, які визнані Великими Державами. Згідно з офіційною статистикою Чехії, населення Підкарпатської Русі у 1930 році становило 725 350 осіб, з яких українці складали приблизно 550 000.

Українці в Польщі

Згідно зі статистикою Польського перепису 1931 року, в цілому в Польщі проживає 4 800 000 українців. Однак за оцінками українців, загальна кількість українців становила приблизно 6 876 000 у 1931 році. Аргумент, який висунуто на підтримку української оцінки, є наступним: офіційна польська статистика вказує лише 2 680 550 українців в Галичині в 1921 році. Проте австрійський перепис 1910 року для цієї ж області, проведений в основному польськими переписниками, вказував 3 208 092 українців — це лише в Галичині. Враховуючи щорічний приріст населення, і навіть зробивши виправлення для втрат від війни, очевидно, що останні польські цифри є невірними та недооціненими.

Українські колонії за кордоном

Є обширні українські колонії в різних частинах світу. У Канаді, під британським прапором, проживає близько 430 000 українців, з яких 225 113 зазначені переписом як українці, а решта — як колишні громадяни Австрії, Польщі, Росії та Румунії. У інших країнах, включаючи США, Бразилію, Аргентину та інші, проживає приблизно 1 000 000 українців, з яких 75 відсотків проживають в США. Однак офіційної статистики немає.

Загальна чисельність українців у світі

Загальне світове населення українців становить приблизно 43 830 000.

(Далі буде)

Америка. 1933. 28 жовтня. № 126. С. 4.

№ 137

ЧАС ДІЯТИ*

Улюблена країна наших батьків, Україна під радянським режимом опинилася в кайданах смерті. Деякі українські громади в Америці скликають збори та приймають резолюції проти цих знущань. Ми вміщуємо нижче передрук з католицького тижневика «The Brooklyn Tablet» від 14 жовтня, яке вказує на серйозність ситуації. Молоді Українці в Америці можуть дуже допомогти країні своїх предків, долучаючись до протестного руху щодо питань, зазначених у резолюціях, цитованих в «The Tablet». Весь заявлений текст звучить так:

«Українці рішуче протестують проти радянського режиму. Бруклінське віче вимагає від США відмовитися від будь-яких угод з Росією, в якій відбуваються описані переслідування».

У понеділок ввечері відбулося масове віче американських громадян українського походження на Grand Assembly, на перехресті вулиць Grand та Havemeyer, для вираження протесту проти режиму терору та жорстокості, встановленого радянською диктатурою в Україні. Після осуду тиску та голоду на мільйони людей, на зібранні були прийняті резолюції, які закликали Сполучені Штати взагалі не вести будь-яких відносин з Радянською Росією. Збори проводилися під

*Переклад із англійської мови статті «It is time to act» О. Компанійця.

егідою Об'єднаних українських організацій Брукліна, президентом яких є Джуліус Павчак.

Нижче наведені прийняті резолюції:

«Ми, громадяни цих Сполучених Штатів Америки українського походження, що проживаємо в Боро Бруклін, місті та штаті Нью-Йорк, бажаючи припинити небачену еру терору в Україні, встановлену радянською диктатурою — припинити знущання над українським народом — припинити необґрунтоване вбивство лідерів та інтелігенції України — припинити варварське масове знищення та знищення українського населення шляхом голоду та свідомого голодування — остаточно бажаючи довести ці факти до форуму цивілізованого світу».

«Ми, громадяни Сполучених Штатів Америки українського походження, що проживаємо в районі Бруклін міста та штату Нью-Йорк, бажаючи припинити небачений терор в Україні, запроваджений радянським диктатором, припинити знущання над українським народом, зупинити необґрунтовані арешти і вбивства українських лідерів та інтелігенції, щоб припинити варварське масове знищення та екстермінацію населення України голодом і умисним голодуванням, кінцево бажаючи внести ці факти перед обличчя світової цивілізації».

Ми, тут зібрані в Залі Великого Збору на загальному масштабному віче, 8-го дня жовтня 1933 року, н. е., з санкцією та авторитетом зібраних, урочисто заявляємо та оприлюднюємо наступне:

- (a) радянська чи більшовицька влада, насправді, не є справжньою владою України чи її народу. Навпаки, це диктатура, яка була насильно нав'язана українському народові проти його волі та бажань;
- (b) коли в кінці Першої світової війни українським народом було створено Українську народну республіку, на неї відразу напали більшовики чи червоні з самої Росії, яким силовими, терористичними, хитромудрими та обіцянковими засобами вдалося повалити цю молоду українську республіку та натомість встановити свою диктатуру;
- (c) зазначена диктатура більшовиків в Україні, з самого початку і до сьогоднішнього часу, завжди і без будь-яких перерв була утримана виключно силою, проти волі та бажань українського народу;
- (d) щоб утримати себе при владі над українським народом, більшовики від самого початку і до сьогоднішнього часу проводять небачений терор проти українського народу. Існування цього терору в Україні підтверджується тисячами убивств українців з умисною політичною метою. Це додатково підтверджується тисячами високопосадовців, які були вигнані в Сибір і на Соловки;

(е) і все ж, оскільки цей небачений терор виявився недостатнім для придушення столітньої боротьби українського народу за своє визволення, більшовики прийняли інший план, який своїм варварством і антигуманністю не має аналогів навіть в найтемніших епохах нашої цивілізації.

Цей план — УМИСНЕ ПОЗБАВЛЕННЯ ЇЖИ УКРАЇНСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ БІЛЬШОВИКАМИ, ЗА РЕЗУЛЬТАТОМ ЧОГО ПОНАД 5 000 000 УКРАЇНЦІВ ЗАГИНУЛИ ВІД ГОЛОДУ ЗА ОСТАННІЙ РІК».

Не йдеться про погані врожаї, як хочуть вважати більшовики. Навпаки, це свідомо операція з метою погубити населення України і таким чином раз і назавжди припинити невпинні спроби українців визволити себе. На практиці цей план полягає в примусовому вивозі більшовиками практично всіх зернових та інших продуктів харчування в саму Росію та інші республіки.

ТОМУ:

- (1) «Ми, громадяни Сполучених Штатів Америки українського походження, від імені наших нещасних братів і сестер, ЗВЕРТАЄМОСЯ до вас та вашої справедливості та гуманності, використовуючи ваш вплив і силу, щоб припинити продовження цих небачених актів варваризму, здійснюваних більшовицькою диктатурою.
- (2) Крім того, через ці варварські акти, той лад, який більшовицька диктатура намагається встановити в Україні, а потім у всьому світі,

становить найбільшу загрозу, яку наша цивілізація коли-небудь зазнала — ми, американські громадяни українського походження, звертаємося до уряду Сполучених Штатів з проханням не визнавати більшовицьку диктатуру за законну владу, а вважати її неприродним утворенням, єдиним призначенням якого є повалити сучасні цивілізовані та демократичні установи за допомогою насильницьких та терористичних актів.

- (3) Ми також звертаємося до уряду Сполучених Штатів не надавати Радянській Росії будь-якого виду позики або кредити, оскільки, якщо це станеться, гроші та ресурси цієї країни, які таким чином видаються, безсумнівно будуть використані для більшовицької пропаганди в цій країні і проти неї, і, за винятком кількох осіб, які скористаються продажем безцінних облігацій, це буде шкідливо для всієї країни.
- (4) Ми звертаємося та благаємо уряд Сполучених Штатів проводити всі можливі подальші переговори з Радянською Росією лише за умови, що Радянська Росія дозволить уряду Сполучених Штатів вислати спеціальну американську місію в Радянську Росію для розслідування правдивості вищезазначених та інших звинувачень щодо умов там, і також за умови, що Радянська Росія ліквідує так званий Торг-Ін-

тернешнл, чиє головне призначення та цілей є поширення більшовицької пропаганди по всьому світу та Америці.

- (5) Зрештою, ми звертаємося та благаємо уряд Сполучених Штатів заснувати осередок Червоного Хреста в Україні, який служитиме як засіб допомоги для нещасного голодуючого населення України. На даний момент більшовицька диктатура не дозволяє надсилати будь-яку допомогу».

Америка. 1933. 31 жовтня. № 127. С. 4.

№ 138

ОПИС УМОВ ГОЛОДУ В УКРАЇНІ*

БЕРН, Швейцарія.

Живі подробиці ситуації, в якій опинилася Україна, були представлені делегатами України на Конвенції європейських національних меншин, що відбулася тут.

За їхніми звітами, голод в Україні перевершує всі попередні аналогічні голодування. Зазначалося, що радянська влада продовжує забирати зерно в урожайних районах, щоб годувати міське населення. В округах Кавказу не залишилося жодної худоби, і навіть собак і котів, оскільки селяни всіх їх з'їли — заявляють делегати. Сотні голодуючих людей стікаються на залізничні станції, благаючи мандрівників про шматок хліба. Конвенції було повідомлено, що близько 20 000 українських селян загинули, знаходячись на примусовій праці при будівництві каналу, і тисячі вчинили самогубство, щоб протестувати проти їхньої нелюдської експлуатації.

Америка. 1933. 31 жовтня. № 127. С. 4.

*Переклад із англійської мови статті «Description of famine conditions in Ukraine» О. Компанійця.

№ 139

ГОЛОД ЦЕ ЗАМАХ МОСКВИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Львівське Діло повідомляє:

Міродатні кола в Берліні одержали з радянської України автентичні звідомлення про голодову катастрофу, що охопила величезні простори краю.

Число померших з голоду доходить до 6 мільйонів, що дає 15 процент загалу населення.

Коло 9 мільйонів населення покинуло дотеперішні свої оселі і пішли глядіти щасливіших сторін.

Найбільше прорідилось населення в районі Винниці та Чернигова.

Советський уряд створив окрему комісію що має колонізувати пусті околиці корінними Москалями і Жидами.

Урядові советські кола стверджують скромно, що наслідком голодової катастрофи вмерло два мільйони людей.

Америка. 1933. 4 листопада. № 129. С. 1.

№ 140

ПРОТЕСТ УКРАЇНСЬКОГО ЗОРГАНІЗОВАНОГО ЖІНІЦТВА ПРОТИ ГОЛОДОВОЇ ПОЛІТИКИ МОСКВИ НА УКРАЇНІ

В останньому часі Українська Секція Жінок Міжнародної Ліги Мира і Волі внесла з нагоди Міжнародного Конгресу Сходу Європи у Відні рішучий протест проти політичного й економічного терору советської влади на Великій Україні та проти виголодження українського народу большевицькою владою.

У своїй відозві Секція звертається до усіх Міжнародних Організацій, усіх міродатних чинників цілого культурного світу та до всієї світової преси із закликом запротестувати проти нелюдських практик большевицької Москви над українським народом та звертається з горячим проханням зорганізувати міжнародню допомогову акцію для ратування України від голодової смерті.

Відозву цю розіслано майже до преси по цілому світі.

Америка. 1933. 4 листопада. № 129. С. 1.

АНГЛІЄЦЬ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Протягом останнього тижня (в днях від 17 до 21 жовтня) помістив Манчестер Гардіян п'ять обширних статтей про положення в Сове́тах, головнo на Україні.

Статті пише офіційний представник денника в Москві. Статті мають заголовок «По советському краю: Інформаційна подорож». Стаття з 19 жовтня має ще підзаголовок «Гарний врожай на українських землях». Стаття з 19 жовтня писана з Полтави, про яку каже автор: «Полтава як і другі советські міста находится на спартанському пайкови, наложеному амбітними змаганнями «пятилітки». М'яса й товщів дуже рідко можна побачити, а як смакує цукор, більшість населення вже й забула. Зате пайок хліба одержується регулярно (три чверти, або цілий фунт на день для урядовців і подвійно стільки для фізичних робітників). У важніших і більших фабриках починаються до поліпшення похарчування робітництва ще й місцеві їдальні (в залізничних робітнях і магазинах, в беконній та металевій фабриці). Ціни хліба поза пайком впали із своєї головозаворотної височини на якій держались минулої осені і зими і тепер можна дістати кілограм білого хліба за три рублі, а чорного, важкого житного хліба за два рублі».

Далі подає автор розмову з головою місцевого виконавчого комітету рад, Межуєвом. Той голова за-

певнив кореспондента що цього року був прекрасний врожай і всякі побоювання голоду безпідставні. На запит кореспондента, скільки правди є в поголосках про брак поживи, який давався відчутти в полтавському окрузі минулої зими і на весні, Межуєв відповів:

«Елементи голоду були, були й випадки голодової смерти. А голоду населення, які появляле оповідання про вимирання з'являються в емігрантській пресі, це видумки. Найкраще заперечення тому, це наш вдачний весняний посів та добрі жнива тепер».

Межуєв признав що на центральних медичних стаціях Полтави було 2.400 хорих з голоду і що 10 відсотків з них не вдалося вратувати.

В останній статті, яка появилася в тій газеті дня 21 жовтня, описує автор містечко Білу Церкву, в Київщині, та села повкруг нього. І тут, таксамо як в Полтавщині, врожай був, кажуть кращий як пересічний, так що на одного робітника в «колективному» хазяйстві припадає від 10 до 15 фунтів збіжа на один робочий день. Коли хто пильно працював і призбирав яких 200 робочих днів на свій рахунок, то його пайок тона або півтора тони збіжа. Про «добровільні» здачі автор нічого не каже.

Кореспондент відвідав село Шкарівку. Голова місцевого совєту, Никоненко, заявив кореспондентови що протягом минулого року померло в тій громаді (яка тепер начислює 1 975 душ) 250 осіб. Один з управителів «колективно» хазяйства «Інтернаціонал», поінфор-

мував англійського, кореспондента на його запит про смертність, що із 600 членів «колективу» вмерло протягом року 70 осіб. Голод був і люди вмирали з голоду.

Про самий голод кореспондент Манчестер Гардіяна пише так: «Щодо питання про голод то жаден чесний обсерватор який дивиться отвертими очима, не може твердити що в селах які я відвідав, існує тепер голод, але не буде й заперечувати що голод існував, і то немалий, а саме в перших місяцях цього року, головно у квітні і травні».

В парі з голодом, розуміється, ішло загальне ослаблення людського організму і податливість на пошести. Це значно збільшило випадки смерти. «Можна сміло сказати що жадна провінція яких кількасот миль довкруги Москви не протерпіла сільки що Україна і Північний Кавказ». Комісаріят Рільництва дав англійському кореспондентови деякі цікаві цифри про скот на Україні. В 1929 році було на Україні 5 543 000 коний. В 1933 році число коний впало до 2 772 000. Число овець впало ще більше, В 1929 році було на Україні 6 652 000 овець, натомісць в 1933 р, остало їх всього 1 543 000. «Важко щоби хтось що сьогодні відвідує російське чи українське село, не відчув цієї повної драматизму зміни, не відчув подиху трагедії».

Америка. 1933. 4 листопада. № 129. С. 1.

№ 142

ГІРШЕ ЦАРІВ РОМАНОВИХ

Подаємо сьогодні в Америці на першій сторони новинку за львівським українським часописом Діло, страшну для кожного Українця.

Москва убила голодом 6 мільонів людей на Україні і прогнала з України в Московщину 9 мільонів людей, а на їх місце посилає Москалів. Теперішні червоні кати з Москви в такий спосіб хочуть знищити безборонний нарід України. Хочуть його вирубати, висікти до кореня.

Вже цар Петро Великий і цариця Катерина II пробували тієї політики. Вже вони хотіли зломити Україну як нарід і як націю, московською колонізацією на Україні. Вже вони колонізували Україну кацапами. Доволі кацапських переселенців наслали на Україну. Але тоді полонила тих московських колоністів стара і вища українська культура і ті Москалі зукраїнчились, стали з часом Українцями.

Тепер же інакше. Тепер кацапщина іде диким, розбишацьким наступом на повне докорінне винищення України.

Жоден з царів або цариць Романових не поважився на зломання народу упланованим голодом, з обчисленням, кілько людей має вмерти щоби вдержати окупацію Москви на Україні та зробити місце мільонам кацапів.

Ані теж жаден з царів або ца риць Романових не поважився прогнати мільйони людей з їх рідної землі. Переселити їх для винародовлення, а на їх місце для такого самого плану прислати нові мільйони ворогів чужинців.

На це треба будо аж червоних кацапських катів, прикритих кацапською брехнею інтернаціоналізму. Чи може ще хто сумніватися що такий діявольський був план Москви? Адже голод на Україні прийшов разом з кацапським диктатором, якого вислав Сталін з Москви, з Петром Постишовим!

Адже того не могли вже стерпіти такі завзяті комуністи як письменник Микола Хвильовий і комісар освіти Микола Скрипник — і для протесту проти злочину Москви над Україною поповнили самогубство.

А тимчасом Постишов плани Москви переводить далі в діло і заслугується перед червоними катами. Як пишуть американські кореспонденти — добивається в Москві вищої влади. Тойсамий Постишов у Харкові сказав по кацапськи до тамошніх комуністів що «революційною мовою» є мова кацапська. І що Україна з часом в цілості перейде на кацапську мову.

Він далеко не зайшов, тільки вернувся до царів Романових, котрі тесаме робили лише під іншими назвами і гаслами. Українські комуністи у Харкові вислухали цей підлий визов спокійно і може ще оплескували безличного наїзника що заслонилося рушницями Чеки. Все те разом на купу — стара царська кацапська

політика. Розбійниче змагання щоби знищити Україну і по змозі як найшвидше перетворити її вже не на колонію Москви, але на кацапський край.

Тепер Москва «сколхозила» Україну до повного убезсилля. Кров з неї виточила, гірше як єгипетські фараони із Жидів. Нема протесту серед масового жнива смрети і серед заслання слабих, безсильних, голодних, битих і катованих — у далеку ворожу Московщину. Одинокі протести — це кулька в лоб тих лідерів українських комуністів на Україні, що не знали звірських московських планів і повірили були в байку що кацап перестав бути кацапом, а стався... інтернаціоналістом.

Одинокі що можуть протестувати і кричати перед світом — це Українці поза межами болю Великої України.

І їм не вільно тепер мовчати, бо кличуть до них «Ра-туйте!» — мільйони вмираючих і засуджених на смерть і гнаних Москвою з рідної землі.

Америка. 1933. 4 листопада. № 129. С. 2.

ДЕМОНСТРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ У ДІТРОЙТІ ПРОТИ ЗЛОЧИННОЇ МОСКВИ

4 000 в похід і місті. — МАСОВЕ ПРОТИСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ.

ДІТРОЙТ, МИШИГЕН (Вл. кор.), 6 листопада — Повагою і рішучістю відзначалась демонстрація Українців проти виголодження України Советами, уладжена спільними силами усіх Українців Дітройту, Гемтрамку й околиці в суботу, 4 листопада.

Комітет зеднаних товариств та організацій поклав немало рудів і заходів щоб маніфестація випала гідно. На чолі комітету стояв др. Амброзій Т. Кібзей. Праці, впливам і завзятості його і цілого комітету треба приписати повний успіх маніфестації. Полягала вона на маніфестаційнім поході улицями Дітройту і масовім вічу в Арморі Голл.

Похід назначений на пів до десятої рано вирушив рівно в означенім часі під проводом козаків сотника Якова Бабенка котрі на бистрих конях з американським та українським прапором надавали походови небуденного вигляду. За ними ішла банда, а за бандою маширували поодинокі товариства, організації, многі в народних строях, хори, жіночі організації, навіть шкільні діти.

За обчисленням американських журналістів, чотири тисячі мушкетерів і жінок маширувало в поході продовж двох американських миль, з Кесс Парку до Ар-

морі Голл. Розуміється що наші запаморочені большевицькою дурійкою Українці старалися з початком походу свистом чи так званім «бюінг» заколотити спокій і повагу походу. Та ігнорування маніфестантами їх дівачього поведіння швидко привело їх до опам'ятання і покинення глупого виступу.

В Арморі Голл відбулось маніфестаційне віче. Відкрив його др. Кібзей і представив як предсідника віча суддю Ралфа Лидді. Після відспівання гімну Стар Спенгелд Беннер, першим бесідником був професор права Дітройтського університету, Роберт Е. Аертон. По мистецьки виголошена бесіда проф. Аертон, відзначалась глибоким знанням української справи і повним опануванням предмету. (Вона буде поміщена в цілості в однім з. дальших чисел Америки). Грімкими оплесками нагороджено бесідника котрий показався не лише ученим але в повнім слова значінні приятелем України її змагань.

Другим бесідником був суддя Винсент Бреннен котрий порівняв боротьбу Українців з боротьбою Американців та Ірландців проти тиранії Англії. Як промова професора була промовою ученого правника й економіста, так ця друга була бесідою горячого американського патріота і приятеля справи поневоленого народу Українців.

З Українців промовляли п. полковник Олександр Шаповал, (дуже чутливо і горячо), і п. др. Лонгин Цегельський. Цей останній звисний із своєї красно-

річivosti цим разом як змістом так теж і Ціцеронською силою вимови перевищив усі свої дотеперішні тріумфи. Переплітали поодинокі бесіди продукції двох місцевих хорів, а то ім. Івана Котляревського під проводом п. Андрія Стисловського і хору «Думки» під батutoю Івана Атаманця. Закінчено віче відспіванням українського народнього гимну.

Прислали листи з оправданням відсутности в маніфестації Українців, сенатор Вандерберг з Вашингтону, посадник міста Дітройту Смит; бувший посадник і кандидат (певного вибору) Казенс, редактор др. Мишуга з Джерзи Ситі і місцевий український священник о. Лев Сембратович котрий лежав хорий. Їх листи прочитано при оплесках вічевиків. Віче закінчилось коло третьої години сполудня, однодушним ухваленням резолюцій проти большевицького режиму на Україні.

Всі американські і чужомовні часописи Дітройту ломістили фотографії походу, деякі з дуже підхлібними і почуваючими замітками про Україну та патріотизм дітройтських Українців.

Америка. 1933. 9 листопада. № 131. С. 1.

№ 144

В ДОПОМОГУ ГОЛОДНИМ НА УКРАЇНІ

*Представники різних церков і на-
родностей приготвляють під проводом
Кардинала д-ра Інніцера, допомогу на раху-
нок голодуючих на радянській Україні.*

Два місяці тому появився заклик Кардинала д-ра Інніцера, яким цей високий достойник церкви і улюбленець Відня звернув увагу світу на голодові страхиття в Советськiм Союзi, зокрема на Великій Україні. Це була перша проба яка мала, так сказати, перевірити, чи в той час загального горя і притуплення людських почувань взагалі можлива якась ширша і глибша гуманна акція.

Почин був сміливий. Він виходив із Відня, міста щоправда найкращої минувшини та найвизначнішого культурного осередка Середущої Європи, але тепер, силою обставин лише центра політично малої і слабкої держави. До того заклик порушував справу, яка безпосередно торкалась найбільшої держави Європи — Советського Союзу, який цілою силою своїх дипломатичних впливів протиставився початому ділу, заперечуючи зовсім голод на Україні. Але Кардиналове слово не прогомніло даремно. Воно тисячним відгомоном понеслось по світу та потрясло сумлінням людей доброї волі. Тисячі листів, добровільних жертв та особистих заяв симпатій для зворушливого чину, з усіх усюдів напливали на руки Кардинала.

Згідно з наміченим планом повстав окремий між-конфесійний і понаднаціональний комітет для рятунку голодних у Советському Союзі. Зібралися в архієпископській палаті достойники церкви та представники різних віроісповідань, заступники десяти різних національних груп, щоб початій акції надати практичного змісту.

Збори отворив кардинал, др. Інніцер короткою промовою, в якій навязуючи до свого останнього заклику, ще раз підкреслив конечність збірної акції для голодних на радянській Україні і Кубані. Вісти, говорив Кардинал, про страхіття голоду на цих землях, без огляду на заперечення потвердились численними новими автентичними листами і звітами самовидців. Можна лякатися що найблища зима і переднівок принесуть новий годод і хвиля масової голодової смерти з весною повернеться.

Кардинал відчитав один лист з околиці Одеси, з минулого місяця, де описана страшна нужда населення. Хоча жнива, люди не мають хліба і годуються, як довго природа дозволяє, ріжного роду травами та зіллям. Життя мільонів людей загрожене, якщо в найблищих місяцях не прийде відповідна поміч. Кардинал заявив що планована акція рятунку не має нічого спільного з політикою і є ділом наскрізь гуманітарним.

Після Кардинала забрав слово парох св. Варвари о. канонік др. Мирон Горникевич. Він в першу чергу дякував Кардиналові за його почин що найшов відгук не тільки серед безпосередно заінтересованих Українців,

але й цілого світу. Др. Грникевич відчитав теж уривки листів з України, які порушили присутних достойників.

Після промов представника інших віроісповідань подав генеральний секретар Європейського Конгресу Національностей др. Евалд Амменде короткий ядерний огляд дотеперішнього стану голодової ктастрофи в Советському Союзі.

Після того склали під проводом кардинала дра Інніцера міжконфесійний і понаднаціональний комітет допомоги голодним у Советському Союзі, якого головне діловодство перебрали почесно заступник голови Австрійського Червоного Хреста Рідолф Мітлнепер і генеральний секретар др. Евалд Амменде.

Вкінці рішили звернутись до публичної опінії з таким закликом:

Зібрані нині відпоручники різних віроісповідань для заснування міжконфесійного і наднаціонального комітету підмоги, приєднуються до заклику кардинала дра Інніцера у справі помочі загроженим голодовою смертю мешканця Советського Союзу. З огляду на страшну нужду, яка й після жнив обхопила великі простори Союзу, звертаються вони до світу, з покликом по змозі сил допомогти жертвам. Треба рішуче протидіяти тому, щоби в той час коли у різних частинах світу населення не знає що робити з надміром збіжа мешканці Великої України і Кубані та інших частин Советського Союзу масово гинули з голоду. Негайно чування і любови ближнього...

Америка. 1933. 9 листопада. № 131. С. 2.

№ 145

І В 1922 РОЦІ БУЛО ЛЮДОЇДСТВО З ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ

Як відомо був великий голод на Україні зимою з 1921 на 1922 рік, через неврожай з причини посухи. То був великий голод, хоч не такий страшний як минулої зими, через ограблення народу з усіх засобів поживи. Однак й тоді, тому більше як 11 літ, через страшну голоднечу і масову смертність людей було на Україні людоїдство.

Український письменник Сергій Єфремів подав був своїй праці п. з. «Без хліба» з книжки в російській мові п. з. «О голоде» яку видано в Харкові. В 1922 році під редакцією професора К. Н. Георгієвського, дра В. М. Когана і професора А. В. Палладіна, таке: «Всі факти канібальства (людоїдства) стверджені актами лікарів або осіб медичного персоналу і вони не підлягають жадному сумнівови». Нема сумніву що вчасі небувалої в історії України голоднечі з минулої зими і весни, там стверджено ще далеко більше випадків людоїдства.

Америка. 1933. 11 листопада. № 132. С. 1.

№ 146

ЧЕКА НА УКРАЇНІ РОЗСТРІЛЮЄ СЕЛЯН

Як повідомляють з Москви, на радянській Україні Чека видала кілька смертних присудів на членів рільних «колективів», обвинувачених в саботажах і крадіжках збіжжя.

В Новомосковську у Катеринославській губернії, засудили на смерть двох селян Пігура, батька й сина, на кару смерті. Оба належали до комуністичної партії. Разом з ними з суджені 10 селян на тяжку в'язницю з 3 до 10 років.

Америка. 1933. 11 листопада. № 132. С. 1.

«МОСКВА В НЕЧУВАНИЙ СПОСІБ ВИЛЮДНИЛА ЦІЛУ УКРАЇНУ»

Так пише кореспондент варшавського денника «Курер Варшавскі» Е. Ерго в дописі з Москви.

В його дописі в «Курері Варшавскім» з 23 жовтня, 1933 читаємо: «Цьогорічні жнива вийшли в Росії знаменито (автор вживає слово «Росія» в державному розумінні і — певне під впливом московської преси — поруч із терміном «Україна» пише про «південь Росії»). Згідно з віродостойними обрахунками зібрано з 1 гектара пшениці й жита на 50 відсотків більше ніж у минулому році. Ця обставина викликала надійні настрої, яких відгуки швидко продістались на сторінки західної преси, перекреслюючи менше голосні, бо старанно закриті Москвою відгуки голодової катастрофи, яка спіткнула цього літа советську Україну й землі козацьких військ.

Тепер треба ствердити що цей оптимізм був передчасний. Показується що наслідки «соціалізації» хліборобства і цьогорічного голоду піткнули хліборобство України глибше ніж це передбачували найбільш неприхильні для Советів обсерватори російського життя. Навіть вони не думали що розклад рільничого організму України і Північного Кавказу станув так глибоко, що цьогорічні гарні жнива не закличуть розмірної поправи.

«Показується що більш оправданий був песимістичний підхід до ситуації, Про це свідчать комунікати комісаріату хліборобства в Харкові, що торкаються ходу цьогорічних осінніх засівів на Україні. З тих комунікатів віє гроза надтягаючої нової катастрофи.

Числа у тих повідомленнях свідчать про те, що Україна вступила в період довготриваючої господарської депресії, яка засуджує той квітучий колись край майже на цілковиту руїну. Досить сказати що до 1 жовтня ц. р. закінчено на советській Україні сівбу збіжжя ледви на 6 мільйонах гектарів, цебто на половині того простору, який був прелімінований у цьогорічних засівах збіжжя. «Це заповідь неминучої голодової катастрофи, яка піткне в 1934 році советську Україну в далеко більший мірі ніж в цьому році.

Причини тієї ситуації загально відом. Вони в'яжуться із «славним» досвідом «колективізації», перед наслідками якого перестрігали Сталіна. Кагановича й інших володарів Советського Союзу не лише «буржуазні» критики комун устрою, але перестерігала також їх власна «права» опозиція. «Колективізація» унеможливила відповідне переведення сівби в 1932 році, спричинила голод у 1933 році, висможила направу на довший період часу, тому що знищила підстави хліборобства, і тепер довела до масової смертності, яка в нечуваний спосіб вилюднила цілу Україну».

До цього слід зазначити що вся польська преса у Польщі і навіть поза Польщею досі мовчала про голо-

дову катастрофу на радянській Україні. Це мав бути знак приязни і братерства Поляків у відношенні до большевицької Москви. Москва за це відплачувадась такимисами ознаками приязни і братерства у відношенні до уряду Пілсудського і його Польщі.

Аж ось кореспондент денника «Курер Варшавскі» що підписується Е. Ерго, в дописі з Москви вперше проломив ту мовчанку. Це замітне теж тому що «Курер Варшавскі» підпирає політику Пілсудського і можна ту газету причислити до органів його групи, цебто до тієї польської опінії що будує свої надії на большевицькій Москві. Як газета групи Пілсудського, так сильно заприязненої з Москвою, поважилась написати правду про жахливу голоднечу на радянській Україні, так це найкращий доказ що вже й польська урядова група далі соромиться мовчати про те що сталося і що чекає радянську Україну в надходячу зиму.

Америка. 1933. 11 листопада. № 132. С. 2.

№ 148

ЯК АМЕРИКА ГОДУВАЛА УКРАЇНУ ВЧАСІ ГОЛОДУ ТОМУ 11 ЛІТ

На Україні та в Кримі годуванням голодних займалися тоді Нансенівська організація, АРА (Американ Ріліф Адміністрейшен) та інші чужоземні організації. Одна АРА на 1 липня 1922 годувала в 4 українських губерніях 576 000 голодних.

Крім того АРА організувала шпиталі, амбулаторії, інтернати та притулки для дітей, а в університетських містах відкривала їдальні для студентства. Так наприклад, в одній Одесі лише протягом двох місяців АРА видала в студентській їдальні 167 496 обідів. Пожертви були не лише грошеві але й натурою. Чужоземні організації жертвували тоді голодним у советських релубліках 26 мільонів пудів різних продуктів, в тім числі 60 відсотків зерна. Щодо грошової збірки то лише через представництво Російського Товариства Червоного Хреста в Америці, від жовтня 1921, по 3 серпня 1922, голодним в советських републіках будо зібрано на допомогу ликах 862 907 долярів.

Хоч як значна була чужоземна допомога, всеж її не вистачало, нате щоб нагодувати всіх голодних. Так з числа 1 862 579 голодних дітей які обчислено тоді в п'ятьох українських губерніях, годувалося лише 943 481, цебто половину.

Отож не диво що ті голодні, які були позбавлені пайка, змушені буди задовольняти свій годод ріжними харчевими сурогатами й навіть доходити до канібальства (людодїдства).

Тому 11 літ голод на Україні це був такий страшний як в минулім півроці і як знову заповідається на зиму.

Але тоді було більше крику в американській і світовій пресі і тому Америка допомгла. Тепер же світ радше ставиться байдуже до всього що діється в советській тюрмі народів, дарма що в часі як під Соведами вимирають мільйони людей з голоду, у світі гниють мільйони тон збіжа.

Америка. 1933. 11 листопада. № 132. С. 2.

№ 149

ЦЕРКВА ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В МОЛИТВІ ЗА ВЕЛИКУ УКРАЇНУ

Послання Українського Греко-католицького Єпископату Галицької Провінції.

АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ, Божою Милістю і Благословенням Святого Апостольського Престолу Митрополит Галицький, Архiepіскоп Львівський, Єпископ Камянця Подільського,

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН, Божою Милістю і Благословенням Святого Апостольського Престолу Єпископ Станіславівський,

ЙОСАФАТ КОЦИЛОВСЬКИЙ, Божою Милістю і Благословенням Святого Апостольського Престолу Єпископ Перемиський, Самбірський і Сяніцький,

ГРИГОРІЙ ЛАКОТА, Божою Милістю і Благословенням Святого Апостольського Престолу Єпископ тит. Данійський, Помічник Перемиський,

ІВАН ЛЯТИШЕВСЬКИЙ, Божою Милістю і Благословенням Святого Апостольського Престолу Єпископ тит. Ададейський, Помічник Станіславівський,

ІВАН БУЧКО, Божою Милістю і Благословенням Святого Апостольського Престолу Єпископ тит. Кадоєнський, Помічник Львівський.

Всечесному Духовенству і вірним Божий мир та Архиєрейське благословення

Протестуючи недавно проті злочинів большевицької владі на Придніпрянській Україні, передівсім проти злочинів доконаних на сільському населенні — Ми спільним писмом заохочували Вас до посту, жалоби, молитви, до добрих діл для випрошення з неба Божого милосердя, для страждучих і умираючих з голоду наших братів.

Ціле українське громадянство нашого краю послухало Нашого зазиву і Комітет Ратунку України установив після порозуміння з Нами на 29 жовтня — день національної жалоби і протесту з проханням торжественних богослужень і відповідних проповідей на цей день.

Ідучи назустріч бажанню Комітету, відзиваємося знову цим спільним посланням до вірних Нашої Церковної Провінції Відзиваємося спільним посланням до всіх щоби всіх зеднати у любові для наших терплячих братів. Йде про ратування нашого народу. Мусимо бути злучені любовю до того народу, Христовою любовю в одно. Ця любов розтягається далеко поза границі Нашої Церковної Провінції й обіймає всіх Українців поза ними всіх терплячих, кривджених і вбогих.

Вона обіймає і всіх незєдинених наших братів що не мають великого щастя належати до вселюдної Церкви, до того Христом установленого, а по цілому світі розсіяного всесвітнього братства любови.

Наша любов звертається з особливим спочуттям і глибоким болем до тих, що там за кордонами терплять жахливі муки і вмирають з голоду. На вид того що там

діється, дрож жаху і спочуття переходить майже ціле людство. Але те загально спочуття не ратує голодуючих. Людська поміч при найліпшій волі мало може вдіяти супроти страшної руїни. Ми є майже безсильні свідки нечуваних і небувалих подій.

Всежтаки з великою вдячністю мусимо на цьому місці згадати ті спочування нашої неволі із сторони численних людей і народів, викликані Нашим першим писмом. З особливою вдячністю витаємо започатковану віденським Кардиналом Архиепископом Теодором Інніцером акцію для рятування України через створення у Відні інтернаціонального, міжконфесійного комітету.

А понад усе віра кріпить нас обітницею що можемо упросити з неба Божого милосердя. Віра кріпить нас обітницею тріумфу правди і справедливости. Ми віримо й надіємося що «Воскресне Бог і розсиплються вороги Його і втікатимуть від лиця Його. Як щезає дим так і щезнуть, як тоне віск від огня. Так погинуть грішники від лиця Божого, а праведники звеселяться».

Першим нашим писмом Ми взивали Вас взагалі до молитви, жалоби й покути, а сього дня вертаємось до того самого та запоряджуємо, щоби в неділю 29 жовтня — в день коли святкуємо празник Христового Царства — відбулися по всіх церквах торжественні богослуження, при яких буде відчитане це Наше писмо з відповідними поясненнями. Притім додаємо ще усильну раду покутних діл, посту, сповіди й милостині. Від травня відбуваються по парохіях торжества, при яких українська з молодь прирікає Христови Цареві досмертну вірність. В надії що та

посвята Христови обійме всю нашу молодь — особливим покликом звертаємось до неї.

«Много може молитва праведного» — каже св. апостол Яків. Ми тим словом звертаємось до Тебе, Українська Католицька Молоде:

Багато може молитва невинних і чистих сердець. Прирікаючи Христови-Цареві в день Його празника на ціле життя вірність і послух, памятай про тих що конуючи в болях, не мають потіхи молитви св. Тайн і християнського похорону. Ви, невинні душі молодих, приймайте на себе хоч малу частину їх терпінь, своєю покутою й молитвами сплатіть справедливості Божій за них. Такий закон Церкви — Христового тіла: як Христос муками і смертю заплатив за наші провини, так і ми одні за одних можемо терпіти, надолжувати, жертвувати своє життя та тим прискішувати кінцеву славу перемогу Христа.

Благодать Господа Нашого Ісуса Христа і любов Бога Отця і причастя Святого Духа най буде з усіма вами.

Дано у Львові, Станиславові й Перемишлі, дня 17, жовтня Ювілейного року 1933.

*АНДРЕЙ, Митрополит,
ЙОСАФАТ, Епископ,
ІВАН, Еп. пом. стан,
ГРИГОРІЙ, Епископ,
ІВАН, Еп. пом. львів,
ГРИГОРІЙ, Еп. пом. перем.
Америка. 1933. 11 листопада. № 132. С. 2.*

№ 150

УКРАЇНЦІ ДО БЕЛГІЙЦІВ З ПРИВОДУ ГОЛОВОЇ КАТАСТРОФИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Український Комітет Допомоги Голодуючим на Україні й Кубані з осідком в Белгії видав апель до Белгійців і белгійських гуманітарних установ під, заголовком: «С. О. С. поневоленої вмираючої України», прохаючи негайної допомоги.

Цей апель із спеціальним проханням доручено кардиналові Ван Руї, архієпископові Малінському; він був надрукований у пресі всіх головних міст Белгії. Як наслідок появилися прегарні статті белгійських авторів, у яких висловлювалося співчуття до страждань України, визнання необхідности в допомозі для неї та кінця московського панування. Апель зробив взагалі велике вражіння. Наспіли навіть грошеві жертви від окремих Белгійців.

Комітет розіслав більший до кумент «Генеза голоду на Україні», зложений на підставі зізнань утікачів та листів від тих що не змогли втікти. Поміщено там відозви та апелі українського єпископату, уряду У. Н. Р. та інші.

Комітет видає також свій комунікат для преси й політичних чинників. Перше видання того комунікату повністю вмістив на своїх сторінках великий ілю-

стрований тижневик у Брукселі Soirees в частині під наголовком «Ерріо у Соведах», поміж світлинами з побуту Ерріо на Україні. Судячи по характері й кількості статей і заміток у белгійській пресі про голод на Україні, белгійська опінія свідомо страждань України і співчуває їй.

Америка. 1933. 14 листопада. № 133. С. 1.

№ 151

ЗАПОВІДАЄТЬСЯ ВЕЛИКИЙ ПОХІД В НЬО ЙОРКУ

Повідомляють нас з Нью Йорку що український похід для протесту проти виголодження радянської України Москвою, заповідається дуже гарно. Не тільки велика українська громада в Нью Йорку, але й усі довколичні громади візьмуть зорганізовану участь у поході. Як відомо, похід буде в суботу, 18-го ц. м. і зачнеться в 10 годині рано з Вашингтон Сквер при 4-тій улиці і 5-тій евені, звідки перейде на північ, до 67-мої улиці на масове віче.

Америка. 1933. 16 листопада. № 134. С. 1.

№ 152

**УКРАЇНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ
ЗАСУДЖУЮТЬ СОВЕТІВ***

Заявивши, що російська радянська влада «умисно мордує голодом українське населення» та що голодуючи українці були змушені вдаватися до канібалізму, комітет протесту Об'єднаних українських товариств Нью-Йорка та околиць оголосив вчора, що в суботу відбудеться протестна демонстрація.

Організація буде спонсорувати парад та збори тут, щоб протестувати проти визнання Америкою Радянської Росії «без конкретного вирішення українського питання».

За ствердженням комітету, у минулому році в Радянській Україні загинуло від голоду понад 4 000 000 людей, додаючи, що «багато мільйонів все ще страждають від голоду та хвороб, їм відмовлено у праві на поклоніння своєму Богу».

В анонсі заходу читаємо:

«Українці по всьому світу звинувачують російську радянську владу у свідомому вимордуванні українського населення шляхом знищення всього українського народу. Ми закликаємо всіх наших друзів приєднатися до нас у проханні до Уряду Сполучених Штатів та нашого видатного Президента відмовитися

*Переклад із англійської мови «Ukrainian societies denounce Soviet»
О. Компанійця.

вступати в будь-які відносини з Радянською Росією, поки не буде припинено жахливі радянські методи знищення живого народу та повністю гарантовано громадянські свободи всім народам».

Демонстрація розпочнеться на Вашингтон Сквер і пройде до Центрального оперного будинку на Східній 67-й вулиці, де відбудеться віче.

Америка. 1933. 16 листопада. № 134. С. 1.

№ 153

ЗУСТРІЧ ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ БІЛЬШОВИЦЬКОГО ПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

*З українського протестанційного
походу в Дітройт, Мишиген*

Як відомо, дня 4 листопада відбувся великий демонстраційний похід Українців для протесту проти Москви яка упланованим голодом замордувала на радянській Україні 6 000 000 людей, а 9 000 000 прогнала з рідної землі в Московщину.

На цій знімці їдуть на конях українські кубанські козаки на чолі походу, Український прапор держить кубанський козак сотник Яків Бабенко, відомий також Українцям у Філадельфії. Наші браття кубанські козаки, нащадки Запорозжців, таксамо відчують біль рідної землі як і всі Українці, бо їх братів і сестер на Кубані Москва відриває від рідної землі і їх рідних хат та гонить кнутами і кулеметами в північну Московщину і в далеку Сибір, а на їх землю насилає московських заволок.

Америка. 1933. 16 листопада. № 134. С. 4.

Вони були лідерами параду українців у Вейні

Надано Detroit Free Press

ПРИХОДИТЬ ЩЕ СТРАШНІША ЗИМА НА УКРАЇНІ

В кореспонденції п. з. «Збіжевий советський податок вважають за причину злиднів селян» у щоденнику «Дейлі Стар» Торонто, Онтеріо (Канада) з 13 листопада, пише кореспондент того часопису Пієр Ван Пассен з Києва, 25 жовтня, таке:

«Не зважаючи на врожай цього року «російське» населення стоїть перед дальшим роком великих злиднів. Старі селяни що пережили голод минулої зими, певні що перед ними стоїть нова мука, «ще страшніша», минулого року. Деякі відповідальні члени комуністичної партії, запевнившись що ніхто не підслухує, признають що нстан голоду рішучо неминучий в сезоні 1933 – 1934.

Причиною цього чудовища, голоду серед достатку, є спосіб, в який уряд збирає збіжевий податок. Рішучо заобогато забирають, щоб лишити сільським околицям на Україні на життя. Протести нічого не помагають.

«Високі урядовці комуністичної партії на Україні, які зібрались на відвагу і посміли сказати, що нова система збирання збіжа руйнує селян і допроваджує їх до злиднів та голоду, просто тратять свої становища. Заславський, Карачевський і Рибак — це імена на устах кожного в Києві. Це три урядовці що наражуючи своє життя, повідомили Москву про руїницькі способи зби-

рання збіжа. За це усунули їх із становищ і обвинили що вони «троцкісти» та «контр-революціонери». За ними пішли хмари менших урядовців. Десятки тисяч членів, викинено з комуністичної партії на Україні на приказ автократів з Москви на протязі кількох останніх тижнів. Обвинувачення проти них можна означити коротко одним словом критикували. Налякані виглядами на другу зиму голоду, вони поважались сумніватися про правильність способів збирання збіжа.

План з гачком

Як недобронадійні селяни, це ті що не є у «колективах», увесь час побоювалися, новий многонадійний декрет цього року має в собі гачок. Гачка не видно було, поки збирачі, не прибули на місце. Декрет говорить про збирання означеного податку, коло 30 процент збору. Це лишало б селянам 70 процент збору для їх власного ужитку і на насіння. Надвишку вони мали б продавати на відкритім ринку. Оповіщення цих нових умов минулої весни викликало почування кразих надій які скріплювала преса та заява Сталіна що дні злиднів селян вже минули.

Тепер коли урядові збирання збіжа є в повнім розмаху, показується, що декрет не лишає селянам 70 процент збіжа, тільки двацять, п'ятнацять, десять і п'ять процент, або і зовсім нічого, як де в яким окрузі. Збирачі беруть на увагу, скільки дійсно зародило збіжа. Вони держаться планів посіву які були уложені вже давненько в канцеларіях збіжевого тросту. В мно-

гих округах багато менше засіяно, аніж урядово плановано, одначе обчислення збору всеодно мають бути виконані, а це відбивається на селянах.

Уряд винусь куркулів

Уряд складає вину за різницю між обчисленням, скільки родитися збіжа, а скільки дійсно вродилося, на ворогів уряду, куркулів та шкідників. Тих людей обвинувачується що вони нароком сіяли менше ніж уряд сподівався.

На ділі в багато околицях селяни повимирали від голоду, а оставші були заслабі щоб засіяти поля. Всетаки збирачі вимагають щоб їм дати таку скількість збіжа, якби кожний акер землі зародив стільки скільки йому приписано в обчисленнях.

«Що вже селянин вважав за своє, яким може розпорядитись по своїй волі, забирають знов урядові збирачі які виконують декрет буквально. Тому що збирачі найзавзятіші члени партії а член партії бачить в кождім селянині явного або тайного ворога уряду, то можна собі уявити що йому не показують багато лагідности при збиранні збіжа.

Селяни втікають із сіл

Тут треба додати що «колективні» господарства не роблять виїмки. Відтам також беруть податок на основі того, скільки мало бути засіяно, а не на основі того, скільки в дійсности зібрано.

«Один член партії що заслугує на довіря, старий революціонер з Москви, котрий за царя сидів 20 літ в тюрмі і звідав кожду частину України, як урядовий інспектор господарств, сказав мені що з причини безпощадного забирани на збіжа багато «колективних» господарств опустіло, бо робітники полишали їх з огірченням.

«Є села де не остало ані одної живої душі», — сказав він. «Всі доми порожні», цей вислів повторило мені кілька інших, про слово яких не маю причини сумніватися. «З другої сторони, урядники на питання відповідають що все іде чудово і цілком згідно з планом, Виходити із запереченнями, на підставі особистих спостережень, або на основі слів людей які повинні знати що кажуть або повторювати темні поголоски, значить наражатись на підозріння. «Наші вороги працюють над затроєнням публичної опінії» — говориться.

«Та який би не був погляд урядовців, факт остає фактом що селяни певні що засоби які лишаться їм після заплачення податків та звороту давніших позичок, цілком не вистарчать їм на надходячу зиму, А що вони не говорять цього на жарт доказує факт що вже зачалась нова мандрівка десятків тисяй людей з сіл до міст, Коли уряд не припинить напливу, сільські округи лишаться без людей в зимі і на весні і кампанія засівів знову лишиться позаду плану».

Америка. 1933. 25 листопада. № 139. С. 1.

ЯК ЗБІДНІЛА ТЕПЕР РАДЯНСЬКА УКРАЇНА

(З Українського Бюро в Лондоні)

В попередніх звідомленнях подали ми дальші витяги з англійської преси про положення на радянській Україні, з яких слідно що радянська влада всіми способами старається переконати світ що небезпека голоду проминула. В тому дусі мусять писати й кореспонденти англійської преси, бо в противному разі не одержать дозволу на перебування в Советах.

Для ознайомлення українського загалу з такими повідомленнями подаємо одну телеграму яку вислала агенція Бритиш Юнайтед Пресс з Москви, дня 1 листопада ц. р. Телеграма має заголовок «Число худоби в Советах впало на половину в порівнанні до року 1929».

«Худоба й вівці — подає телеграма — вигибають тисячами в «голодових полосах» Советів, на Україні, Північному Кавказі, Нижній Волзі та Козакстані, на землях де голод зібрав жахливі жнива в людському життю, минулої зими.

«Советські урядові круги обчислюють що смертність в тих колицях, з причини браку засобів поживи минулої зими, ще цей весни досягла 10 відсотків всього населення. Не всі смертні випадки були спричинені безпосередно голодом. В більшості це були смерти спричинені тифом та іншими хворобами як наслідок голодування.

Безнастанне зменьшування живого інвентаря це одна з найбільших перепон у поправленні життєвих обставин.

Які дійсні статистичні дані про живий інвентар краю — це майже державна тайна. Але все-таки світ знає що Українська Радянська Республіка втратила від 1929 року приблизно половину своїх коний, коров і безрог і три-четвертини всіх овець які мала. Можна сміло сказати що й інші землі як Північний Кавказ і Козакстан, стоять не краще від України і що решта земель у порівнанні до 1929 року також втратила багато із своєї худоби.

«Дуже важною являється обіцянка держави дати до розпорядження селянам мільон телят.

«Советська влада робила розпучливі заходи щоб закрити перед світом брак поживи який давався дуже відчувати, і щойно тепер, коли вдалось опанувати положення, виходять факти на світло денне.

«Чужинним кореспондентам було заборонено відвідувати Україну і Північний Кавказ і щойно у вересні цей наказ скасований. По селах де панував голод і зневіра, тепер є чим голод заспокоїти і панує надія. Хоч селяни, у порівнанні до західно-європейського мірила все ще є страшенно бідними, але все-таки мають запевнену деяку кількість хліба на прожиття. В порівнанні до минулого року це можна назвати «добробутом».

Як цей «добробут» виглядає в дійсности, можна собі уявити. Є ознаки що з першими морозами марево голоду вирине ще в страшнішому вигляді аніж дотепер.

Америка. 1933. 25 листопада. № 139. С. 2.

ЛОНДОНСЬКИЙ ДЕННИК ПОДАЄ ЗІЗНАННЯ ЖІНКИ ЩО ВТІКЛА ІЗ СОВЕТСЬКОГО СОЮЗУ, ЯК ГОЛОДНИЙ ЧОЛОВІК УБИВ ЇЇ МАТІР І ЗІВ

ЛОНДОН, 8 листопада (Кореспонденція Українського Бюро). Лондонський денник Морнинг Повст з дня 6 листопада помістив зізнання жінки яка недавно втікла із Советів і яка при свідках перед послом до англійського парламенту, п. Валдроном Смитерсом, оповіла свої переживання. Ці зізнання дуже різнять-ся від телеграм офіційних кореспондентів.

Подаємо уривки з тих зізнань:

«Округ в якому я жила ніколи не знав кріпацтва. Населення — російські селяни і кіргіські кочовики, були вільними людьми і не знали біди. Я особисто належала до одної з найбідніших родин, але за старої влади ніколи нічого нам не бракувало».

Дальше переповідає вона події коли до них прийшли большевики і як проти них повстало населення, як повстання большевики здавили. Два роки тому заведено в них «колективізацію» і відтоді почався голод. «Всюди можна було стрінути людей із страшно напухлими лицами від голоду що їх мучив. На дорогах валялись мерці. Ті що зайшли в міста, не мали права ставати міщанами і не могли найти змоги до вижиття.

Я сама чула що комуністи признають що вигинуло з голоду біля 75 відсотків Кіргізів.

«Від весни забракло муки, її вже це розділювали, а замість неї давали якийсь «ерзац», від якого діти хоріли. Ми мішали відпадки з фабрики крохмалю в якій я працювала, з травою і корінням що їх призбирували на полі і тим жили. Треба було містом тільки перейти-ся щоб бачити трупи тих що померли з голоду.

«Мою матір ще молоду жінку, убив чоловік що стояв на квартирі. Він зів части з неї. Влада не могла закрити цієї події (хоч вона звичайно все закриває) і того чоловіка взяли під суд. На велике невдоволення комуністичних суддів, які хотіли показати, що це тільки один такий випадок трапився, підсудний признався, що він цілу зиму жив людським мясом, щоб самому не вмерти з голоду.

«Я сама знаю десять випадків людоїдства які трапилися в нашому сусідстві. Один міліціант показував мені мішок в якому були рештки з дитини яку забито на їду. Ми боялись оставляти самих дітей на улиці, щоб вони не пропали. Оголошувано багато випадків що дітей заманювано в відлюдні місця, щоб їх там убити і зісти.

«Я все казала що в Москві справи мають-ся далеко краще і що там можна дістати хліба, але відтіля викидають всіх хто приходить з провінції. Я втікла в той час коли більша часть жнив вже була покінчена. Всі проклинають тих що стоять на верху влади, бо всі знають що це вони причиною тих страждань що їх переходить нарід».

Америка. 1933. 25 листопада. № 139. С. 2.

Навіть в Києві арештували 150 осіб за людоїдство

Швейцарський французький денник із Женеви, Журнал де Женев, у виданні з 3 листопада, приніс нову передовицю про економічний стан у Сове­тах на підставі різних джерел.

Ця стаття добре ознайомленого журналіста користує в першій мірі з інформації самої большевицької преси, де сям-там цензура мимохіть пропускає переважливі подробиці. Одночасно пригадує вона свіжі враження Англійця Малжеріджа, друковані в лондонському, Морнинг Повст, котрий провів 8 місяців у Москві і на Україні і мав свободу рухів, бо його вважали «своїм», прихильником советського режиму. Крім цього цінні дані дав економічний знавець при німецькій амбасаді в Москві, Шіллер.

Від січня, 1932 р. селяни зарізали 87 мільйонів штук худоби щоб заспокоїти голод. Скільки коней зменшилась наполовину; трактори постачають усього силу на 2 мільйони парових коней, але після кількох місяців усі псуються і нема чим обробляти землю.

Дня 9 грудня, 1932, «Правда» з Москви писала: «Не треба статистики, досить поглянути на такі наші родючі землі як Дон і Кубань — покриті буряном, щоби зрозуміти, що справа прохарчування став таксамо страшна як у 1921 р.».

Згаданий женеvський денник наводить жахливі листи приватних осіб з різних кінців Советського Союзу. Довідуємося з тієї статті що в Києві заарештували 150 осіб за людоїдство; що в Харкові люди з голоду па­дуть на улиці, що в селах в околиці Дніпрельстану 4 000 людей померло з голоду.

Шіллер твердить що у Краснодарі з 330 000 мешканців 40 000 вмерло з голоду; у Ставрополі: з 140 000 померло 90 000; у селі Дмитрієвське: з 6 000 людей лишилося 2 000; у селі Ілівське з 3 000 осталося 1 500.

Американський журналіст Ланг, що був на Україні в жовтні 1933, місяць після жнив, зіявив, що не бачив ніде ознак зменшення голоду.

Зате Правда в числі з дня 20 жовтня поміщує цілу сторінку про голод у буржуазних країнах і пише так: «На кістках мільйонів винищених і виголоднілих селян, капіталізм пробує врятувати себе над прогалиною кризи».

Америка. 1933. 25 листопада. № 139. С. 4.

№ 158

ХЛІБ УМИРАЮЧИХ З ГОЛОДУ МОСКВА ВИВОЗИТЬ ЗА КОРДОН

Німецький денник з Берліна, Берзенцайтунг, у випуску із 11 листопада, 1933, потаку вістку: «Не зважаючи на заострення голодової кризи в Сове́тах що почалася ще у грудні 1932 року, советська влада виэкспортувала цього року значну скількість збі́жа в чужину.

«В порівнанні з попереднім роком той експорт звачно зменьшився. В перших девятьох місяцях 1933 року вивезено із Советів 771 422 тон збі́жа на суму 21 850 000 рублів. В томусамому часі минулого року вивезено було 1 101 908 тон збі́жа на суму 35 000 000 рублів.

При цім слід завважати що через форсовану державою хлібозаготовку в серпні цього року вивезено закордон далеко більшу скількість збі́жа, як в тому́ж місяці минулого року. Ця вістка хиба недвозначно підтверджує що Москва планово виголюджує Україну.

Дальше варта відмітити що в договорі про експорт пшениці, Москві призначено на вивіз 37 міліонів бушлів. Москва домагалась вищої цифри, але на це не погодилася Америка і поставила ту цифру як одну з передумов, щоб визнати Совети. Тут рішуча постава Америки помогла голодоючому населенню, а то Москва готова була би все вивезти за кордон.

Америка. 1933. 30 листопада. № 140. С. 1.

№ 159

ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКІ ФІЛЬВАРКИ

Про большевицькі фільварки, звані «колхозами», відомо вже що вони разом з грабунками уряду, привели голодову катастрофу.

«Колективізація» господарств у Сове́тах це був черговий «здобуток» «пролетарської» (читай: московської імперіялістичної) революції. Змонополізована партійно-комуністична преса щодня знотувала відсотки «сколективізованих» господарств, очевидно, замовчуючи про те, які фатальні наслідки мала ця «добровільна», під тиском партії, комсомолу» та відділів Чеки, «колективізація».

У тій пресі проскакували недвозначні вістки про головну господарську руїну села, про поголовне нищення худоби та реманенту, про заржавілі та поломані трактори, жниварки тощо. Передівсім сам так званий «колхозний апарат» був настільки поганий що в січні, 1933 сесія ЦВК постановила його скоротити та, «поліпшити його якість», а передівсім, зменьшити видатки на той апарат. З приводу того большевицька газета з Москви «Економическая Жизнь», ч. 237 з 14 жовтня, 1933 р. на ст. 1 подає кілька цікавих даних.

Читаємо там:

«В Західній області (Білорусі та Україні) та на Середній Волзі обходять розпорядки про найменші видатки трудоднів на кермівничі потреби».

Слідом за Одещиною та іншими областями України, масові рейди по перевірці скорочення видатків на управління в «колхозах» організувала Карагандинська обл. (Козакстан)». Переводиться перевірка кошторисів, установлення твердих штатів (платні) управляючого та обслужного персоналу та впорядкування його оплати на основі вказівок уряду».

«Осіб, що допустили перевищення видатків будуть притягати до судової відповідальності. «Ревкомісії» «колхозів», які не контролювали витрат трудоднів і грошей на потреби управління, повинні бути негайно перевибрані».

«Але в багатьох випадках місцеві органи навіть після прямих вказівок ЦКК-РКИ продовжують вперто недоцінювати цього найважливішого політичного діла. Нпр. Західне ОБЛЗУ зовсім не турбується тим що багато «колхозів» допускаються величезні перевитрати в оплаті керівничого та обслужного персоналу».

«У західній області велика плутаниця з оплатою управляючих часто-густо предсідники дрібних «колхозів» оплачуються більше ніж керманичі великих «колхозів» з більше складним ґаздівством».

«В Сінельников, районі (Дніпропетровщина — Катеринославщина) ще не ліквідована плутаниця з платою управляючого та обслужного апарату «колхозів», дарма що ЦКК-РКИ точно визначив виказ посад «колхозного» апарату».

«Низький відсоток витрат в сінельниковських «колхозах» на управління вийшов тому, що до керівничого апарату зараховували тільки тих, хто сидить у конторі, за «трудодні», зараховані обслужуючому персоналові, вважалися затраченими на продукційну працю. Тепер ідуть перерахунки і виявляється необхідність немало зайвих «апаратчиків» скоротити. Але райзо, погано помагає колгоспам, його робітники самі часто плутаються в елементарних питаннях».

У звязку з рішенням ЦКК-РКИ з 7 вересня недавно дано директиву перевести плату всіх предсідателів «колхозів» на «трудодні». Але ніхто в районах не знає, як це зробити, як зробити розрахунки предсідателями, що досі діставали грошеву плату».

В деяких районах ту постанову стараються навмисне оминати. Але найважливішою перешкодою для цього скорочення «правильного розпреділення прибутків у «колхозах», це — погана «постановка рахунку». І тут мовляв:

«Класово-ворожі елементи що пролазять на посади рахівників і табельщиків, огидно сплутують евіденцію праці ціллю дезорґанізувати роботу, підорвати довіря до великого господарства». «Роздутый у багатьох «колхозах» штат «бухгалтерії» далеко не завсіді забезпечує доброї якості евіденцію».

Словом усуди, навіть у рахівництві, де люди не навчились та не вміють добре рахувати, позалазили «класові вороги» різні конторшики, рахівники й та-

бельщики. Своєю канцеларійною роботою вони явно «дезорганізують роботу» в «колхозах» і «підривають довіря» до великого господарства. На основі поданих уваг не тяжко собі уявити не тільки систему управління, але й ціле господарювання в «колхозах», зокрема «розподіл продукції», який неможливо перевести через «заплутаність рахунків» і певно, через те, що «робітники самі погано допомагають «колхозам» і не рідко плутаються в елементарних питаннях», Так виглядає справа самого управління «колхозами».

Щож тоді думати пирі самі «колхозисти», про працю в них; про положення звичайних робітників буденної тяжкої, чорної праці; про наслідки їх праці. Безсумнісно, що все це, декуди гірше від самого апарату управління «колхозами». З поданих фактів цей висновок зробити не тяжко.

Т. М.

Америка. 1933. 2 грудня. № 141. С. 2.

№ 160

НЕДІЛЯ 24 ГРУДНЯ ДЕНЬ МОЛИТВИ Й МИЛОСЕРДЯ В АМЕРИЦІ — ДЛЯ БРАТІВ І СЕСТЕР НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

З приводу голоду на радянській Україні видав український католицький Єпископ, Преосвящений Кир Константин заповідання для священників у своїй Єпархії, а також і до своїх вірних щоб вони присвятили неділю, 24 грудня, 1933, на молитву та збірку в користь голодуючих наших братів на Великій Україні, що остає під большевицькою владою.

Священники мають в той день відправити відповідні молебні та виголосити проповіді і перевести збірки у своїх парохіях.

Збірки мають бути вислані до канцеларії Преосвященного Ординаріяту у Філадельфії. Цілий лист поміщений в «Єпархіяльних Вістях» за грудень, 1933.

Читаємо там:

З приводу голоду на радянській Україні

З донесень преси звісно Впр. і Всч. Отцям Духовним і всім нашим вірним про страшний допуст Божий, що спав на наших братів і сестер по крові і народности на Великій Україні, у виді страшного голоду, спричиненого безбожною та нелюдською політикою

большевиків з Москви. Наслідки безбожної політики большевиків відбиваються на нашій християнській, українській народі, на наших братах і сестрах по крові і народности, страшними фізичними терпіннями голоду і передчасною та болючою смертю мільйонів невинних одиниць — старців, дітей і дорослих, без розбору. Вважаємо нашим обов'язком як Пастиря Українців Католиків піднести і Наш голос та завізвати Вас, Дорогі Браття і Сестри, в ім'я Бога і Христа Спасителя нашого, поспішити на ратунок нашим голодуючим та з голоду вмираючим землякам.

Обов'язком християнським є «голодного накормити». Ніколи мабуть цей обов'язок не стояв перед нами в такій грозі та силі, як стоїть сьогодні, в обличчю факту, що мільйони наших братів і сестер на Україні конують голодовою смертю. Ходить тут про ратування мільйонів наших земляків від голодової смерті. Ходить про сповнення християнського милосердя.

Заходить саме Пилипівка час посту, та покаяння за гріхи. Милосерні вчинки є одним із засобів християнського покаяння за гріхи. Нехай же цей пістний час збудять у наших серцях милосердя та співчуття. Що вчинимо для голодуючих Христа Спасителя ради, те буде нам почислене за наші прогрішення перед лицем Всевишнього, Судді нашого.

Руководячись цими думками, вживаємо Вас усіх, Браття і Сестри, поспішити з помічю голодуючим на Україні та зараджуємо: Неділю, день 24 грудня, ц. р.

оголошуємо днем милосердя та помочі для голодуючих на Великій Україні. В ту неділю, дня 24, грудня ц. р. Впр. Всч. Отці парохі зволять відправити особливе богослуження (молебень) за голодуючих на Україні та спімнуть їх у своїх молитвах призпирестолі вчасі Служби Божої. У зв'язи з тим виголосять Впр. і Всч. Отці Парохі відповідну проповідь, у котрій зясуують безбожні та нелюдські вчинки большевиків і горячо завізвуть вірних до жертв на поміч голодуючим. Вкінці переведуть Впр. і Всч. Отці Парохі збірку в церкві чи в який інший спосіб, який на їх думку буде доцільний, ато з призначенням на голодуючих на Україні.

Зібрані датки переслати до Епископської Канцелярії, а Канцелярія вишле їх тою дорогою котра буде найвідповідніша, щоби жертви досягли тих для кого призначені, як найскорше і найпевніше. Памятаймо на слова Господа нашого Ісуса Христа, що все, що вчинимо для страждучих в Мого святе Ім'я, вчинимо для Нього і буде нам почислене у книзі нашого живота. Христа ради подайте ложку страви та кусень хліба тим, що голодні. Амінь.

Америка. 1933. 7 грудня. № 143. С. 1.

№ 161

СОВІТСКА МОСКВА МОРИТЬ УКРАЇНУ ГОЛОДОМ ДО СМЕРТІ *

КИЇВ, 25 жовтня.

Незважаючи на врожай цього року «російське» населення стоїть перед майбутнім роком великих злиднів. Старі селяни що пережили голод минулої зими, певні що на них чекає нова мука, ще страшніша, ніж минулого року. Деякі відповідальні члени комуністичної партії, переконавшись, що ніхто не підслуховує, признають що голод є неминучим в сезоні 1933 – 1934.

Причиною цього жаху, голоду серед достатку, є спосіб, в який уряд збирає збіжжевий податок. Протести нічого не помагають. Високі урядовці комуністичної партії на Україні, які відважились і посміли сказати, що нова система збирання збіжжя руйнує селян і приводить їх до злиднів та голоду, втрачають свої посади. Заславський, Карачевський і Рибак — це імена на устах кожного в Києві. Ці три урядовці, ризикуючи життям, повідомили Москву про руйнівні способи збирання збіжжя. За це усунули їх із становищ і звинуватили що вони «троцькісти» та «контр-революціонери».

За ними пішли безліч менших урядовців. Десятки тисяч членів виключено з комуністичної партії

*Переклад із англійської мови «Soviet Moscow starving Ukraine to death» О. Компанійця.

в Україні за наказом автократів з Москви протягом кількох останніх тижнів. Обвинувачення проти них можна означити коротко одним словом: критикували. Налякані перспективами другої голодної зими, вони наважались сумніватися про правильність способів збирання збіжжя.

Америка. 1933. 12 грудня. № 145. С. 2.

№ 162

**ПРОТЕСТ УКРАЇНЦІВ
У КИТАЙСЬКІЙ ДЕРЖАВІ
ПРОТИ МАСОВОГО ГОЛОДОВОГО
ДУШОГУБСТВА НА СОВЕТСЬКІЙ УКРАЇНІ**

Український тижневик «Манджурський Вістник з Харбіна», в Манджурії (нова Китайська монархія Манчуко під опікою Японії), повідомляє що в Харбіні в день протесту проти виголодження України комуністичною владою зєдналась уся тамошня наша колонія і гідно та грімко висловила свій протест.

Ранком 5 листопада відбулась в українській Свято-Покровській церкві Служба Божа і панахида за жертви насильства. Микола Труфанів, настоятель церкви, виголосив зворушливу проповідь, а біля церкви роздавали відозву що її видала згадана газета. Вечером того самого дня в Громадському Зібранні відбулось велике віче на якому виступив ряд бесідників, місцевих діячів.

Говорили Кулябко, Корецький, Самарський, Пиславський (Галичанин), др. Д. Барченко, Попович, Кушнарєнко, др. Мілько, Донченко, Гальченко, Пештич й інші. Дуже цікава була промова Поповича, що недавно втік із советського раю. Він оповів про жахливе положення українського селянства, про те що наше селянство вже свідомо добивається самостій-

ности, що воно вірить в кінцеву свою перемогу і що бажає чути від еміграції слово моральної підтримки. Прості слова Поповича що сам є селянином, зробили велике вражіння. Серед гостей були представники грузинської колонії, а Грузинська Громада міста Харбіна прислала спеціальний лист.

Америка. 1933. 14 грудня. № 146. С. 1.

ПОТВЕРДЖЕННЯ СТРАХІТЬ ГОЛОДУ НА УКРАЇНИ

НЮ ЙОРК, 11 грудня (Вл. кор.)

Місячний журнал «Нейшенс Бизнес» у своїм виданні за грудень, приносить довшу статтю Вайтинга Вилліамса, що відзначається студіями інформацій з першої руки. Коли він хотів пізнатися з думками своїх робітників в 1919 р. як був віцепрезидентом одної залізної фабрики у Клівленді, він надягнув робітничі «овероллз» і став за робітника, щоби все докладно пізнати.

Минулого липня він виїхав до Європи для розсліду, що думають робітники і ось написав статтю «Погляд Робітників в Європі?». Це властиво лист написаний до одного з друзів в Америці і цей лист видрукувано у згаданому журналі. Автор самий вернувся вже до Злучених Держав і тому щойно тепер лист видрукувано.

В частині про відносини в Сове́тах читаємо такі бючі інформації і завваги:

«В російській Питсбурщині, тобто в Донецькому кряжі на Україні, я відвідував фабрики й «колективні» господарства за допомогою перекладчиків, найманих урядом. Одначе я розмовляв по більшій частині з німецькими, французькими та американськими інженірами, урядовими представниками й експертами, що вже віддавна перебувають в Росії; із сотнями російських робітників (по німецьки) в задних вуличках

Харкова, столиці України з 850 000 населенням, а головно розмовляв я в тих самих вугільних і залізничних містечках які я відвідав в 1928 році.

Все те переконало мене:

А) Наслідком голоду померло останньої зими й весни повних 5 мільйонів людей.

1. Хоч в Америці це неймовірно, в Європі це загально звісне.
2. Всі чужинні обсерватори, що мешкають в Росії, подають число жертв з голоду вище ніж 5 000 000 з голодного 1921 року. Цей голод більше поширений. Його не зменшило \$ 70 000 000 виданих Америкою на порятунок в 1921 році. (Члени партії що їх нараховує 3 000 000 заперечують це нещастя і гніваються, за те як хтось помагає голодним).
3. Між собою дискутує вища російська класа, чи справді померло 15 мільйонів чи лише 10 мільйонів. Ніхто не знає: Лікарям на службі уряду вільно повідомити лише що смерть прийшла через «ослаблене серце» або «перевтому». Не виясненим остається великий зріст числа смерних випадків та зараженої туберкулами молоді.
4. Кореспондентам з Москви заборонено відвідувати останнього серпня ті округи, що я відвідував. Один звисний кореспондент (чи не Дуранті? — примітка перекладчика) висміював всі вісти про голод, а тепер довірочно допускає, що є «пять мільйонів».

5. Дві інші причини, чому Америка нічого не знає про відносини, такі: контролю армії заостри-ла недавно цензуру і ще більше замкнула уста; («Ми мешканці Ялти, не знали, чому наше мі-сточко нагло одного ранку було вичищено із жебраків вимираючих з голоду, аж в 11 годині побачили сотні чужинних туристів!»).
6. Я особисто бачив дітей та дорослих, як умирали з голоду. (Пізнати ло набренілих лицах).
7. «Моя донка померла з голоду якраз перед трома місяця ми».
8. «Кілько небіщиків з голоду бачили ви сьогодні, коли ви ішли до праці?» — так зачиналась роз-мова останньої зими в різних бюрах ранком. (В серпні ці бюро цілком опустошили, бо бюрові ро-бітники пішли помагати при збиранні «хліба»).
9. «В моїм селі, останньої зими, я бачив правильно ранком 25 трупів. Часто по 50. А при одній нагоді я нарахував їх сто! То так, бачите: Вони ідуть шу-кати чогось на прожиток і остаточно падають, заслабі, щоб устати — от так воно».
10. «Моя тітка утримувала себе і своїх двоє дітей при життю, тим що продавала один по однім свої золоті зуби. — «Я їх не потребу» — вона ка-зала нам — так довго як довго «казьонний» хліб усе буде вогкий в середині».
11. «Коли оцей полісмен зловить того хлопця то він буде мати повний вагон бездомних сиріт.

Його вивезуть далеко в глибину краю на отвер-те поле, щоби хлопці не могли вернути. То так, знаєте: останньої зими люди із села втікали до містечок з голоду. Щоби дати своїм дітям нагоду ратуватися, вони лишали їх в місті. Таких назби-ралось разом 18 000».

12. Так як у 1921 році вісти про людодства зачасти щоб їм не вірити. Тепер тим лекше повірити, коли купці продають на «вільному ринку» три кусні цукру, грудку цементу, два або три яйця, кусник мяса — все одною пригорщею відразу, бо нічого нема в припасі.

Б) Не зважаючи на матеріяльні і культуральні ося-ги, я думаю, що робітник в Донеччині стоїть гір-ше ніж в 1928 році. 1... 2... 3. Його більше прине-волюють до праці. Нинішня робітнича політика така: «Сьогодні працюй, а завтра мри з голоду». 4... 5. «Колиб моє заняття приносило мені і 2-4 рублі денно, то я всеодно згину з голоду». 6...7. Ми все голодні. Лише сильні побачать місяць квітень.

В) Нагода (для Советів) тепер менша ніж це до-пускають під примусом кореспонденти з Мо-скви. Сьогодні ціла Росія радується жнивими найліпшими на протязі 50 літ.

Одначе:

1. «Ще тому що тепер обмалъ сільських госпо-дарів» — як мені відповідали на запит, «чому

тільки «хліба» стоїть почорнілого на пни ще в серпні». Вони відповідали також, що «заслабі (до зібрання жнив), або «надто знеохочені», або «міські бюрові робітники мають замало досвіду (у збиранні хліба).

2. Чому селяни найголодніші? — Бо коли не доставлять державним урядовцям у віддалі 15 або 20 миль сто відсотків усього зібраного збіжа, може прийти відділ з машиновими крісами.
3. Одначе і «найліпше жниво» може принести голод, коли а) уряд буде експортувати забогато, на то щоби підтримати валюту або заграничний кредит для закупна машин; або б) забогато сховає на зиму до Воєнних Зббіжевих Шпихлірів; або думає в) що ще кілька мільонів померлих з голоду зможе переконати робітників по фабриках або сільських господарствах про потребу кооперації (з урядом).

Мій досвід в робітничій справі вказує що лише деякі роботодавці вміють зломити пасивний опір робітника. Отже я передбачую або більше «капіталістичну» систему трактування робітника або ще більші труднощі.

З малими пропусками перекладена тут ціла стаття Вилліамса. Її треба обережно перечитати з усіма цифрами і значками, щоби зрозуміти докладно, що на Україні діється і які вигляди на будучину.

Америка. 1933. 14 грудня. № 146. С. 2.

№ 164

УКРАЇНЦІ В БОЛГАРІЇ У СПРАВІ ГОЛОДУ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ

З ініціятити Управи Союзу Українських Організацій в Болгарії українська еміграція в Софії утворила ширший організаційний комітет обходу для національної жалоби під почесним головуванням П. С. Чілінгірова. В справі цієї акції розіслано обіжники і поручення провінціональним українським організаціям приєднатися до спільної всеукраїнської протестаційно-допомогової акції голодуючій Україні й Кубані.

В кількох болгарських щоденниках («Мир», «Слово», «Македония», Болгарска Независимостъ й інших) поміщено апель розуму і сумління цивілізованого світу та кілька статтей у справі голоду на Великій Україні, що викликало велике вражіння не лише серед української еміграції, а й серед болгарського народу.

Заворушилися й тутешні «малороси» недобитки бувшої армії «Юга Рассеї», які, щоб не відстати, заснували й собі «Русскій Комітет помочи голодним на Украине» під головуванням митрополита Стефана, який подібну акцію допомоги задумав перевести 7 листопада цього року. Наші «малороси» трохи спізнилися, бо акція започаткована С. У. О. в Болгарії, дала вже свої позитивні наслідки. Софія, Пловдів, Відинь в день національної жалоби (29 жовтня) неvspали.

Можна припускати, що й по інших осередках української еміграції його гідно святкували, але відомости про хід свята ще не переслали. До Пловдіва виїздив з Софії професор Паращук, який відбув у пловдивській Українській Громаді протестне зібрання, в якому взяли участь також Кубанці й Терці та де ухвалено відповідні протестні резолюції.

Щож торкається Софії, то тут цей день виглядав так:

По Службі Божій в церкві св. Кирила і Методія відслужено панахиду за померлих від голоду на Великій Україні. Панахиду служило двох болгарських священиків з яких настоятель виголосив до зібраного громадянства пречулу проповідь на тему дня.

Після цього відбулося протестаційне віче, на якому ухвалено відповідні резолюції. Віче відкрив почесний голова Комітету п. С. Чілінгіров (відомий болгарський письменник), який у своїй глибоко майстерній чулій промові порівняв долю українського населення з долею братнього нам болгарського народу Добруджі і Македонії. Кінчаючи він висловив свою надію що Українці доживуть швидко здійснення свого ідеалу. На вічу крім п. Чілінгірова з рефератами про положення на Великій Україні виступали пп. Ніцкевич, Орлів і Я. Лопух. В годині 2 голова Ділового Комітету п. Блабко, закриваючи віче попросив присутних вшанувати пам'ять померлих з голоду повстанням з місць і закликав при сутних до добровільних датків на голодуючих. Там зібрано 900 лев.

Проектowana прилюдна збірка по улицах Софії не відбулася з причини відмови болгарського уряду.

Крім оповісток у пресі про 29 жовтень день української національної жалоби сумом голосили клепсидри (плакати афіши), від яких рябіли німі, байдужі до страждань українського народу мури болгарської столиці.

Америка. 1933. 14 грудня. № 146. С. 2.

БОЖЕВІЛЛЯ В ХАРКОВІ

Секретар большевицької партії на Україні (відділ большевицької партії з Москви), лях Станіслав Косьор, виголосив 22 листопада, 1933, в Харкові промову в якій обвинувачував українських комуністів у зраді, цебто зраді Москви.

Тоді то центральний комітет тієї партії в Харкові прийняв цілу низку резолюцій з вірнопідданчими заявами Москві, з осудом змагань комуністів Українців котрі ще не стратили гідности людей і не годяться вважати Україну за фільварок Москви, але раді бачити її як рідний край що живе самостійним життям.

Такою кацапською політикою повіяло на радянській Україні відколи там з доручення Сталіна став диктатором його послушник кацап Петро Постишов. Тепер кацап Постишов і лях Косьор подали собі руки і «ратують» Україну... перед Українцями. Так вони й говорять, тільки трохи скритими словами.

Ніхто з Українців від злочинної окупантки Москви нічого ліпшого не сподівається. Вона все була зрадлива і катівська супроти України. В тім ніколи не змінилась ані не зміниться. Що вона давить і нищить все що українське, а заводить натомісць московське, це тільки природний поворот кацапських мозків до старої кацапської політики.

Тільки у знищенні господарського життя України, через знищення селянства і в мордуванні мільйонів селян планованим голодом, червоні кацапи перейшли кацапів з царських часів.

І той то лях Косьор у резолюціях в Харкові власне величав те знищення господарського життя України як... поступ.

До такого божевілля дійшли вже кацапи і їх прислужники ляхи на Україні.

Те що цілий нарід в голодових передсмертних судорогах — у них поступ.

Те що вмерло з голоду 5 мільйонів людей — у них поступ.

Те що голодова смерть грозить знову мільйонам людей в надходячу зиму — у них поступ.

Як це божевілля то большевицький поступ, то вже навіть найбільше замотеличений большевик повинен тепер пізнати що кацапські большевики дійшли вже до божевілля.

З того божевілля вже нема іншого ратунку — тільки революція і виметнення большевицького божевілля з України раз на все.

Америка. 1933. 16 грудня. № 147. С. 2.

ПРОЛИЛАСЯ КРОВ НА УКРАЇНСЬКІЙ ДЕМОНСТРАЦІЇ В ШИКАГО

В неділю, 17 грудня, була в Шикаго, Іллиной, велика українська демонстрація проти Москви що винищує Україну голоднечою.

Пять тисяч Українців вийшло на демонстрацію на улицах міста. Українці ішли поважно як цього вимагає хвиля смутку і жалоби після згладження із світу мільйонів голодних селян на Україні, чоловіків, жінок і дітей. Ішли походом без охорони поліції.

Але большевики в Шикаго рішили стати в обороні злочинної Москви і напали на спокійну українську демонстрацію.

Це спричинило кровопролиття. Вивязалась бійка в якій сотні осіб були ранені, деякі дуже важко. Ранені і побиті переважно большевики.

Наслідком бійки поліція вмішалась та арештувала 17 большевиків, між ними і їх лідерів.

Большевики комплетно програли напад, бо розправилася з ними безпощадно українська американська молодь.

Кореспондент ньюйорського Таймса у спеціальній телеграмі каже що це була найгірша буря в Шикаго від кількох років.

Далі він стверджує що большевики кидали на похід каміння, патики і гнилі яйця з моста воздушної залізниці при Гермитедж евені. Боротьба вийшла на вулиці і була дуже завзята. Двацять осіб взяли до шпиталю. Богато арештовано. Телеграма Союзної Преси (Ассошіейтед Пресс) описує що поліція забрала в комуністів їх «зброю» як газові рури (пайпи), гумові рури та всяке залізя і буки, якими воювали проти спокійних учасників походу. «Зброю» найшли навіть у жінок у комуністичнім таборі.

Телеграма Союзної Преси подає теж що Січовики ішли на чолі походу, з крісами якими відбили комуністичних напасників.

Федеральний агент для пильнування комуністичної діяльності, Френсис Кітинг, каже що напасники будуть віддані федеральній владі.

Америка. 1933. 19 грудня. № 148. С. 1.

ДО МОЛИТВИ ЗА УКРАЇНУ

Неділя 24 Грудня 1933

День Милосердя для

Вигибаючої з Голоду України

Майже рівночасно коли наш Владика, Преосвящений Константин, видав заклик до українського католицького духовенства і вірних нашої єпархії ПРИСВЯТИТИ НЕДІЛЮ, 24 ГРУДНЯ, на молитву і діла милосердя для наших братів що вигибають під московсько-більшевицькою кормигою, в тому часі большевицькі комісарі в Москві пригадали собі часи царя Петра Великого і почали виклинати як ворогів Советів усіх хто лише стоїть по стороні прибитих ат голодом вимордовуваних Українців. Змінились лише особи: колись царське православне духовенство виклинали Мазепу, а тепер большевицькі безбожники виклинають, проклинають та лають усіх віруючих християн Українців що борються проти безбожних большевицьких діл по цілому світу.

Коли Князі Української Католицької Церкви по цілому світу стають по стороні мордованих братів Українців, то це говорить віра і кров. Віра християнська наказує нам ближньому помагати в неволі; а кровна зв'язь наказує нам ратувати наших братів Українців перед монгольсько-російським заговором на існування української нації. Думка про те що ми Українці католи-

ки в Америці, двигаємо на собі велику частину тягару боротьби проти всесвітнього людоїдного айсько-московського імперіялізму, повинна додати нам самим гордості. Гордості тому що ми маємо стільки сил і відваги стати проти всесвітньої сатанічної сили яка сичить як гадина котрій хтось придавив голову. Отже почуття цього мусить нас спонукати зійтись разом в неділю, 24 грудня, на важну маніфестацію.

Це буде маніфестація наших національних почувань. Це буде зрозуміння спільної неволі цілого українського народу. Це буде виява нашої солідарності з головним пнем українського народу, а саме того що животіє під большевицьким ігом.

Але це повинно бути також і почування чогось вищого, ато любови чоловіка до страждань другого чоловіка. Ми не знаємо як багато ми зможемо допомогти вигибаючим Українцям на Великій Україні. Але ми знаємо що це буде записане в історії що у хвилинах народної скорби, ми американські Українці, а що відчуваємо себе громадянами великої і вільної Америки, пішли за голосом нашого Владика і смиренно склонили свої голови перед Божим Маєстатом та від Нього просимо ласки і милосердя для тих що вже нізвідки помічати не можуть дістати.

Тут вже кінчиться всяке розумування, а приходить християнська покора перед Царем царів, перед Тим що в рішучій хвилині рішає про долю світу і долю народів.

Наше українське католицьке Духовенство сповнить без застороги свій обов'язок і завізе вірних до молитви. Але самі вірні покажуть, як глибоко вони відчують конечність такої маніфестації почувань для облекшення своєї совісти і для облекшення долі наших вимираючих братів та сестер.

Тому нехай не забракне в найблищу неділю, 24 грудня 1933, ніодного вірного сина ані вірної дочки української католицької Церкви в Домі Божім на богослуженні і проповіді за Україну.

І нехай кожен хор по наших церква відспіває цю пісню-молитву яку співають тепер по цілій Україні, де вільно гомоніти українському слову:

Боже, Великий Єдиний, і світу промінням
Нам Україну храни, Ти її осіни.

Америка. 1933. 19 грудня. № 148. С. 1.

№ 168

ХТО СПРИЧИНИВ ГОЛОД НА УКРАЇНІ

Большевицький денник Известия з Москви з 6 грудня подав промову Постишева на пленумі ЦК КП(б) У в Харкові якій він між іншим заявив, ніби то один український націоналіст-фашист імени якого пан Постишов на жаль не подає, висловився так про завдання своєї організації: «Треба, щоб становище селян не заважаючи на добрий врожай цього року погіршилось, а для цього треба спонукувати колхозників, щоб вони завчасно косили збіже, агітувати між ними, що радянська держава відбере від них хліб під тим чи іншим причинком, та хибно обчислювати роблені дні, щоб селяне менше одержували збіжа».

«Ці вороги українського народу», каже Постишов далі, «пролазили нарочито до відділів плянування сільського господарства України, щоб зменьшувати площу засіву зерном та викликати тим самим труднощі в постачанні засобів поживи, щоб перевантажувати засів технічних рослин до неможливості його переведення, та щоб концентрувати засів соняшників в районах заражених хворобою цієї рослини, і позбавляти тим самим робітників та селян СРСР товщів.

«Ці люде протискалися нарочисто до ділянки скотарства, щоб нищити худобу та намагатися цим шля-

хом підбурювати колхозників та робітників України проти колективізації».

Не маючи вже спроможности заперечити голод на Україні московський сатрап намагається перекласти вину за нього на плечи борців за визволення України. Але небогато дурнів знайдеться тепер на Україні, щоб повірили пану Постишеву.

(Укбюро, Женева).

Америка. 1933. 19 грудня. № 148. С. 1.

№ 169

ГОЛОД ЛЮТУЄ...

Останніми часами в західно-європейській пресі почали проскакувати вістки, що ніби то «чутки» про голод на Україні значно перебільшені а деякі французькі часописи твердили, що ці чутки про голод, це мовляв, один із засобів німецької пропаганди, спрямованої до підбурення опінії проти Советів.

Характер цих вісток ясно вказує на безпосереднє жерело їх завдання прецитькати сумління культурного світу особливо тепер, коли большевикам так уже залежить на визнанні ці тим капіталістичним світом. Ще вчора вони опльовували цілу Західну Європу та Америку, заливаючи на них весь бруд своєї люті, а нині, безрадні внутрі, завдяки своїй безглуздій експериментації, оббивають усі пороги найбільших «класових ворогів», неначе просяться в найми та стараються за «визнання». Така вже очевидно «соціалістична» мораль московського большевизму. Але нема чого дивуватися. Такою вона все була і за часів Андрія Боголюбського, і за Івана Калити, і за Івана Грозного, Петра, Катерини і т. д.

Тепер ми стоїмо на передодні «хрестин», властивого перехрещення большевизму на «руській націоналізм», точніше кажучи: найшовіністичніший, московський гуранаціоналізм, який вже навіть зовсім не вважає потрібним критися із своїм розперезаним імперіялізмом.

Як же тепер виглядають життєві відносини на Україні? Про це ми вже писали і подавали кілька уривків з автентичних листів з України. Але ось цими днями приїхала із СРСР пані Д. дружина інженіра. Зовнішній її вигляд подібний до кістяка. Це не від недуги, а таки із страшеного голодування.

— У нас так виглядає більшість людей, — неначе просячи вибачення за свій вигляд, признається пані Д.

— Мене сюди не хотіли пустити і тільки тому, що я чужа громадянка, мені пощастило дістати паспорт і дозвіл на виїзд. Але мого чоловіка сюди не пустили. Ради Бога, я не смію нічого казати, щоби чогось лихого не вдіяли чоловікови... Але те, що я бачила на власні очі, та що пережила я вам мушу сказати. В К..., як тільки стемніє, ніхто не сміє виходити на вулицю: можуть не тільки обдерти з усього, але й убити під воротами дому та вжити на м'ясо. Це не вигадки. А колиб ви поглянули, що діється в столовці. Їда, яку там подають робітникам, куди гірша, ніж була їда свиний у звичайного хазяїна до війни. Тай цеї мало. Хліб — це сумішка чорних остяків, які тяжко проковтнути. В день на вулиці, коло «столовок», де повно бруду та всякої нечистоти, плентається багато залишених напів голих дітей з кістявими обличчями. З глибоких ямок тільки очі поблискують напів божевільним блиском, а руки протягнені — діти благають: «дайте хоч трошки, дайте поїсти». Як тільки робітники залишають таку «столовку», ці діти, як ша-

калі даються туди і злизують все, що залишається після робітників... Колиб ви побачили цю картину...

При цьому очі пані Д. залилися сльозами.

— Я мусіла йти на станцію коло 5 години ранку. За якої години дороги я бачила на вулиці аж дев'ять мертвяків, які стояли попід стінами, просячи милостині, так і залишилися непорушно, вмерши з голоду та холоду.

— У державних лавках (крамницях) фіби можна дещо на книжку дістати по дешевій ціні. Але всього така обмаль, що через чергу годі щось дістати.

На ринках, з приватної руки можна все купити за значно дорожчу ціну; за чужу валюту — все куди дешевше. Біда, що тої валюти ніде взяти. Так наприклад картоплі на базарі з вільної руки коштують 2 рублі за фунт; приблизно стільки робітник заробляє в день. Але що би дуже бідно прожити треба найменше 3 рублі на день!

— Гроші, які-б вони не були, відтам тяжко вивезти, просто неможливо. Я мала прекрасний персіановий кожух, вивезла ще з дому. Туди провезла, але назад мусіла розпороти на шматки та зашити під пошивку. Оце і все, що мені пощастило відтам цінного вивезти. Тепер це мушу продати на лікування.

Стільки з розмови з тією жінкою. А ось канадійський громадянин, Г., який тількищо повернув з Одеси каже, що більшість робітників, які дістали в державних крамницях якусь поганеньку одежину, чи взуття,

мусять одробляти її по п'ять до десяти років. Деякі робітники ухитрюються і взявши одягу в одному місті, тоді втікають під чужим прізвиськом у друге, щоби не відробляти. Таким чином, мовляв, думають обесилити ненависну большевицьку владу, бо ні зброї ні жадної іншої можливості розрахуватися з нею вони не мають. Найкраще з усіх живе армія та члени комуністичної партії, які ситі, одягнені та озброєні добре з ніг до голови. Армія і вночі стоїть табором поза містами, готова все до атаки, на випадок якогось найменшого заворушення. Населення не має ані трошки симпатії до влади та її «порядків». Але супроти зброї все безрадне.

Цих кілька ілюстрацій вистарчить на те, щоби належно відповісти на питання, чи чутки про голод на Україні не перебільшені. Ясно, що вони ще далеко не передають тої повної жаху картини лихоліття, спричиненого московським пануванням на Україні.

Хтож нам допоможе? В таких умовах, коли теперішній світ залишається у своїй переважаючій більшості байдужим до цього грізного положення нашого народу нам залишається єдина можливість — напружити всі свої сили та спрямувати їх в одно річище негайного порятунку, шляхом взаємної допомоги.

Америка. 1933. 21 грудня. № 149. С. 2.

№ 170

ВІДГОМІН ШИКАГОВСЬКОЇ ДЕМОНСТРАЦІЇ В НЬО ЙОРКУ

НЬО ЙОРК, Н. Й., 18 грудня (Вл. кор.) Ньюйорські газети подали великі новинки про напад комуністів на українську маніфестацію в Шикаго в неділю 17 грудня. Нью Йорк Таймс подав на першій стороні новинку з наголовком на дві колумни, а в ній на підставі власної телеграми ширше зреферував цілу подію. Гералд Трибюн подала обширну новинку «Ессовшіейтед Пресс», Нью Йорк Сан, як пополуднева газета подала вже свіжі вісти, після випущення декого з арешту, на підставі телеграми агенції Юнайтед Пресс, а образковий щоденник Дейлі Ньюз, подав вичерпуючі вісти на підставі звідомлення Шикаго Трибюн Пресс Сервис. Інші газети подали або цілі телеграми кореспонденційних бюр, або дещо їх скоротили. Але всюди представляється большевиків, як напасників, що приготували напад після якогось плану. Всі новинки згадують також про ціль маніфестації, а деякі подають навіть витяг з резолюцій, ухвалених на вічу в салі Шикаго Джорнеймен Пломберз Голл, а число учасників в одих виходить на 3 000 осіб, в других на 5 000, або «понад 5 000».

Америка. 1933. 21 грудня. № 149. С. 2.

№ 171

УКРАЇНСЬКА АНТИСОВІТСЬКА ДЕМОНСТРАЦІЯ В ЧИКАГО

*Натовп червоних напав на марш —
5 000 українців боролися з комуністами.*

*(З газети Chicago Daily Tribune,
Чикаго, 18 грудня 1933 року)*

Більше 100 осіб отримали поранення під час заворушень учора після обіду, коли кілька сотень комуністів розпочали масовану атаку на парад 5 000 українців, які йшли по вулиці Вест-Медісон. З мостової станції «L» на вулиці Медісон на маршрут випадали цегли, дубини, яйця та інші предмети. Латунні кастети, біли, кулаки та приклади гвинтівок використовувалися в бою, який завершився прибуттям десятка загонів поліції. Двадцять осіб з обох сторін були госпіталізовані в лікарнях округу та Джефферсон-Парк, де їх лікували від порізів та синців. Десятки інших, з легшими пораненнями, змогли залишити місце подій без допомоги. Усі ті, хто отримав лікування в лікарні, пізніше були доставлені до поліцейської станції на вулиці Уоррена та звинувачені у заворушеннях.

Звинувачення Совітів у звірствах

Зіткнення спровокували «звірячі» звинувачення проти Радянської Росії, які були висловлені Комітетом

допомоги голодуючій Україні, сприямим Об'єднаними українськими організаціями Чикаго. Учасники параду, очолювані ротою українських осадників, які були одягнені в хакі та несли розряджені військові гвинтівки, направлялися до будинку Чиказьких майстрів змішаних ремесел за адресою 1340 Вест-Вашингтон бульвар. Там після заворушення відбулося протестне зібрання, на якому були висловлені звинувачення, які комуністичні симпатизери заперечували.

«Кульмінація людської бідності»

Комітет допомоги в своєму повідомленні про зібрання заявив: «Згідно з інформацією, яка проникає через радянські кордони та надходить з надійних джерел, ситуація там досягла кульмінації людської бідності. Мільйони людей загинули від голоду чи спричинених хвороб, і ще багато мільйонів приречені на таку ж страшну смерть від голоду. «Цей масовий голод в Україні був спричинений радянською владою навмисно відповідно до українського ставлення до насильного впровадження комуністичного експерименту на землі».

Заклики до допомоги

Американські та українські оратори на зібранні назвали ситуацію «невитриманою» та закликали до моральної та матеріальної допомоги українцям, які живуть в межах Радянської Росії. Учасники параду були одягнені в яскраві селянські костюми своєї бать-

ківщини, коли вони зібралися перед церквою святого Миколая на бульварі Оуклі та вулиці Райс близько 2 години по полудню. Змішуючи відчуття святковості з урочистістю, властивою цьому випадку, учасники параду рушили на південь бульваром Оуклі до вулиці Медісон, а потім повернули на схід в Медісон.

Поліцейська охорона учасників параду

Кілька поліцейських на мотоциклах швидко рухалися вздовж рядів. Процесія була висміяна і обкріювана з обох боків вулиці Медісон, коли вона наближалася до станції на Humboldt Park, які перетинають вулицю Медісон приблизно на відстані 1800 західніше. На платформі елевованої лінії над вулицею було зібрано близько 200 осіб. Раптово, коли лідери параду пройшли під станцією «L», зверху на них було кинуто сотні предметів. Лінія зупинилася, коли сотні симпатизаторів комуністів на тротуарах вторглися в парадну колону. Чоловіки серед них відповідали атакам з великим ентузіазмом.

Прибувають загони поліції

Через приблизно десять хвилин два загони прибули з поліцейської станції на вулиці Уоррена, три — з Дес-Плейн-стріт та сім — з центру міста. Головним чином за допомогою українських осадників, які використовували гвинтівки, поліція протягом п'яти хвилин розгонила червоних і придушила бійку. Жертви,

які були доставлені до лікарні Джефферсон-Парк, були: Сем Брең, 38 років, 1330 північного Талман-авеню, росіянин, який був озброєний латунним кастетом; Сем Гроскі, 51 рік, 1210 південної вулиці Морган, українець, озброєний бітою; Алекс Уріфф, 1048 північної вулиці Левітт; Лютер Пірс, 37 років, чорношкірий, 208 північна вулиця Ферфілт; пані Фенні Тетрова, 1407 північна вулиця Каліфорнія, та Нік Кулішака, 52 роки, 1407 північна вулиця Каліфорнія. Серед жертв переважали українці, хоча серед них були кілька червоних російської національності. Усі затримані були допитані вчора вночі щодо причин виникнення заворушень та структури їхніх організацій.

Америка. 1933. 30 грудня. № 149. С. 2.

СПИСОК АБРЕВІАТУР І СКОРОЧЕНЬ

ГПУ — Государственное политическое управление
т. д. — так далі
УНДО — Українське національно-демократичне
об'єднання
Крб. — карбованець
ОГПУ — Объединённое государственное политиче-
ское управление при СНК СССР
руб. — рубль
С.Р.С.Р, СРСР — Союз Радянських Соціалістичних Рес-
публік
ТАСС (Телеграфічна Агенція Советського Союзу)
У. Н. Р — Українська Народна Республіка
УГА — Українська галицька армія
УНР — Українська Народна Республіка
ц. р. — цього року
ЦВК — Центральний виконавчий комітет

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

А

А. В. Палладін 346
Аертон 341
Айсмонд 151
Алекс Уріфф 411
Амброзій Т. Кібзей 340
Амменде 270
Андрей Шептицький.....229, 352
Андрей, митрополит..... 357
Андрієць Гриць 196
Андрій Боголюбський 403
Андрій Борак 314
Андрій Стисловський, п. 342
Антонов-Овсєєнко 181
Арно Відгабер.....76, 150

Б

Бабанин, отаман 112
Барис..... 106
Барнес..... 273
Бассехес 58
Бічер..... 244
Борсунов, отаман 112

В

В. М. Коган	346
Вайтинг Вилліямс	386
Валдрон Смитерс	370
Ван Руї.....	357
Вандерберс, сенатор	342
Варвара.....	344
Василь Вишиваний.....	300
Василь Франко	97
Вестерн Мейл.....	270
Вилл Дурант	204
Винсент Бреннен.....	341
Вільгельм	80
Вільгельм Г. Чемберлен	232
Вільгельм Габебург, архикнязь	300
Вільям Штайн	240
Володимир Залозецький.....	308
Володимир Кедровський, п.	314
Волтер Дуранті.....29, 82, 90, 234, 235, 236, 241, 266, 268	
Волтер Дюранті.....	115, 116
Волш	179
Ворошилов	153

Г

Г. Кораба.....	317
Гавриленко	169
Гальченко	384
Гарет Джовнс.....	164, 166, 231, 242

Гералд.....	31, 273, 283
Гералу Трибюн	408
Гітлер	181
Григорій Зіновєв.....	61, 63
Григорій Лакота	353
Григорій Хомишин	353
Григорій, єпископ	356
Грикєвич	345

Д

Д. Барченко	384
М. Данько.....	42
Десон.....	240, 241
Джовн Бічам.....	319
Джуліус Павлюк	326
Дмитро Гордієнко.....	223
Дмитро Заболоцький	290
Дмитро Мишиген.....	340
Донченко.....	384
Др. С. Демедчук.....	120, 180
Дядько Наум.....	113, 177, 193, 279

Е, Є

Е. Ерго, Едуар Ерріо.....	246, 251, 267, 268, 273, 298, 306, 307, 348, 350, 358
Евалд Амменде.....	214, 231, 264
Евалд Амменде.....	345
О., Едмунд Велш	179

Еллис Гюс.....	211
Ессад-Бей.....	225, 226
Єкатерина	342

З

Заславський.....	363, 382
Зелма Лагерлеф	156

І

І. Косець	263
Іван Атаманець	342
Іван Бучко	353
Іван Грозний.....	131, 401
Іван Калита.....	401
Іван Лятишевський	353
Іван Мовінкел.....	317, 318
Іван Франко, Франко.....	192
Іван, Еп. пом. Львів	356
Іван, Еп. пом. Стан.....	356
Ізаак Дон Левін.....	116, 117, 118
Інніцер, кардинал.....	300, 253, 343
Ісус Христос.....	356, 380, 381

Й

Йосафат Коциловський.....	353
Йосафат, єпископ	356
Йосиф Шром.....	53

К

К. Н. Георгієвський	346
Каганович.....	37, 108, 349
Карачевський.....	363, 382
Катерина, Катерина II.....	201, 337, 401
Кир Константин	379
Др. Кібзей.....	341
Корецький	384
Кулябко	384
Кушнаренко	384

Л

Ланг.....	373
Лев Гершун	64
О., Лев Самбратович	342
Лев Троцький.....	277
Ленін.....	57, 61, 79, 201
Леон Каменев.....	61, 63
Литвин.....	100
Літвінов	219
Лойд Джордж	164
П. др. Лонгин Цегельський.....	341
Луис Фишер	275
Др. Лука Мишуга.....	314
Лютер Пірс.....	411

М

М. Данько.....	42
Маврикій Гіндус	96
Малжеріджа.....	372
Малінський	357
Малколм Мегридж	239
Манчестер Гардіян.....	319, 334
Марія Козак.....	314, 315
Маркс.....	225
Марта Стебало	284
Матена	318
Межуєв	335
Менчестер Гардіян	272
Микола II	63
Микола Скрипник.....	203, 255, 294, 338
Микола Труфанів	384
Микола Хвильовий.....	255, 338
Мирон Горникевич	344
Михайдо Матвіїв.....	196
Михась Сорокін	223
Др. Мілько.....	384
Мойсей Волф	148
Молотов, Вячеслав Молотов.....	37, 136, 137, 234, 253
Моріс Гіндус	127
Мусій Кадець.....	59

Н

Настя Омельченко	223
Нік Кулішока.....	410

О

Олександр Шаповал.....	341
Оля	297
Омелян Тарнавський.....	290
Омо Шіллер.....	213

П

П. А. Стовн.....	319, 320
Павло Полуботко	200
Паращук, професор.....	392
Патьомкін	273
Петрівський	138
Петро Великий, Петро, Петро Перший, цар Петро.....	200, 202, 337, 398, 403
Петро Запорожець.....	290
Петро Лугайонок.....	125
Петро Постищов.....	129, 138, 161, 202, 338, 394, 402
Пештич	384
Пилипчук Павло	159
Пиславський (Галичанин)	384
Пієр Ван Пасен.....	274, 362
Пілсудський.....	183, 350
Подольський, старшина.....	275

Попович.....	384, 385
Прагер Пресс.....	53

Р

Р. С. Міліції.....	159
Кароль Радек.....	208
Ралф В. Барнес.....	31, 231, 235, 237
Ралф Лидді, суддя	341
Ренні Смит.....	93, 95, 103
Рибак.....	363, 382
Риков	151
Рідолф Мітленер	345
Роберт Е. Аертон.....	341
Розенберг.....	181
Романові.....	337

С

С. Грициняк.....	196
С. Чілінгіров	392
Саймон	204
Самарський	384
Селихов, отаман	112
Сем Брець.....	411
Сем Гроскі.....	411
С. Демидчук, Семен Демидчук.....	120, 199
Сергій Єфремів, Сергій Єфремов.....	201, 346
Смірнов	151

Сталін, Осип Сталін (Джугашвілі).....	37, 60, 61, 62, 63, 79, 84, 87, 88, 107, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 129, 136, 138, 139, 151, 163, 166, 167, 183, 194, 201, 213, 271, 273, 280, 338, 349, 394
Станіслав Косьор.....	394, 395
Спенгелд Беннер	341
Стефан Ярема, адвокат	314
Стефан, митрополит	391
Столипін	267
Сузанна Бертіон	283

Т

Теодор Інніцер.....	355
Гром. Теодор Онуфрик	316
Толмачов	151
Том Джефферсон	201
Томський.....	151
Др. Тоттон.....	82
Троцький.....	61, 62, 271

У

Уманський, старшина.....	275
--------------------------	-----

Ф

Фенні Гетрова.....	411
Френсис Кітинг	397
Фшер.....	243

Ч

Чабан	169
Черчмен	281
Чубар	138

Ш

Шеболдаєв	144
Шекспір	212
Шіллер	371, 372
Шмід	151
Штайн	240
Шумський	203
Шустер	204

Ю

Ю. Яковлів	263
Юрій Сербинюк	309
Юрченко	195

Я

Я. Олексюк	264
Яків Бабенко, Яков Бабенко	340, 362
Яків, апостол	356
Яковлів	153

ГЕОРГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

А

Австралія	43, 264
Австрія	39, 324
Австро-Угорщина	39, 321
Азербайжан	187
Азія	40, 165
Александрівск	77
Аляска	41
Америка, Сполучені Штати	41, 84, 89, 103, 114, 177, 178, 184, 193, 201, 214, 215, 216, 219, 220, 225, 234, 247, 264, 278, 279, 298, 299, 311, 313, 324, 325, 326, 328, 329, 330, 341, 352, 360, 373, 379, 388
Англія	178, 271, 280, 319, 341
Антонівка, село	186
Аргентина	264, 324
Арменія	216
Армоні Голл	340

Б

Бабанин	112
Балтійське море	266
Батум	52
Белгія	216

Белокреницка волость	160
Бельгія.....	263, 357
Берлін.....	237, 243, 244, 264, 275, 332, 374
Берн.....	331
Бесарабія.....	322
Біла Церква.....	298, 335
Біле море.....	109, 124, 266
Білорусь.....	48, 53, 86, 148, 164, 167, 375
Болгарія	391
Борсуков	112
Бразилія.....	324
Брон	52
Бруксель.....	263, 358
Буковина.....	219, 311, 322
Бурківці	228

В

Варшава.....	60, 110, 111, 181, 208, 246
Вашингтон.....	30, 332
Вейн	361
Вест-Вашингтон, бульвар	409
Винница.....	30, 332
Відень, Відинь.....	229, 230, 333, 343, 391
Владивосток.....	107
Волга.....	266, 368
Волинь.....	157, 219, 322
Волл Стріт.....	89
Волынской губ.	160

Г

Галицька Провінція.....	271, 353
Галичина.....	30, 110, 132, 219, 278, 296, 311, 323
Гемтрамк	340
Глухів.....	200, 202
Грузія	187

Д

Дітройт.....	340, 342, 362
Дмитрієвське	373
Дніпрельстан	373
Дніпро.....	59, 198
Дніпропетрівська область	147
Дніпропетровщина.....	376
Дніпрострой.....	212
Дністер	250
Дон.....	268, 372
Донецький кряж	386
Донеччина, Донщина.....	30, 292, 267, 387

Е

Європа, Західна Європа.....	94, 95, 167, 175, 181, 182, 199, 206, 214, 221, 241, 291, 333, 343, 386, 403
-----------------------------	---

Ж

Женева.....	81, 186, 255, 318, 372
-------------	------------------------

З

Заливанщина, село	280
Запоріжжя	240
Захід	42
Західний Сибір	53
Збруч.....	183, 250
Зелений Клин	107

І

Ілівське.....	373
Індія	193

К

Кавказ, Кавказщині.....	40, 62, 131, 148, 154, 167, 187, 213, 214, 230, 231, 232, 236, 237, 252, 253, 254, 260, 265, 267, 320, 336, 347, 368
Казакстан.....	368, 369
Каліфорнія	411
Камчатка	105
Канада.....	93, 192, 219, 264, 290, 311, 324, 364
Карагандинська обл.....	375
Карпати	321
Каспійське море	165
Катеринослав.....	29
Катеринославська губернія.....	347
Катеринославщина.....	375
Кгарлик.....	43

Київ, Київ.....	31, 54, 70, 79, 102, 107, 211, 221, 222, 247, 285, 363, 372, 381
Київська округа.....	98, 233
Київщина.....	31, 72, 97, 298, 335
Китай	193
Козакстан	165
Краснодар.....	292, 372
Кремянеччина	159
Крим.....	40, 351
Крыменецкий уезд	160
Кубанщина, Кубань.....	35, 109, 113, 129, 144, 186, 213, 214, 223, 235, 254, 255, 256, 260, 262, 263, 270, 292, 298, 343, 344, 345, 357, 371, 390

Л

Ла Блан.....	273
Ленінград.....	233, 284, 315
Ліон	273
Лондон.....	135, 182, 262, 264, 271, 309, 319, 320, 367, 369
Луцк	157
Львів.....	94, 157, 195, 198, 292, 295, 356

М

Малжеріджа.....	371
Манджурія.....	41, 383
Мархлєвський національно-польський район	171
Медісон, вулиця.....	408, 410
Мессечусетс	179

Миколаєвск	135
Милвокі.....	244
Минск	107
Мишген	362
Можайськ	53
Молочки.....	228
Москва.....	27, 28, 29, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 41, 53, 58, 59, 60, 61, 83, 84, 85, 87, 89, 91, 107, 108, 109, 111, 112, 113, 121, 124, 130, 131, 135, 136, 142, 143, 145, 146, 148, 149, 150, 153, 163, 166, 169, 173, 181, 182, 183, 185, 200, 201, 203, 208, 209, 213, 215, 219, 223, 224, 229, 231, 233, 235, 237, 241, 246, 252, 254, 255, 260, 264, 267, 268, 274, 275, 278, 284, 290, 292, 294, 295, 301, 302, 303, 304, 311, 312, 313, 315, 332, 333, 334, 335, 337, 338, 339, 340, 347, 348, 350, 362, 365, 367, 368, 371, 372, 374, 375, 380, 383, 394, 396, 398, 401
Московщина.....	39, 40, 41, 42, 48, 60, 86, 87, 103, 113, 130, 131, 167, 175, 177, 188, 191, 200, 201, 215, 241, 293, 306, 337, 339, 362
Мотрунка	228
Мурманск.....	32

Н

Німеччина.....	80, 181, 208, 214, 315
Новомиколаєвск-Барнаул.....	135
Новомосковськ.....	347

Новосибірск	32
Нью-Йорка, Нью Йорк.....	33, 89, 93, 96, 103, 120, 164, 189, 211, 225, 227, 243, 252, 266, 268, 273, 284, 312, 314, 326, 359, 386, 407

О

Одеса.....	29, 53, 107, 159, 211, 244, 245, 246, 310, 344, 351
Одеська область	147
Одешина.....	30, 376
Онтеріо.....	274, 364
Оуклі, бульвар.....	410

П

Париж.....	247, 249, 300, 317
Персія	43
Петербург, Петербурз.....	61, 121
Петербург.....	107
Петрівський	59
Писарівка.....	286
Питербурщина.....	386
Північно-Кавказький край, Північно-Кавказька область.....	292, 321
Північно-Кубанський край.....	293
Пігура.....	347
Підкавказзя.....	270
Підкарпатська Русь.....	322, 323
Підкарпаття.....	219

Пловдив.....	391, 392
Поволжа, Поволже.....	213, 214
Поділля	314
Полісся	322
Полтава.....	54, 334, 335
Полтавський регіон.....	232
Полтавщина	335
Польща.....	60, 125, 181, 250, 278, 311, 321, 323, 324
Прага.....	53, 207, 220
Притять	241

Р

Радянський союз, Союз Радянських Союзів, СРСР.....	63, 64, 66, 69, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 88, 89, 103, 105, 114, 124, 128, 132, 135, 142, 143, 146, 149, 150, 163, 164, 166, 205, 208, 224, 231, 232, 233, 234, 235, 237, 242, 274, 275, 291, 292, 293, 301, 314, 320, 322, 343, 344, 345, 349, 370, 373, 401, 404
Рим	269
Росія, Радянська Росія.....	30, 38, 39, 41, 55, 56, 63, 80, 82, 89, 90, 94, 95, 115, 116, 117, 119, 128, 149, 165, 167, 180, 185, 187, 204, 205, 209, 211, 225, 229, 230, 234, 241, 242, 265, 267, 270, 272, 274, 310, 319, 321, 324, 325, 329, 348, 360, 361, 389, 409
Ростов над Доном.....	64, 65, 67, 107, 112, 135, 266, 267, 268
Румунія.....	250, 281, 308, 309, 321, 324

С

Сагара.....	33, 34
Сейм	241
Сибір.....	40, 43, 63, 105, 107, 117, 135, 140, 167, 192, 265, 362
Сінельніков	375
Соловецькі острови.....	107, 109, 113
Соловки.....	40, 109, 131
Софія.....	391, 392, 393
Ставрополь.....	261, 262
Ставрополь	373
Сталінград	289
Суми	44
Схід.....	38, 41
Східний Сибір.....	43

Т

Тегеран	43
Тексас.....	82
Тихорігка.....	112
Торонто.....	274, 365
Туреччина.....	39, 61, 63, 246
Туркестан	187

У

Угорщина.....	39
Україна, Радянська Україна, Українська РСР.....	27, 29, 30, 31, 32, 36, 37, 38, 39, 40, 48, 49, 53, 54, 59, 60, 72, 75, 76, 79, 82, 86, 94, 95, 96, 97, 103, 104, 106, 108, 127,

128, 131, 132, 138, 140, 141, 142, 143, 157, 160, 161, 164, 167, 169, 171, 172, 174, 175, 176, 178, 179, 181, 183, 185, 187, 188, 191, 192, 195, 197, 199, 200, 205, 206, 209, 211, 213, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 223, 227, 229, 231, 232, 235, 235, 236, 237, 241, 242, 243, 244, 246, 247, 249, 250, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 263, 264, 265, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 278, 279, 281, 282, 283, 284, 292, 296, 298, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 308, 311, 312, 314, 315, 317, 318, 319, 321, 322, 325, 327, 328, 329, 331, 332, 333, 334, 336, 337, 338, 339, 340, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 356, 357, 358, 360, 362, 364, 365, 368, 369, 372, 373, 375, 379, 380, 381, 382, 384, 386, 387, 391, 394, 395, 398, 399, 400, 401, 402, 404, 406, 409	
Ул. Р. Люксембург	159
Уманська, станиця.....	109
Уоррен, вулиця	410
Урал	124
Уральські гори	261

Ф

Філадельфія.....	33, 201, 310, 362, 379
Франція.....	249, 273, 315

Х, Ц

Хаківщина.....	30
Харбін, місто.....	385

Харків, Харков.....	29, 32, 54, 68, 79, 102, 129, 138, 139, 146, 172, 186, 200, 202, 211, 251, 255, 267, 274, 294, 338, 346, 349, 373, 387, 394, 395
Харківська область	147
Харківський регіон	232
Ціріх	78

Ч

Чернігов.....	332
Чехія.....	323
Чехо-Словаччина, Чехословаччина.....	53, 311, 323
Чикаго, Шикаго.....	290, 396, 399, 408
Чорне море.....	206, 246, 321

Ш

Швейцарія.....	255, 331
Шкарівка.....	335

Я

Ялта.....	388
Японія.....	384

ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

- № 1. Большевики розстрілюють голодних селян на Україні
- № 2. Кара за крадіж в Советським Союзі
- № 3. Україна відмовляється сіяти збіже щоб годувати Москву
- № 4. На Радянській Україні жахлива голоднеча
- № 5. Американці відвідали голодуючий Київ
- № 6. Москва розстрілює голодних селян і робітників за поживу
- № 7. Розстрілюють людей за артикули поживи
- № 8. Совети в обороні неволі
- № 9. Україна і Москва
- № 10. Совети спроваджують пшеницю із закордону
- № 11. Совети і хліб
- № 12. Найбільший злочин
- № 13. Загналися
- № 14. Оборонна боротьба села проти большевицької неволі
- № 15. Критика большевицької господарки
- № 16. Большевицька влада в Москві змушена уступити селянам
- № 17. Пропала Радянська Україна з мапи Советської Москви
- № 18. Партія московських комуністів, чи партія Сталіна

- № 19. На що зійшли Совети
- № 20. Ціни в Києві
- № 21. Лист з України
- № 22. Селяни на Україні далі відмовляються сіяти збіже
- № 23. З України
- № 24. Проти примусових робіт в Советському Союзі
- № 25. Росія вмирає
- № 26. Москва запізно приходить до розуму
- № 27. Селян що бороняться від смерти називають зрадниками
- № 28. Москва на бездорозі — світ безпритомний
- № 29. «Будьте готовими!» — кличе бувший англійський посол до українців
- № 30. «Совети промахнулися» — каже писменник
- № 31. З України
- № 32. Що говорить поворотець про життя на Радянській Україні
- № 33. Царський режим у Советським Союзі
- № 34. Американець описує жахливе становище на Радянській Україні
- № 35. Сталін проганяє сотки тисяч людей з Москви, Петербурга і Харкова
- № 36. Сталін признає вже, що «колхози» принесли нещастя советам
- № 37. Москва до решти береться знищити Кубань
- № 38. Жахливі події стають звичайними
- № 39. Проти ярма Москви
- № 40. Америка і Совети

- № 41. Сталін проганяє 1 200 000 людей
- № 42. Сталін признає невдачу комуністів на селі
- № 43. Цар Сталін мобілізує селян північної Росії до лісів
- № 44. Замерз на границі
- № 45. Псують дітей в Совітах
- № 46. На Україні відмовляються працювати для Москви
- № 47. Сталін знищив кооперативи
- № 48. Агент Сталіна в Харкові грозить Україні
- № 49. Москва і зерно
- № 50. Як люди пропадають на Радянській Україні
- № 51. Повстання проти большевицького ярма в Донщині, на Кубані і на Сибірі
- № 52. Примусові роботи і розстріли за провини у доставі збіжа
- № 53. Молотов признає що всі бунтуються проти неволі в большевицьких фільварках
- № 54. Сталін післав московського диктатора на Україну
- № 55. Страшні переслідування на Радянській Україні
- № 56. Ніяк не іде з комуною на Радянській Україні
- № 57. Як Москва добирається до Кубанщини щоби її зруйнувати
- № 58. Загарбане з України збіже Москва позичає Україні на процент
- № 59. Харків «кається» перед Москвою
- № 60. Москва викрила нову змову проти так званої «колективізації»

- № 61. Пашпортова неволя у Москві
- № 62. Як вмирає большевизм
- № 63. Москва проти України
- № 64. Село
- № 65. З України
- № 66. Москва здерла збіже з України, а тепер його «позичає» Україні на 20 процент
- № 67. Воєнний стан і панщина в «колхозах»
- № 68. Міліони людей вмирають в большевицькій тюрмі народів і країна пустіє
- № 69. Україна не виконує наложеної на неї Москвою панщини
- № 70. Україна і Москва
- № 71. Новий московський план на знищення української нації
- № 72. Чому мовчимо супроти того що твориться на Великій Україні
- № 73. Страх перед Україною лучить Польщу й Москву
- № 74. Йосиф Сталін і Йосиф Пілсудський проти України
- № 75. «Дорогий брате, ми вже їмо і здохлих коней»
- № 76. Поклик України й інших поневолених Москвою народів до Ліги націй у Женеві
- № 77. Замість хліба дикі овочі для голодної України
- № 78. Деякі безпосередні вісти з України
- № 79. Велика Україна вмирає
- № 80. Москва вязнить Українців в Одесі
- № 81. З червоної тюрми

- № 82. Лист селянина з радянської України до брата в Галичині
- № 83. Галицькі українці в обороні Великої України яка вимирає у важкому ярмі московського націоналізму
- № 84. Глухів і Харків
- № 85. Філософ передбачує вічну неволю у Совегах
- № 86. Заклик до культурного світу в обороні вмираючої України
- № 87. Як кацапи «думають»
- № 88. Американка описує Україну як «Росію»
- № 89. Страшний голод на Україні
- № 90. Страшні картини вмираючої України
- № 91. Київлянка описує в листі страхіття масового голодового вимирання селян на радянській Україні
- № 92. Гірше єгипетського — невільництво на жнивах на Україні і на Кубанщині
- № 93. «Нема голоду» — і хліб дорогий
- № 94. Пише про большевизм страшними словами
- № 95. Лист з України
- № 96. Україна гине від голоду під советським управлінням з Москви
- № 97. Кореспондент ньюйорського Таймса, Волтер Дуранти, признає вже що на Україні вимерли міліони людей з голоду
- № 98. Москва скриває голод перед світом
- № 99. Жах на Україні

- № 100. Голод на Україні подібний до голоду з 1921 року
- № 101. Ерріо на Україні
- № 102. Жінка з Америки в ріднім селі на радянській Україні
- № 103. Людоїдство на Україні
- № 104. Селян застрелено під час втечі з радянської України
- № 105. Едуар Ерріо в Харкові
- № 106. На Україні вмирають уже від переїдження хліба
- № 107. Кардинал Відня в обороні народу радянської України
- № 108. Люди на Україні спокійно дожидають смерти на залізничних стаціях
- № 109. Що оповідає самовидець, який вернувся тепер з радянської України і з Кубані
- № 110. Як Москва винищила українське козацьке населення на Кубанщині
- № 111. Українські емігранти в Белгії на допомогу голодуючим на Україні
- № 112. Ганьба 20-го століття
- № 113. 5 долярів фунт хліба в Ростові над Доном
- № 114. Чи Ерріо міг таке сказати про большевицькі «успіхи»
- № 115. Папа Римський радий би допомогти голодним на радянській Україні
- № 116. Англійська преса про голод на Україні
- № 117. Ерріо про голод на Україні

- № 118. Чому чистили Україну із закордонних кореспондентів
- № 119. Не дамо на поталу нашу матір
- № 120. Розстрілюють чоловіка за те що візьме кілька зерен збіжа яке він самий садив на власному полі
- № 121. Страшне лихоліття населення на Україні
- № 122. Комітет допомоги голодуючій Україні в Шикаго
- № 123. Перед поважними подіями в Совегах
- № 124. Вимирає ціла нація
- № 125. З листів з України
- № 126. Чи нема голоду на Україні
- № 127. Міжнародний комітет допомоги голодуючій Україні в Парижі
- № 128. Голод на Україні
- № 129. Цікаві вісти про те як французський гість Едуар Ерріо оглядав радянську Україну
- № 130. Справа допомоги голодуючим на Україні
- № 131. «Росія знищена»
- № 132. Демонстрації проти Москви що виголоджує на смерть мільйони людей на радянській Україні
- № 133. Українка з Київщини оповіла на вічу в Нью Йорку про голодові страхіття на радянській Україні
- № 134. Голова Ліги Націй, норвежець др Іван Мовінкел, про недолю радянської України
- № 135. Большевицька пропаганда в Англії з приводу голоду на Україні
- № 136. Факти про Україну

- № 137. Час діяти
- № 138. Опис умов голоду в Україні
- № 139. Голод це замах Москви проти України
- № 140. Протест українського зорганізованого жініцтва проти голодової політики Москви на Україні
- № 141. Англієць на радянській Україні
- № 142. Гірше царів Романових
- № 143. Демонстрація українців у Дітройті
- № 144. В допомогу голодним на Україні
- № 145. І в 1922 році було людодіство з голоду на Україні
- № 146. Чека на Україні розстрілює селян
- № 147. Москва в нечуваний спосіб вилюднила цілу Україну
- № 148. Як Америка годувала Україну вчасі голоду тому 11 літ
- № 149. Церква Західної України в молитві за Велику Україну
- № 150. Українці до белгійців з приводу голодової катастрофи на Радянській Україні
- № 151. Заповідається великий похід в Нью Йорку
- № 152. Українські організації засуджують советів
- № 153. Зустріч протестує проти більшовицького правління в Україні
- № 154. Приходить ще страшніша зима на Україні
- № 155. Як збідніла тепер радянська Україна
- № 156. Лондонський денник подає зізнання жінки що втікла із Советського Союзу, як голодний чоловік убив її матір і зів

- № 157. Людоїдство
- № 158. Хліб умираючих з голоду Москва вивозить за кордон
- № 159. Про большевицькі фільварки
- № 160. Неділя 24 грудня день молитви й милосердя в Америці — для братів і сестер на Великій Україні
- № 161. Совітська Москва морить Україну голодом до смерті
- № 162. Протест українців у Китайській державі проти масового голодового душогубства на советській Україні
- № 163. Потвердження страхіть голоду на Україні
- № 164. Українці в Болгарії у справі голоду на Великій Україні
- № 165. Божевілля в Харкові
- № 166. Пролилася кров на українській демонстрації в Шикаго
- № 167. До молитви за Україну
- № 168. Хто спричинив голод на Україні
- № 169. Голод лютує
- № 170. Відгомін шикаговської демонстрації в Нью Йорку
- № 171. Українська антисовітська демонстрація в Шикаго

ЗМІСТ

Передмова	3
Частина I. Матеріали газети «Америка»	
за 1932 рік	27
Частина II. Матеріали газети «Америка»	
за 1933 рік	103
Список аббревіатур і скорочень.....	412
Іменний покажчик	413
Географічний покажчик.....	423
Перелік документів	434

Наукове видання

Голодомор 1932 – 1933 рр. в Україні на сторінках газети «Америка»

*Упорядник та автор передмови
доктор історичних наук, професор
С. В. Корновенко*

Технічна редакторка — Чабаненко Ю.

Коректорка — Левченко Н.

Дизайн обкладинки — Орленко К.

Комп'ютерна верстка — Захарченко І.

Підписано до друку 07.05.2024

Формат 60х84/16.

Папір книжково-журнальний.

Умов. друк. арк. 27,75.

Зам 2110.

Видавець: Чабаненко Ю. А.

Свідоцтво про внесення до

Державного реєстру видавців

серія ДК № 1898 від 11.08.2004 р.

Україна, м. Черкаси, вул. О. Дашковича, 39

Тел: (096) 288 13 36, (093) 788 99 99

E-mail: office@2upost.com

Сайт: www.masterdruku.com.ua/

Друк ФОП Чабаненко Ю. А.

Україна, м. Черкаси, вул. О. Дашковича, 39

Тел: (096) 288 13 36, (093) 788 99 99